

STRATEGIA ROZWOJU GMINY CZARNOŻYŁY NA LATA 2021 - 2027

SPIS TREŚCI

SPIS TREŚCI	2
1. Wstęp.....	6
2. Aktualna sytuacja społeczno – gospodarcza na obszarze objętym Strategią.....	8
2.1. Podstawowe dane dotyczące obszaru.....	8
2.1.1. Położenie	8
2.1.2. Powierzchnia.....	12
2.1.3. Ludność	13
2.1.4. Środowisko przyrodnicze	14
2.1.5. Rys historyczny	23
2.1.6. Rys kulturowy, powiązania funkcjonalne	25
2.2. Zagospodarowanie przestrzenne	29
2.2.1. Infrastruktura techniczna	38
2.2.2. Własność nieruchomości.....	52
2.2.3. Stan obiektów dziedzictwa kulturowego	52
2.2.4. Uwarunkowania ochrony środowiska	57
2.3. Sfera społeczna	59
2.3.1. Sytuacja demograficzna i społeczna na danym obszarze.....	59
2.3.2. Warunki i jakość życia mieszkańców	68
2.3.3. Oświata i edukacja	75
2.3.4. Opieka zdrowotna	79
2.3.5. Określenie grup społecznych wymagających wsparcia	80
2.3.6. Rynek pracy	84
2.4. Sfera gospodarcza	89
2.4.1. Gospodarka	89
2.4.2. Turystyka.....	98
2.5. Wyniki badań ankietowych	99
2.6. Analiza SWOT.....	103
2.7. Identyfikacja najważniejszych problemów występujących na danym terenie	106
3. Trendy rozwojowe	109
4. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy	112

5. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie	121
6. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym..	125
7. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych.....	130
8. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	138
9. Oczekiwane rezultaty planowanych działań.....	141
10. Źródła finansowania	143
11. System wdrażania Strategii	145
12. Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej Strategii	147
12.1. System monitorowania.....	147
12.2. Sposób oceny.....	148
13. Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego	150

SPIS TABEL

Tabela 1 Pomniki przyrody ożywionej na terenie gminy Czarnożyły	18
Tabela 2 Wykaz użytków ekologicznych w Gminie Czarnożyły	18
Tabela 3 Pierwsze wzmianki w źródłach pisanych o najstarszych wsiach gminy Czarnożyły	23
Tabela 4. Struktura użytkowania gruntów (%) w Gminie Czarnożyły – stan na dzień 31.12.2014 r.....	29
Tabela 5 Lesistość (%) – analiza porównawcza	30
Tabela 6 Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę w obowiązujących planach miejscowych...	33
Tabela 7 Struktura przeznaczenia terenów w obrębach geodezyjnych	33
Tabela 8: Wykaz dróg powiatowych przebiegających przez Gminę Czarnożyły (przybliżona długość na obszarze gminy [km])	40
Tabela 9: Drogi gminne w Gminie Czarnożyły	40
Tabela 10 Rodzaj i ilość zebranych odpadów komunalnych do PSZOK w 2019 roku.....	48
Tabela 11 Obiekty i obszary objęte Gminną Ewidencją Zabytków	54
Tabela 12. Ludność faktycznie zamieszkała na obszarze gminy Czarnożyły w latach 2010 - 2019	59
Tabela 13 Dynamika liczby ludności w latach 2010 - 2019 - analiza porównawcza	60
Tabela 14 Przyrost naturalny, urodzenia, zgony na terenie gminy Czarnożyły (stan w dniu 31XII)	61
Tabela 15 Przyrost naturalny w gminach ościennych, powiecie wieluńskim i wierszowski, oraz województwie łódzkim w latach 2010 – 2019 – analiza porównawcza	61
Tabela 16 Saldo migracji wewnętrznych w gminach ościennych, powiecie wieluńskim i wierszowskim, oraz województwie łódzkim w latach 2010 – 2019 – analiza porównawcza	62
Tabela 17 Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w gminie Czarnożyły w latach 2010 - 2019	64
Tabela 18 Ludność w podziale na lata produkcyjne w 2019 roku – analiza porównawcza	64
Tabela 19. Główne wskaźniki demograficzne dla 2019 roku – podsumowująca analiza porównawcza	65
Tabela 20 Prognoza liczby ludności w gminie Czarnożyły.....	67
Tabela 21 Liczba ludności – analiza porównawcza wg stanu na rok 2019 oraz prognozy na rok 2030	67
Tabela 22 Zasoby mieszkaniowe w 2019 roku – analiza porównawcza.....	69
Tabela 23 Zasoby mieszkaniowe w gminie Czarnożyły w latach 2010 - 2019	70
Tabela 24 Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań w 2019 roku w gminie Czarnożyły oraz gminach ościennych – analiza porównawcza	70

Tabela 25 Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej w gminie Czarnożyły w latach 2010 - 2019	80
Tabela 26 Ilość osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w gminie Czarnożyły w latach 2010 - 2019	80
Tabela 27. Korzystający ze środowiskowej pomocy społecznej w 2019 roku – analiza porównawcza	81
Tabela 28 Wydatki z budżetu gminy Czarnożyły w roku 2019 (w zł)	82
Tabela 29. Udział wydatków na pomoc społeczną w wydatkach ogółem w gminie Czarnożyły w latach 2013 - 2019.....	82
Tabela 30 Wydatki ogółem oraz na pomoc społeczną, udział wydatków na pomoc społeczną w wydatkach ogółem – analiza porównawcza w 2019 roku	82
Tabela 31 Bezrobotni zarejestrowani z obszaru gminy Czarnożyły w latach 2010 - 2020	84
Tabela 32 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w % w gminie Czarnożyły w latach 2010 - 2019.....	85
Tabela 33 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (w %) w latach 2010 -2019 – analiza porównawcza	85
Tabela 34 Pracujący z terenu gminy Czarnożyły w latach 2010 - 2019.....	86
Tabela 35 Współczynnik pracujących na 1000 mieszkańców w latach 2010 – 2019 – analiza porównawcza.....	87
Tabela 36 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru Regon wg sekcji PKD 2007 (stan w dniu 31.XII) w latach 2014 – 2019 w gminie Czarnożyły.....	90
Tabela 37 Podmioty gospodarki narodowej w gminie Czarnożyły w latach 2014-2019	90
Tabela 38 Poziom aktywizacji gospodarczej w latach 2010 – 2019 na przykładzie gmin ościennych, stan na 31XII – analiza porównawcza	91
Tabela 39 Saldo ilości firm w ostatnich 3 latach na analizowanym obszarze – analiza porównawcza w latach 2016 -2019.....	92
Tabela 40 Struktura użytkowania gruntów w gminie Czarnożyły w 2015 roku	93
Tabela 41 Struktura obszarowa gospodarstw indywidualnych w gminie Czarnożyły (dane na 2010 r.)	94
Tabela 42 Wyniki finansowe samorządu gminy Czarnożyły w latach 2015 - 2019.....	95
Tabela 43 Dochody i wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2017 – 2019 – analiza porównawcza.....	96
Tabela 44 Dochody na 1 mieszkańca w gminie Czarnożyły w zł w latach 2010 – 2019	97
Tabela 45 Przewidywane źródła finansowania inwestycji	143

SPIS MAP

Mapa 1. Podział województwa łódzkiego	9
Mapa 2. Położenie geograficzne gminy Czarnożyły na terenie powiatu wieluńskiego i gmin ościennych	10
Mapa 3 Podział na krainy fizjograficzne wg J. Kondrackiego	14
Mapa 4 Budowa obwodnicy Wielunia w ciągu drogi krajowej nr 45.....	39
Mapa 5. Gmina Czarnożyły z oznaczonymi funkcjami	122

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1 Liczba mieszkańców w Gminie Czarnożyły w latach 2010 - 2019.....	59
Wykres 2 Przyrost naturalny ludności w gminie Czarnożyły w latach 2010 - 2019	61
Wykres 3 Saldo migracji w gminie Czarnożyły w latach 2010 – 2019	62
Wykres 4 Saldo migracji ogółem w 2019 roku – analiza porównawcza.....	63
Wykres 5 Struktura ekonomiczna ludności (udział % ludności ogółem) – analiza porównawcza	65
Wykres 6 Liczba mieszkańców w gminie Czarnożyły w latach 2021-2030 - prognoza	67

Wykres 7 Liczba ludności – analiza porównawcza wg stanu na rok 2019 oraz prognozy na rok 2030	68
Wykres 8 Budynki mieszkalne w 2019 roku w gminach.....	68
Wykres 9 Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w gminie Czarnożyły w latach 2010 - 2019	81
Wykres 10 Bezrobotni zarejestrowani z obszaru gminy Czarnożyły z podziałem na płeć w latach 2010 - 2020.....	84
Wykres 11 Aktywność zawodowa mieszkańców gminy Czarnożyły w latach 2010 - 2019	86
Wykres 12 Współczynnik pracujących na 1000 mieszkańców w gminie Czarnożyły w latach 2010 - 2019.....	87
Wykres 13. Współczynnik pracujących na 1000 mieszkańców - analiza porównawcza, rok 2019	88
Wykres 14 Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON w latach 2010 - 2019 w gminie Czarnożyły	89
Wykres 15 Struktura dochodów i wydatków gminy Czarnożyły w latach 2015 - 2019.....	95
Wykres 16 Dochody i wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminie Czarnożyły w latach 2010 - 2019.....	96
Wykres 17 Dochody i wydatki w przeliczeniu na jednego mieszkańca w 2019 roku - analiza porównawcza.....	97

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1 Mapa gminy Czarnożyły	13
Rysunek 2 Teren Działania LGD "Ziemia Wieluńsko - Sieradzka"	29
Rysunek 3 Szerokopasmowy dostęp do Internetu w gminie Czarnożyły – wg stanu na dzień 31.12.2019 r.....	50
Rysunek 4 Miejskie Obszary Funkcjonalne – fragment rysunku uwzględniający gminę Czarnożyły .	113
Rysunek 5 Lokalizacja wybranych projektów na terenie gminy Czarnożyły	124

1. Wstęp

Strategia rozwoju gminy Czarnożyły jest formalnym dokumentem, który określa strategiczne kierunki rozwoju gminy na lata 2021 - 2027. Jest ona komplementarna z innymi regulacjami planistyczno-strategicznymi, obowiązującymi w gminie i w województwie łódzkim. Dokument będzie nadrzędny względem dokumentów sektorowych dotyczących obszaru gminy Czarnożyły, jednocześnie będzie spójny z dokumentami wyższego rzędu - Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030+, a także Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030. Strategia będzie wyznaczała ramy dla planów i programów powstających w gminie podczas jej obowiązywania. Strategia rozwoju gminy Czarnożyły została opracowana na podstawie aktualnych dokumentów planistycznych, sprawozdań oraz danych statystycznych. Diagnoza strategiczna została uzupełniona o analizę ankiet wypełnionych przez mieszkańców. Ważnym źródłem informacji było spotkanie konsultacyjne. Podstawowym dokumentem prawnym określającym zadania gminy, na którym opierano się podczas przygotowywania Strategii, jest ustawa z dnia 15 lipca 2020 r o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw oraz ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Ponadto w trakcie prac nad Strategią przeanalizowano poniższe akty prawne pod kątem powiązania z celami i kierunkami rozwoju opisanymi w Strategii:

- ustawę z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,
- ustawę z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,
- ustawę z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami,
- ustawę z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska,
- ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- ustawę z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym,
- ustawę z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji.

Prace nad Strategią rozpoczęto w styczniu 2021 roku, kiedy to Rada Gminy Czarnożyły podjęła decyzję o przystąpieniu do opracowywania dokumentu. Proces tworzenia Strategii poprzedzono analizą sytuacji społeczno-gospodarczej gminy, którą pogłębiano podczas warsztatów strategicznych oraz badania ankietowego. Na tej podstawie wyznaczono obszary problemowe, z których wynikają cele strategiczne. Te z kolei zostały podzielone na cele operacyjne, a dla nich wyznaczono zadania i działania, których realizacja wpłynie na osiągnięcie postawionych celów. Powstały w ten sposób projekt

dokumentu strategicznego udostępniono mieszkańcom z prośbą o zapoznanie się i przekazanie uwag. Ostateczny dokument uwzględni opinie mieszkańców gminy.

Prace nad strategią gminy Czarnożyły toczyły się z uwzględnieniem następujących zasad:

- zasada koncentracji na realnych siłach gminy Czarnożyły – strategia powinna zmierzać do wszechstronnego wykorzystania unikalnych zasobów lokalnych, w szczególności historycznych, przyrodniczych, a także kapitału ludzkiego oraz cennych odmienności. Dlatego zawartość celów strategicznych to przede wszystkim pomysły na wykorzystanie atutów lokalnych, na które zarówno Urząd Gminy, jak i sami mieszkańcy mają największy wpływ;
- zasada koncentracji na zagadnieniach najistotniejszych dla przyszłości – przyjęto, że każdy potencjalny cel strategiczny powinien być rozpatrywany w kontekście jego doniosłości dla przyszłości gminy. Dokonano zatem selekcji i wyodrębniono cele o najwyższym priorytecie;
- zasada koncentracji tematycznej – Strategia Rozwoju Gminy Czarnożyły na lata 2021 – 2027 będzie koncentrowała się na niewielu, ale najważniejszych zagadnieniach z punktu widzenia rozwoju społeczno-gospodarczego. Ta swojego rodzaju wybiórczość zapobiega stworzeniu dokumentu, który będzie obejmować wszystkie cele, a faktyczna realizacja następuje tylko w niewielu przypadkach.

Realizacja zadań określonych w Strategii przypada na okres programowania Unii Europejskiej i zawiera się w latach 2021 – 2027. Rezultaty i oddziaływania niektórych zadań, szczególnie tych rozpoczętych w latach 2018 – 2027 obejmą także następny okres programowania.

2. Aktualna sytuacja społeczno – gospodarcza na obszarze objętym Strategią

2.1. Podstawowe dane dotyczące obszaru

2.1.1. Położenie

Gmina Czarnożyły jest jednostką administracyjną o statusie gminy wiejskiej. Położona jest w południowo-zachodniej części województwa łódzkiego w północnej części powiatu wieluńskiego i graniczy z następującymi gminami:

- od południa z gminą Wieluń (powiat wieluński),
- od północy z gminą Lututów (powiat wierszowski),
- od zachodu z gminą Biała (powiat wieluński),
- od północy i wschodu z gminą Ostrówek (powiat wieluński)

Mapa 1. Podział województwa łódzkiego

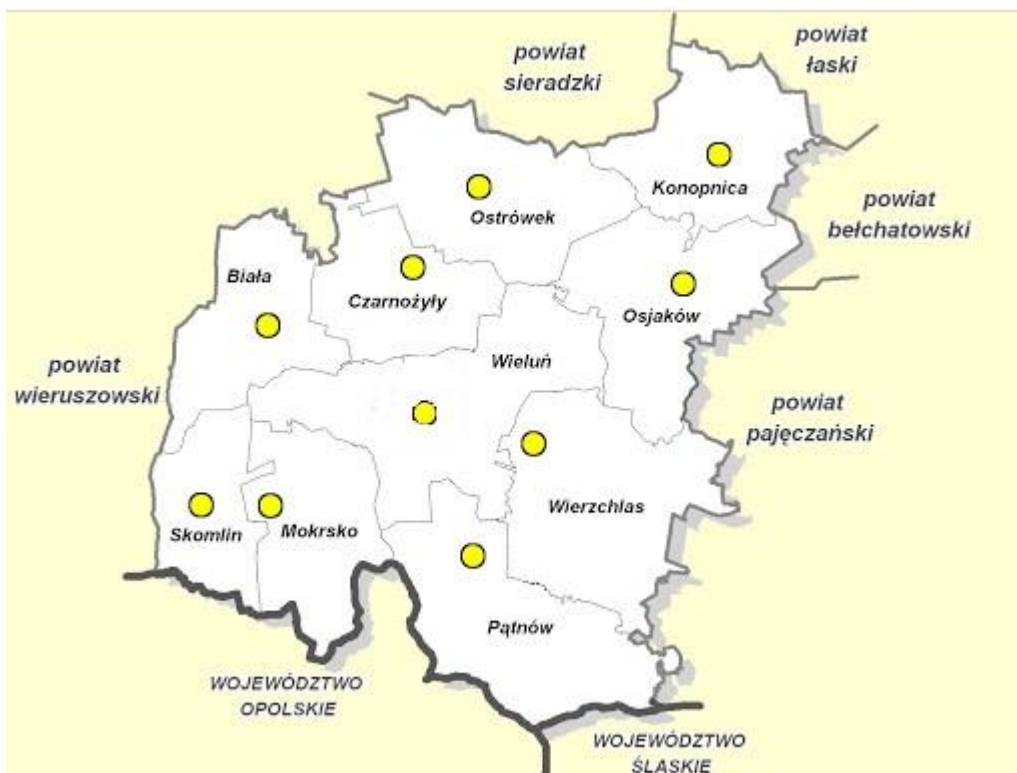

Źródło: Gmina Czarnożyły Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

Kierując się położeniem gminy, w analizach porównawczych w kolejnych rozdziałach strategii uwzględniono ww. gminy ościenne oraz pozostałe gminy powiatu wieluńskiego. Tam, gdzie było to zasadne – w celu ukazania skali zjawiska - dane statystyczne dotyczące gminy Czarnożyły porównano również do danych na poziomie powiatów wieluńskiego i wieruszowskiego oraz województwa łódzkiego. Gminy wybrane do analiz porównawczych zostały wytypowane zarówno ze względu na podobieństwo do gminy Czarnożyły (podobne uwarunkowania rozwoju), jak i ze względu na bliskie położenie w jej bezpośrednim sąsiedztwie.

Siedzibą władz samorządowych jest miejscowość Czarnożyły. Położona jest niemal centralnie w stosunku do obszaru gminy co umożliwia łatwość w komunikowaniu się ze wszystkimi sołectwami. Czarnożyły są również wielofunkcyjnym ośrodkiem administracyjno – usługowym, mieszkaniowym i kulturalnym.

Mapa 2. Położenie geograficzne gminy Czarnożyły na terenie powiatu wieluńskiego i gmin ościennych

Źródło: Raport o stanie gminy Czarnożyły za 2020 rok

Odległość miejscowości gminnej Czarnożyły od miasta powiatowego Wielunia wynosi około 8 km.

Odległości od większych miast wynoszą:

- Łódź – ok. 104 km;
- Sieradz – ok. 40 km;
- Piotrków Trybunalski – ok. 88 km;
- Częstochowa – 79 km;
- Wrocław – ok. 121 km;
- Kalisz – ok. 77 km.

Miarą spójności terytorialnej jest między innymi dostępność komunikacyjna obszaru gminy. Podstawowym elementem systemu transportowego gminy jest układ drogowy, który zapewnia zarówno powiązania zewnętrzne w skali regionu i kraju, jak i powiązania wewnętrzne gminnej sieci osadniczej. Gmina posiada połączenia komunikacyjne: drogowe oraz kolejowe o znaczeniu krajowym i regionalnym. Układ drogowy gminy Czarnożyły tworzą¹:

- **droga krajowa Nr 45** łącząca województwa: łódzkie, śląskie i opolskie, prowadząca do granicy z Czechami. Na terenie gminy droga ma: szerokość jezdni asfaltowej 7,0 – 9,0 m, bez utwardzonych poboczy, długość ok. 7,65 km; na odcinku o długości ok. 1,2 km w centrum Czarnożył droga posiada dwustronny chodnik; droga została niedawno zmodernizowana na całym odcinku biegnącym przez Gminę Czarnożyły.

¹ Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Czarnożyły

- **droga krajowa Nr 74** łącząca węzeł Wieluń na drodze ekspresowej S8 z Kielcami, Zamościem, prowadząca do przejścia granicznego z Ukrainą w Zosinie.

Poza granicami gminy, jednak w bliskim sąsiedztwie północno- zachodnich obszarów, zlokalizowana jest **droga S8**, zaś na południowy- wschód **droga wojewódzka nr 481**.

- **drogi powiatowe²:**

- nr 4545E relacji gm. Lututów – Łagiewniki – Opojowice – Staw – Gm. Wieluń;
- nr 4502E relacji gm. Biała – Platoń;
- nr 4534E relacji Łagiewniki – Czarnożyły;
- nr 4500E relacji Raczyn – droga krajowa nr 45;
- nr 4535E relacji Czarnożyły – Leniszki – gm. Ostrówek;
- nr 4529E relacji Emanuelina – gm. Ostrówek;
- nr 4536E relacji Czarnożyły – Gromadzice;
- nr 4537E relacji gm. Ostrówek – Gromadzice – Staw – gm. Wieluń;
- nr 4531E relacji Gromadzice – Stawek – gm. Wieluń

Mapa 3. Położenie Gminy Czarnożyły (obszar wyznaczony czerwoną linią) względem szlaków komunikacyjnych

Źródło: Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Czarnożyły

Gmina Czarnożyły znajduje się w sferze oddziaływania miasta Wielunia. Położenie w strefie oddziaływań miasta jest dla gminy wiejskiej Czarnożyły ważnym kontekstem odniesienia. Jednym z kluczowych czynników zewnętrznych warunkujących rozwój lokalny jest bowiem oddziaływanie, swoiste „promieniowanie” czynników prorozwojowych z istotnych ośrodków miejskich na otaczające te tereny. Atrakcyjność inwestycyjna poszczególnych gmin zmienia się z czasem i jest wypadkową oddziaływania

² Gmina Czarnożyły Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

na rynek wielu czynników lokalnych, począwszy od obiektywnych, geograficznych, a skończywszy na jakości zarządzania lokalnego i wizerunku danego ośrodka.

Z ośrodków miejskich promieniują nie tylko czynniki pozytywne (koniunktura i atrakcyjność inwestycyjna), ale także negatywne.

Powyższe uwagi należy interpretować następująco:

- wpływ dużych ośrodków miejskich przeważnie skutkuje „zapożyczeniem” ich wizerunku, a w przyszłości może „oddalić” mieszkańców od dorobku kulturalnego gminy,
- następują migrację, głównie ludzi młodych do większych aglomeracji,
- z sąsiednich ośrodków będą napływać:
  - klienci usług świadczonych przez podmioty z terenu gminy (w tym – usług obsługi biznesu),
  - nabywcy nieruchomości mieszkalnych na tym terenie,
  - zewnętrznii usługodawcy na rzecz mieszkańców i podmiotów lokalnych.

Od sytuacji w pobliskich miastach zależy więc w istotnym stopniu koniunktura lokalna. Siła nabywcza i aktywność inwestycyjna podmiotów z tego ośrodka kształtuje w znacznym stopniu koniunkturę lokalną w gminie wiejskiej Czarnożyły.

Wieluń jest miastem średnim tracącym funkcje społeczno – gospodarcze. Miastu grozi marginalizacja i zjawiska kryzysowe³. Według analiz Polskiej Akademii Nauk miastu grozi utrata funkcji i niekorzystna sytuacja gospodarcza. Dlatego wielu mieszkańców opuści w najbliższym czasie miasto w poszukiwaniu lepszych warunków do życia na terenach przyległych lub większych aglomeracjach miejskich.

Kolej

Przez mały, południowo-zachodni fragment obszar gminy przebiega linia kolejowa PKP relacji Herby Nowe – Oleśnica, odcinek między Wieluniem i Wieruszowem. Najbliższa stacja kolejową znajduje się w Wieluniu, obsługuje przewozy pasażerskie i towarowe.

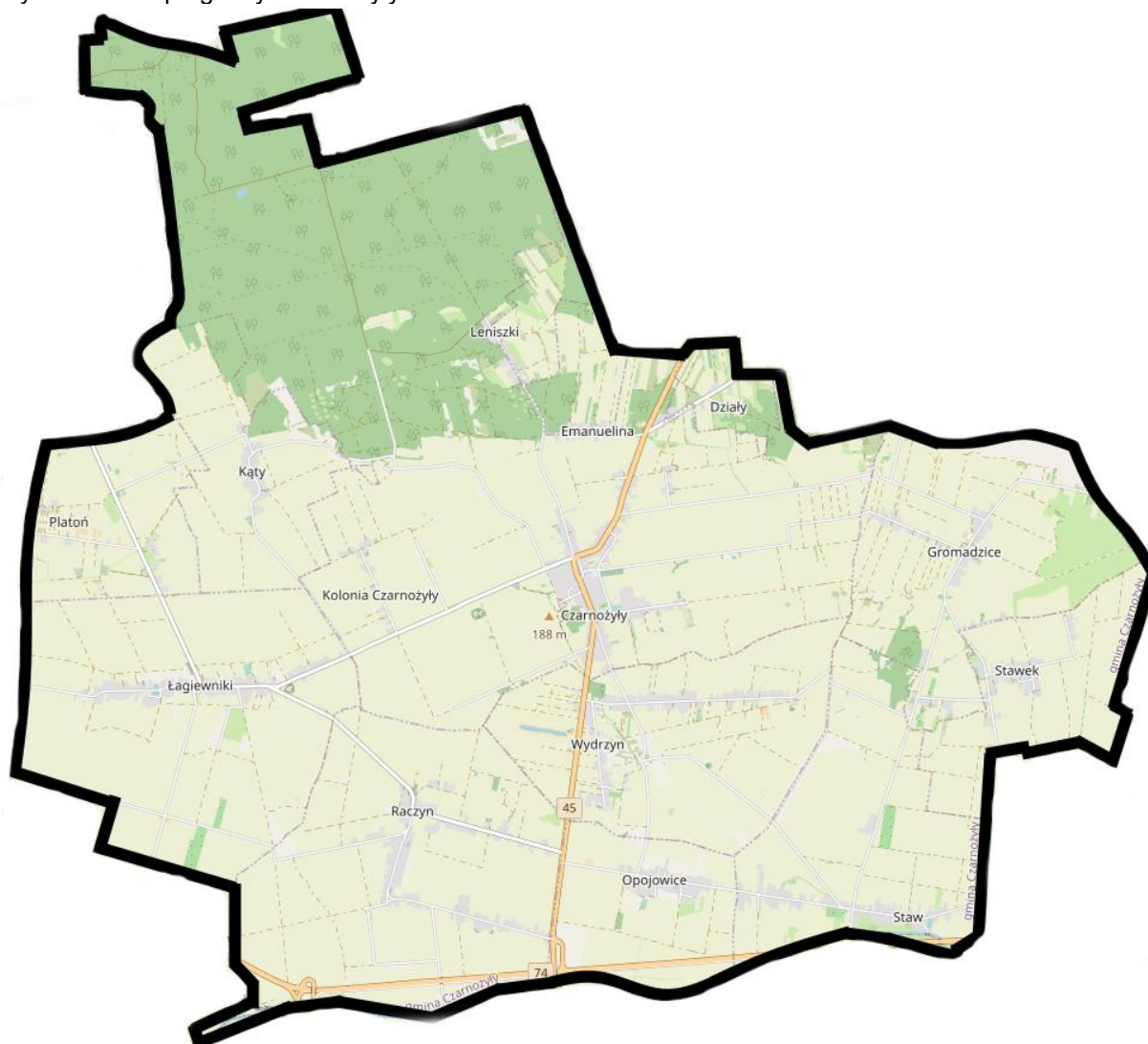
2.1.2. Powierzchnia

Powierzchnia gminy Czarnożyły wynosi 6967 ha, czyli 7,52% powierzchni powiatu wieluńskiego. Zaraz po gminie Skomlin (5,96%), powierzchnia gminy stanowi najmniejszą część powiatu⁴. Składa się z 11 sołectw, skupiających 13 miejscowości. Sołectwa gminy Czarnożyły to: Czarnożyły, Emanuelina, Łagiewniki, Gromadzice, Kąty, Platoń, Raczyn, Staw, Stawek, Wydrzyn Opojowice. Pozostałe miejscowości to Działy i Leniszki zlokalizowane w sołectwie Emanuelina.

³ Źródło: Delimitacja miast średnich tracących funkcje społeczno – gospodarcze. Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN, 2016.

⁴ Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Czarnożyły

Rysunek 1 Mapa gminy Czarnożyły

Źródło: Opracowanie własne

2.1.3. Ludność

Na dzień 31 grudnia 2019⁵ roku gminę Czarnożyły zamieszkiwały 4 523 osoby. Zarejestrowano więcej mężczyzn niż kobiet, różnica wyniosła 9 osób. Liczba osób zamieszkujących gminę Czarnożyły w porównaniu z rokiem 2010 zmniejszyła się o 48 osób. W gminie dominuje ludność w wieku produkcyjnym obejmując 61,1% społeczeństwa, niekorzystnym zjawiskiem jest zauważalny na przestrzeni badanych lat ciągły wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym osiągając 20,8% społeczeństwa i stopniowy spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym. Średnia gęstość zaludnienia gminy wynosi 65 os./km² i znacznie przewyższa wartość wskaźnika liczonego dla gmin wiejskich województwa łódzkiego (54 os./km²), co plasuje gminę Czarnożyły na piątym miejscu wśród gmin powiatu wieluńskiego.

⁵ W Strategii użyto ostatnich aktualnych danych GUS dostępnych na dzień przygotowywania diagnozy

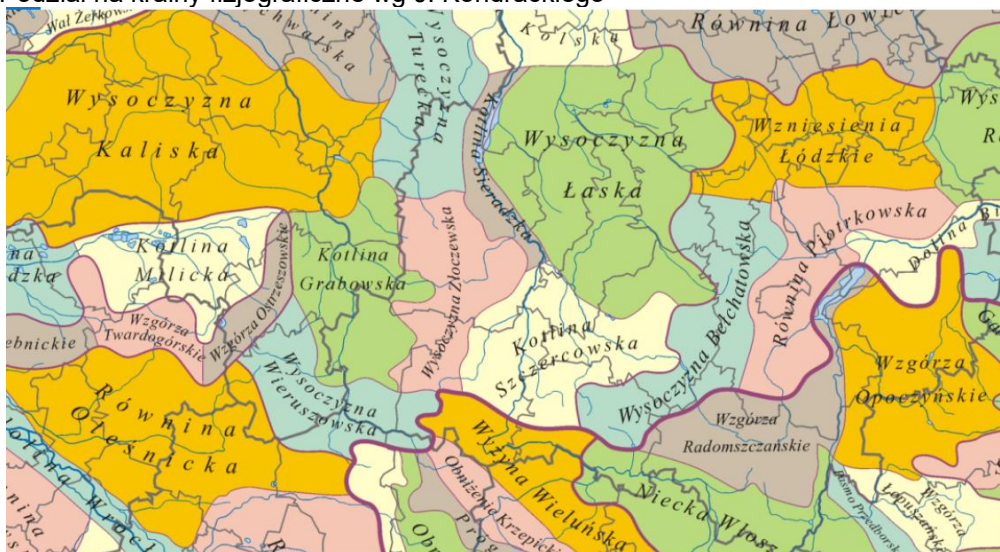
2.1.4. Środowisko przyrodnicze

Pod względem fizyczno-geograficznym (wg. J. Kondrackiego) teren gminy Czarnożyły położony jest w obrębie prowincji Niż Środkowoeuropejski, podprowincji Niziny Środkowopolskie, makroregionu Nizina Południowowielkopolska, mezoregionów - Wysoczyzna Złoczewska i Kotlina Szczercowska.

W granicach mezoregionów⁶:

- Wysoczyzny Złoczewskiej (318.22) na której położona jest znaczna część gminy;
- Kotlina Szczercowska (318.23) obejmuje wschodnią część gminy.

Mapa 3 Podział na krainy fizjograficzne wg J. Kondrackiego

Źródło: www.gdos.gov.pl

Na tle krain wyznaczonych przez Dylkową obszar badań leży na Kotlinie Szczercowskiej usytuowanej na pograniczu Równiny Szadkowskiej oraz Równiny Piotrkowskiej. Są to rozległe, podmokłe obszary porośnięte roślinnością wilgotnych łąk, torfowisk i bagien. Zajmuje ona teren dawnego zastoiska wypełnionego osadami lodowcowymi (w tym ility warwowe). Warstwę powierzchniową tworzą piaski i mułki rzeczne oraz pisaki wydmowe. Płytko zalegające wody gruntowe sprzyjają utrzymywaniu się bagien towarzyszącym dolinom rzeczonym. Dominują przede wszystkim płaskie powierzchnie podmokłych łąk i torfowisk.

Rzeźba terenu⁷

Stopień urozmaicenia powierzchni terenu jest niewielki. Znaczny obszar gminy posiada mało urozmaiconą rzeźbę terenu określaną jako płaskorówninną (spadki do 1%) oraz lekko falistą i lekko pagórkowatą (spadki 1-3%). Tylko niewielki obszar w północno – wschodniej i zachodniej części gminy zaliczyć można do typu rzeźby falistej pagórkowatej (spadki 3-5% i powyżej). Generalnie obszar gminy posiada cechy krajobrazu równinnego (na ogół płaski). Znaczna jej część wznosi się na wysokości 165 – 185 m n.p.m. (ok. 90%). Najwyżej wyniesione tereny – osiągając najwyższą wysokość rzędu 197,0 m

⁶ Gmina Czarnożyły Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

⁷ Gmina Czarnożyły Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

n.p.m. w północno-wschodniej części gminy (sołectwo Emanuelina) występują wyspowo rozcinając niżej położone tereny gminy. Powierzchnia gminy obniża się zarówno w kierunku północno – zachodnim, jak i południowo – wschodnim. Najniżej usytuowane jest dno doliny rzeki Pysznej w obrębie sołectwa Gromadzice – na wysokości 165,2 m n.p.m. Deniwelacja maksymalnej i minimalnej wysokości powierzchni terenu gminy wynosi zatem 31,8 m na odległości 5 km.

Morfologia terenu jest ściśle związana z budową geologiczną, a zwłaszcza rodzajem utworów przypowierzchniowych. Formy geomorfologiczne występujące na terenie gminy mają genezę glacialną, peryglacialną i holoceniową (...).

Rzeźba terenu jest bardzo korzystna dla zabudowy. Najbardziej przydatne są płaskie i niemal płaskie obszary w obrębie wysoczyzny, o nachyleniach nie przekraczających 5%, które zajmują prawie 80% powierzchni terenu. Mniej korzystne są obszary o nachyleniu 5-10%, najmniej przydatne dla zabudowy są tereny o spadkach przekraczających 10%. Rzeźba o spadkach 0-3% (znaczną część powierzchni gminy) z przyrodniczego i gospodarczego punktu widzenia nie stwarza zagrożeń dla gospodarki rolnej (jest wolna od zagrożeń erozyjnych). Nie stanowi ona również ograniczenia dla działalności gospodarczej i budownictwa. Nie mniej jednak na obszarach o nachyleniu 0–0,5% mogą wystąpić problemy z odprowadzaniem wód, co wiąże się z możliwością ich płytkiego zalegania. Działalność gospodarcza człowieka (wycinanie lasów, uprawa roli) przyczyniała się stopniowo do zachwiania równowagi w przyrodzie i wzmożenia działania procesów rzeźbotwórczych (degradacja, erozja wodna i eoliczna). W wyniku zaś antropopresji powstały liczne wklęsłe (wykopy, rowy odwadniające) i wypukłe (nasypy, skarpy wzdłuż rzek) formy morfologiczne. Wzdłuż liniowych obiektów infrastrukturalnych (linia kolejowa nr 181 relacji Herby Nowe – Oleśnica, droga krajowa nr 45) powstały nasypy drogowe, mające na celu wyrównanie powierzchni. Liniowym obiektom transportowym często towarzyszą również wykopy, często pełniące funkcję drenującą (odwadniającą). Ponadto nieznaczne nasypy i wykopy towarzyszą każdej budowli.”

Walory przyrodniczo krajobrazowe gminy⁸

Gmina Czarnożyły to typowo gmina rolnicza cechująca się monotonnym krajobrazem, urozmaiconym jedynie elektrowniami wiatrowymi zlokalizowanymi w miejscowościach: Czarnożyły, Raczyn, Staw i Stawek. Największe urozmaicenie krajobrazu stanowią lasy, koncentrujące się w północnej części gminy.

Nie mniej jednak duże przestrzenie otwarte (z uwagi na nieznaczne deniwelacje terenu i płynne granice pomiędzy poszczególnymi formami ukształtowania, średnią lesistość oraz „punktowe” zainwestowanie) są niewątpliwym walorem krajobrazowym gminy.

Zasadniczą rolę w strukturze przyrodniczej gminy odgrywa dolina rzeczna Oleśnicy oraz mniej wykształcona w krajobrazie dolina rzeki Pysznej oraz innych mniejszych cieków, dopływów tych rzek.

Doliny rzek: Oleśnicy i Pysznej stanowią „szkielet” systemu przyrodniczego; są to lokalne i ponadlokalne korytarze ekologiczne łączące poszczególne ogniwa systemu przyrodniczego w obrębie gminy Czarnożyły z terenami sąsiednimi. To ostoja dla wielu gatunków zwierząt.

---

⁸ Gmina Czarnożyły Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

Oprócz dolin istotną rolę ekologiczną odgrywają lasy oraz wszelkie skupiska zieleni wysokiej, które spełniają szereg funkcji:

- wodochronną (zwiększając infiltrację, ograniczając spływ powierzchniowy),
- glebochronną (lasy najlepiej ze wszystkich zbiorowisk roślinnych chronią glebę przed erozją wodną i wietrzną),
- ochronną dla powietrza (mają zdolność absorpcji pyłów i gazów),
- zdrowotną (głównie lasy sosnowe, występują również: dęby, jodły, świerki, brzozy, olchy, a także klony, jawory, topole, jesiony, lipy; zwiększają one ilość tzw. lekkich jonów w powietrzu, korzystnych dla organizmu człowieka),
- funkcję społeczno-kulturalną (turystyka, rekreacja).

Lasy stanowią bardzo ważne węzły w systemie ekologicznym gminy. Im większa powierzchnia kompleksu, tym większa jego rola w systemie przyrodniczym (tylko duże powierzchnie zalesione mogą stanowić ostoję dla dużych zwierząt). Wieloprzestrzenne kompleksy leśne koncentrują się głównie w północnej części gminy.

Na terenie gminy Czarnożyły można wyróżnić:

- **krajobraz rolniczy** – występuje na znacznym obszarze gminy o charakterze mozaiki, którą kształtuje stosunkowo silne rozdrobnienie upraw i duża liczba miedz i ugorów. Tereny otwarte urozmaicają nieliczne sady i niewielkie powierzchniowo lasy. Wzdłuż dróg (lokalnie w niewielkim oddaleniu) zlokalizowana jest zabudowa zagrodowa i mieszkaniowa jednorodzinna. Biorąc pod uwagę obecne tendencje rozwoju istnieje możliwość, iż rolnicza przestrzeń produkcyjna ulegnie zmniejszeniu i zostanie ograniczona do gleb wysokich klas bonitacyjnych (I-III klasy). Na glebach IV-VI może nastąpić rozwój innych funkcji (w przewadze mieszkaniowej i usługowej); ze względu na rolniczy charakter gminy i jej dalszy rozwój w tym kierunku można przypuszczać, iż powyższe zjawisko będzie zachodzić przede wszystkim wzdłuż ciągów komunikacyjnych, jako kontynuacja istniejącego zainwestowania; elementami urozmaicającymi rolniczy krajobraz są elektrownie wiatrowe zlokalizowane w miejscowościach: Czarnożyły, Raczyn, Staw i Stawek;
- **krajobraz leśny** – dominuje w północnej części gminy. Lasy stanowią bardzo ważne węzły w systemie ekologicznym tego terenu. Ważne jest wykształcenie układu pasmowego, tj. stworzenie tzw. korytarzy ekologicznych poprzez powiązanie istniejących terenów leśnych i planowanych do zalesienia terenów rolnych z ciągami dolinnymi oraz systemem zadrzewień (sprzyjanie wykształceniu układu pasmowego), co przyczyni się do stworzenia ciągłego systemu przyrodniczego; nastąpi szereg pozytywnych procesów: poprawa warunków hydrologicznych gleb oraz przeciwdziałanie erozji wietrznej i powierzchniowej, jak również degradacji ziemi, zwiększenie wodnej retencyjności środowiska i podniesienie różnorodności ekologicznej środowiska;
- **krajobraz dolinny** – najlepiej zachowany typ krajobrazu, z najważniejszymi dolinami Oleśnicy i Pyszej stanowiącymi fragment przyrodniczych struktur o ponadlokalnym znaczeniu; należy objąć je ochroną i wyłączyć z możliwości urbanizacji, która wpływa degradująco na środowisko, przyczynia się do zachwiania równowagi ekologicznej i prowadzi do obniżenia ich walorów.

Poprzez odpowiednie kształtowanie krajobrazu należy dążyć do zabezpieczenia przestrzennego i funkcjonalnego systemu wszystkich elementów przyrody w powiązaniu z rozwojem zabudowy.

Klimat

Gmina Czarnożyły leży w zasięgu oddziaływania klimatu umiarkowanego przejściowego. Klimat wykazuje cechy charakterystyczne dla Niżu Polskiego. Leży w granicach XVII regionu klimatycznego, tj. regionu środkowopolskiego, w strefie tzw. cyrkulacji zachodniej i południowo-zachodniej.

Ukształtowanie terenu nie stanowi przeszkody dla przepływu mas powietrza różnego pochodzenia. Powoduje to znaczną zmienność warunków pogodowych. Główne dane charakteryzujące klimat gminy Czarnożyły⁹:

- w ciągu roku przeważa równoleżnikowa cyrkulacja mas powietrznych ze szczególną preferencją wilgotnych mas polarnomorskich, napływających z sektora zachodniego (45% dni w ciągu roku); masy powietrza polarnokontynentalnego stanowią 38% dni w ciągu roku;
- w skali roku przeważają wiatry zachodnie – 20% i południowo-zachodnie – 10% wiatrów rocznie o zróżnicowanych prędkościach;
- najczęściej dni z wiatrem notuje się wczesną wiosną i późną jesienią, pogoda bezwietrzna występuje w sierpniu;
- średnia miesięczna prędkości wiatru wynosi 2,9 m/s; wiatry słabe o prędkości ok. 2,5 m/s dominują latem (lipiec, sierpień), zaś silne 4-8 m/s, z przewagą wiatrów 6-8 m/s występują w okresie zimowym;
- średnia roczna suma opadów waha się od 580 mm do 600 mm, przy czym średnia najwyższa wynosi ok. 920 mm, a najniższa ok. 370 mm; w ciągu roku największe sumy opadów przypadają w lipcu i sierpniu, a najniższe – w styczniu, marcu i październiku; udział opadów półroczna letniego (kwiecień - wrzesień) w rocznej sumie opadów wynosi aż 65%;
- średnia liczba dni z opadami śnieżnymi wynosi 45, a długość zalegania pokrywy śnieżnej waha się od 30 do 60 dni;
- średnia wartość zachmurzenia nad gminą Czarnożyły wynosi 6,6, przy średniej dla całej Polski na poziomie 6,4;
- roczna suma całkowitego promieniowania słonecznego kształtuje się w granicach 81,4 kcal/cm²; a średnie usłonecznienie w ciągu dnia wynosi 4,6 godzin;
- średnia roczna temperatura powietrza wynosi około 8,0°C; najzimniejszym miesiącem jest luty – (-2,7)°C, a najcieplejszym lipiec – (+18,0)°C;
- zależny od temperatury okres wegetacyjny roślin wynosi ok. od 216 do 240 dni w roku; bezmroźny okres trwa blisko 127 dni;
- najkorzystniejsze tereny wilgotnościowe posiadają tereny wyniesione o głęboko zalegającej wodzie gruntowej - najwyższą wilgotnością posiadają tereny położone w obrębie dolin rzecznych (nawet do 90–100%); znaczne powierzchnie leśne (północna część gminy) również wpływają na zwiększenie wilgotności powietrza.

---

⁹ Gmina Czarnożyły Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

Formy ochrony przyrody w gminie Czarnożyły

Na terenie gminy Czarnożyły w myśl ustawy o ochronie przyrody ochroną dotychczas objęto jedynie 7 pojedynczych drzew w formie pomnika przyrody oraz 10 bagien śródleśnych w postaci użytku ekologicznego. Brak jest obszarowych form ochrony przyrody.

Pomniki przyrody

Na terenie gminy ustanowiono 7 pomników przyrody ożywionej w postaci pojedynczych drzew. Wszystkie zlokalizowane są na terenie parku wiejskiego w Czarnożyłach.

Tabela 1 Pomniki przyrody ożywionej na terenie gminy Czarnożyły

Lp.	Miejsce lokalizacji	Forma pomnika	Gatunek drzewa	Obwód drzewa*	Akt prawny
1.	Czarnożyły, park wiejski	pojedyncze drzewo	klon zwyczajny	245	Rozporządzenie Wojewody Sieradzkiego z dnia 3 lutego 1998 r. w sprawie uznania za pomnik przyrody (Dz. Urz. Woj. Sieradzkiego z 1998 r. Nr 3 poz. 9)
2.			klon zwyczajny	265	
3.			dąb szypułkowy	370	
4.			buk zwyczajny	250	
5.			klon zwyczajny	285	
6.			lipa drobnolistna	400	
7.			lipa drobnolistna	380	

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Czarnożyły

Użytki ekologiczne

Na terenie gminy Czarnożyły dotychczas powołano 10 użytków ekologicznych Rozporządzeniem Nr 18/2000 Wojewody Łódzkiego z dnia 22 maja 2000 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 2000 r., Nr 73, poz. 391). Są to bagna śródleśne położone są na gruntach leśnych Skarbu Państwa pozostających w zarządzie Lasów Państwowych - Nadleśnictwa Wieluń.

Tabela 2 Wykaz użytków ekologicznych w Gminie Czarnożyły

L.p.	Lokalizacja	Powierzchnia (ha)	Opis powierzchni
1.	Czarnożyły, dz. nr 119, Leśnictwo Świątkowice, oddz. 119 b	4,4	Bagno śródleśne
2.	Czarnożyły, dz. nr 119, Leśnictwo Świątkowice, oddz. 119 j	0,52	Bagno śródleśne
3.	Czarnożyły, dz. nr 123, Leśnictwo Świątkowice, oddz. 123 c	0,7	Bagno śródleśne
4.	Czarnożyły, dz. nr 125, Leśnictwo Świątkowice, oddz. 125 k	0,53	Bagno śródleśne
5.	Czarnożyły, dz. nr 131, Leśnictwo Czarnożyły, oddz. 131 t	0,25	Bagno śródleśne
6.	Czarnożyły, dz. nr 132/1 Leśnictwo Czarnożyły, oddz. 132 g	0,78	Bagno śródleśne
7.	Czarnożyły, dz. nr 142, Leśnictwo Czarnożyły, oddz. 142 h	0,16	Bagno śródleśne
8.	Czarnożyły, dz. nr 144, Leśnictwo Czarnożyły, oddz. 144 s	0,1	Bagno śródleśne
9.	Czarnożyły, dz. nr 147, Leśnictwo Czarnożyły, oddz. 147 c	0,2	Bagno śródleśne
10.	Czarnożyły, dz. nr 147, Leśnictwo Czarnożyły, oddz. 147 d	0,44	Bagno śródleśne

Źródło: Gmina Czarnożyły Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

Ochrona gatunkowa roślin¹⁰

Na terenie gminy występują gatunki roślin objęte ochroną ścisłą lub częściową lub zaliczane do gatunków rzadkich.

¹⁰ Ochrona gatunkowa ma na celu zapewnienie przetrwania i właściwego stanu ochrony dziko występujących na terenie kraju rzadkich, endemicznych, podatnych na zagrożenia i zagrożonych wyginięciem oraz objętych ochroną gatunków roślin, zwierząt i grzybów oraz ich siedlisk i ostoi, a także zachowanie różnorodności gatunkowej i genetycznej.

Zgodnie z aktualizacją „Planu zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego”¹¹, na szczeblu wojewódzkim w granicach gminy Czarnożyły nie wyznaczono żadnego obszaru do objęcia ochroną w formie obszarowej formy ochrony przyrody.

Zanieczyszczenie powietrza¹²

Na obszarze gminy Czarnożyły nie występuje rozwinięty przemysł ciężki oraz związane z nim źródła zanieczyszczenia powietrza. Funkcjonujące tu zakłady produkcyjno- usługowe również nie stanowią zagrożenia. Na jakość powietrza może mieć wpływ transport zanieczyszczeń gazowych głównie z miasta Wieluń.

Lokalne źródła ciepła

Zasadniczym problem gminy Czarnożyły w obszarze zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego jest tak zwana niska emisja w szczególności zaś są to zanieczyszczenia generowane przez gospodarstwa domowe. Przeciętnie, w budynku mieszkalnym jego ogrzewanie oraz przygotowanie ciepłej wody użytkowej, stanowi ponad 80% łącznego zapotrzebowania na energię. Pozostałe niespełna 20% obejmuje przygotowanie posiłków, oświetlenie oraz zasilanie urządzeń elektrycznych. Ogrzewanie budynków na obszarach wiejskich przebiega zwykle przy użyciu pieców opalanych węglem. Dla zmniejszenia kosztów, mieszkańcy wybierają zwykle węgiel złej jakości, miął węglowy, spalane są również różnego rodzaju odpady. Produkty te palą się zwykle krótko, nie oddając wystarczającej ilości ciepła, co implikuje konieczność spalania ich w większej ilości, a tym samym przyczynia się do zwiększania ilości generowanych substancji szkodliwych. Budynki prywatne są największym emitentem substancji niebezpiecznych do powietrza w całej gminie Czarnożyły. Ponad 70% budynków posiada piece węglowe nowego lub starego typu. W około 21% budynków za opał służy drewno, w około 5% ekogroszek, tylko w około 2% funkcjonuje ogrzewanie gazem, zaś około 1% używa do tego celu prądu. Warto w tym miejscu zwrócić uwagę na zjawisko spalania odpadów generowanych przez gospodarstwa domowe. Proceder ten jest nielegalny jednak często praktykowany. Dla osoby spalającej odpady daje potencjalnie dwie korzyści, po pierwsze uzyskanie pewnej dawki ciepła, po drugie zaś brak konieczności zagospodarowania odpadu w sposób zgodny z obowiązującymi przepisami. Korzyści te jednak są iluzoryczne, albowiem ponoszone straty zdrowotne oraz unoszący się smród w zupełności je dyskredytują. Spalane odpady takie jak np. kartony po sokach czy mleku, plastikowe opakowania po jogurtach, opakowania PET, a nawet zużyte obuwie, guma czy stare lakierowane meble generują podczas procesu spalania wiele bardzo szkodliwych substancji. W szczególności wymienia się dioksyny i furany, które m.in. uszkadzają odporność organizmu, powodują powstawanie raka, alergie oraz zaburzenia neurologiczne. Wprowadzenie zmiany w systemie odbioru odpadów z pewnością ma pozytywny wpływ i ogranicza to zjawisko, jednak wciąż widoczne jest zadymienie obszarów o gęstszej zabudowie, szczególnie w okresie jesienno-zimowym. Poza materiałami używanymi do spalania problem stanowią również same piece. W szczególności w starszych budynkach, piece te charakteryzują się niską sprawnością. Dodatkowym problemem jest niewystarczająca izolacja termiczna budynków, np. nieszczelne otwory okienne i drzwiowe. Czynniki te

¹¹ Zatwierdzona Uchwałą Nr LX/1648/10 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 21 września 2010 r.

¹² Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Czarnożyły

przyczyniają się do ponoszenia nadmiernych strat ciepła, co z kolei wymusza używania większej ilości opału (ze względów ekonomicznych – ponownie niskiej jakości). Największy udział domów opalanych węglem i drewnem występuje w domach starych. Zamieszkują je osoby o niższych dochodach, co uniemożliwia inwestycje w nowoczesne formy pozyskania energii. Większość domów w gminie jest jednak prawidłowo docieplonych. Większość ma również wymienioną stolarkę okienną. Nowe domy posiadają nowoczesne źródła ciepła – głównie gaz. Wiele posiada piece na ekogroszek. Należy zaznaczyć jednak, że ekogroszek nie jest paliwem ekologicznym. Piece do spalania ekogroszku charakteryzują się jednak wyższą sprawnością spalania i mniejszymi stratami ciepła. Sprawność typowego pieca węglowego to około 70%. Wiele energii w tym przypadku jest marnowana.

Ponadto, gospodarstwa domowe w gminie praktycznie nie wykorzystują instalacji opartych o odnawialne źródła energii, takie jak słońce, wiatr czy biomasa.

Niska efektywność energetyczna obiektów publicznych

Kolejnym ważnym aspektem jest efektywność energetyczna budynków w Gminie, w tym budynków użyteczności publicznej. Generowane są nadmierne straty ciepła, wynikające z nieszczelności okien, drzwi czy stropów. Konieczne staje się zwiększenie efektywności energetycznej budynków, poprzez m.in. wymianę źródeł ciepła. Obecnie tylko w czterech budynkach gminnych wykorzystywany jest piec na olej opałowy, w jednym prąd, w pozostałych zaś jest to węgiel. Pożądane jest również stosowanie energooszczędnych urządzeń oraz instalacji sterujących oświetleniem. Należy zwrócić szczególną uwagę na możliwość wykorzystania instalacji opartych o odnawialne źródła energii, np. biomasę, ale również kolektory słoneczne czy pompy ciepła. Koszty poniesione na zwiększenie efektywności energetycznej budynków zostaną zwrócone podczas ich codziennej eksploatacji, albowiem przedstawione działania przyczynią się do zmniejszenia lub całkowitego zniwelowania generowanych strat ciepła. Są to również rozwiązania korzystne dla ochrony środowiska naturalnego Gminy.

Transport

Jak pokazują badania narażenia na zanieczyszczenia powietrza związane z ruchem samochodowym mogą prowadzić do pogorszenia funkcji płuc u dzieci mieszkających w pobliżu głównych autostrad/dróg szybkiego ruchu, przydrożny smog może powodować i zaostrzać astmę oraz reakcje alergiczne.

Mikrocząstki spalin mogą powodować raka płuc a także choroby krążeniowo-oddechowe, które mogą prowadzić nawet do zgonu. Zanieczyszczenia komunikacyjne wpływają również na powstawanie smogu oraz zakwaszanie środowiska, sprzyjają stopniowej degradacji gleb i szaty roślinnej.¹³

Przez Gminę Czarnożyły przebiega droga krajowa nr 45, przez jej niewielki fragment na południowym zachodzie droga krajowa nr 74, a wzdłuż północno-zachodniej granicy, jednak poza terytorium Gminy trasa S8. Droga krajowa nr 45 to popularny ciąg drogowy charakteryzujący się znacznym natężeniem ruchu, którego efektem jest zarówno wzmożony hałas, emisja zanieczyszczeń jak i zwiększone prawdopodobieństwo wystąpienia wypadków drogowych, niosących zagrożenie dla bezpieczeństwa i zdrowia uczestników ruchu drogowego, w tym mieszkańców Gminy Czarnożyły (ta sama sytuacja

¹³ I. Rychter Członek „Wpływ autostrad i dróg o dużym natężeniu ruchu na zdrowie”, Stowarzyszenie Przyjazna Komunikacja

będzie dotyczyć powstającej obwodnicy). Ruch na drogach wzrasta, a zatem wzrasta również zagrożenie pyłem całkowitym emitowanym przez pojazdy. Pyły te pochodzą z procesu spalania paliwa, ale również ze ścierania opon i hamulców, a także ścierania powierzchni dróg. Ryzyko związane z odczuciem szkodliwego wpływu zanieczyszczenia powietrza maleje wraz ze zwiększeniem odległości od kluczowych ciągów drogowych. Drogi powiatowe i gminne nie generują ponadprzeciętnego ruchu pojazdów. Są to drogi, na których przeważa ruch samochodów prywatnych.

W ostatnich latach droga nr 45 została poddana modernizacji na odcinku biegnącym przez Gminę, jednak część dróg niższego rzędu, prowadzących do drogi krajowej, w tym również z najbardziej oddalonych obszarów gminy, wymaga przebudowy. Konieczne jest wyeliminowanie spękań nawierzchni, dziur i wybojów, które wpływają na płynność jazdy. Częste i gwałtowne zmiany prędkości, awaryjne hamowanie, zwiększają ilość uwalnianych spalin i szkodliwych substancji. Zwiększy się w ten sposób bezpieczeństwo uczestników ruchu (w tym również poprzez budowę chodników i ciągów pieszych), wzrośnie atrakcyjność inwestycyjna gminy, polepszeniu ulegną warunki jazdy, co jest szczególnie istotne z punktu widzenia ochrony środowiska przyrodniczego.

Obecna jakość dróg może przyczyniać się do wycieków olejów, paliw oraz szybkiego zużycia poszczególnych elementów pojazdów. Uniemożliwia również prowadzenie pojazdów w sposób ekonomiczny i ekologiczny.

Należy dołożyć wszelkich starań, aby popularyzować pojazdy ekologiczne (m.in. elektryczne, hybrydowe) oraz transport zbiorowy. Konieczne staje się również promowanie zasad *eco-driving'u* zwanego również *eco-jazdą*, który polega na ekonomicznym prowadzeniu pojazdu (przewidywanie sytuacji na drodze, płynna jazda bez ostrego hamowania i gwałtownego przyspieszania, mniejsze zużycie paliwa, trwałość silnika, hamulców i opon, dostosowanie prędkości do warunków, optymalnie wybrany bieg i wysokość obrotów).

Edukacja ekologiczna

Gmina Czarnożyły prowadzi szereg działań z zakresu edukacji ekologicznej - na przestrzeni ostatnich lat są to:

W roku szkolnym 2003/2004 w szkołach gminnych prowadzono działania wynikające z procesu nauczania w ramach ścieżek edukacyjnych przewidzianych obowiązującym programem nauczania. Ponadto przygotowano i przeprowadzono następujące akcje:

- Uczestnictwo w akcji „Sprzątanie świata”;
- Uczestnictwo w akcji „Dzień Ziemi”;
- Uczestnictwo w akcji „Wiosenne sprzątanie Powiatu”;
- Uczestnictwo w akcji „Śmieci mniej – ziemi lżej”.

Placówki oświatowe z gminy Czarnożyły realizowały w tym okresie przewidziane programem ścieżki ekologiczne. W efekcie odbycia ścieżki ekologicznej uczniowie nabywają wiedzę i umiejętności, które z powodzeniem mogą stanowić podbudowę dla realizacji Strategii Rozwoju Gminy - wśród lokalnej społeczności, są to m.in.:¹⁴

- Dostrzeganie negatywnych i pozytywnych zmian w lokalnym środowisku przyrodniczym,

---

¹⁴ POŚ Gminy Czarnożyły 2004

- Zrozumienie zasad związanych z ochroną środowiska przyrodniczego,
- Kształtowanie postaw proekologicznych,
- Dostrzeganie negatywnego wpływu zanieczyszczeń na środowisko przyrodnicze i sposobów ich ograniczania w gospodarstwach domowych.

W latach 2011 - 2013, w ramach projektu „Edukacja ekologiczna w szkołach podstawowych” pozyskano dofinansowanie z WFOŚiGW w Łodzi na kwotę 232 tys. zł, dzięki czemu wszystkie szkoły podstawowe z terenu Gminy Czarnożyły brały aktywny udział w projektach ekologicznych. Uczniowie szkół uczestniczyli w konkursach, turniejach, pogadankach, wycieczkach związanych z tematyką ekologii. Placówki oświatowe pozyskały pomoce dydaktyczne: tablice interaktywne. Ogródek dydaktyczny (Szkoła Podstawowa w Wydrzynie), pracownię przyrodniczą „Leśna Polana” (Szkoła Podstawowa w Czarnożyłach).

Gmina Czarnożyły w 2015 roku w ramach projektu pt.: „Zaplanowanie i utworzenie pracowni przyrodniczej EKO - WYSPA” pozyskała środki finansowe z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska w Łodzi w ramach konkursu „Moja Wymarzona Eko pracownia – 2015”¹⁵.

Dzięki tym środkom powstały kolejne Eko pracownie w placówkach oświatowych na terenie Gminy Czarnożyły. M.in. w dniu 27.11.2015 r. oddano do użytku gruntownie wyremontowane pomieszczenie gminnego gimnazjum, do którego zakupiono tablicę interaktywną, aparat fotograficzny, komputer przenośny, dodatkowo salę dydaktyczną wyposażono w wyposażenie biurowe, pomoce dydaktyczne oraz rośliny.

Ponadto kwestie związane z ekologią poruszane są na corocznych zebraniach wiejskich gminy oraz sesjach Rady Gminy w zależności od bieżących potrzeb i problemów. Co świadczy jednocześnie o zaangażowaniu władz Gminy Czarnożyły w kształtowanie postaw sprzyjających zrównoważonemu rozwojowi gminy.

W ramach działań proekologicznych Gmina Czarnożyły w 2019 r. rozpoczęła realizację projektu ekologicznego pn.:” Zielony zakątek” w ramach którego na terenie Publicznej Szkoły Podstawowej w Łągiewnikach powstanie altana wraz z elementami roślinnymi. Łączna wartość projektu w latach 2019 – 2020 wynosi 50 000 zł z czego w roku 2019 wydatkowano kwotę 29 500 zł, gmina Czarnożyły uzyskała dofinansowanie w wysokości 45 000 zł ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i gospodarki Wodnej w Łodzi¹⁶.

Mała retencja

W ramach realizacji „Wojewódzkiego Programu Małej Retencji dla województwa łódzkiego” (Synteza) na terenie Gminy Czarnożyły zgłoszono potrzebę budowy zbiornika retencyjnego „Stawek” o powierzchni zalewu 74,4 ha. Zostanie on zrealizowany w miejscowości Stawek (wschodnia część gminy) na dopływach rzeki Pyszej. Główną funkcją zbiornika będzie przeciwdziałanie degradacji środowiska poprzez podniesienie zwierciadła wody w gruncie i zwiększenie retencji gruntowej, rolnicze wykorzystanie zbiornika (nawodnienie), ochrona

¹⁵ Oficjalna strona internetowa Gminy Czarnożyły, www.czarnozyly.pl

¹⁶ Raport o stanie Gminy Czarnożyły za 2019 rok

przeciwpowodziowa, przeciwdziałanie suszy i alimentacja najniższych przepływów, rekreacja i turystyka oraz rezerwa przeciwpowodziowa.

2.1.5. Rys historyczny¹⁷

Tereny obecnej gminy Czarnożyły zasiedlone były już w neolicie (4500 – 1800 lat p.n.e.), jednak tworzenie się pierwszych trwałych osad ludzkich obserwuje się we wczesnym średniowieczu. Początkowo ziemie gminy, stanowiły część ziemi rudzkiej, a następnie wieluńskiej. Politycznie zaś terenami tymi władali Piastowie (w czasach rozbitcia dzielnicowego – naprzemiennie Piastowie wielkopolscy i śląscy), przez krótki okres czescy Przemysłidzi, Andegawenowie, a od roku 1391 ziemia wieluńska na stałe weszła w skład Królestwa Polskiego.

Etymologia wielu nazw wsi zlokalizowanych na terenie gminy Czarnożyły świadczy o ich ważnych funkcjach gospodarczych w stosunku do ośrodka kasztelańskiego – wsie te pełniły bowiem rolę osad służebnych (np. Gromadzice, Opojowice, Łagiewniki). Z kolei etymologia wsi Czarnożyły wywodzi się od topografii – w staropolskim „*żoŃna*” oznaczało dziedzię.

Do najstarszych wsi z terenu gminy Czarnożyły należy zaliczyć Wydrzyn i Gromadzice, a w dalszej kolejności Raczyn, Staw, Stawek, Opojowice, Czarnożyły i Łagiewniki. Należy jednak pamiętać, że nawet gdy pierwsze wzmianki o w/w wsiach pochodzą z końca wieku XII i późniejszych, to faktyczne powstanie osad jest znacznie wcześniejsze.

Tabela 3 Pierwsze wzmianki w źródłach pisanych o najstarszych wsiach gminy Czarnożyły

Obecna nazwa wsi	Pierwsza wzmianka w źródłach pisanych
Wydrzyn	1294 r.
Gromadzice	1294 r.
Raczyn	1352 r.
Staw (Staw Duży)	1377 r.
Stawek (Staw Mały)	1386 r.
Opojowice	1386 r.
Czarnożyły	1411 r.
Łagiewniki	1412 r.

Źródło: Gmina Czarnożyły Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

Wsie obecnej gminy Czarnożyły charakteryzowały się zmiennym rozwojem gospodarczym, zależnym zarówno od ogólnego stanu gospodarki państwa, prowadzonych wojen, najazdów, ale i od przedsiębiorczości właścicieli. Aż do końca XVIII w. ludność obecnej gminy była wyznania rzymsko – katolickiego. Dopiero pod koniec XVIII w. odnotowuje się pojawienie się przedstawicieli innych wyznań – Protestantów i Żydów.

Teren gminy charakteryzował się w okresie od XVI do XVIII w. silnym zróżnicowaniem. Oprócz ziemiaństwa istniały następujące grupy społeczne: kmiecie (posiadacze z reguły jednego gospodarstwa łanowego, tj. 16 ha; obciążeni czynszem, pańszczyzną, daninami), półrolnicy (posiadacze gospodarstw

¹⁷ Gmina Czarnożyły Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

półłanowych; obowiązani do nieco mniejszego wymiaru obciążeń), zagrodnicy (chłopi małorolni; z reguły obciążeni pańszczyzną w wymiarze 3 dni w roku; we wsi Raczyn mieli nieco inne obowiązki), chałupnicy (z reguły chłopi bezrolni, czasami posiadali małe gospodarstwo z chałupą, ogrodem i nielicznym inwentarzem; utrzymywali się z pracy najemnej u bogatych chłopów i na dworze), komornicy (bezrolna ludność wiejska, nie posiadająca ziemi i chałup; utrzymywali się z pracy najemnej we dworze lub u bogatych chłopów; od XVI w. stopniowo obciążani obowiązkami feudalnymi), rzemieślnicy (czasami zaliczani do komorników; wykonywali darmowe prace dla dworu, zgodnie ze swym zawodem), młynarze (obok kmieci najzamożniejsi mieszkańcy wsi, wojny doprowadziły do upadku młynów), karczmarze (ściśle związani ze dworem).

Do połowy XVII w. podstawową formą gospodarki na terenie gminy było rolnictwo, prowadzone w formie trójpolówki. Oprócz niego istniały następujące typy prowadzenia działalności gospodarczej: młynarstwo, browarnictwo, kowalstwo, gospodarka stawowa. Wśród zbóż uprawiano żyto i owies, wśród zwierząt hodowano głównie owce oraz trzodę chlewną. Z usług publicznych funkcjonowały głównie szkoły, które istniały co najmniej od końca XV w. Działały przy miejscowych kościołach. W XVI w. odnotowuje się dwie: w Czarnożyłach i Raczynie. Wzrost liczby szkół obserwuje się w 2. poł. XVIII w. co jest ściśle związane z działalnością Komisji Porządkowej Cywilno – Wojskowej Ziemi Wieluńskiej i Powiatu Ostrzeszowskiego. Dodatkowo, działalność właściciela dóbr czarnożylskich, Adama Brzostowskiego przyczyniła się do wzrostu działalności oświatowej.

Po drugim rozbiórce Polski, tereny obecnej gminy Czarnożyły znalazły się pod panowaniem pruskim (prowincja Prusy Południowe), a po pokoju w Tylży w 1807 r. w granicach Księstwa Warszawskiego.

W XIX w. coraz śmielej pojawiają się na terenie obecnej gminy Czarnożyły zajęcia inne niż uprawa roli. Prężnie rozwijało się rzemiosło, handel, a także pojawia się działalność przemysłowa. Z 1836 r. pochodzi wzmianka o fabryce sukna i tkanin bawełnianych zlokalizowanej w Czarnożyłach. Poza fabryką funkcjonowały także gorzelnie: w Czarnożyłach i Raczynie (przejsiowo także w innych wsiach) oraz browar w Łagiewnikach. Kilka młynów, jakie zlokalizowane były na terenie gminy były młynami wiatrowymi (jedynie w Czarnożyłach funkcjonował młyn parowy) Do pozostałych gałęzi przemysłu należały: przemysł drzewny (tartak w Czarnożyłach) oraz wydobycie wapnia, cukrownia (z siedzibą w Wydrzynie, produkcja w Niedzielsko – poza terenem gminy Czarnożyły).

W momencie wybuchu I Wojny Światowej, teren gminy Czarnożyły, w przybliżeniu wchodził w skład gminy Wydrzyn (z siedzibą w Czarnożyłach) która po wojnie i odzyskaniu niepodległości weszła w skład województwa łódzkiego. Liczyła ówczesnie prawie 1650 osób. Jej powierzchnia była większa niż aktualnie, ponieważ obejmowała miejscowości należące obecnie do gminy Wieluń (Bieniądzice, Niedzielsko i Urbanice), a nie obejmowała Stawku, który przynależał do gminy Starzenice. Większą część ludności gminy stanowiła ludność wyznania rzymsko – katolickiego, następnie ewangelicy i żydzi. Na okres międzywojenny przypada rozwój ekonomiczny gminy, ale także poważne długi wielkich właścicieli ziemskich i stała parcelacja ich majątków.

W okresie niemieckiej okupacji teren gminy wszedł do nowoutworzonego przez Niemców Kraju Warty. Polityka okupanta polegała na całkowitej germanizacji tych ziem poprzez walkę z kościołem, wysiedlanie ludności polskiej, politykę ograniczania przyrostu naturalnego ludności polskiej

(podniesienie wieku zawierania małżeństw, stwarzanie trudności przy zawieraniu związków małżeńskich, zsyłanie na roboty przymusowe, deportacje do obozów koncentracyjnych).

Zniszczenia wojenne obejmowały zarówno duże straty w ludziach, jak i w majątku trwałym.

Teren gminy został wyzwolony w ramach akcji „Warta”. Po wojnie ówczesną gminę Wydrzyn zamieszkiwało 5756 osób; jej powierzchnia wynosiła 12 050 ha. W dniu 25 września 1954 r. nazwę gminy zmieniono na Czarnożyły. Najtrudniejsza w okresie powojennym stała się sytuacja wielkich majątków ziemskich, które zostały ograbione z dóbr, przejęte przez państwo, zaś ocalałe budynki zamienione na magazyny rolnicze. Reforma rolna i przymusowa kolektywizacja bardzo negatywnie odbiły się na nastrojach mieszkańców gminy.

Państwo próbowało wprowadzić postęp w dziedzinie rolnictwa, co zaczęło się udawać dopiero od lat 70., a lepsza koniunktura została osłabiona latami 80. Pod koniec lat 80. XX w. gminę zamieszkiwało 5100 osób. Na jej terenie znajdowały się 934 gospodarstwa indywidualne. Zatrudnienie w gospodarstwach państwowych kształtowało się na poziomie 530 osób, w przemyśle – 7 osób, handlu 62 osób, transporcie i łączności – 7 osób.

Kolejne ożywienie nastąpiło po roku 1989, po okresie transformacji. Inwestycje, które były lokalizowane na terenie gminy obejmowały zarówno obiekty infrastruktury technicznej, jak i społecznej, przyrost nowych mieszkań, zmiany struktury zatrudnienia.

2.1.6. Rys kulturowy, powiązania funkcjonalne

Koordinowaniem działań z zakresu upowszechniania kultury na terenie Gminy zajmuje się Gminny Ośrodek Kultury w Czarnożyłach, powstał on w 1985 roku i stanowi centralne miejsce imprez gminnych. Celem Gminnego Ośrodka Kultury jest pozyskiwanie i przygotowywanie społeczeństwa do aktywnego uczestnictwa w życiu kulturalnym i rekreacyjnym. W jego szerokiej ofercie znajdują się propozycje zarówno dla dzieci i młodzieży jak i dla dorosłej społeczności. Budynek, w którym mieści się GOK wymaga modernizacji.

Gminny Ośrodek Kultury realizuje następujące zadania:

- organizacja spektakli, koncertów, wystaw, odczytów i spotkań,
- prowadzenie sekcji i kół zainteresowań (np. nauka tańca, zajęcia muzyczna, zajęcia plastyczne, nauka gry w szachy),
- organizowanie imprez rozrywkowych (zabaw, dyskotek, festynów),
- świadczenie usług w zakresie swojej działalności, promowanie działalności ośrodka w mediach lokalnych.

Przy GOK działa Orkiestra Dęta uświetniająca swoją obecnością uroczystości gminne oraz zespół folklorystyczny „Opojowanie”. Zespół powstał w 1984 roku i od tego momentu kultywuje tradycje i osiąga sukcesy na przeglądach krajowych. W 2014 roku obchodzono jubileusz 30- lecia Zespołu. Do jego najważniejszych osiągnięć zaliczają się m.in.¹⁸:

---

¹⁸ Strategia Rozwoju Gminy Czarnożyły na lata 2015 - 2022

- 1999 - Przegląd Folklorystyczny w Lututowie (wyróżnienie),
- 2001 – „Spotkania Wielkanocne” w Brzeźniu (I miejsce), "Tradycje 2001" w Sieradzu,
- 2005 - XXVIII Międzynarodowy Jarmark Folkloru w Węgorzewie (I miejsce, Złoty Jelonek za obrzęd "Trzej Królowie"),
- 2008 - XXXVI Góralski Karnawał w Bukowinie Tatrzańskiej (II miejsce),
- 2014 - Nadwarciański Festiwal Ludowy, Międzypowiatowy Przegląd Kapel i Zespołów Śpiewaczych w Działoszynie, Dożynki powiatowe w Czarnożyłach, Międzypowiatowy Przegląd Folklorystyczny w Lututowie (II miejsce).

Czarnożyłska orkiestra dęta poszerza liczbę członków o nowych chętnych, którzy mogą bezpłatnie pobierać nauki gry na instrumentach dętych i perkusyjnych. Orkiestra występuje na scenie ośrodka oraz na uroczystościach i wydarzeniach lokalnych i wyjazdowych.

Młodzieżowy zespół „Spontan” ciągle powiększa swoje szeregi, w trakcie roku 2019 młodzi muzycy uczestniczyli w lokalnych wydarzeniach artystycznych umilając czas muzyką rozrywkową. Ośrodek w Czarnożyłach wspierał działalność zespołu folklorystycznego „Opojowanie”, który zaprezentował się podczas gminnych i powiatowych wydarzeniach folklorystycznych. W 2019 roku GOK zatrudnił 8 instruktorów prowadzących cykliczne zajęcia śpiewu, zajęć tanecznych dla dzieci i aerobiku, karate, zajęć języka angielskiego, zajęć plastycznych, nauki gry na gitarze, orkiestry dętej, zespołu „Opojowanie”. Ośrodek kultury współpracuje z funkcjonującymi na terenie gminy kołami gospodyń oraz stowarzyszeniami, z którymi wspólnie zorganizował wydarzenia okolicznościowe i kulturalne¹⁹.

- **Gminna Biblioteka Publiczna w Czarnożyłach z filią w Wydrzynie**

Pod kierownictwem GOK w roku 2019 działała Gminna Biblioteka Publiczna w Czarnożyłach z filią w Wydrzynie. Książnica udostępniała mieszkańcom czytelnię oraz księgozbiór wzbogacany o nowe woluminy. W 2019 roku biblioteka zarejestrowała 545 czytelników, udostępniono 10264 woluminów oraz czasopism nieoprawnych, biblioteka odnotowała 5603 odwiedzin.

Zorganizowano spotkania autorskie dla dorosłych i dla dzieci, lekcje i zajęcia biblioteczne, zbiórki książek. W 2019 roku Czarnożyłska książnica po raz pierwszy przyłączyła się do akcji ogólnopolskich: „Noc Bibliotek”, Czytanie „Jeżycjady” Małgorzaty Musierowicz. Dużym zainteresowaniem wśród czytelników cieszył się organizowany już po raz piąty rajd rowerowy „Odjazdowy bibliotekarz”. W 2019 roku Gminna Biblioteka Publiczna w Czarnożyłach wzięła udział w pilotażowym projekcie „Para-buch! Książka w ruch!”, w ramach którego działa przy bibliotece Klub Malucha. Dzięki projektowi dzieci w wieku 3-4 lat zyskują przydatne umiejętności, inspiracje do rozwoju zainteresowań w cenionych w dzisiejszym świecie dziedzinach STEM (nauka, technologia, inżynieria, matematyka). W ramach Programu Operacyjnego "Promocja Czytelnictwa" rozpoczął swoją działalność Dyskusyjny Klub Książki.

- **Stowarzyszenia**

Na terenie Gminy Czarnożyły pod opieką Gminnego Ośrodka Kultury w Czarnożyłach działają lokalne stowarzyszenia²⁰:

- Koło Gospodyń Wiejskich w Wydrzynie

¹⁹ Raport o stanie Gminy Czarnożyły za rok 2019

²⁰ <http://www.czarnozyly.pl/gmina/stowarzyszenia>

- Koło Gospodyń Wiejskich w Opojowicach
- Koło Gospodyń Wiejskich w Raczynie
- Koło Gospodyń Wiejskich w Łagiewnikach
- Koło Gospodyń Wiejskich w Stawie
- Koło Gospodyń Wiejskich w Gromadzicach
- Koło Kobiet w Kątach – Przewodnicząca
- Stowarzyszenie „Aktywni Razem w Czarnożyłach”

Celem tych stowarzyszeń jest reprezentowanie interesów społeczno-zawodowych kobiet wiejskich oraz ich rodzin, działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych, działalność w zakresie kultury fizycznej i sportu, działalność promująca sztukę kulinarną i potrawy regionalne, działalność w zakresie ochrony środowiska, w tym promowanie ekologii i ochrony dziedzictwa przyrodniczego, pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej, przeciwdziałanie uzależnieniom i wyrównanie szans osób zagrożonych wykluczeniem społecznym zawodowym, wspieranie różnych form wypoczynku dzieci i młodzieży, upowszechnienie krajoznawstwa i agroturystyki, podejmowanie różnorodnych przedsięwzięć na rzecz poprawy infrastruktury i wyglądu wsi Czarnożyły.

Na obszarze gminy funkcjonuje również Gminne Zrzeszenie Ludowe Zespoły Sportowe w Czarnożyłach, które skupia dwa piłkarskie kluby sportowe:

- LZS Wydrzyn
- LZS Staw

Dodatkowo w miejscowości Kąty funkcjonuje Klub Sportowy, którego zawodnicy grają w siatkówkę.

Ponadto w miejscowości Czarnożyły działa Stowarzyszenie „Aktywni Razem w Czarnożyłach”, którego misją jest m.in.: reprezentowanie interesów społeczno-zawodowych kobiet wiejskich oraz ich rodzin, działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych, działalność na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn, działalność kulturalna i wspieranie tradycji narodowej, działalność w zakresie kultury fizycznej i sportu, działalność promująca sztukę kulinarną i potrawy regionalne, działalność w zakresie ochrony środowiska, w tym promowanie ekologii i ochrony dziedzictwa przyrodniczego, pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej, przeciwdziałanie uzależnieniom i wyrównywanie szans osób zagrożonych wykluczeniem społecznym zawodowym, wspieranie różnych form wypoczynku dzieci i młodzieży, upowszechnianie krajoznawstwa i agroturystyki, podejmowanie różnorodnych przedsięwzięć na rzecz poprawy infrastruktury i wyglądu wsi Czarnożyły²¹.

Działalność prowadzi tu 8 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych, należą do nich:

- Ochotnicza Straż Pożarna w Czarnożyłach – Jednostka włączona do Krajowego Systemu Ratowniczo- Gaśniczego,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Wydrzynie – Organizacja pożytku publicznego,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Opojowicach,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Gromadzicach,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Stawie,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Kątach,

---

²¹ Strategia Rozwoju Gminy Czarnożyły na lata 2015 - 2022

- Ochotnicza Straż Pożarna w Raczynie,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Łagiewnikach.

Wszystkie OSP z terenu Gminy Czarnożyły współpracują z kołami gospodyń wiejskich oraz ludowymi zespołami sportowymi przy organizowaniu festynów, turniejów czy rozgrywek sportowych.

Jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych uświetniają swoją obecnością uroczystości gminne i biorą czynny udział w życiu kulturowym Gminy, jednak ich głównym zadaniem jest zapobieganie pożarom, udział w akcjach ratowniczych przeprowadzanych w czasie pożarów, zagrożeń ekologicznych związanych z ochroną środowiska oraz innych klęsk i zdarzeń.

Powiązania funkcjonalne oraz współpraca z innymi jednostkami samorządu terytorialnego

Gmina Czarnożyły jest członkiem organizacji i stowarzyszeń skupiających samorządy o lokalnym zasięgu:

Związek Gmin Ziemi Wieluńskiej

Związek został powołany w celu nawiązywania ściślejszej współpracy w rozwiązywaniu ponadlokalnych problemów. „Zadaniem Związku jest lepsze zaspokajanie potrzeb publicznych gmin i interesów ich mieszkańców oraz stwarzanie warunków do harmonijnego rozwoju gmin. Związek ma rozwiązywać wspólne dla gmin zadania z zakresu polityki regionalnej, ochrony środowiska, rozwoju łączności telefonicznej, przetwórstwa rolno- spożywczego, ochrony zdrowia, oświaty i nauki oraz upowszechniania kultury.”²² Gmina Czarnożyły była jedną z gmin – założycieli Związku.

Lokalna Grupa Działania „ZIEMIAWIELUŃSKO-SIERADZKA”

Stowarzyszenia jest partnerstwem trójsektorowym, składającym się z przedstawicieli sektora publicznego, gospodarczego i społecznego. Jest dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeszeniem osób fizycznych i osób prawnych, w tym jednostek samorządu terytorialnego, mającym na celu:

- działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich,
- aktywizację ludności wiejskiej,
- realizację Lokalnej Strategii Rozwoju opracowanej przez Lokalną Grupę Działania,
- upowszechnianie i wymianę informacji o inicjatywach związanych z aktywizacją ludności wiejskiej na obszarze gmin objętych działaniem LGD,
- promocję obszarów wiejskich położonych w gminach objętych działaniem LGD.

W skład LGD "Ziemia Wieluńsko - Sieradzka" wchodzi gminy: Biała, Wieluń, Ostrówek, Czarnożyły, Mokrsko, Skomlin, Brzeźnio, Brąszewice, Złoczew, Wróblew.

²² www.zgzw.pl

Rysunek 2 Teren Działania LGD "Ziemia Wieluńsko - Sieradzka"

Źródło: <http://zw-s.pl/index.php/o-nas/dokumenty-stowarzyszenia>

2.2. Zagospodarowanie przestrzenne

Przeważająca część terenu gminy Czarnożyły to grunty użytkowane rolniczo i leśne, zajmują one 83,61% powierzchni gminy, podczas gdy grunty zabudowane i zurbanizowane jedynie 2,64%. Wyraźnie dominujący odsetek powierzchni użytków rolnych i lasów w całkowitej powierzchni gminy świadczy o znaczącej roli rolnictwa i leśnictwa na jej terenie.

Według danych ewidencyjnych powierzchnia gminy wynosi 6 967 ha. Struktura użytkowania gruntów według stanu na dzień 31.12.2014 r.²³ przedstawia się następująco:

Tabela 4. Struktura użytkowania gruntów (%) w Gminie Czarnożyły – stan na dzień 31.12.2014 r.

Rodzaj gruntów	Udział %
Użytki rolne	
grunty orne - 4512 ha	5 427 ha 77,90%
sady - 0 ha	
łąki trwałe - 582 ha	
pastwiska trwałe - 279 ha	
grunty rolne zabudowane - 0 ha	
grunty pod stawami - 0 ha	
grunty pod rowami - 54 ha	
Grunty leśne zadrzewione i zakrzewione	
Lasy - 1313 ha	1 315 ha
grunty zadrzewione i zakrzewione - 2 ha	18,87%

²³ Ostatnie dane GUS dostępne na poziomie udostępniania danych dla Gmin (NUTS 3) pochodzą z 2014 r. Zobacz: <https://bd.stat.gov.pl/>

Rodzaj gruntów	Udział %
Grunty zabudowane i zurbanizowane	
tereny mieszkaniowe - 3 ha	184 ha 2,64%
tereny przemysłowe - 3 ha	
inne tereny zabudowane - 3 ha	
zurbanizowane tereny niezabudowane - 0 ha	
tereny rekreacji i wypoczynku - 4 ha	
drogi - 170 ha	
tereny kolejowe - 1 ha	
inne tereny komunikacyjne - 0 ha	
Grunty pod wodami	
płynącymi - 82 ha	8 ha
stojącymi - 0 ha	0,11%
użytki ekologiczne - 10 ha	0,11%
nieużytki - 24 ha	0,34%
tereny różne - 1 ha	0,01%
Razem	100%

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Użytki rolne stanowią główną formę wykorzystywania ziemi w gminie. Zajmują one łącznie 5 427 ha, co stanowi 77,90% powierzchni ogólnej gminy. Największą powierzchnię w gminie zajmują grunty orne (64,76%). Drugą pozycję pod względem wielkości powierzchni użytków rolnych zajmują łąki trwałe (10,72%), natomiast pastwiska trwałe (5,14%). Rolnictwo stanowi zatem główną tradycyjną gałąź gospodarki gminy.

Udział kompleksów leśnych (lasy, grunty leśne) odgrywa sporą rolę w obrazie gminy, wzbogacając jej walory krajobrazowe. Lasy zajmują 18,85% powierzchni gminy (w 2013 r. – 18,34%, w 2016 r. – 18,39%, w 2019 r. – 18,42%). Pod względem lesistości gmina Czarnożyły plasuje się na 6 pozycji wśród analizowanych gmin. Kompleksy leśne zlokalizowane w jej północnej części.

Tabela 5 Lesistość (%) – analiza porównawcza

Lesistość w % w 2019 roku -analiza porównawcza	
Jednostka terytorialna	lesistość w %
Biała	3,6
Czarnożyły	18,4
Konopnica	26,1
Mokrsko	18,9
Osjaków	36,4
Ostrówek	27,0
Pątnów	34,6
Skomlin	15,1
Wieluń gmina miejsko - wiejska	14,4
Wierzchlas	37,9
Lututów	11,3

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Grunty zabudowane i zurbanizowane gminy Czarnożyły zajmują 184 ha, co stanowi 2,64% powierzchni ogólnej. W tej grupie największy obszar zajmują drogi (ponad 92,39% terenów

zurbanizowanych), następnie tereny rekreacji i wypoczynku (2,17%), tereny mieszkaniowe zajmują (1,63%) tyle samo co tereny przemysłowe oraz inne tereny zabudowane.

Według danych GUS na koniec 2014 r. w gminie Czarnożyły nie było zurbanizowanych terenów niezabudowanych²⁴. Gmina ma charakter typowo rolniczy, monotony krajobraz urozmaicony jedynie dużym kompleksem leśnym w północnej części gminy, w związku z czym obecnie na terenie gminy Czarnożyły nie przewiduje się wyznaczania lokalizacji ośrodków koncentrujących usługi turystyki, sportu i rekreacji. Uwzględniając fakt, że gmina jest obszarem wykorzystywanym w dużym stopniu rolniczo, na terenach istniejących zagród wprowadza się możliwość przekształcenia ich w zagrody o charakterze agroturystycznym.

POWIĄZANIA INFRASTRUKTURALNE I FUNKCJONALNE

Relacje z otoczeniem, w skali rejonu, są uwidaczniane najczytelniej na przykładzie powiązań administracyjnych, gospodarczych i usługowych. Zasięg oddziaływania gminy jest różny w poszczególnych sferach życia i posiada różną intensywność.

Komplet instytucji sprawujących funkcję administracji samorządowej szczebla powiatowego oraz administracji specjalnych dla obszaru gminy jest umiejscowiony w Wieluniu. Podobnie odnosi się to do obiektów o funkcjach użyteczności publicznej w szczególności służby zdrowia, szkolnictwa ponadpodstawowego, kultury, sportu, turystyki i wypoczynku, bankowości, handlu i bezpieczeństwa publicznego.

Związki gospodarcze gminy ziemskiej odnoszą się przede wszystkim do rynków zbytu produktów rolnych oraz rynków pracy.

- **Studium i plany miejscowe – stopień pokrycia obszaru gminy i struktura przeznaczenia terenów²⁵**

Na terenie gminy Czarnożyły obowiązuje miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego przyjęty Uchwałą Nr XV/57/2004 z dnia 29 marca 2004 r., obejmujący swoim zasięgiem cały obszar gminy, oraz 17 fragmentarycznych jego zmian, łącznie na terenie gminy obowiązuje 18 miejscowych planów.

Plan sporządzono dla terenu całej gminy. Dokument wyznacza szereg typów zabudowy i zagospodarowania terenu²⁶:

- Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej,
- Tereny zabudowy mieszkaniowej zagrodowej i jednorodzinnej,
- Tereny zabudowy letniskowej,
- Tereny zabudowy usługowej komercyjnej i zabudowy mieszkaniowej,
- Tereny usług publicznych (w tym usługi kultury, oświaty, zdrowia i ochrony socjalnej, kultu religijnego, sportu i rekreacji oraz usługi inne),
- Tereny zabudowy usług komercyjnych,
- Tereny działalności produkcyjnej o wysokiej i średniej intensywności zagospodarowania,
- Tereny działalności produkcyjnej o niskiej intensywności zagospodarowania,

²⁴ Dane te nie zmieniły się znacznie w porównaniu do stanu na rok 2020 i mogą być użyte w diagnozie.

²⁵ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Czarnożyły

²⁶ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Czarnożyły

- Tereny usług komercyjnych i/lub tereny działalności produkcyjnej o niskiej intensywności zagospodarowania,
- Tereny urządzeń transportu samochodowego,
- Tereny rolne,
- Tereny rolne bez prawa do zabudowy,
- Tereny urządzeń obsługi gospodarki rolnej,
- Tereny zieleni parkowej, tereny cmentarzy czynnych,
- Tereny ogródków działkowych,
- Tereny leśne,
- Tereny dolesień,
- Tereny zabudowy obsługi leśnictwa,
- Tereny wód,
- Tereny urządzeń odprowadzania i oczyszczania ścieków,
- Tereny urządzeń gospodarki wodnej,
- Tereny dróg i urządzeń związanych z ich obsługą.

Obowiązujący plan miejscowy reguluje sposób zagospodarowania terenu gminy, będąc podstawowym narzędziem kreowania polityki przestrzennej na jej terenie. Typ przeznaczenia terenu uzależniony został od istniejącego stanu zagospodarowania gminy oraz uwarunkowań środowiskowych, kulturowych, infrastrukturalnych, zarówno endogenicznych, jak i wykraczających poza granice gminy Czarnożyły powiązań. Plan daje priorytet zabudowie mieszkaniowej zagrodowej i jednorodzinnej, którą wyznacza z reguły przy ciągach komunikacyjnych, sankcjonując tym samym istniejący historycznie ukształtowany sposób lokalizowania zabudowy na działkach. Zabudowa mieszkaniowa została wyznaczona na terenie wsi Czarnożyły, podkreślając wyjątkową rolę tej wsi dla terenu całej gminy. Kierunki nakreślone w obowiązującym planie miejscowym, dotyczące przeznaczenia terenów pod zabudowę przemysłową i usługową polegają głównie na prawnym usankcjonowaniu działających już w terenie podmiotów. Analiza obowiązującego planu miejscowego pozwala zauważyć wyraźną tendencję do utrzymania rolniczego charakteru gminy Czarnożyły. Ograniczenia zabudowy na terenach rolnych są wyraźne w zapisach planu, ponadto zostały wytyczone tereny rolne bez prawa do zabudowy.

Obowiązujący plan miejscowy sporządzony dla terenu gminy Czarnożyły stworzył solidną podstawę dla racjonalnego gospodarowania na terenach gminny.

W celu realizacji ustaleń studium (2015), Gmina Czarnożyły przystąpiła do realizacji nowych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w latach 2015 - 2019 uchwalono 16 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego stanowiących zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego z 2004 r.

O wiejskim charakterze gminy świadczy niewielki stopień zurbanizowania oraz wysoki wskaźnik zabudowy zagrodowej w ogólnej powierzchni zabudowy. Ogólna powierzchnia zabudowy na terenie gminy wynosi 236,11 ha, czyli jedynie 3,4% powierzchni gminy. Zabudowa występuje w sześciu formach: mieszkaniowej jednorodzinnej, zagrodowej, rekreacji indywidualnej, usługowej, przemysłowej oraz przemysłowo – usługowe.

Zgodnie z definicją zawartą w ustawie z dnia 29 sierpnia 2003 r. o urzędowych nazwach miejscowości i obiektów fizjograficznych jednostka osadnicza oznacza wyodrębniony przestrzennie obszar zabudowy mieszkaniowej wraz z obiektami infrastruktury technicznej zamieszkały przez ludzi. W jednostce osadniczej Czarnożyły wyodrębniono obszary o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, zwane dalej obszarami SFP. W procesie wyznaczania granic obszarów SFP wzięto pod uwagę istniejące zainwestowanie, sieć uzbrojenia terenu, dostęp do drogi publicznej oraz przeznaczenie terenów w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Na obszarze gminy Czarnożyły wyznaczono 18 obszarów o zwartej wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej.

W Gminie Czarnożyły, w obowiązujących miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego przeznaczonych pod zabudowę jest 755 ha, wśród wyznaczonych terenów budowlanych dominują tereny mieszkaniowe²⁷ stanowią one aż 89% wszystkich terenów, tereny o przeznaczeniu produkcyjnym i magazynowym stanowią 5%, tereny usługowe to 5%, a tereny rekreacji indywidualnej stanowią zaledwie 1% wszystkich terenów budowlanych. 83% terenów budowlanych wyznaczonych w miejscowych planach położonych jest w granicach obszarów o zwartej wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej.

Tabela 6 Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę w obowiązujących planach miejscowych

ZAINWESTOWANIE TERENÓW BUDOWLANYCH WYZNACZONYCH W OBOWIĄZUJĄCYCH MPZP				
Funkcja terenu	pow. terenów przeznaczonych pod zabudowę	pow. terenów zainwestowanych	pow. Terenów niezainwest.	% zainwestowania
M	670	334	336	50%
ML	10	1	9	10%
P	36	24	12	67%
U	39	17	22	44%
SUMA	755	376	379	50%

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Czarnożyły

Szacuje się, że na obszarze całej gminy jest skonsumowanych ok. 50% wszystkich terenów przeznaczonych pod zabudowę, z czego tereny o funkcji mieszkaniowej (M) są skonsumowane na poziomie ok. 50%, o funkcji rekreacji indywidualnej (ML) na poziomie ok. 10%, o funkcji produkcyjnej (P) na poziomie ok. 67%, usługowej (U) na poziomie ok. 44%. W całej gminie Czarnożyły, zgodnie z obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, tereny niezainwestowane zajmują ok. 379 ha, w tym: 336 ha przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową, 9 ha pod zabudowę rekreacji indywidualnej, 12 ha pod zabudowę produkcyjną i 22 ha pod zabudowę usługową.

Tabela 7 Struktura przeznaczenia terenów w obrębach geodezyjnych

nazwa obrębu	pow. teren przeznaczonych pod zabudowę	pow. terenów zainwestowanych	% konsumpcji
Czarnożyły	241	92	38,2%
Działy	16	5	31,3%
Emanuelina	5	5	100,0%

²⁷ Jako tereny mieszkaniowe zakwalifikowano tereny przeznaczone w miejscowych planach pod następujące funkcje: mieszkaniową jednorodziną, mieszkaniową jednorodziną i zagrodową, mieszkaniową wielorodzinną i 50% terenów o przeznaczeniu mieszkaniowo-usługowym

nazwa obrębu	pow. teren przeznaczonych pod zabudowę	pow. terenów zainwestowanych	% konsumpcji
Gromadzice	48	27	56,3%
Kąty	23	11	47,8%
Leniszki	14	5	35,7%
Łagiewniki	79	48	60,8%
Opojowice	36	27	75,0%
Platoń	20	6	30,0%
Raczyn	94	58	61,7%
Staw	53	28	52,8%
Stawek	27	15	55,6%
Wydrzyn	99	49	49,5%
suma	755	376	49,8%

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Czarnożyły

Najwięcej terenów przeznaczonych pod zabudowę jest w obrębie geodezyjnym Czarnożyły (241 ha), Raczyn (94 ha) oraz Wydrzyn (91 ha), są to wsie położone w centralnej części gminy, przy drodze krajowej nr 45 i 74. Najmniej terenów przeznaczonych pod zabudowę jest w obrębie geodezyjnym Emanuelina (5 ha) i Działy (16 ha), są to wsie położone w północnej części gminy. Natomiast największym stopniem konsumpcji charakteryzują się tereny budowlane wyznaczone w obrębie Emanuelina oraz Opajowice (75%). Najmniejszy stopień konsumpcji występuje w obrębach takich jak Platoń (30%), Działy (31%), Czarnożyły (38,2%).

- **Struktura osadnicza;**

„O wiejskim charakterze gminy świadczy niewielki stopień zurbanizowania oraz wysoki wskaźnik zabudowy zagrodowej w ogólnej powierzchni zabudowy. Ogólna powierzchnia zabudowy na terenie gminy wynosi 236,11 ha, czyli jedynie 3,4% powierzchni gminy. Zabudowa występuje w sześciu formach: mieszkaniowej, jednorodzinnej, zagrodowej, rekreacji indywidualnej, usługowej, przemysłowej oraz przemysłowo-usługowej.

Zabudowa zagrodowa zajmuje największą powierzchnię terenów zabudowanych w gminie – 71% (...). Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna obejmuje 19% ogólnej powierzchni zabudowy. Takie kształtowanie się form wskazuje na dominującą rolę rolnictwa w gminie. Nie obserwuje się tak charakterystycznego dla gmin wiejskich zjawiska „rozlewania się miast”. Należy jednak zaznaczyć, że wskaźnik udziału zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej będzie się stopniowo zwiększał. Dobrze rozwinięta jest baza usługowa, która zajmuje prawie 12 ha powierzchni. Wśród usług wyraźnie wyróżniają się usługi publiczne, których powierzchnia stanowi 72% powierzchni wszystkich usług w gminie. Stosunkowo niewielkie znaczenie ma zabudowa przemysłowa (nieco ponad 3 ha), na rzecz większego udziału zabudowy przemysłowo- usługowej. Zabudowa na terenie gminy Czarnożyły jest zlokalizowana głównie przy ciągach komunikacyjnych. Skoncentrowaną zabudowę można zauważyć jedynie we wsi Czarnożyły. Zmiany przestrzenne, jakie zaszły w gminie w ostatnich latach były niewielkie i polegały w głównej mierze na wzroście liczby nowych budynków mieszkalnych. Ich przyrost miał charakter indywidualnych inwestycji, nie powstawały nowe kompleksowe założenia przestrzenne²⁸.

²⁸ Strategia Rozwoju Gminy Czarnożyły na lata 2015 – 2020

Najważniejszymi elementami mającymi pozytywny wpływ na kształtowanie przestrzeni w gminie Czarnożyły są²⁹:

- bryła wraz z wieżą kościoła pw. Św. Bartłomieja Apostoła w Czarnożyłach, usytuowana centralnie w miejscowości gminnej, w otoczeniu zabudowy, przy głównej drodze komunikacyjnej;
- bryła z wieżą kościoła pw. Ścięcia Św. Jana Chrzciciela w Łagiewnikach, zlokalizowana w centrum wsi, na rozwidleniu dróg lokalnych;
- bryła z wieżą kościoła pw. Św. Tekli w Raczynie, zlokalizowana w centrum wsi, w bliskości rozwidlenia dróg lokalnych;
- ceglany komin gorzelni w Czarnożyłach;
- obszarową dominantę niewątpliwie jest park w Czarnożyłach, stanowiący tło dla jeszcze zachowanych, nielicznych obiektów zabytkowych założenia dworsko - parkowego i folwarcznego.

Najważniejszymi elementami mającymi dysharmonijny wpływ na kształtowanie przestrzeni w gminie Czarnożyły są:

- zespół obiektów produkcyjnych w Opojowicach, usytuowany w bliskim sąsiedztwie zabudowań wsi;
- na szczęście, w niewielkim stopniu rozproszona zabudowa wsi niestanowiąca jednorodnych, zwartych układów;
- elektrownie wiatrowe;
- różnorodność, niejednorodność architektury zabudowań, bez nawiązania do sąsiedztwa i lokalnych tradycji budowlanych.

Obszary przestrzeni publicznej:

Zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym obszarem przestrzeni publicznej jest obszar o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia i sprzyjający nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na jego położenie oraz cechy funkcjonalno - przestrzenne, określony w studium. Wyznaczono następujące obszary:

- centrum miejscowości gminnej Czarnożyły – obszar między terenem kościoła a zabudową użyteczności publicznej w rejonie Urzędu Gminy,
- teren US w Czarnożyłach - teren przeznaczony na realizację usług sportu i rekreacji, zlokalizowany po zachodniej zespołu szkolno-przedszkolnego, główny rejon organizacji imprez masowych. Kształtowanie przestrzeni w granicach wyznaczonych obszarów wymaga:
  - przeprowadzenie działań rewitalizacyjnych w terenie wyznaczonym w centrum Czarnożył,
  - podniesienia standardu zagospodarowania terenów publicznych oraz występującej w ich rejonie zabudowy,
  - ukształtowania nawierzchni w sposób umożliwiający poruszanie się osób niepełnosprawnych,

---

²⁹ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Czarnożyły

- lokalizowanie obiektów małej architektury tj. ławek, fontann, koszy, oświetlenia, pachołków, balustrad, ogrodzeń, schodów itp. o estetycznej, spójnej formie pod względem stylu i zastosowanych materiałów,
  - wprowadzenie nasadzeń zieleni wysokiej i niskiej,
  - stałej troski o estetykę,
  - przystosowanie terenu do wykorzystania dla spotkań mieszkańców gminy.
- **Rewitalizacja (obszar zdegradowany, obszar rewitalizacji, założenia i przedsięwzięcia rewitalizacyjne);**

Na terenach objętych zmianą studium 2020, w zakresie obszarów wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji ustala się:

1. Obszary wymagające przekształceń i rehabilitacji

teren założenia dworsko - folwarcznego w Czarnożyłach jako teren wymagający **rewitalizacji**. Teren obecnie jest nieużytkowany, zmiana studium 2020 na terenie przewiduje w tym obszarze wprowadzenie nowych funkcji usługowej i mieszkaniowej, które przyczynią się do aktywacji gospodarczej tego obszaru. Teren dawnego założenia posiada duże walory historyczno-architektoniczne oraz bardzo dobrą lokalizację w centrum miejscowości Czarnożyły przy drodze krajowej nr 45, prowadzącej do Wielunia. Na tym obszarze powinny zostać utworzone atrakcyjne przestrzenie publiczne, dostępne dla wszystkich mieszkańców gminy (w tym rewaloryzacja parku). Wszystkie działania powinny być prowadzone z uwzględnieniem ochrony konserwatorskiej, zachowaniem istniejącej historycznej zabudowy o wartościach kulturowych oraz dostosowaniem skali nowej zabudowy i jej charakteru do istniejących obiektów zabytkowych.

2. obszary wymagające rekultywacji

Na terenach objętych zmianą studium 2020, w gminie Czarnożyły nie wskazuje się terenów do rekultywacji.

3. obszary wymagające remediacji

Na terenach objętych zmianą studium 2020, w gminie Czarnożyły nie wskazuje się terenów do remediacji.

- **Obszary zintegrowanego inwestowania i wykluczenia z inwestowania, obszary rozmieszczenia inwestycji celu publicznego;**

Jak wskazano w studium uwarunkowań na terenie gminie Czarnożyły nie ma udokumentowanych obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi, a na terenach, gdzie istnieje realne zagrożenie powodzią (w dolinach rzeki Oleśnicy, Pysznej i ich dopływów oraz lokalnych obniżen dolinnych) należy uwzględnić:

- zakaz wznoszenia nowych budynków;
- zakaz składowania materiałów niebezpiecznych dla środowiska;
- zakaz dokonywania zmian w ukształtowaniu terenu;
- zakaz sadzenia drzew i krzewów oraz wykonywania urządzeń lub robót, które mogą utrudniać ochronę przed powodzią.

Udokumentowane tereny narażone na osuwanie się mas ziemnych na obszarze gminy nie występują. Potencjalne zjawiska geodynamiczne mogą wystąpić na obszarach o nachyleniu powierzchni przekraczającym 5% (m.in. pagórki, skarpy).

- **Obszary rozmieszczenia inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym.**

Zadania te są zamieszczone w „Propozycjach zadań dla realizacji ponadlokalnych celów publicznych” określone w planie zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego obejmujące obszar gminy Czarnożyły. Należą do nich³⁰:

1. budowa zbiornika retencyjnego „Stawek” Nr 63 na dopływie Pysznej o powierzchni zalewu 74,4 ha, którego realizacja odbywać się będzie zgodnie z Aneks do „Wojewódzkiego Programu Małej Retencji” zaktualizowanym w 2010 r. a opracowanym przez Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Łodzi.
2. modernizacja istniejącej linii kolejowej Herby Nowe – Oleśnica, odcinek między Wieluniem i Wieruszowem z postulatem przystosowania jej do prędkości 100-120 km/godz.
3. modernizacja drogi krajowej nr 45 do parametrów drogi G i nr 74 do parametrów drogi GP,
4. budowa obwodnicy Wielunia w ciągu drogi krajowej nr 74, jak wykazano na rysunku „Studium”, - zrealizowane
5. budowa obwodnicy Czarnożył w ciągu drogi krajowej nr 45, jak wykazano na rysunku „Studium”, - w planie zagospodarowania województwa łódzkiego 2019, oraz w programie budowy 100 obwodnic na lata 2020-2030 zadanie to nie zostało uwzględnione
6. modernizacja dróg powiatowych do parametrów dróg zbiorczych i lokalnych jak wykazano na rysunku „Studium”,

- **Obszary inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym.**

Na terenie gminy Czarnożyły przewiduje się inwestycje lokalne, które władze samorządowe uznają jako realizację celów związanych z poprawą życia mieszkańców. Określa się, że inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym służące zaspokajaniu potrzeb przede wszystkim gminy, mogą być lokalizowane na podstawie planów miejscowych lub decyzji administracyjnych podejmowanych zgodnie z procedurą określoną w aktualnych przepisach prawa, w tym:

1. budowa nowych i modernizacja istniejących dróg publicznych, oraz urządzeń transportu publicznego,
2. budowa nowych i modernizacja istniejących systemów infrastruktury technicznej, w tym ciągów drenażowych, przewodów i urządzeń służących do przesyłania płynów, pary i energii elektrycznej, a także innych obiektów i urządzeń niezbędnych do korzystania z tych przewodów i urządzeń, urządzeń służących do zaopatrzenia ludności w wodę, gromadzenia, przesyłania, oczyszczania i odprowadzania ścieków oraz odzysku i unieszkodliwiania odpadów, w tym ich składowania,
3. rozbudowa oczyszczalni ścieków w Czarnożyłach,
4. budowa nowych i modernizacja istniejących obiektów i urządzeń służących ochronie środowiska, zbiorników i innych urządzeń wodnych służących zaopatrzeniu w wodę, regulacji przepływów i ochronie przed powodzią, a także regulacja i utrzymywanie wód oraz urządzeń

³⁰ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Czarnożyły

melioracji wodnych, będących własnością Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego,

5. ochrona i rewaloryzacja nieruchomości stanowiących zabytki w rozumieniu przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,
6. rozbudowa i modernizacja istniejących pomieszczeń dla urzędów organów władzy, administracji, szkół publicznych, a także publicznych, obiektów ochrony zdrowia, przedszkoli, domów opieki społecznej, Ochotniczych Straży Pożarnych
7. budowa nowych i modernizacja istniejących obiektów oraz urządzeń niezbędnych na potrzeby obronności państwa, a także do zapewnienia bezpieczeństwa publicznego,
8. poszukiwanie, rozpoznawanie, wydobywanie i składowanie kopalin stanowiących własność Skarbu Państwa,
9. utrzymywanie cmentarzy,
10. ochrona zagrożonych wyginięciem gatunków roślin i zwierząt lub siedlisk przyrody.

2.2.1. Infrastruktura techniczna

Infrastrukturą techniczną nazywa się zbiór różnego rodzaju urządzeń i obiektów o charakterze publicznym, niezbędnych do poprawnego funkcjonowania gospodarki narodowej oraz społeczeństwa na określonym terytorium³¹. Stan i poziom nowoczesności infrastruktury warunkują zatem możliwości rozwoju danego obszaru oraz poziom życia społeczeństwa zamieszkującego go. W ramach infrastruktury technicznej wyróżnia się infrastrukturę: transportu, energetyczną, wodnokanalizacyjną, związaną z gospodarką odpadami oraz infrastrukturę łączności.

▪ Infrastruktura transportu

Podstawowym elementem systemu transportowego gminy jest układ drogowy, który zapewnia zarówno powiązania zewnętrzne w skali regionu i kraju, jak i powiązania wewnętrzne gminnej sieci osadniczej. Układ drogowy w gminie Czarnożyły tworzy sieć dróg publicznych oraz dróg wewnętrznych, która służy do powiązań międzyregionalnych, regionalnych i lokalnych. Układ drogowy tworzą:

drogi krajowe:

- **Nr 74 relacji:** Kudowa Zdrój (granica państwa z Czechami) – Wrocław – Wieluń – Warszawa – Białystok – Budziska (granica państwa z Litwą) o znaczeniu międzyregionalnym. Na terenie gminy droga ma: szerokość jezdni asfaltowej 7,0–9,0 m, bez utwardzonych poboczy, długość ok. 0,85 km,
- **Nr 45 relacji** Racibórz – Opole – Kluczbork – Wieluń – Złoczew – (Poznań–Łódź) o znaczeniu międzyregionalnym. Na terenie gminy droga ma: szerokość jezdni asfaltowej 7,0–9,0 m, bez utwardzonych poboczy, długość ok. 7,65 km, na odcinku o długości ok. 1,2 km w centrum

³¹ „Znaczenie infrastruktury komunalnej dla rozwoju lokalnego i regionalnego – przykład województwa łódzkiego” Katedra Zagospodarowania Środowiska i Polityki Przestrzennej, Uniwersytet Łódzki, dr Bartosz Bartosiewicz – prezentacja, www.rpo.lodzkie.pl

Czarnożył dwustronny chodnik, droga została niedawno zmodernizowana na całym odcinku biegnącym przez gminę Czarnożyły.

Poza granicami gminy, jednak w bliskim sąsiedztwie północno- zachodnich obszarów, zlokalizowana jest droga S8, zaś na południowy- wschód droga wojewódzka nr 481.

Przez teren gminy Czarnożyły przebiega obwodnica Wielunia, która usprawnienia ruch drogowy w rejonie miasta poprzez skierowanie ruchu tranzytowego z kierunku Warszawa - Wrocław poza jego obszar.

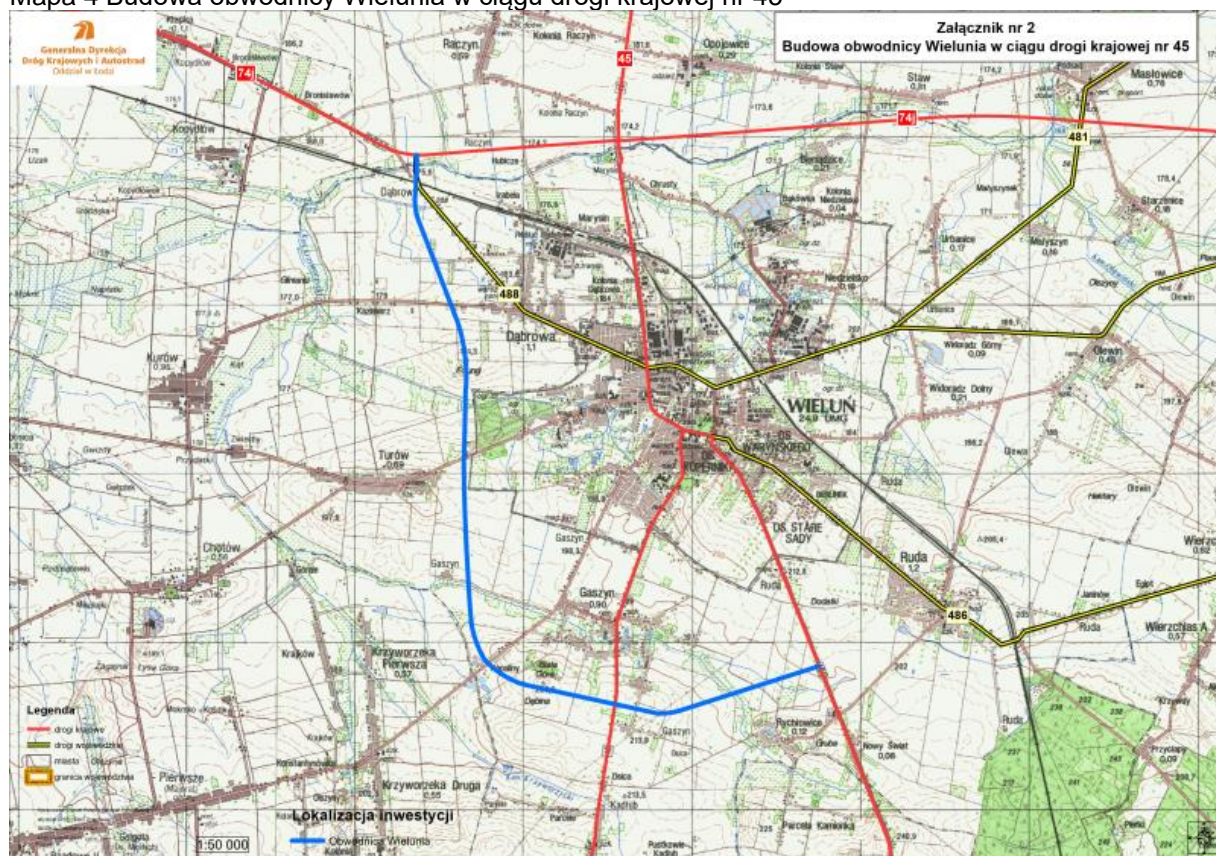
Na terenie Gminy Czarnożyły obwodnica krzyżuje się z następującymi ciągami drogowymi³²:

- droga krajowa nr 45 relacji Złoczew - Wieluń - Granica Województwa,
- droga gminna Kolonia Raczyn – Izabela.

W 2020 roku podpisany został Program Inwestycyjny dla obwodnicy Wielunia. Nowa trasa będzie miała za zadanie wyprowadzić tranzyt z DK 43 i DK45 ze ścisłego centrum miasta. Jej długość ma wynosić ok 10,5 km i będzie ona omijała miasto od południa i zachodu, łącząc DK 43 i DK 45 z DK 74³³.

Według zapisów w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego w gminie Czarnożyły w miejscowym planie wyznaczono również przebieg obwodnicy miejscowości Czarnożyły – postulowanej w ciągu drogi krajowej nr 45, nadmienić należy, że opracowania wyższego rzędu oraz zarządca drogi nie umieścili w swych planach budowy tej obwodnicy.

Mapa 4 Budowa obwodnicy Wielunia w ciągu drogi krajowej nr 45

Źródło: <https://www.gddkia.gov.pl/pl/a/38088/Wielun-bedzie-mial-obwodnice>

³² Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Czarnożyły

³³ <https://www.gddkia.gov.pl/pl/a/38088/Wielun-bedzie-mial-obwodnice>

Podstawową sieć dróg tworzą drogi powiatowe oraz gminne umożliwiające podróżowanie w obrębie gminy, komunikujące ze sobą poszczególne miejscowości. Ich wykaz prezentują poniższe tabele:

Drogi powiatowe³⁴:

Tabela 8: Wykaz dróg powiatowych przebiegających przez Gminę Czarnożyły (przybliżona długość na obszarze gminy [km])

nr	relacja	długość	nawierzchnia
4545E	gm. Lututów – Łagiewniki – Opojowice – Staw – Gm. Wieluń	10,15	asfaltowa (przez całą wieś Opojowice jednostronny chodnik, we wsi Staw obustronny chodnik na odcinku ok. 0,45 km; obustronny chodnik i ścieżka rowerowa na długości 980 m w miejscowości Łagiewniki)
4502E	gm. Biała – Platoń	1,15	asfaltowa
4534E	Łagiewniki - Czarnożyły	3,25	asfaltowa
4500E	Raczyn – droga krajowa nr 45	2,65	asfaltowa (we wsi Raczyn na odcinku ok. 0,95 km jednostronny chodnik)
4535E	Czarnożyły – Leniszki – gm. Ostrówek	5,4	asfaltowa na odcinku ok. 2,6 km, dalej (przez tereny leśne) nawierzchnia gruntowa
4529E	Emanuelina – gm. Ostrówek	1,55	asfaltowa
4534E	Czarnożyły – Gromadzice	4,2	asfaltowa
4537E	gm. Ostrówek – Gromadzice – Staw – gm. Wieluń	5,7	asfaltowa na odcinku ok. 4,4 km, dalej (od wsi Gromadzice do gr. gminy) nawierzchnia tłuczniowa
4531E	Gromadzice – Stawek – gm. Wieluń	1,4	asfaltowa

Źródło: Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Czarnożyły

Łączna długość dróg powiatowych w gminie Czarnożyły wynosi 35,45 km, w tym:

- 31,35 km stanowią drogi o nawierzchni twardej ulepszonej – bitumicznej,
- 4,1 km to drogi o nawierzchni twardej nieulepszonej – tłuczniowej.

Drogi gminne³⁵:

Drogi gminne będące uzupełnieniem sieci dróg powiatowych, zapewniają połączenia lokalne i bezpośrednią obsługę sołectw. Należą do nich:

Tabela 9: Drogi gminne w Gminie Czarnożyły

numer	relacja	dł. drogi [km]	nawierzchnia
117 103E	Biała Parcela III w gm. Biała – Łagiewniki	1,785	asfaltowa na długości ok. 1,3 km, dalej tłuczniowa
117 113E	Bronisławów w Gm. Biała – Raczyn	1,68	asfaltowa na długości 0,4 km, dalej tłuczniowa
117 406E	Niemierzyn w gm. Ostrówek – Gromadzice	1,56	asfaltowa na długości 0,15 km (w miejscowości Gromadzice), dalej tłuczniowa
117 451E	Platoń – Kąty – Czarnożyły Parcele	4,46	asfaltowa na długości 3,10 km (w miejscowości Kąty od drogi powiatowej do ostatnich zabudowań i w Parcelach Czarnożyły od drogi powiatowej do ostatnich zabudowań), dalej tłuczniowa
117 452E	relacji Łagiewniki – droga krajowa nr 74	3,09	asfaltowa na długości 0,2 km (w miejscowości Łagiewniki), dalej tłuczniowa
117 453E	Raczyn – Tyranów – Biała w gm. Biała	3,12	tłuczniowa
117 454E	Czarnożyły Michalków – Kąty	3,68	asfaltowa
117 455E	droga przez Emanuelinę	1,01	asfaltowa
117 456E	Wydrzyn – Gromadzice	3,83	asfaltowa na długości 2,2 km (w miejscowości Wydrzyn), dalej tłuczniowa,

³⁴ Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Czarnożyły

³⁵ Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Czarnożyły

numer	relacja	dł. drogi [km]	nawierzchnia
117 457E	Czarnożyły – Wydrzyn – Majorat – Kolonia Staw	4,10	asfaltowa
117 458E	Kolonia Gromadzice – Stawek	0,7	asfaltowa
117 459E	Stawek – Podlas – Murowaniec	2,45	asfaltowa na długości 1,35 km, dalej tłuczniowa
117 460E	Czarnożyły – Belców – Kresy	1,40	asfaltowa na długości 0,36 km, dalej tłuczniowa
117 461E	Czarnożyły Zapłocie – Kresy – Gromadzice	2,50	tłuczniowa
117 462E	Czarnożyły – Łazy	1,7	asfaltowa na długości 0,9 km, dalej tłuczniowa
117 463E	Wydrzyn – Kolonia Wydrzyn	1,11	asfaltowa
118 305E	gm. Lututów Kłoniczki – gm. Lututów Bielawy	1,09	tłuczniowa

Zródło: Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Czarnożyły

Łączna długość dróg gminnych w Gminie Czarnożyły wynosi 39,265 km, w tym³⁶:

- 33,56 km to drogi o nawierzchni twardej ulepszonej – bitumicznej,
- 5,915 km to drogi o nawierzchni twardej nieulepszonej – tłuczniowej.

W gminie funkcjonują także drogi wewnętrzne (zakładowe), które nie są zaliczane do dróg gminnych o dużym znaczeniu dla ruchu lokalnego. Należą do nich:

- droga z Łagiewnik do drogi ekspresowej S74, o długości ok. 1,85 km, asfaltowa,
- droga w Czarnożyłach, równoległa do drogi krajowej Nr 45 – obsługująca zabudowę, o długości ok. 0,95 km, asfaltowa,
- droga w Stawku dla obsługi zabudowy mieszkaniowej, o długości ok. 0,35 km, asfaltowa, o łącznej długości 3,15 km.

Drogi o nawierzchni asfaltowej, za które odpowiada gmina stanowią 56%. Drogi o nawierzchni bitumicznej stanowią 70% wszystkich dróg układu podstawowego (powiatowego i gminnego), pozostałe 30% to drogi gruntowe i drogi o nawierzchni twardej nieulepszonej tłuczniowej.

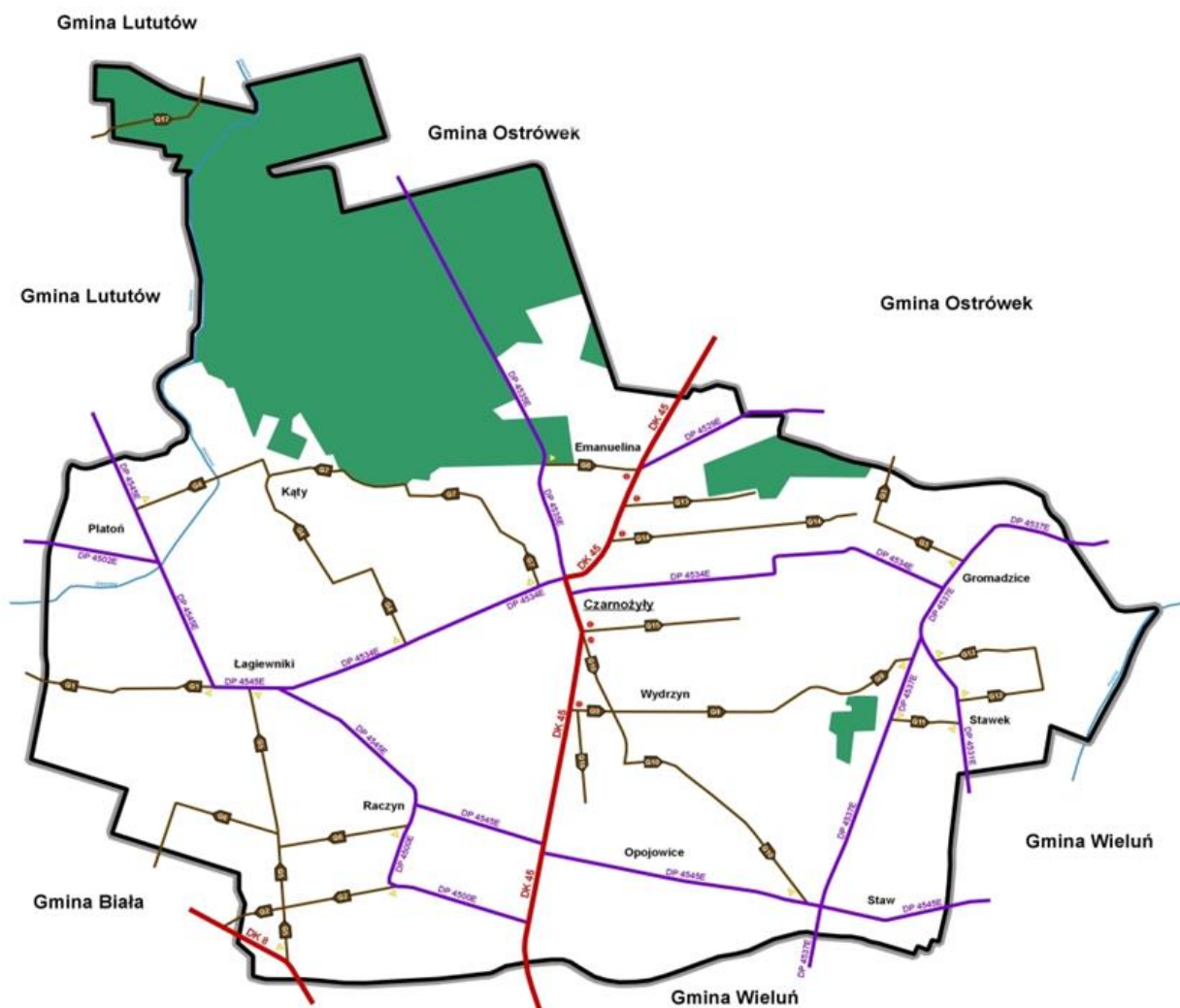
Co prawda drogi gminne w 44% mają nawierzchnie tłuczniowe, ale asfalt ułożony jest prawie na wszystkich odcinkach tych dróg obsługujących istniejącą zabudowę.

Planuje się przebudowę dróg na obszarze gminy, uwzględniającą budowę chodników oraz ciągów pieszych. Prawidłowo rozbudowana sieć dróg o dobrej jakości sprzyja rozwojowi gminy, przyciągając nowych inwestorów, ale również ułatwiając prowadzenie działalności funkcjonującym już przedsiębiorcom. Stan i jakość dróg wpływa również na życie codzienne mieszkańców gminy, dlatego też należy zadbać o komfort i bezpieczeństwo ich codziennych podróży.

W planie miejscowym został wyznaczony dodatkowy układ dróg lokalnych i dojazdowych, które nie są jeszcze drogami gminnymi, zapewniający dodatkową obsługę gminy³⁷.

³⁶ Raport o stanie Gminy Czarnożyły za rok 2019

³⁷ Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Czarnożyły

Źródło: <http://www.czarnozyly.pl/gmina/komunikacja>

Ścieżki rowerowe (drogi dla rowerów)

Według zapisów w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Czarnożyły zadaniem ścieżek rowerowych jest umożliwienie nieskrępowanego poruszania się rowerzystom po całej gminie, w tym dotarcie do terenów rekreacyjnych, do ciekawych obiektów architektonicznych, ale także dotarcie do szkoły czy miejsca zatrudnienia. Stanowią one element systemu komunikacji masowej, dlatego często są prowadzone równolegle do ciągów komunikacji samochodowej bądź są elementem pasa drogowego. Ścieżki rowerowe należy uwzględniać przy projektowaniu nowych jak i modernizowanych fragmentów układu komunikacyjnego, również w rejonach nie wskazanych w studium. Należy przy tym dążyć do zapewnienia segregacji ruchu rowerowego od samochodowego.

W studium zakłada się adaptację istniejących i realizację nowych szlaków pieszo-rowerowych o charakterze rekreacyjno – turystycznym do miejsc atrakcyjnych w gminie i poza jej obszarem w gminach sąsiednich, których przebieg określono na rysunkach Studium w skali 1:10 000.

Kolej

Przez fragment gminy położony na jej południowo-zachodnim krańcu przebiega linia kolejowa PKP nr 181 relacji Herby Nowe – Oleśnica, odcinek między Wieluniem i Wieruszowem.

Najbliższa stacja kolejowa funkcjonuje w Wieluniu, obsługuje przewozy pasażerskie i towarowe. Linia położona jest na odcinku o długości ok. 200 m w południowo-zachodnich krańcach Gminy Czarnożyły. Zgodnie z planem wyższego rzędu, przewiduje się przebudowę linii kolejowej Nr 181 relacji Herby Nowe -Wieluń- Oleśnica do prędkości 100-120 km/godz.

▪ Infrastruktura energetyczna³⁸

Na terenie gminy Czarnożyły nie funkcjonuje Główny Punkt zasilania – stacja 110/15 kV. Energia elektryczna dostarczana jest do odbiorców za pośrednictwem magistralnych linii napowietrznych średniego napięcia SN-15 kV wyprowadzonych z odpowiednich pól 15kV z GPZ- u w Wieluniu. Dostawa i dystrybucja energii elektrycznej odbywa się za pośrednictwem sieci rozdzielczej średniego napięcia 15 kV, wyposażonej w lokalne stacje transformatorowe 15/0,4 kV zlokalizowane w bezpośrednim sąsiedztwie odbiorców. Ze stacji energia dostarczana jest do poszczególnych odbiorców poprzez linie niskiego napięcia 0,4/0,23 kV kablowe bądź napowietrzne.

Generalnie sieć SN-15kV w gminie jest wykonana liniami napowietrznymi zasilającymi stacje trafo słupowe bądź wewnętrzne-wieżowe.

Istniejący układ sieci 15kV będzie podstawą do dalszej rozbudowy dla potrzeb nowych odbiorców.

Przez teren gminy przebiega linia napowietrzna 110 kV relacji: Wieluń – Złoczew. Linia jest administrowana, zarządzana i eksploatowana przez Zakład Energetyczny Łódź – Teren S.A.

Linia ta, ze względów eksploatacyjnych i bezpieczeństwa ludzi, wymaga określonych strat bezpieczeństwa, stanowiących ograniczenie w zagospodarowaniu przestrzennym terenów.

Zgodnie z przyjętymi w Studium uwarunkowań kierunkami rozwoju gminy zakłada się stopniowy wzrost zapotrzebowania na moc i energię elektryczną. Wzrost ten będzie kształtowany postępującą racjonalizacją użytkowania energii, stopniową eliminacją odbiorników energochłonnych, poziomem cen za energię elektryczną oraz opłat za usługi przesyłowe związane z jej dystrybucją.

Wynikające z przyjętych kierunków rozwoju gminy warunki prawidłowego zasilania w energię elektryczną wymagać będą przede wszystkim:

- dalszej kompleksowej modernizacji sieci średniego i niskiego napięcia - sukcesywne wdrażanie nowoczesnych rozwiązań konstrukcyjnych, tj. przewodów izolowanych, słupów wsporczych o wzmocnionej wytrzymałości mechanicznej oraz automatyki w sterowaniu pracą w sieci - w poszczególnych fragmentach ciągów liniowych. Taka modernizacja znacznie obniży awaryjność sieci 15kV i lokalnych linii niskiego napięcia,

- budowy sieci dystrybucyjnej 15 kV oraz dogęszczenia stacjami transformatorowymi SN/nn w miarę występowania deficytu mocy na terenach przewidzianych do zainwestowania. Na terenie gminy znacząca liczba odbiorców energii elektrycznej będzie dotyczyła wskazanych do rozwoju terenów zabudowy mieszkaniowej, usługowej i produkcyjnej, głównie w Czarnożyłach ale również w Wydrzynie, Raczynie, Stawie i Opojowicach.

³⁸ Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Czarnożyły

Według zapisów w Studium dla pozyskiwania energii z projektowanych na terenie gminy farm wiatrowych, w przypadku zaistnienia takiej potrzeby, należy wyznaczyć miejsce lokalizacji RPZ - stacji transformatorowej 110/15kV. Teren pod stacją należy wyznaczyć w sąsiedztwie istniejącej linii 110 kV i przy drodze publicznej, na terenach rolnych(R), na glebach klas IV-VI.

- **Ciepłownictwo³⁹**

Na terenie gminy nie występuje zorganizowana gospodarka energią cieplną. Zaopatrzenie w ciepło realizowane jest z lokalnych kotłowni wykorzystywanych dla potrzeb budownictwa usługowego, przemysłowego, użyteczności publicznej oraz z indywidualnych źródeł ciepła wbudowanych u poszczególnych odbiorców w zabudowie mieszkaniowej. Źródła ciepła opalane są głównie węglem, koksem lub olejem opałowym. Stosowanie paliw tradycyjnych (stałych) powoduje emisję substancji szkodliwych dla środowiska naturalnego człowieka. Zminimalizowanie efektu „niskiej emisji” należy rozpatrzyć w aspekcie modernizacji istniejących źródeł ciepła z jednoczesną zamianą paliwa stałego na paliwo bezpieczne ekologicznie, tj. paliwo zapewniające wysoki stopień czystości emisji spalin.

W Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego zapisano, iż w gminie Czarnożyły zaopatrzenie w ciepło nadal będzie realizowane z lokalnych kotłowni i indywidualnych źródeł ciepła wbudowanych u poszczególnych odbiorców.

Natomiast w celu ograniczenia efektu „niskiej emisji” należy w miarę możliwości modernizować istniejące źródła ciepła oraz tworzenie nowych, w których jako czynnik grzewczy planuje się wykorzystanie:

- konwencjonalnych paliw ekologicznych, tj. gaz, olej opałowy o niskiej zawartości siarki, energia elektryczna, biomasa(zrębki drewna) i inne,
- energii pozyskiwanej ze źródeł odnawialnych tj. energia wiatru, promieniowania słoneczne, wody, energia z przetwarzania biomasy.

Zaleca się tworzenie małych agrociepłowni jako źródeł czystych i niegroźnych dla środowiska o mocy 1-2MW co wymaga odpowiedniej ilości hektarów upraw zbożowych. Nie wymaga to od rolników zmian w płodozmianie ani w sposobie użytkowania ziemi.

- **Zaopatrzenie w gaz⁴⁰**

Na obszarze gminy nie występuje sieć gazu przewodowego. Podstawą do zaopatrzenia w gaz przewodowy będzie istniejący gazociąg średniego ciśnienia Ø 160/110 relacji Wieluń - Opojowice. Rozbudowa sieci będzie odbywała się w uzgodnieniu z właścicielem sieci (obecnie -2013 r.- firma EWUE w Wieluniu), który określi warunki techniczne jakim powinny odpowiadać sieci gazowe, zawarte w aktualnie obowiązujących przepisach odrębnych. Zakłada się główne kierunki rozbudowy sieci gazowej w kierunku Czarnożył i Raczyna. Dostawa gazu do nowych odbiorców będzie możliwa o ile zostaną spełnione kryteria ekonomiczne opłacalności budowy sieci oraz zawarte odpowiednie porozumienia z odbiorcami.

Zaopatrzenie w gaz, do czasu rozbudowy sieci gazowej, może być realizowane poprzez sytuowanie na działkach wolnostojących zbiorników propan – butan.

³⁹ Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Czarnożyły

⁴⁰ Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Czarnożyły

▪ Odnawialne źródła energii

W granicach Gminy istnieje już 11 elektrowni wiatrowych o mocy powyżej 100 kW. Planuje się dalszą lokalizację i budowę tych urządzeń i obiektów infrastruktury technicznej służących pozyskiwaniu energii ze źródeł odnawialnych – energii wiatru. Lokalizację nowych elektrowni wiatrowych dopuszcza się na terenach rolniczych (R i Rz), w rejonach wskazanych w studium - obszarach lokalizacji elektrowni wiatrowych o mocy przekraczającej 100KW. Dopuszcza się minimalne (do 50 m) przesunięcia lokalizacji elektrowni wiatrowych poza wskazane obszary zwłaszcza w przypadku konieczności przesunięcia obiektu np. ze względu na usytuowanie w strefie przelotu ptaków, lub z powodu innych kolizji a także ewentualnych trudności z pozyskaniem terenów) pod warunkiem, że nowa lokalizacja spełnienia wymagania określone w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Czarnożyły.

Według zapisów w Studium uwarunkowań dla gminy Czarnożyły zakłada się głównie rozwój energetyki z wykorzystaniem: energii słonecznej energii wiatrowej, energii otrzymywanej z biomasy. Rozwój technologii wykorzystania odnawialnych źródeł energii stwarza szanse dla społeczności lokalnej na uzyskanie pewnej niezależności energetycznej, rozwoju lokalnego oraz proekologiczną modernizację i decentralizację sektora energetycznego.

Gmina realizuje projekt rozpoczęty w 2017 rok pt.: „Wykorzystanie Odnawialnych Źródeł energii w Gminie Czarnożyły”, który jest dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach RPO Województwa Łódzkiego na lata 2014 – 2020 w wysokości 2 859 060,00. Łączna wartość projektu wyniosła 3.740.605,44 zł realizowana w latach 2018 – 2019. W ramach inwestycji na budynkach właścicieli prywatnych w 2019 roku zostało zamontowanych 95 (2018 r. – 50) instalacji solarnych dwukolektorowych oraz 52 (2018 r.- 50) instalacje solarne trzykolektorowe, ponadto na obiektach Stacji Uzdatniania Wody i Oczyszczalni Ścieków wybudowane zostały dwie instalacje fotowoltaiczne o mocy 39,78 kW każda.⁴¹

▪ Infrastruktura wodnokanalizacyjna⁴²

Źródłem wody dla wodociągów są wody podziemne występujące w utworach czwartorzędowych ujmowane dwoma studniami głębinowymi, zlokalizowanymi w miejscowości Czarnożyły. Ujmowana woda z uwagi na ponadnormatywną zawartość związków manganu jest uzdatniana.

Ujęcie wody i hydrofornia w **Czarnożyłach** czerpie wodę z utworów czwartorzędowych, zalegających na głębokości ok. 29,0 m. Zaopatrzenie w wodę realizowane jest poprzez dwa otwory studienne:

- otwór nr II pełni rolę otworu podstawowego z 1993 r.,
- otwór nr I z 1966 r. (o wydajności eksploatacyjnej $Q = 75,8 \text{ m}^3/\text{h}$ i $s=6,3\text{m}$) jest studnią awaryjną eksploatowaną w ramach nowoustalonych zasobów.

Zasoby eksploatacyjne ujęcia w kat. „B” ustalono w wysokości $126 \text{ m}^3/\text{h}$ i $s = 7,28 \text{ m}$ łącznie dla obu studni.

⁴¹ Raport o stanie Gminy Czarnożyły za 2019 rok

⁴² Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Czarnożyły

Eksploatacja ujęcia obecnie prowadzona jest zgodnie z pozwoleniem wodnoprawnym wydanym na podstawie decyzji nr RS. 6341.29.2012 z dnia 22 czerwca 2012 r. przez Starostę Wieluńskiego w ilościach:

$$Q_{\max/\text{roczne}} = 321.930,0 \text{ m}^3/\text{rok} \quad O_{\text{śr./d}} = 882,0 \text{ m}^3/\text{d}$$

$$Q_{\max/\text{h}} = 70,0 \text{ m}^3/\text{h}$$

Pozwolenie wodnoprawne zostało wydane na okres 20 lat (do 30 czerwca 2032 r.). Powyższa decyzja stwierdziła jednocześnie wygaśnięcie decyzji RS 6223 – 07/03 z dnia 15 kwietnia 2003 r., wydanej do 30 kwietnia 2013 r. przez Starostwo Powiatowe w Wieluniu.

Z uwagi na dynamiczny rozwój budownictwa jednorodzinnego i związana z tym konieczność wykonania nowych przyłączy oraz przewidywany wzrost zużycia wody o ok. 40% gmina Czarnożyły wystąpiła o wygaszenie obowiązującego i wydania nowego pozwolenia wodnoprawnego dostosowanego do aktualnego zapotrzebowania.

Sieć wodociągowa o długości prawie 70 km doprowadza wodę do wszystkich miejscowości w gminie Czarnożyły. Wykonanych jest 1245 połączeń do budynków (mieszkalnych gospodarczych i innych). Wydajność ujęcia wodociągu wiejskiego w gminie Czarnożyły wg wydanych pozwoleń wodnoprawnych wynosi 70 m³/h i ok. 882 m³/d i ok. 3 219 dam³ /rok i nie jest wykorzystywana. Istniejące rezerwy źródłowe zapewniają warunki dla rozwoju urbanizacji w gminie.

Na terenie gminy zlokalizowanych jest kilka studni indywidualnych dla potrzeb rolnictwa oraz zakładowych: ujęcie na terenie PGR o max wydajności Q 4,3 m³/h i s = 3,2, dwa ujęcia na terenie Gorzelni (studnia nr 1 - Q 22,7 m³/h i s = 8,5 oraz studnia nr 2 - Q 9,8 m³/h i s = 0,5), ujęcie na terenie SKR - Q 10,8 m³/h i s = 0,8. Studnie te są na dzień dzisiejszy nieczynne.

Kierunki rozwoju

Działania perspektywiczne powinny utrzymać sprawność funkcjonowania i zapewnić rozwój istniejących systemów wodociągowych poprzez:

- racjonalne i oszczędne gospodarowanie zasobami wód,
- tworzenie warunków pełnej dostępności do dobrej jakości wody wszystkim mieszkańcom,
- rozbudowę sieci wodociągowej, w miarę potrzeb, na wyznaczonych w planach miejscowych terenach rozwojowych.

Na terenie gminy, w Czarnożyłach funkcjonuje mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków typu BIOBLOK 300. Ścieki po oczyszczeniu odprowadzane są do rowu melioracyjnego R-1/6 (hm 9+80, dz. nr 1133/2), zgodnie z pozwoleniem wodnoprawnym Decyzja RS.6223-31/03 z 30.01.2004 r., wydanego do 31 grudnia 2013 r. Budowa kanalizacji sanitarnej w Czarnożyłach rozpoczęta została w 1998 roku i jej rozwój systematycznie postępuje. Do chwili obecnej wybudowano ponad 70% docelowych kanałów sanitarnych. Projektowana jest dalsza rozbudowa sieci, która obejmować będzie wszystkie tereny wiejskie o zwartej zabudowie.

Oczyszczalnia ścieków typu ZBW-BOŚ 500 uruchomiona w 1998 roku w zakresie I etapu o przepływie Q śr.d = 250 m³/d osiągnęła zakładaną przepustowość. Obecnie opracowywany będzie projekt rozbudowy oczyszczalni, zakłada się wybudowanie drugiego bloku o przepływie Q śr.d = 250 m³/d. Powstające osady w całości wywożone są na wysypisko w Skomlinie. Na sieć kanalizacji

sanitarnej składają się kanały grawitacyjne oraz kanały tłoczne a także tłocznie –obecnie 9 sztuk oraz przepompownie – obecnie 24 sztuki. Do sieci wykonanych jest obecnie 757 przyłączy.

Dla niewielkiej ilości rozproszonej na terenie gminy zabudowy, odprowadzanie ścieków realizowane jest w systemach kanalizacji indywidualnej i lokalnej, na koniec 2011 r w gminie funkcjonowało jeszcze 382 zbiorniki bezodpływowe do czasowego gromadzenia nieczystości ciekłych. Zgromadzone ścieki są okresowo wywożone przez firmy prowadzące usługi asenizacyjne do punktu zlewnego ścieków na oczyszczalni w Czarnożyłach.

Kierunki rozwoju

Gospodarka ściekowa w gminie jest w stanie bardzo zadawalającym, zbiorcza sieć kanalizacji sanitarnej jest systematycznie rozbudowywana i obejmuje już ok. 70% docelowego założenia. Wymaga realizacji kompleksowego uporządkowania i rozbudowy oczyszczalni. Jej stan jest zadawalający a będzie ulegał systematycznej poprawie w związku z wybudowaniem i przekazaniem do eksploatacji II etapu budowy gminnej oczyszczalni ścieków i rozwojem sieci kanalizacyjnej. Dla uzyskania wyraźnej poprawy i zapewnienia prawidłowych warunków rozwoju urbanizacji należy:

- sukcesywnie rozbudowywać sieć kanalizacji sanitarnej na zurbanizowanych terenach w północnej części gminy, możliwych do wyposażenia w ramach zrealizowanego II etapu gminnej oczyszczalni ścieków, o przepustowości $Q=250 \text{ m}^3/\text{d}$,
- podejmować prowadzić działania inwestycyjne na nowych terenach po wcześniejszym wyposażeniu tych terenów w sieć kanalizacyjną.

▪ **Infrastruktura związana z gospodarką odpadami**

Gmina Czarnożyły dysponuje „Planem gospodarowania odpadami Gminy Czarnożyły” z 2004 r, który jest załącznikiem do Uchwały Nr XX/82/04 z dnia 29 listopada 2004 r. Gmina Czarnożyły nie dysponuje czynnym składowiskiem odpadów.

Zebrane gminne odpady komunalne wywożone są najczęściej na wysypiska poza teren powiatu. Odpady komunalne zebrane od mieszkańców gminy unieszkodliwianie są na międzygminnym składowisku odpadów w Skomlinie, w gm. Skomlin, położonej w powiecie wieluńskim. Dla zminimalizowania ilości odpadów na wysypisku w Skomlinie prowadzi się segregację szkła i plastiku. Mieszkańcy gminy Czarnożyły gromadzą odpady w worki o pojemności 120 litrów kupowanych przez mieszkańców. Mieszkańcy umową są zobowiązani do segregowania odpadów w workach. Worki odbierane są przez dwie firmy, działające na terenie gminy. Głównym odbiorcą (prawie z terenu całej gminy jest firma EKO-REGION z Bełchatowa. Drugim odbiorcą, z terenu wsi Opojowice, jest Przedsiębiorstwo Komunalne z Wielunia.

Gmina posiada również „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Czarnożyły na lata 2011-2014” (z uwzględnieniem perspektywy do 2032 r.) wraz z prognozą oddziaływania na środowisko, przyjęty uchwałą Nr V/15/2011 Rady Gminy Czarnożyły z dnia 12 lutego 2011 r.

Według raportu o stanie Gminy Czarnożyły za 2019 rok system gospodarowania odpadami komunalnymi na dzień 31.12.2019 r. obejmował 1203 nieruchomości oraz 3829 zadeklarowanych mieszkańców, co stanowi ok 85% mieszkańców zameldowanych na pobyt stały. W 2019 r. od

mieszkańców odbierane były następujące frakcje odpadów komunalnych: szkło, odpady suche (plastik, papier, metale) i zmieszane odpady komunalne pozostałe po segregacji. W kwietniu i na przełomie września i października na terenie Gminy Czarnożyły zorganizowane zostały dwie objazdowe zbiórki odpadów wielkogabarytowych, podczas których od mieszkańców odbierano m. in.: zużyty sprzęt AGD i RTV, zużyte opony, złom metalowy, meble, odpady zielone, baterie i akumulatory.

W 2019 r. w ramach systemu gospodarowania odpadami komunalnymi działał Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych zlokalizowany w miejscowości Maręże, gm. Skomlin. Do PSZOK mieszkańcy mogli przekazywać przeterminowane leki i chemikalia, odpady wielkogabarytowe zbierane podczas zbiórki objazdowej oraz odpady budowlane i rozbiórkowe. W 2019 r. w PSZOK zebrano łącznie 22,548 Mg odpadów.

Tabela 10 Rodzaj i ilość zebranych odpadów komunalnych do PSZOK w 2019 roku

L.p	Rodzaj zebranych odpadów komunalnych	Masa zebranych odpadów komunalnych [Mg]
1.	Opakowania ze szkła	2,320
2.	Zużyte opony	4,278
3.	Zmieszane odpady z betonu, gruzu ceglanego, odpadowych materiałów ceramicznych i elementów wyposażenia	4,258
4.	Odpady wielkogabarytowe	11,692
Razem		22,548

Źródło: Raport o stanie Gminy Czarnożyły za rok 2019

▪ Infrastruktura łączności

Obsługa telekomunikacyjna w gminie realizowana jest w oparciu o centralę cyfrową zlokalizowaną w Czarnożyłach. Centrala powiązana jest światłowodami z centralami w Wieluniu i w Sieradzu. Centrala posiada możliwości rozbudowy stosownie do potrzeb.

Sieć telekomunikacyjną w gminie stanowi sieć kablowa. W zakresie telefonii bezprzewodowej, na terenie gminy, w Czarnożyłach przy stacji paliw, zlokalizowana jest stacja bazowa Centertelu⁴³.

Sieć telekomunikacyjną stanowi również sieć bezprzewodowa świadczona przez Telekomunikację Związku Gmin w Wieluniu. Obecnie dla osób które posiadają linię TZG możliwe jest dostarczenie nielimitowanego dostępu do Internetu, łącze nawet do 25Mb/s i 12 Mb/s dla łączy bezprzewodowych.

Od 1 lipca 2015 r. w mieszkańcy gminy Czarnożyły mogą korzystać z efektów projektu pn.: „Rozbudowa sieci szerokopasmowej Telekomunikacji Związku Gmin Ziemi Wieluńskiej S.A. celem wyrównania dysproporcji w zakresie dostępu i wykorzystania technologii informacyjnych i komunikacyjnych” realizowanego przez Telekomunikację Związku Gmin Ziemi Wieluńskiej S.A. Realizacja projektu była możliwa dzięki uzyskanemu dofinansowaniu ze środków Unii Europejskiej w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2007 - 2013, IV Oś Priorytetowa „Społeczność Informacyjne”, działanie IV.1 „Infrastruktura Społeczności Informacyjnej”. Projekt realizowany był na terenie następujących miejscowości: Wieluń, Czarnożyły, Gromadzice, Opojowice, Lututów, Chojny, Krzyworzeka, Mokrsko I, Mokrsko II, Komorniki, Ożarów,

⁴³ Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Czarnożyły

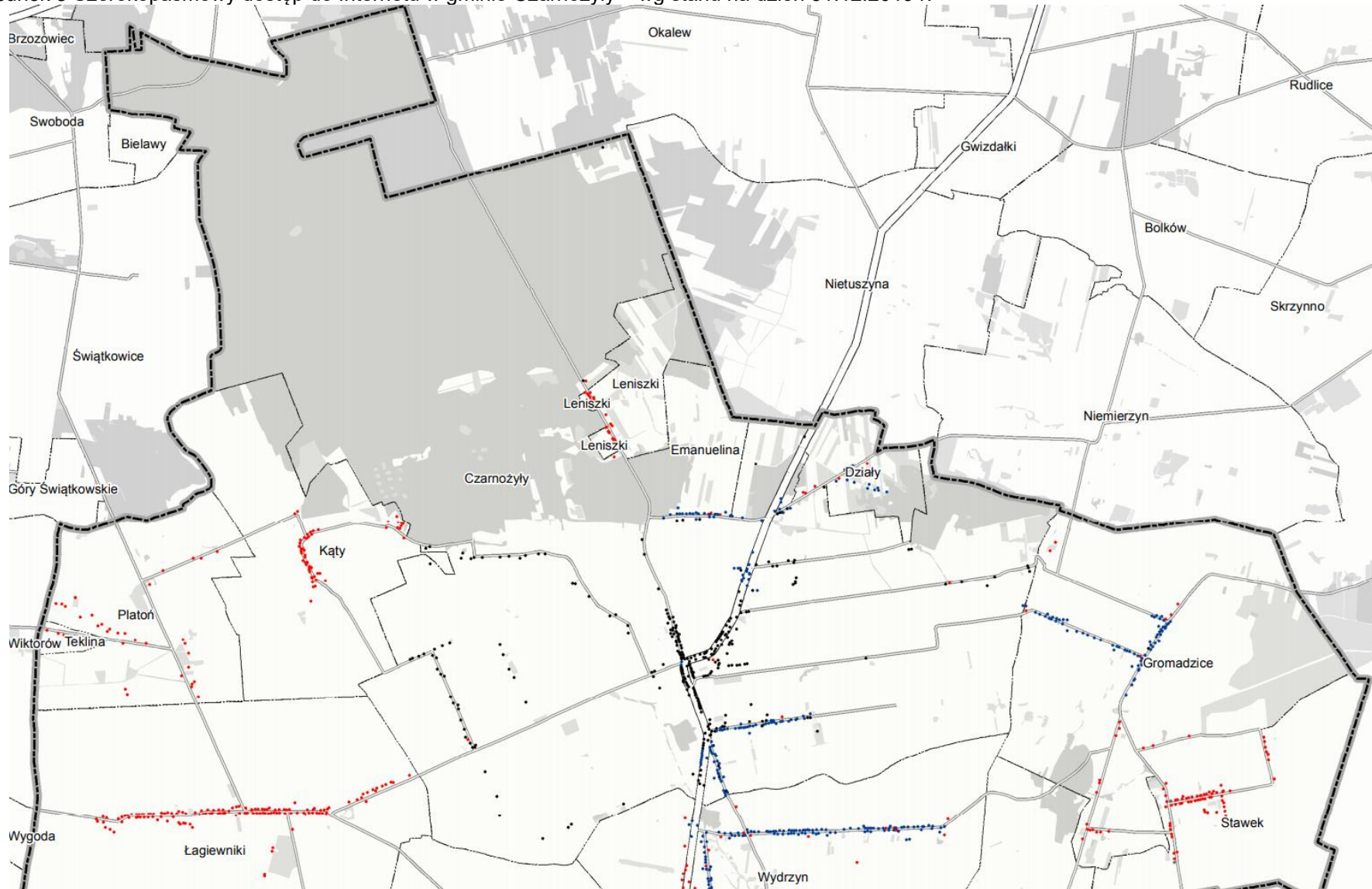
Kamionka, Popowice, Dzietrzniki oraz Załącze Małe. We wszystkich tych miejscowościach oraz miejscowościach ościennych, zapewniono mieszkańcom dostęp do szerokopasmowego Internetu⁴⁴.

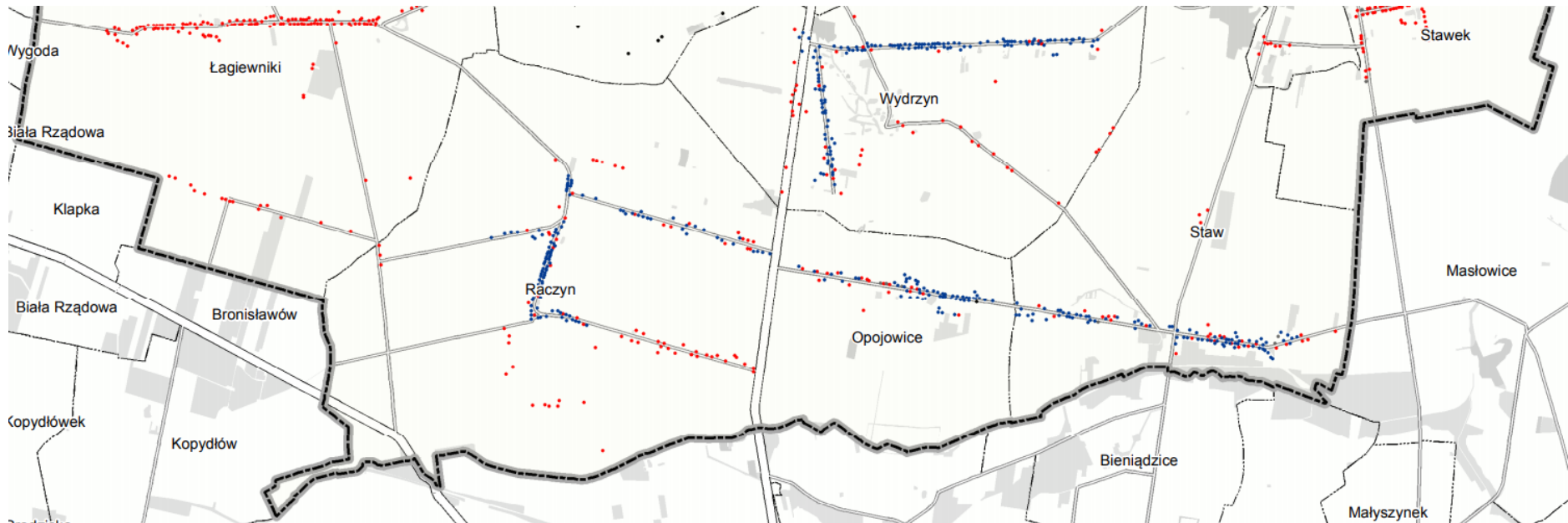
Poniżej przedstawiono mapę obrazującą dostępność sieci internetowej na obszarze gminy Czarnożyły. Białe plamy, czyli punkty adresowe, w których nie jest dostępny Internet szerokopasmowy o prędkości powyżej 30 Mb/s, to obszary w szczególności w miejscowościach: Łagiewniki, Stawek, wschodnia część Raczyna, Kąty, Leniszki – oznaczone są one na mapie czerwonymi kropkami. Pojedyncze takie lokalizacje występują jednak również w innych miejscowościach gminy. Czarne plamy, czyli obszary na których dostępność wynosi 100 Mb/s to głównie miejscowość Czarnożyły – punkty oznaczone czarnymi kropkami.

---

⁴⁴ <http://tzc.pl/index.php/o-nas>

Rysunek 3 Szerokopasmowy dostęp do Internetu w gminie Czarnożyły – wg stanu na dzień 31.12.2019 r.

CZARNOŻYŁY

Kod TERC: 1017022

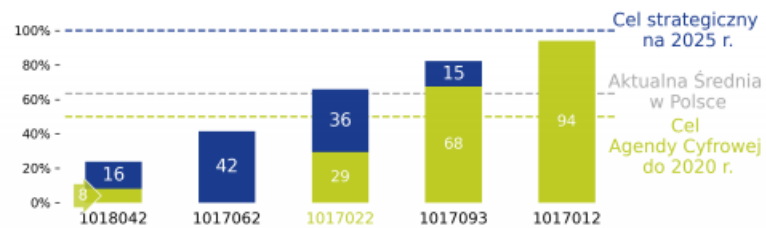
Miejsce w rankingu gmin wiejskich: 839

Liczba przedsiębiorców telekomunikacyjnych: 14

Dostępność sieci

- Białe plamy
- Czarne plamy 30 Mb/s
- Czarne plamy 100 Mb/s

Penetracja lokalowa 100 Mb/s aktualna i po realizacji POPC na tle sąsiednich gmin

Inwestycje POPC

- do 31.12.2020 r.
- do 31.12.2021 r.
- do 31.12.2022 r.
- do 31.12.2023 r.

Inwestycje przedsiębiorców

- ze środków własnych

Źródło: mapbook.uke.gov.pl

2.2.2. Własność nieruchomości

W strukturze własnościowej gminy przeważa zdecydowanie własność prywatna. Skarb Państwa posiada głównie działki przeznaczone pod istniejące drogi krajowe nr 45 i nr 74 oraz na ich poszerzenie (duży udział działek), a także działki wykupione pod realizację obwodnicy Wielunia w ciągu drogi krajowej nr 74. Powierzchniowo, największy udział stanowią działki Lasów Państwowych, Agencja Nieruchomości Rolnej posiada na terenie gminy obszar o pow. ok. 137,6 ha.

Według zapisów w Studium uwarunkowań własność komunalną na terenie gminy Czarnożyły – stan na 31.12.20011r - w sumie stanowią obszary o powierzchni 131,935 ha. W tej liczbie 47,7774 ha przeznaczonych jest pod budynki użyteczności publicznej (szkoły, przedszkola, administracja itp.), inne obiekty budowlane w tym infrastruktury technicznej, drogi dojazdowe nie będące drogami gminnymi, wody (stawy), nieużytki. Pod drogi gminne przeznaczonych jest 84,935 ha.

Gmina Czarnożyły jest właścicielem wszystkich obiektów użyteczności publicznej, gdzie prowadzi działalność publiczną.

2.2.3. Stan obiektów dziedzictwa kulturowego

Podstawowymi elementami wyznaczającymi tożsamość funkcjonalno-przestrzenną gminy są⁴⁵:

1. kościoły drewniane, przykłady architektury drewnianej ziemi wieluńskiej;
2. zespół dworsko - folwarczny wraz z parkiem w Czarnożyłach, zlokalizowany w centralnej części gminy, wyróżniający się dużym skupiskiem zieleni wysokiej w obszarze, charakteryzującej się znikomą lesistością;
3. krajobraz:
  - a) pasma zagrodowej zabudowy przydrożnej wśród pól w otwartym krajobrazie rolniczym,
  - b) doliny rzek i cieków z bardzo słabo wykształconymi terenami leśnymi.

W Gminie Czarnożyły występuje wiele obiektów o dużych wartościach kulturowych. Zaliczyć do nich można zarówno zabytkowe obiekty architektoniczne, zabytkowe założenie dworsko-parkowe, folwarczne i przemysłowe oraz zabytki archeologiczne.

Poniżej wymieniono zabytki z obszaru gminy Czarnożyły zgodnie z „Wykazem zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków - stan na 31 grudnia 2014 r.)” w miejscowościach⁴⁶:

- Czarnożyły - kościół par. p.w. św. Bartłomieja, 1726, 1912-16, nr rej.: 935 z 30.12.1967;
- Łagiewniki - kościół fil. p.w. św. Jana Chrzciciela, drewniany., 1623, nr rej.: 307 z 30.12.1967;
- Raczyn
  - kościół par. p.w. św. Tekli, drewniany., 1 poł. XIX, nr rej.: 951 z 30.12.1967;
  - dzwonnica, nr rej.: 952 z 30.12.1967.

⁴⁵ Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Czarnożyły

⁴⁶ Strategia Rozwoju Gminy Czarnożyły na lata 2015 – 2022. Materiały fotograficzne obiektów – źródło: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Czarnożyły

Do rejestru zabytków wpisane są dwa zabytki archeologiczne:

- grodzisko stożkowate z XIV w. nr rej. 162/A (obiekt konserwatorski wpisany do rejestru WKZ decyzją Nr 1068 z dn. 15.10.1970 r.), w obrębie wiejskim – Staw;
- osada otwarta z V-VI n. e - obiekt konserwatorski wpisany do rejestru zabytków pod nr 151/A, nr decyzji 1079), bez wskazania konkretnej lokalizacji.

W Gminnej Ewidencji Zabytków znajdują się obiekty wymienione w tabeli zamieszczonej poniżej

Tabela 11 Obiekty i obszary objęte Gminną Ewidencją Zabytków

lp	miejsowość	nr karty ewid.	nr i data wpisu do rejestru zabytków	obiekt	adres	nr ewid. działki	konstrukcja	datowanie	stan	obecna funkcja
1	Czarnożyły	1	935/113/A z dn. 30.12.1967r.	Kościół parafii rzymskokatolickiej p.w. Św. Bartłomieja Apostoła	Czarnożyły 120	837	ceglana	1726 r. 1912/1916	bardzo dobry	sakralna
2	Czarnożyły	2	-	Brama w zespole kościoła parafii rzymskokatolickiej p.w. Św. Bartłomieja Apostoła	Czarnożyły 120	837	murowana	1932 r.	dobry	sakralna
3	Czarnożyły	3	-	Plebania w zespole kościoła parafii rzymskokatolickiej p.w. Św. Bartłomieja Apostoła	Czarnożyły 120	919	murowana	pocz. XX w. rozbudowa 1912-14 r.	bardzo dobry	sakralna
4	Czarnożyły	4	-	wikariat w zespole kościoła parafii rzymskokatolickiej p.w. Św. Bartłomieja Apostoła	Czarnożyły 121	919	murowana	1931 r.	dobry	sakralna
5	Czarnożyły	5	-	cmentarz przykościelny z ogrodzeniem w zespole kościoła parafii rzymskokatolickiej p.w. Św. Bartłomieja Apostoła	Czarnożyły 120	837	ogrodzenie murowane	koniec XVIII w.	dobry	sakralna
6	Czarnożyły	6	-	cmentarz rzymskokatolicki w Czarnożyłach	Czarnożyły	946	ogrodzenie murowane	05.02.1811 r.	dobry	sepulkralna
7	Czarnożyły	7	-	grobowiec Antoniny Pruskiej	Czarnożyły	946	murowana	1901 r.	średni	sepulkralna
8	Czarnożyły	8	-	Zespół dworsko- parkowy, folwarczny i przemysłowy	Czarnożyły		-	XVII-XX w.	średni	-
9	Czarnożyły	9	-	Zespół dworsko- parkowy, folwarczny i przemysłowy; dwór	Czarnożyły 7	139	murowany	1901 r.	dobry	dom mieszkalny
10	Czarnożyły	10	-	Zespół dworsko- parkowy, folwarczny i przemysłowy; stróżówka z bramą wjazdową	Czarnożyły	25/32	murowany	1880 r.	zły	obiekt nieużytkowany
11	Czarnożyły	11	-	Zespół dworsko- parkowy, folwarczny i przemysłowy; powozownia, magazyn	Czarnożyły	25/32	murowany	1885 r.	zły	obiekt nieużytkowany
12	Czarnożyły	12	-	Zespół dworsko- parkowy, folwarczny i przemysłowy; lamus, kuchnia dworska	Czarnożyły	25/32	murowany	1907 r.	zły	obiekt nieużytkowany

lp	miejsowość	nr karty ewid.	nr i data wpisu do rejestru zabytków	obiekt	adres	nr ewid. działki	konstrukcja	datowanie	stan	obecna funkcja
13	Czarnożyły	13	-	Zespół dworsko- parkowy, folwarczny i przemysłowy; obora	Czarnożyły	25/32	murowany	1885 r.	zły	magazyny, obiekt częściowo nieużytkowany
14	Czarnożyły	14	-	Zespół dworsko- parkowy, folwarczny i przemysłowy; spichlerz	Czarnożyły	25/32	murowany	1887 r.	zły	obiekt nieużytkowany
15	Czarnożyły	15	-	Zespół dworsko- parkowy, folwarczny i przemysłowy; dom czworak	Czarnożyły 4	142	murowany	1900 r.	dobry	dom mieszkalny
16	Czarnożyły	16	-	Zespół dworsko- parkowy, folwarczny i przemysłowy; park przydworski	Czarnożyły 4	25/32	-	II poł. XVIII w.	średni	park wiejski
17	Czarnożyły	17	-	Zespół dworsko- parkowy, folwarczny i przemysłowy; gorzelnia z domem mieszkalnym	Czarnożyły 135a	26/4	murowany	1905 r.	zły	obiekt nieużytkowany
18	Czarnożyły	18	-	Zespół dworsko- parkowy, folwarczny i przemysłowy; d. plebania/ administ	Czarnożyły 135a	26/4	murowany	1926 r.	zły	biuro administra. magazyn
19	Czarnożyły	19	-	Zespół dworsko- folwarczny; warsztaty	Czarnożyły 135a	26/4	murowany	1905 r.	zły	magazyn, warsztaty
20	Czarnożyły	20	-	Zespół dworsko- parkowy, folwarczny i przemysłowy, młyn	Czarnożyły 135a	26/4	murowany	1900 r.	dobry	młyn, magazyn
21	Czarnożyły	21	-	Zespół dworsko- parkowy, folwarczny i przemysłowy; mieszkanie hr. Karola Żałuckiego	Czarnożyły	25/26	murowany	1885 r.	dobry	dom mieszkalny
22	Łagiewniki	22	307/131/A z dn. 30.12.1967r.	Kościół filialny p.w. Ścięcia Św. Jana Chrzciciela	Łagiewniki	93/1	drewniany	1623 r. odbud. 1805 r. rest. 1945 r. 1962 r.	bardzo dobry	sakralna
23	Łagiewniki	23	-	cmentarz rzymskokatolicki w Łagiewnikach	Łagiewniki	92	ogrodzenie metalowe	II poł. XIX w. (1880)	dobry	sepulkralna
24	Łagiewniki	24	-	Dwór, ob. Szkoła podstawowa	Łagiewniki 89	94/3	murowany	XIX w. restaur. 1961 r.	bardzo dobry	oświatowa

lp	miejsowość	nr karty ewid.	nr i data wpisu do rejestru zabytków	obiekt	adres	nr ewid. działki	konstrukcja	datowanie	stan	obecna funkcja
25	Raczyn	25	951/152/A z dn. 30.12.1967r.	Kościół w zespole kościoła p. w. Św. Tekli	Raczyn	150/2	drewniany	ok. 1843 r. rozbud. 1935 r.	bardzo dobry	sakralna
26	Raczyn	26	952/153/A z dn. 30.12.1967r.	Dzwonnica w zespole kościoła p. w. Św. Tekli	Raczyn	150/2	murowana	poł. XIX w.	bardzo dobry	sakralna
27	Raczyn	27	-	cmentarz przykościelny w zespole kościoła p. w. Św. Tekli	Raczyn	150/2	murowana	koniec. XIX w.	dobry	sakralna
28	Raczyn	28	-	cmentarz rzymskokatolicki w Raczynie	Raczyn	300	ogrodzenie betonowe – prefabryko- wane	II poł. XIX w. (1880)	dobry	sepulkralna
29	Raczyn	29	-	szkoła podstawowa, ob. dom	Raczyn 6	320/4	murowany	I. 20-XX w.	średni	dom mieszkalny
30	Raczyn	30	-	spichlerz	Raczyn 7	425/44	drewniany	k. XIX w.	dobry	magazyn
31	Wydrzyn	31	-	cmentarz rzymskokatolicki w Wydrzynie	Wydrzyn	836	ogrodzenie siatka	II poł. XIX w.	dobry	sepulkralna

Źródło: Strategia Rozwoju Gminy Czarnożyły na lata 2015 -2022

Na obszarze gminy Czarnożyły występują również liczne stanowiska archeologiczne ich szczegółowy wykaz zamieszczony jest w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Czarnożyły oraz w Gminnej Ewidencji Zabytków.

W gminie i na przylegających do niej obszarach, w latach 2001 – 2006, przeprowadzono szersze badania powierzchniowe. W rezultacie ujawniono nowe stanowiska archeologiczne z różnych okresów, od epoki kamienia po czasy nowożytne. Ponadto w 2006/2007 r. muzeum Ziemi Wieluńskiej wspólnie z Muzeum Archeologicznymi i Etnograficznym w Łodzi prowadziło dodatkowe badania powierzchniowe wzdłuż planowanej trasy północnej obwodnicy Wielunia, na odcinku Kusiny-Biała, biegnącym głównie po lewym brzegu rzeki Pysznej. Efektem tych badań było odkrycie dalszych 26 stanowiska archeologicznych, z czego 15 przypadło na Raczyn, Opojowice i Staw. Badania te potwierdziły wiodącą rolę rz. Pysznej w rozwoju pradziejowej sieci osadniczej w południowej części gminy Czarnożyły. Zagrożone budową nowej trasy stanowiska objęto badaniami ratowniczymi w wytypowanych stanowiskach, odkrywając wiele ciekawych obiektów.

I tak np. w miejscowości Staw odkryto 536 obiektów osadniczych, wiele ułamków glinianych naczyń i zabytków krzemienych. W miejscowości Opojowice odkryto fragment osady, w którym odnaleziono jamy i pozostałość wypełnienia po budynku mieszkalnym pochodzącym prawdopodobnie z okresu kultury przeworskiej z młodszego okresu przedrzymskiego. W Raczynie również odkryto jamy osadnicze (34 jamy), gdzie odnaleziono ułamki naczyń z okresu kultury łużyckiej z III-IV okresu epoki brązu (XIII – X w. p.n.e.) oraz ślady osadnictwa starszej epoki brązu z XVI – XIV w. p.n.e.⁴⁷

2.2.4. Uwarunkowania ochrony środowiska⁴⁸

Środowisko przyrodnicze gminy Czarnożyły jest zróżnicowane i wymaga szczególnej troski oraz ochrony ze względu na jego znaczenie w skali regionu oraz kraju.

Głównym kierunkiem działań jest potrzeba zachowania wysokiej jakości środowiska przyrodniczego gminy, podejmowania działań nie pogarszających jego stanu oraz zapobiegania występowania negatywnego wpływu na środowisko.

Przestrenny i gospodarczy rozwój gminy powinien następować w sposób zrównoważony z dużym poszanowaniem zasobów i stanu środowiska.

W tym celu za korzystne należy uznać wszystkie działania zmierzające do:

- harmonijnego rozwoju przestrzennego gminy przy jednoczesnej dbałości o środowisko,
- zachowanie i ochrona bioróżnorodności gminy (lasy, zadrzewienia, zieleń śródpolna, wody śródlądowe, użytki zielone),
- osiągnięcia i zachowania wysokich standardów jakości poszczególnych elementów środowiska (lasy, powietrze, wody, gleby, powierzchnia ziemi),

⁴⁷ Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Czarnożyły

⁴⁸ Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Czarnożyły

- ochrony i kształtowania powiązań przyrodniczych w skali lokalnej, regionalnej i krajowej (korytarze, ciągi i węzły ekologiczne),
- poprawy gospodarki wodno – ściekowej,
- edukacji ekologicznej lokalnej społeczności.

W celu poprawy jakości powietrza i osiągnięcia odpowiednich standardów, należy przyjąć następujące kierunki działań, mające na celu zmniejszenie lub ograniczenie emisji zanieczyszczeń:

- realizację w zakładach przemysłowych i jednostkach realizujących cele publiczne urzędów ochronnych lub wprowadzanie zmian technologicznych korzystnych dla środowiska (najlepsze dostępne technik);
- wspieranie działań minimalizujących emisję zanieczyszczeń w zakładach będących głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza;
- wrozenie preferencji dla lokalizacji nowych podmiotów gospodarczych, wykorzystujących przyjazne środowisku technologie wytwarzania;
- termomodernizację obiektów użyteczności publicznej;
- ograniczanie „niskiej emisji” poprzez wprowadzanie paliw charakteryzujących się niskimi wskaźnikami emisyjnymi (np. gaz przewodowy, olej opałowy lekki, energia elektryczna), pierwszoplanowo w rejonach większej koncentracji zabudowy;
- dla projektowanych większych obszarów urbanizacji dopuszcza się możliwość zastosowania lokalnych kotłowni, opalanych paliwami o niskim wskaźniku emisji (np. gaz przewodowy, olej opałowy lekki, energia elektryczna);
- budowę sieci gazowej oraz zwiększenie liczby odbiorców gazu;
- wspieranie inwestycji polegających na modernizacji systemów grzewczych, szczególnie związanych z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii;
- propagowanie wśród mieszkańców wykorzystywania odnawialnych i ekologicznych źródeł energii;
- rozwój alternatywnych środków komunikacji (tworzenie systemu ścieżek rowerowych);
- wprowadzanie zieleni izolacyjnej wzdłuż tras komunikacyjnych oraz wokół podmiotów gospodarczych o dużym stopniu emisji zanieczyszczeń.

Głównym obszarem zachowań ochronnych powinny być działania podejmowane w zakresie eliminacji i ograniczania niskiej emisji powierzchniowej pochodzącej ze zwartej zabudowy oraz emisji komunikacyjnej mających największy wpływ na stan powietrza gminy.

W celu ochrony struktury przyrodniczej gminy Studium wyróżnia obiekty i obszary ważne przyrodniczo, dla których ustala podstawowe kierunki działań na rzecz racjonalnej ochrony i kształtowania środowiska:

- kompleksy leśne;
- doliny rzeczne;
- tereny objęte formami ochrony przyrody.

Szczegółowa ochrona poszczególnych elementów ochrony środowiska, takich m.in. jak: ochrona wód powierzchniowych i podziemnych, powierzchni ziemi i gleby, surowców mineralnych, terenów

zmeliorowanych, ochrona przed hałasem, promieniowaniem elektromagnetycznym niejonizującym jest opisana w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Czarnożyły.

2.3. Sfera społeczna

2.3.1. Sytuacja demograficzna i społeczna na danym obszarze

Gmina Czarnożyły należy do województwa łódzkiego, powiatu wieluńskiego zamieszkuje ją 5,9% ludności powiatu, stanowi 7,5% jego powierzchni. Jak wskazuje Raport o stanie Gminy (za 2019 rok): „Obecnie największymi miejscowościami na terenie gminy są (w podziale na sołectwa): Czarnożyły – 1 228 mieszkańców na koniec 2019 r., Wydrzyn – 647 osób, Raczyn – 561 osób. Najmniejsze miejscowości w gminie to Platoń z liczbą 137 mieszkańców na stałe zameldowanych oraz Kąty 150”

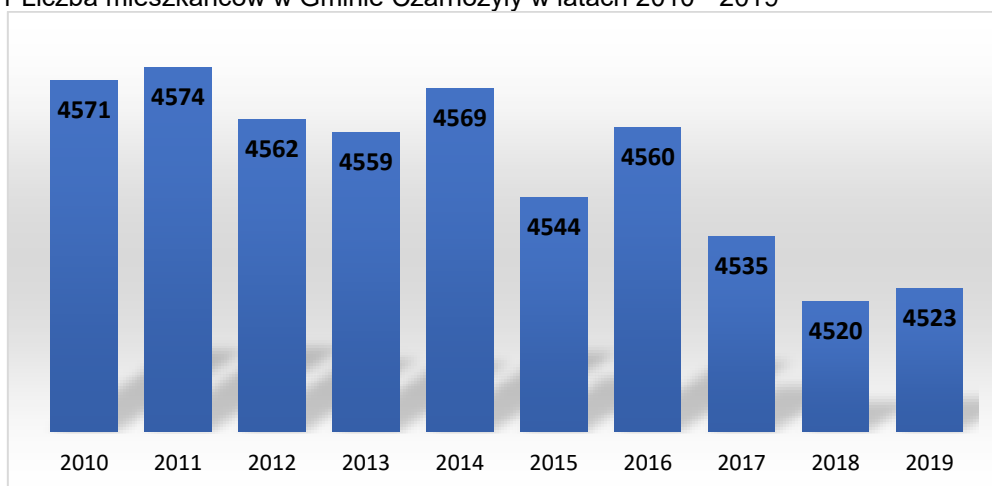
Zgodnie z danymi GUS, liczba ludności faktycznie zamieszkałej na obszarze gminy Czarnożyły wynosi 4523 osoby (ostatnie dostępne dane statystyczne, stan na dzień 31.XII.2019 r.). Zarejestrowano więcej kobiet niż mężczyzn, różnica wyniosła 9 osób. Liczba osób zamieszkujących gminę Czarnożyły na przestrzeni badanych lat zmniejszyła się o 48 osób.

Tabela 12. Ludność faktycznie zamieszkała na obszarze gminy Czarnożyły w latach 2010 - 2019

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ogółem	4571	4574	4562	4559	4569	4544	4560	4535	4520	4523
mężczyźni	2323	2322	2314	2294	2296	2288	2290	2284	2261	2257
kobiety	2248	2252	2248	2265	2273	2256	2270	2251	2259	2266

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Wykres 1 Liczba mieszkańców w Gminie Czarnożyły w latach 2010 - 2019

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W analizowanych latach zauważalne są wahania w liczbie mieszkańców gminy. W roku 2011 liczba mieszkańców była najwyższa i wynosiła 4 574 osoby. Jednak na przestrzeni badanych lat 2010 – 2019 trend ten jest malejący.

Spśród gmin poddanych analizie gmina Czarnożyły z liczbą ludności 4572 w roku 2019 zajmowała 4 miejsce, mniej mieszkańców zamieszkiwało gminy: Konopnica, Ostrówek oraz Skomlin.

Tabela 13 Dynamika liczby ludności w latach 2010 - 2019 - analiza porównawcza

Jednostka terytorialna	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
powiat wieluński	78 290	78 120	77 984	77 720	77 513	77 290	77 238	77 017	76 699	76 256
Biała	5 584	5 601	5 583	5 536	5 515	5 521	5 513	5 512	5 484	5 440
Czarnożyły	4 571	4 574	4 562	4 559	4 569	4 544	4 560	4 535	4 520	4 523
Konopnica	3 898	3 882	3 888	3 883	3 911	3 833	3 841	3 815	3 784	3 772
Mokrsko	5 405	5 388	5 376	5 422	5 465	5 437	5 428	5 399	5 410	5 401
Osjaków	4 783	4 808	4 812	4 810	4 810	4 770	4 772	4 768	4 798	4 738
Ostrówek	4 609	4 604	4 596	4 563	4 539	4 543	4 563	4 533	4 522	4 481
Pątnów	6 562	6 547	6 547	6 533	6 539	6 557	6 559	6 590	6 562	6 504
Skomlin	3 420	3 400	3 384	3 428	3 394	3 394	3 373	3 354	3 322	3 319
Wieluń gmina miejsko - wiejska	32 858	32 729	32 698	32 443	32 191	32 080	32 008	31 849	31 649	31 456
Wierzchlas	6 600	6 587	6 538	6 543	6 580	6 611	6 621	6 662	6 648	6 622
powiat wieruszowski	42 465	42 372	42 281	42 260	42 196	42 195	42 237	42 255	42 213	42 105
Lututów	4 692	4 673	4 616	4 615	4 645	4 628	4 606	4 600	4 598	4 596
województwo łódzkie	254243 6	253368 1	252465 1	251309 3	250413 6	249360 3	248532 3	247631 5	246632 2	245477 9

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W większości analizowanych jednostek terytorialnych odnotowano zmniejszenie się liczby ludności w roku 2019 w stosunku do roku 2010.

Spadek ten w poszczególnych gminach wynosi:

- Gmina Biała (minus) – 144 osoby
- Gmina Konopnica (minus) – **126** osób
- Gmina Mokrsko (minus) – 4 osoby
- Gmina Osjaków (minus) – 45 osób
- Gmina Ostrówek (minus) – 128 osób
- Gmina Pątnów (minus) – 58 osób
- Gmina Skomlin (minus) – 101 osób
- Gmina Wieluń (miejsko – wiejska minus) – 1 402 osoby
- Gmina Lututów (minus) – 96 osób

W gminie Czarnożyły liczba ludności zmniejszyła się o **48** osób i była to jedna z najniższych wartości ujemnych wśród badanych JST. Zwiększenie się wartości badanej cechy nastąpiło tylko w gminie wiejskiej Wierzchlas (+ 22 osoby).

W tym samym czasie w powiecie wieluńskim liczba mieszkańców zmniejszyła się o 2 034 osoby, w powiecie wieruszowskim 360 osób, a w województwie łódzkim o 87 657 osób.

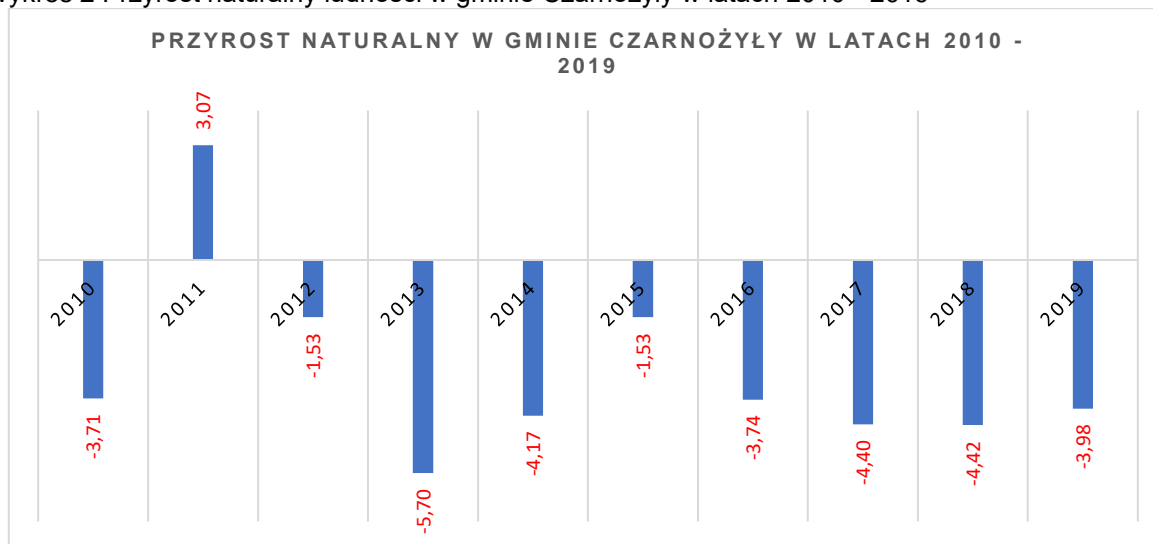
Na zmianę liczby mieszkańców wpływ mają wysokość przyrostu naturalnego (różnica między liczbą urodzeń i zgonów) oraz saldo migracji (różnica między napływem ludności na dany teren i odpływem z niego). W latach poddanych analizie, przyrost naturalny w gminie Czarnożyły był ujemny, za wyjątkiem roku 2011, kiedy liczba urodzeń żywych była wyższa od liczby zgonów. Najniższą wartość ujemną odnotowano w roku 2013 (-5,70).

Tabela 14 Przyrost naturalny, urodzenia, zgony na terenie gminy Czarnożyły (stan w dniu 31XII)

Na 1000 ludności:	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
urodzenia żywe	8,95	11,83	10,51	8,11	9,22	9,20	9,67	9,24	7,73	10,17
zgony	12,66	8,76	12,04	13,81	13,39	10,74	13,41	13,64	12,15	14,15
przyrost naturalny	-3,71	3,07	-1,53	-5,70	-4,17	-1,53	-3,74	-4,40	-4,42	-3,98

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Wykres 2 Przyrost naturalny ludności w gminie Czarnożyły w latach 2010 - 2019

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W analizie porównawczej w latach 2010 – 2019 przyrost naturalny był przeważnie ujemny we wszystkich analizowanych JST. W tabeli poniżej kolorem oznaczono wartości dodatnie przyrostu naturalnego, są to sporadyczne przypadki. Ujemny przyrost naturalny w gminie Czarnożyły nie jest zatem cechą wyjątkową gminy i dotyczy całego powiatu wieluńskiego, jest również charakterystyczny dla całego województwa łódzkiego.

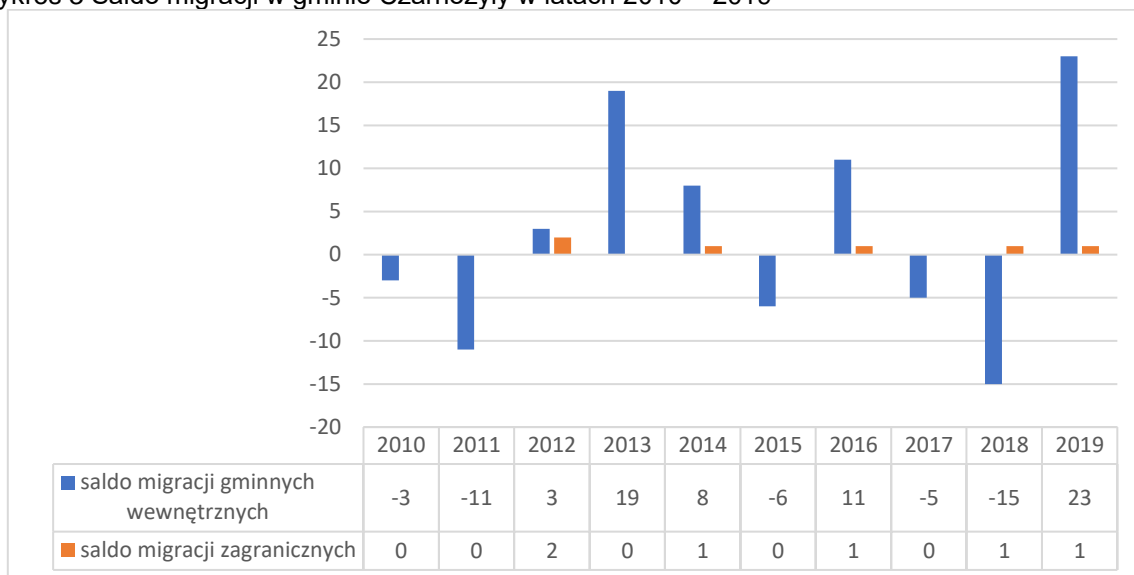
Tabela 15 Przyrost naturalny w gminach ościennych, powiecie wieluńskim i wieruszowski, oraz województwie łódzkim w latach 2010 – 2019 – analiza porównawcza

Jednostka terytorialna	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
powiat wieluński	-0,71	-0,84	-1,47	-1,50	-2,28	-2,94	-1,79	-2,25	-2,89	-3,13
Biała	-2,69	2,32	-0,18	-1,26	-2,35	-1,27	-1,09	-1,45	-3,28	-2,92
Czarnożyły	-3,71	3,07	-1,53	-5,70	-4,17	-1,53	-3,74	-4,40	-4,42	-3,98
Konopnica	-5,87	-1,03	-3,35	-6,17	-1,29	-9,54	-2,88	-7,31	-4,21	-2,38
Mokrusko	-0,55	-2,59	0,56	3,16	-1,29	-2,39	-3,50	-2,95	-1,67	-2,97
Osjaków	-2,92	-0,21	-3,96	-1,66	-2,71	-3,55	-2,72	-1,05	-4,20	-2,52
Ostrówek	-6,07	-7,62	-5,88	-5,90	-9,23	-8,40	-2,64	-8,34	-8,65	-9,11
Pątnów	3,96	-2,28	-1,07	0,00	-1,07	-1,22	-3,06	1,83	0,00	-2,15
Skomlin	-4,08	-5,57	-3,24	0,29	-6,44	-4,43	-2,95	-4,47	-2,99	0,00
Wieluń gmina miejsko-wiejska	1,19	0,24	-0,21	-1,08	-0,90	-2,18	-0,84	-1,69	-2,40	-2,76
Wierzchnas	-1,06	-1,97	-3,96	-1,22	-3,05	-2,27	-0,45	-0,15	-2,10	-3,92
powiat wieruszowski	-0,33	-0,80	-2,08	-0,69	-0,33	-0,78	-0,76	0,02	-0,62	-0,74
Lututów	-1,06	1,28	-1,29	-0,43	-1,95	-0,43	-1,08	-0,22	-1,96	-0,22
województwo łódzkie	-5695	-6864	-7501	-8831	-7023	-9012	-7419	-7390	-8572	-8965

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Migracje ludności są bardzo istotnym czynnikiem wpływającym na liczbę i strukturę ludności danego regionu.

Wykres 3 Saldo migracji w gminie Czarnożyły w latach 2010 – 2019

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Wartość salda migracji wewnętrznych w analizowanych latach w większości osiągała różne wartości. Największy spadek salda odnotowano w roku 2018 (-15), a wzrost w roku 2019 (+23). Należy jednak zauważyć, iż bilans salda migracji wewnętrznych na przestrzeni analizowanych lat jest dodatni i wynosi (+8) mieszkańców. Wartość salda migracji zagranicznych w analizowanym okresie przyjmowała wartości dodatnie lub zerowe. Wskazane poniżej wartości opisujące ruch migracyjny pokazują, że w ciągu ostatnich lat więcej ludzi zdecydowało się na zamieszkanie w gminie Czarnożyły, niż zdecydowało się na jej opuszczenie.

Tabela 16 Saldo migracji wewnętrznych w gminach ościennych, powiecie wieluńskim i wieruszowskim, oraz województwie łódzkim w latach 2010 – 2019 – analiza porównawcza

Jednostka terytorialna	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
powiat wieluński	-143	-105	-107	-166	-113	-96	-71	-66	-191	-230
Biała	4	4	3	-9	-8	-9	-12	-7	-22	-16
Czarnożyły	-3	-11	3	19	8	-6	11	-5	-15	23
Konopnica	-1	-13	11	19	1	-27	3	-6	-11	3
Mokrsko	-3	2	-6	5	26	-14	7	-14	11	-27
Osjaków	1	26	0	8	26	-4	-6	14	14	-39
Ostrówek	4	30	21	-11	21	43	20	16	20	-10
Pątnów	-8	-1	6	0	-10	10	21	1	-15	-54
Skomlin	-18	-1	-4	20	-5	1	-20	-9	-22	-3
Wieluń gmina miejsko - wiejska	-110	-141	-131	-209	-193	-116	-114	-79	-154	-113
Wierzchlas	-9	0	-10	-8	21	26	19	23	3	6
powiat wieruszowski	6	-63	-41	-7	-25	-33	7	-7	-17	-46
Lututów	6	-25	-60	-2	5	-18	-7	-11	-1	-18
województwo łódzkie	-1757	-1844	-1643	-2104	-1701	-1727	-1695	-1961	-2163	-2824

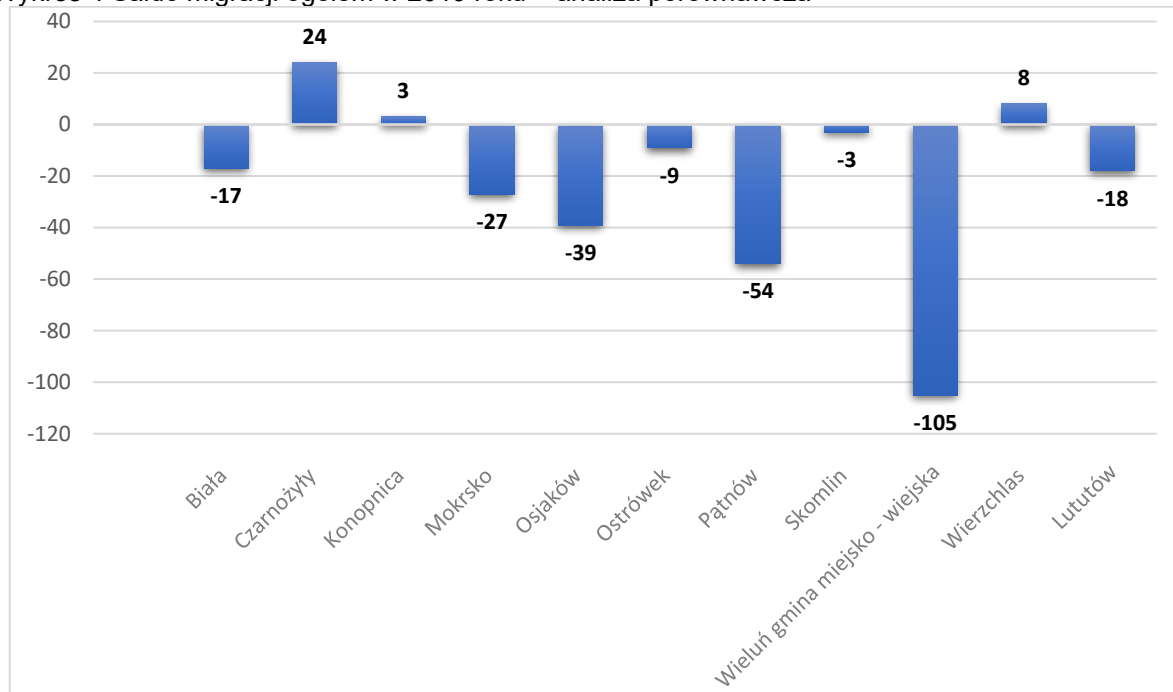
Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Wskaźnik salda migracji dla powiatu wieluńskiego, wieruszowskiego i województwa nie napawa optymizmem, gdyż w latach poddanych analizie przyjmuje wartości ujemne. W ramach badanych gmin wskaźnik salda migracji kształtuje się różnie, przyjmując wartości od (-209) do (+43). Wśród badanych gmin zauważalny jest stały odpływ mieszkańców w gminie miejsko - wiejskiej Wieluń. Powody do zadowolenia ma gmina Ostrówek, która tylko w roku 2013 i 2019 odnotowała ujemny wskaźnik.

Natomiast w gminie Wierzchlas począwszy od 2014 roku wskaźnik salda migracji wewnętrznych jest rosnący, przyjmuje wartości od (+3) do (+26).

W roku 2019 wartość wskaźnika salda migracji ogółem w mikrootoczeniu gminy Czarnożyły kształtowała się następująco:

Wykres 4 Saldo migracji ogółem w 2019 roku – analiza porównawcza

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Saldo migracji dla gminy Czarnożyły, w roku 2019 wyniosło 24 osoby i jest to wskaźnik najwyższy spośród analizowanych gmin. Dodatkowo wartości odnotowano także w gminach: Konopnica (+3), Wierzchlas (+8). Najgorsza jest sytuacja w gminie miejsko-wiejskiej Wieluń, gdzie od lat wskaźnik przyjmuje wartości ujemne, w roku 2019 (-105), a w ciągu analizowanych lat z miasta wyemigrowało 1 360 osób, które zapewne wybierają inne ościennie gminy do zamieszkania.

Istnieje kilka czynników determinujących ruch migracyjny społeczeństwa, zalicza się do nich:⁴⁹

- czynniki demograficzne, takie jak wiek, płeć i stan cywilny
- czynniki pozademograficzne: ekonomiczne, polityczne, etniczne, społeczne i kulturowe.

W strukturze wieku ludności można wyróżnić trzy podstawowe kategorie, które są istotne z punktu widzenia rynku pracy i zasobów siły roboczej:

- ludność w wieku przedprodukcyjnym, tj. w wieku od 0 do 17 lat,
- ludność w wieku produkcyjnym, w tym: kobiety od 18 do 59 lat, a mężczyźni od 15 do 64 lat,
- ludność w wieku poprodukcyjnym, w tym: kobiety od 60 lat i więcej, a mężczyźni od 65 lat i więcej.

⁴⁹ „Materiały dydaktyczne Zakładu Demografii i Gerontologii Społecznej UŁ” ww.demografia.uni.lodz.pl

Tabela 17 Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w gminie Czarnożyły w latach 2010 - 2019

W % ogółem ludność w wieku:	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
przedprodukcyjnym	20,4	20,2	19,8	19,5	19,5	19,1	18,9	18,5	18,2	18,1
produkcyjnym	61,4	61,1	61,1	61,1	61,0	61,0	60,9	61,0	61,2	61,1
poprodukcyjnym	18,2	18,7	19,1	19,4	19,5	19,9	20,2	20,5	20,6	20,8

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W gminie dominuje ludność w wieku produkcyjnym obejmując 61,1% społeczeństwa, niekorzystnym zjawiskiem jest zauważalny na przestrzeni badanych lat ciągły wzrost osób w wieku poprodukcyjnym osiągając 20,8% społeczeństwa i stopniowy spadek osób w wieku przedprodukcyjnym do 18,1% w roku 2019. Na uwagę zasługuje fakt, iż w gminie ciągle jest większy odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym (19,6%) w stosunku do osób w wieku poprodukcyjnym (18,4%).

Zmiany w strukturze wieku ludności (zmniejszanie się liczby dzieci i młodzieży) dają podstawy do twierdzenia, że proces ten będzie postępował. Problem dotyczy większości gmin województwa łódzkiego.

Proporcje ekonomicznych grup wieku w gminach ościennych, powiecie i województwie kształtują się następująco:

Tabela 18 Ludność w podziale na lata produkcyjne w 2019 roku – analiza porównawcza

Jednostka terytorialna	ogółem	w wieku przedprodukcyjnym		w wieku produkcyjnym		w wieku poprodukcyjnym	
		liczba	udział %	liczba	udział %	Liczba	udział %
powiat wieluński	76 256	13 520	17,7	45 942	60,2	16 794	22,0
Biała	5 440	975	17,9	3 324	61,1	1 141	21,0
Czarnożyły	4 523	819	18,1	2 763	61,1	941	20,8
Konopnica	3 772	624	16,5	2 221	58,9	927	24,6
Mokrsko	5 401	1 053	19,5	3 256	60,3	1 092	20,2
Osjaków	4 738	938	19,8	2 826	59,6	974	20,6
Ostrówek	4 481	776	17,3	2 745	61,3	960	21,4
Pątnów	6 504	1 246	19,2	3 986	61,3	1 272	19,6
Skomlin	3 319	651	19,6	2 033	61,3	635	19,1
Wieluń gmina miejsko - wiejska	31 456	5 278	16,8	18 707	59,5	7 471	23,8
Wierzchlas	6 622	1 160	17,5	4 081	61,6	1 381	20,9
powiat wierszowski	42 105	7 801	18,5	25 737	61,1	8 567	20,3
Lututów	4 596	900	19,6	2 771	60,3	925	20,1
województwo łódzkie	2454779	417117	17,0	1442226	58,8	595436	24,3

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W tabeli powyżej przeanalizowano ekonomiczne grupy wieku w jednostkach terytorialnych wyłonionych do analizy porównawczej. Kolorem zielonym oznaczono wskaźniki o najwyższych, zaś kolorem niebieskim o najniższych wartościach udziału % ludności w danej grupie wieku. Stwierdza się, że:

- najwyższy odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym odnotowano w gminie wiejskiej Osjaków (19,8%), najniższy w gminie miejsko – wiejskiej Wieluń (16,8%)
- najwyższy odsetek osób w wieku produkcyjnym odnotowano w gminie wiejskiej Wierzchlas (61,6), najniższy w gminie Konopnica (58,9%)

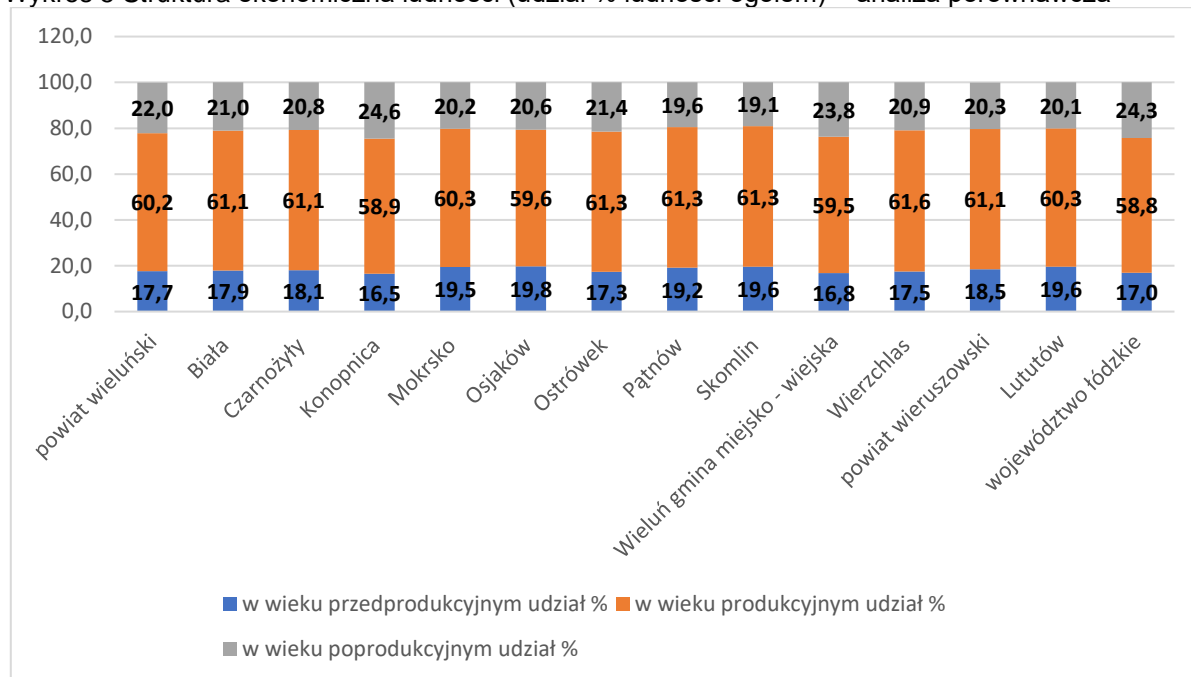

- najwyższy odsetek osób w wieku poprodukcyjnym odnotowano w gminie Konopnica (24,6%), najniższy w gminie Skomlin (19,1%).

W gminie Czarnożyły wskaźniki kształtowały się odpowiednio na poziomie: 18,1%; 61,1%; 20,8% i ich wartości były wyższe od:

- średniej dla powiatu wieluńskiego oraz województwa łódzkiego w grupie osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym,
- średniej dla powiatu wierzuszowskiego w grupie osób w wieku poprodukcyjnym.

Wykres 5 Struktura ekonomiczna ludności (udział % ludności ogółem) – analiza porównawcza

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Analizując wskaźnik liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym w poszczególnych jednostkach należy zauważyć, iż gmina wiejska Czarnożyły nie odbiega znacząco od gmin sąsiednich, a wynik 18,1% klasyfikuje gminę po środku analizowanych gmin. Podobnie kształtuje się sytuacja w przypadku ludności w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym. Reasumując, struktura ekonomiczna ludności w gminie Czarnożyły na tle badanych jednostek nie jest najgorsza i przyjmuje średnie wartości.

Tabela 19. Główne wskaźniki demograficzne dla 2019 roku – podsumowująca analiza porównawcza

Jednostka terytorialna	ogółem	w wieku przedprodukcyjnym		w wieku produkcyjnym		w wieku poprodukcyjnym		Przyrost naturalny	Saldo migracji ogółem
		liczba	udział %	liczba	udział %	Liczba	udział %		
Biała	5 440	975	17,9	3 324	61,1	1 141	21,0	-2,92	-17
Czarnożyły	4 523	819	18,1	2 763	61,1	941	20,8	-3,98	24
Konopnica	3 772	624	16,5	2 221	58,9	927	24,6	-2,38	3
Mokrsko	5 401	1 053	19,5	3 256	60,3	1 092	20,2	-2,97	-27
Osjałów	4 738	938	19,8	2 826	59,6	974	20,6	-2,52	-39
Ostrówek	4 481	776	17,3	2 745	61,3	960	21,4	-9,11	-9
Pątnów	6 504	1 246	19,2	3 986	61,3	1 272	19,6	-2,15	-54
Skomlin	3 319	651	19,6	2 033	61,3	635	19,1	0,00	-3

Jednostka terytorialna	ogółem	w wieku przedprodukcyjnym		w wieku produkcyjnym		w wieku poprodukcyjnym		Przyrost naturalny	Saldo migracji ogółem
		liczba	udział %	liczba	udział %	Liczba	udział %		
Wieluń gmina miejsko - wiejska	31 456	5 278	16,8	18 707	59,5	7 471	23,8	-2,76	-105
Wierzchlas	6 622	1 160	17,5	4 081	61,6	1 381	20,9	-3,92	8
Lututów	4 596	900	19,6	2 771	60,3	925	20,1	-0,22	-18

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Stan i struktura ludności w obrębie gminy Czarnożyły są podobne do sytuacji, jaka panuje w obrębie województwa łódzkiego. Jednak liczba mieszkańców gminy zmniejsza się, podobnie jak w większości analizowanych JST. W gminie Czarnożyły liczba ludności zmniejszyła się o **48** osób i była to jedna z najniższych wartości ujemnych wśród badanych JST, również przyrost naturalny w gminie Czarnożyły był ujemny (podobnie jak w pozostałych analizowanych JST, tylko gmina Skomlin w 2019 roku miała 0 przyrost).

W gminie obserwujemy jednak dodatnie saldo migracji. Udział osób w wieku przedprodukcyjnym w liczbie osób ogółem był niższy od udziału osób w wieku poprodukcyjnym. Taka sama tendencja zachodzi w powiatach wieluńskim i wieruszowskim oraz w całym województwie łódzkim.

Kolejne lata nie przedstawiają się zatem optymistycznie, jest to związane z obecną sytuacją epidemiologiczną w Polsce i na świecie. W roku 2020 zanotowano dużą umieralność ludzi z powodu wirusa SARS - Covid 19, przy jednoczesnym spadku ilości porodów. Ujemny przyrost naturalny jest zatem jednym z głównych problemów gminy w wymiarze społecznym i gospodarczym. Problem dotyczy ogólnie całej Polski.

Prognozy GUS⁵⁰ wykonane w 2017 roku (na podstawie danych z lat 2013 – 2014) wskazują, iż liczba ludności zamieszkującej gminę Czarnożyły będzie stopniowo maleć w kolejnych latach, aż do roku 2030. Są to jednak pewne przypuszczenia, które nie muszą się sprawdzić, tym bardziej że w gminie od roku 2016 systematycznie wzrasta liczba zawieranych małżeństw. Mieszkańcy gminy Czarnożyły zawarli w 2019 roku 30 małżeństw, co odpowiada 6,6 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to znacznie więcej od wartości dla województwa łódzkiego, gdzie wskaźnik ten kształtuje się na poziomie (4,5), a Polski (4,8). Należy jednak wziąć pod uwagę, iż ze względu na rozpoczętą w 2020 roku pandemię koronawirusa Covid -19 prognozy te mogą jednak się potwierdzić tym bardziej, że dane zaprognozowane na rok 2019 są przeszacowane w prognozie już o 26 osób, a niestety pandemia niesie ze sobą wysoką liczbę zgonów, może również prowadzić do zmniejszenia liczby urodzeń. Poniżej zaprezentowano prognozę na lata 2019 – 2030, czyli w czasie obejmującym ostatnie dane dostępne statystycznie, czas obowiązywania przedmiotowej Strategii oraz kilka kolejnych lat.

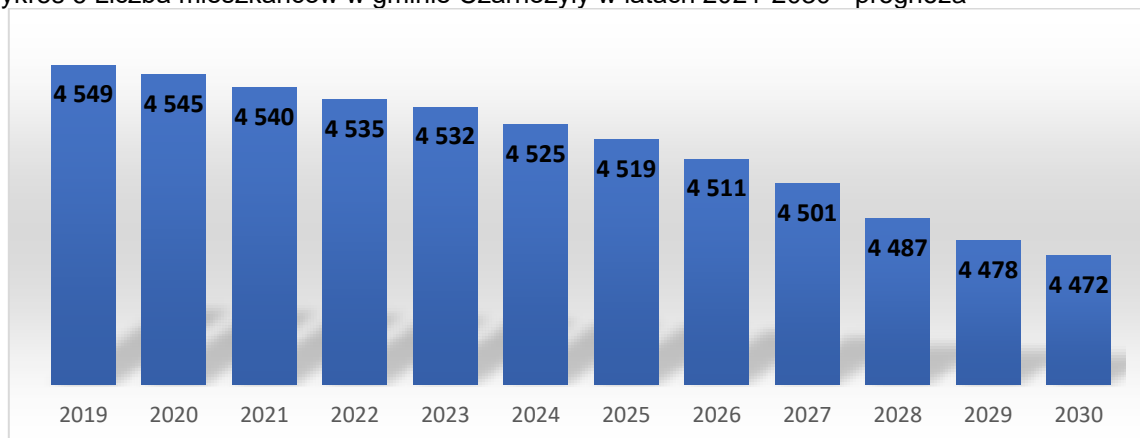
⁵⁰ „Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030”. Prognoza ta została opracowana w oparciu o długoterminowe założenia „Prognozy ludności Polski na lata 2014-2050” oraz „Prognozy dla powiatów i miast na prawie powiatu na lata 2014-2050.”

Tabela 20 Prognoza liczby ludności w gminie Czarnożyły

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
ogółem	4 549	4 545	4 540	4 535	4 532	4 525	4 519	4 511	4 501	4 487	4 478	4 472
mężczyźni	2 259	2 256	2 250	2 251	2 253	2 253	2 254	2 251	2 246	2 239	2 230	2 226
kobiety	2 290	2 289	2 290	2 284	2 279	2 272	2 265	2 260	2 255	2 248	2 248	2 246

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Wykres 6 Liczba mieszkańców w gminie Czarnożyły w latach 2021-2030 - prognoza

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

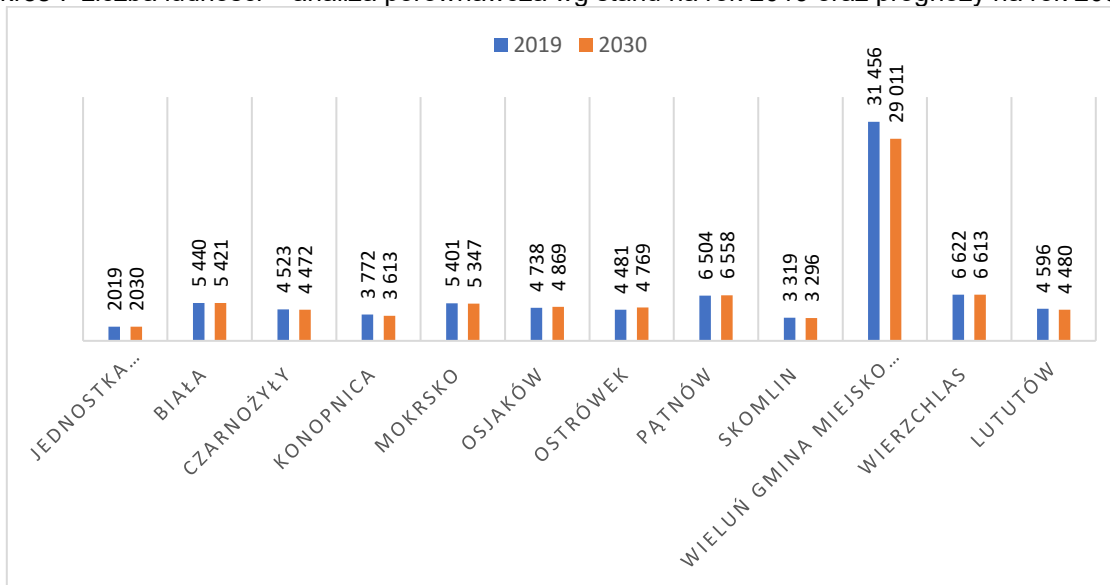
Dokonano analizy porównawczej dla roku 2019 i 2030. W żadnej z gmin nie prognozuje się drastycznych zmian w liczbie mieszkańców. Największą zmianę przewiduje się w gminie miejsko – wiejskiej Wieluń (według prognoz liczba ludności zmniejszy się o (-7,77%)) oraz w gminie Konopnica (-4,22%). Według tej samej prognozy liczba mieszkańców gminy Ostrówek zwiększy się o (+6,43%), a gminy Osjaków (+2,76). Dla gminy Czarnożyły jest to wzrost rzędu 1,7%.

Tabela 21 Liczba ludności – analiza porównawcza wg stanu na rok 2019 oraz prognozy na rok 2030

Jednostka terytorialna	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
powiat wieluński												
Biała	5 494	5 485	5 479	5 475	5 468	5 463	5 457	5 452	5 447	5 439	5 431	5 421
Czarnożyły	4 549	4 545	4 540	4 535	4 532	4 525	4 519	4 511	4 501	4 487	4 478	4 472
Konopnica	3 786	3 769	3 752	3 732	3 717	3 702	3 685	3 670	3 653	3 640	3 627	3 613
Mokrsko	5 411	5 406	5 401	5 395	5 390	5 385	5 377	5 373	5 364	5 357	5 352	5 347
Osjaków	4 791	4 799	4 805	4 814	4 823	4 831	4 839	4 847	4 853	4 861	4 866	4 869
Ostrówek	4 610	4 627	4 644	4 659	4 673	4 686	4 702	4 716	4 731	4 743	4 756	4 769
Pątnów	6 545	6 545	6 546	6 544	6 547	6 548	6 551	6 550	6 554	6 560	6 558	6 558
Skomlin	3 355	3 352	3 348	3 344	3 340	3 334	3 328	3 321	3 314	3 308	3 302	3 296
Wieluń gmina miejsko - wiejska	31 461	31 272	31 074	30 873	30 665	30 450	30 228	29 997	29 765	29 524	29 271	29 011
Wierzchlas	6 619	6 621	6 622	6 623	6 626	6 627	6 627	6 628	6 629	6 625	6 618	6 613
powiat wierzusowski												
Lututów	4 581	4 573	4 563	4 553	4 544	4 535	4 525	4 518	4 510	4 499	4 490	4 480

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Wykres 7 Liczba ludności – analiza porównawcza wg stanu na rok 2019 oraz prognozy na rok 2030

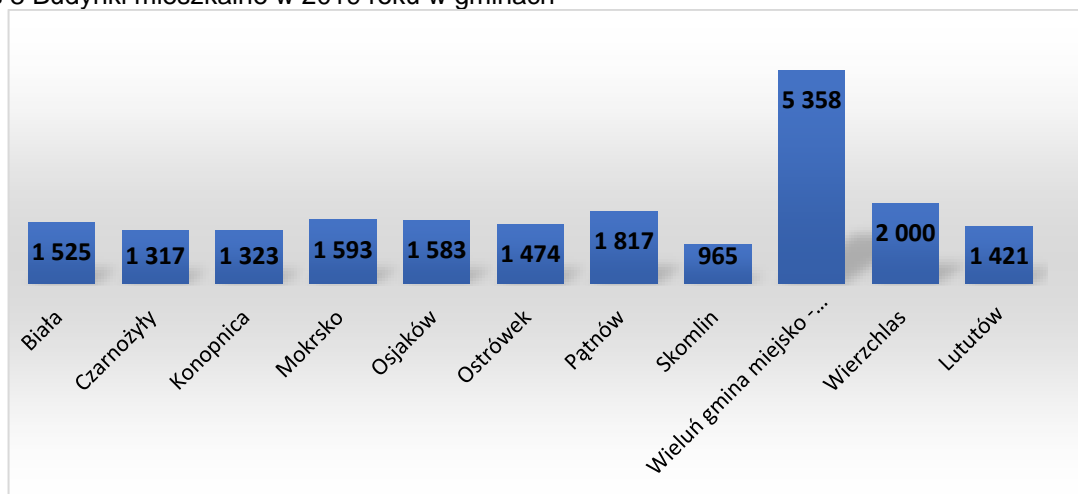
Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Wnioski z analizy są następujące: polityka społeczna powinna wspierać młodych rodziców, dawać możliwości rozwoju oraz stanowić wsparcie dla potrzebujących. Należy również przyjrzeć się warunkom i jakości życia mieszkańców, możliwości zatrudnienia w gminie, atrakcyjności infrastruktury społecznej i technicznej, które z pewnością mogą zachęcić do pozostania oraz osiedlenia się na obszarze gminy.

2.3.2. Warunki i jakość życia mieszkańców

Zabudowa mieszkaniowa na terenie gminy Czarnożyły to głównie zabudowa zagrodowa i jednorodzinna. W 2019 roku w gminie znajdowało się 1317 budynków mieszkalnych. W gminach ościennych porównywalna ilość zabudowy mieszkaniowej zlokalizowana była w gminie Konopnica. Najwięcej budynków mieszkalnych odnotowano w obszarze wiejskim gminy miejsko – wiejskiej Wieluń.

Wykres 8 Budynki mieszkalne w 2019 roku w gminach

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania wynosiła 96,8 m², natomiast na 1 osobę przypadło 29,5 m². Dla porównania – w powiecie wieluńskim powierzchnia użytkowa mieszkania wynosiła 87, 8m², a na 1 osobę przypadało 29,8 m². Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców w gminie nie odbiega znacząco od średniej dla powiatu wieluńskiego.

W powiecie wieluńskim w porównaniu do powiatu wierszowskiego odnotowano:

- mniejszą przeciętną powierzchnię użytkową 1 mieszkania (-2,2 m²)
- mniejszą przeciętną powierzchnię użytkową mieszkania na 1 osobę (-0,6m²)
- więcej mieszkań na 1000 mieszkańców (+10,8)

W porównaniu zaś do danych dla województwa łódzkiego w gminie Czarnożyły odnotowano:

- większą przeciętną powierzchnię użytkową 1 mieszkania (+27,1 m²)
- większą przeciętną powierzchnię użytkową mieszkania na 1 osobę (+0,2m²)
- mniej mieszkań na 1000 mieszkańców (-115,4)

Tabela 22 Zasoby mieszkaniowe w 2019 roku – analiza porównawcza

Gmina	Mieszkania	Mieszkania na 1000 mieszkańców	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w m ²	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na osobę	Przeciętna liczba izb w mieszkaniu	Przeciętna liczba osób na mieszkanie	Budynki mieszkalne
powiat wieluński	25 874	339,3	87,8	29,8	3,61	2,38	18 955
Biała	1 529	281,1	108,1	30,4	4,25	2,95	1 525
Czarnożyły	1 380	305,1	96,8	29,5	4,78	3,56	1 317
Konopnica	1 446	383,4	90,0	34,5	4,40	3,28	1 323
Mokrsko	1 648	305,1	96,7	29,5	4,20	2,61	1 593
Osjaków	1 579	333,3	93,3	31,1	4,52	3,28	1 583
Ostrówek	1 473	328,7	90,8	29,8	4,28	3,00	1 474
Pątnów	1 754	269,7	107,5	29,0	4,36	3,04	1 817
Skomlin	956	288,0	98,9	28,5	4,72	3,71	965
Wieluń gmina miejsko - wiejska	12 106	384,9	75,7	29,2	4,58	3,47	5 358
Wierzchlas	2 003	302,5	100,6	30,4	3,96	2,60	2 000
powiat wierszowski	13 833	328,5	96,0	31,6	4,55	3,31	11 647
Lututów	1 565	340,5	91,6	31,2	4,55	3,04	1 421
województwo łódzkie	1 032 240	420,5	69,7	29,3	4,30	2,94	462 648

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W zasobach mieszkaniowych w gminie Czarnożyły przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania w 2019 roku była stosunkowo duża i wynosiła 96,8 m². W porównaniu do innych JST była to przeciętna wartość wskaźnika, jednak wyższa niż średnia dla powiatu wieluńskiego. Wysoka przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania charakterystyczna jest dla obszarów wiejskich. Im bardziej zurbanizowany teren, tym wskaźnik ten maleje.

Według Raportu o stanie Gminy Czarnożyły za rok 2019 zasób mieszkaniowy gminy obejmował następujące lokale mieszkalne:

- 1) lokal mieszkalny w budynku 7 m 2 w Czarnożyłach o pow. użytkowej 57 m²,
- 2) lokal mieszkalny w budynku nr 4 m. 4 w Czarnożyłach o pow. użytkowej 34,1 m²,
- 3) lokal mieszkalny w budynku nr 4 m. 5 w Czarnożyłach o pow. użytkowej 34,1 m²,
- 4) budynek mieszkalny znajdujący się w Działach Nr 1 o pow. użytkowej 24 m².

Lokale mieszkalne wyposażone są w instalację elektryczną, wodno – kanalizacyjną i ogrzewanie piecowe.

W gminie Czarnożyły z roku na rok przybywa mieszkań, zwiększa się przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oraz na 1 osobę. Coraz więcej jest również mieszkań wyposażonych w urządzenia techniczno-sanitarne. Wskazują na to dane zawarte w poniższej tabeli.

Tabela 23 Zasoby mieszkaniowe w gminie Czarnożyły w latach 2010 - 2019

ZASOBY MIESZKANIOWE		lata									
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Mieszkania	mieszk.	1300	1310	1317	1333	1342	1353	1358	1363	1368	1380
Przeciętna powierzchnia użytkowa:											
1 mieszkania	m ²	92,9	93,4	93,7	94,6	95,1	95,7	95,8	96,2	96,5	96,8
na 1 osobę	m ²	26,4	26,8	27,1	27,6	27,9	28,5	28,5	28,9	29,2	29,5
Mieszkania wyposażone w urządzenia techniczno-sanitarne:											
wodociąg	mieszk.	1209	1219	1226	1242	1251	1262	1267	1273	1279	1291
ustęp splukiwany	mieszk.	1071	1081	1088	1104	1113	1124	1130	1137	1143	1155
łazienka	mieszk.	1020	1030	1037	1054	1063	1074	1080	1087	1093	1106
centralne ogrzewanie	mieszk.	906	916	923	940	949	960	967	974	981	994

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Z roku na rok przybywa mieszkań wyposażonych w urządzenia techniczno-sanitarne oprócz instalacji gazowych z sieci. W 2019 roku w gminie Czarnożyły:

- 93,6% mieszkań było podłączonych do sieci wodociągowej,
- 80,1% mieszkań było wyposażonych w łazienkę,
- 72,0% mieszkań miało podłączone centralne ogrzewanie.

Tabela 24 Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań w 2019 roku w gminie Czarnożyły oraz gminach ościennych – analiza porównawcza

Jednostka terytorialna	wodociąg	łazienka	centralne ogrzewanie
powiat wieluński	91,8	78,9	70,3
Biała	92,4	82,1	70,9
Czarnożyły	93,6	80,1	72,0
Konopnica	87,8	74,3	62,5
Mokrsko	91,4	79,5	72,7
Osjaków	88,5	75,9	62,6
Ostrówek	86,5	71,1	60,8
Pątnów	92,1	80,3	71,7
Skomlin	93,4	73,7	69,7
Wieluń gmina miejsko - wiejska	94,4	83,4	77,8
Wierzchlas	95,4	81,7	73,8
powiat wierzowski	91,6	80,6	70,4
Lututów	87,0	73,7	59,0
województwo łódzkie	89,4	75,2	65,6

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Wnioski

Warunki życia mieszkańców są dobre, w porównaniu do gmin poddanych analizie, mieszkania są wyposażone ponad przeciętną we wskazane instalacje techniczno-sanitarne. Jest to bardzo dobra

informacja, ponieważ od ww. instalacji zależy poziom higieny mieszkańców, ich kondycja zdrowotna, ale również stan środowiska naturalnego.

Sytuacja mieszkaniowa w Gminie Czarnożyły systematycznie się polepsza. Liczba mieszkań w gminie przez ostatnie 10 lat wzrosła o 80. Średnio corocznie jest wydawanych ok. 10 pozwoleń na budowę dotyczących budynków mieszkalnych. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania również rośnie, w 2010 r. wynosiła 90 m², natomiast w 2019 r. - 96,8 m². Mieszkania w gminie Czarnożyły zazwyczaj mają ponad 4 pokoje, przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu w 2019 r. wyniosła 4,78 m². Gmina pod względem przeciętnej powierzchni użytkowej 1 mieszkania zajmuje 5 miejsce w powiecie wieluńskim. W jednym mieszkaniu w 2019 r. średnio mieszkało 3,56 osoby, na 1 osobę przypadało 29,5 m² powierzchni użytkowej. Według zapisów w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego teren Gminy Czarnożyły jest bardzo dobrze wyposażony w infrastrukturę techniczną, 95% mieszkańców ma dostęp do sieci wodociągowej, do sieci kanalizacyjnej blisko 68% mieszkańców. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna występuje niemal we wszystkich, wyznaczonych w studium, obszarach o zwartej wykształconej strukturze funkcjonalno - przestrzennej. Gmina Czarnożyły wyróżnia się na tle innych gmin wiejskich w powiecie wieluńskim bardzo dobrze rozwiniętą siecią kanalizacji sanitarnej.

ZABUDOWA MIESZKANIOWA

Zabudowa mieszkaniowa na terenie gminy Czarnożyły występuje przede wszystkim w formie wolnostojących budynków jednorodzinnych. Jedynie we wsi Czarnożyły, na terenach byłego PGR- u zlokalizowana jest zabudowa w formie budynków wielorodzinnych, jedno- i dwukondygnacyjnych (ogółem 6 budynków mieszkalnych). Również dawny dwór czarnożyłski pełni obecnie funkcję domu wielorodzinnego. (...) Wciąż dominuje charakterystyczny dla polskiej wsi typ domu jednokondygnacyjnego z poddaszem użytkowym. Wśród budownictwa o starszej metryce można wyróżnić jako charakterystyczne dla gminy, budynki ceglane oraz budynki z kamienia z elementami ceglanymi w elewacji. (...)

ZABUDOWA ZAGRODOWA

Zabudowa zagrodowa na terenie gminy Czarnożyły jest dominującym typem zabudowy. Przybiera ona najczęściej formę domu mieszkalnego zlokalizowanego przy ciągu komunikacyjnym oraz zabudowy gospodarskiej w głębi działki. Nie obserwuje się masowego wypierania zabudowy zagrodowej przez budynki mieszkalne; taką sytuację zaobserwowano jedynie w kilkunastu gospodarstwach. Można się jednak spodziewać rozwoju zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i wypierania przez nią tradycyjnych zabudowań zagrodowych. Jest to związane z głębokimi przemianami wsi, stopniowym odchodzeniem od gospodarki rolnej. Wśród gospodarstw rolnych nie można wyróżnić dominującego profilu działalności gospodarczej. Lokalizacja zabudowy zagrodowej przy ciągach komunikacyjnych, jest bardzo charakterystycznym układem dla polskiej wsi (typ ulicówki z zabudową skoncentrowaną po obu stronach drogi). Szczególnie widoczne w sołectwach: Łagiewniki, Raczyn, Wydrzyn, Opojowice. W południowej części wsi Platoń zaś można obserwować natomiast zabudowę przysiółkową, która charakteryzuje się pewnym oddaleniem od drogi. Centralna część Czarnożył skupia się wrzecionowato

wokół kościoła parafialnego p.w. Św. Bartłomieja oraz z wytworzoną wokół niego przestrzenią publiczną. Obecnie przestrzeń ta nie jest dobrze zagospodarowaną przestrzenią publiczną. Zlokalizowany jest na niej parking, trawnik, rosną także pojedyncze kępy drzew. Przestrzeń ta wymaga ponownego zagospodarowania tak aby w pełni funkcjonowała jako przestrzeń publiczna. (...)

ZABUDOWA REKREACJI INDYWIDUALNEJ

Ten typ zagospodarowania występuje na 11 działkach w gminie, zlokalizowanych głównie w środkowo-północnej jej części, w niedalekiej odległości od kompleksów leśnych oraz zbiorników wodnych, ale nie w ich bezpośrednim sąsiedztwie. Zabudowa ma charakter rozproszony. Funkcje rekreacyjne spełnia niewątpliwie także teren ogródków działkowych zlokalizowany w centrum wsi Czarnożyły.

ZABUDOWA USŁUGOWA

Zabudowa usługowa na terenie gminy Czarnożyły przyjmuje charakter zarówno usług publicznych, jak i prywatnych z różnych dziedzin. (...) usługi drobnego handlu (głównie artykułami spożywczymi), rzemiosła oraz usługi gastronomiczne zlokalizowane są głównie pomiędzy obiektami i zespołami zabudowy zagrodowej i mieszkaniowej. Dominująca część sfery w/w usług realizowana jest przez podmioty prywatne. (...) Nie obserwuje się większych skupisk usług, za wyjątkiem miejscowości Czarnożyły, która stanowi centrum gminy i główny ośrodek administracji na szczeblu lokalnym. Jednak nawet we wsi Czarnożyły obiekty usługowe są niewielkie. Inną kategorią są usługi publiczne. Budynki użyteczności publicznej mają tendencję do skupiania się w większe zespoły. Gmina Czarnożyły jest dość dobrze wyposażona w usługi publiczne, szczególnie z zakresu oświaty i opieki przedszkolnej. Najbardziej obfitującym w obiekty użyteczności publicznej rejonem jest centrum Czarnożył – w okolicach głównego placu zlokalizowane są usługi religii, oświaty i administracji. (...)

ZABUDOWA PRZEMYSŁOWA

Zabudowa przemysłowa na terenie gminy Czarnożyły charakteryzuje się znacznym rozproszeniem. Jedynie we wsi Opojowice zlokalizowany jest większy kompleks przemysłowo-usługowy, w którego skład wchodzi przedsiębiorstwa z branży odlewniczej i tekstylnej.⁵¹

Analiza potrzeb i możliwości rozwoju gminy Czarnożyły wykazała, że liczba ludności na terenie gminy Czarnożyły systematycznie spada. Prognozuje się, że w perspektywie najbliższych 30 lat tendencja ta się utrzyma, a liczba mieszkańców gminy może się zmniejszyć o ok. 4-10% tj. o ok. 180-450 osób. Tereny wyznaczone w planach miejscowych pod funkcję mieszkaniową zainwestowane są na poziomie 50%, zatem w studium nie można wyznaczyć nowych terenów pod zabudowę mieszkaniową poza obszarami o zwartej wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej.⁵²

⁵¹ Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Czarnożyły

⁵² Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Czarnożyły

Jakość życia mieszkańców uzależniona jest również od infrastruktury sportu i rekreacji. Mogą one bowiem służyć wypełnieniu czasu wolnego mieszkańców, w tym głównie dzieci i młodzieży.

Na terenie gminy działa gminne zrzeszenie: Ludowy Zespół Sportowy Czarnożyły – klub piłki nożnej. Ma swoje oddziały w Wydrzynie (LZS Wydrzyn) oraz Stawie (LZS Staw). Wśród obiektów bazy sportowej funkcjonujących na terenie gminy należy wymienić: salę gimnastyczną w Czarnożyłach, w ramach kompleksu sportowo – rekreacyjnego w Czarnożyłach boisko, boiska przy placówkach oświatowych, jednostkach OSP. Planuje się, w sąsiedztwie szkoły w Czarnożyłach, dalszą rozbudowę kompleksu sportowo rekreacyjnego, w ramach którego zrealizowano budowę boiska wielofunkcyjnego (o wymiarach 30x 44 m) o nawierzchni syntetycznej z wykorzystaniem jako⁵³:

- boisko do piłki ręcznej,
- 2 boiska do siatkówki,
- 2 boiska do koszykówki.

W zespole tym, z przeznaczeniem dla rekreacji przewiduje się również budowę placu zabaw dla dzieci oraz miejsca na pikniki(altanki, grill itp.)

Remizy Ochotniczych Straży Pożarnych na terenie gminy Czarnożyły skupiają społeczność lokalną zarówno strażacką jak i kół gospodyń wiejskich, organizowane spotkania świąteczne i towarzyskie są okazją do społecznej integracji mieszkańców Gminy. Świetlice w Platoniu, Wydrzynie oraz Stawku zostały wyremontowane przy udziale mieszkańców sołectw oraz wsparcia Gminy. Korzystają z nich młodzież oraz dorośli organizując imprezy kulturalne, artystyczne i rozrywkowe.

Sołectwo Emanuelina jest bardzo chętnie odwiedzane przez mieszkańców innych miejscowości, ponieważ występują tam duże obszary leśne, które cieszą się niezwykłą popularnością wśród grzybiarzy, a także wśród myśliwych z uwagi na bogato występującą tam zwierzynę. Specyficzne położenie miejscowości w tym sołectwie daje dużą możliwość rozwoju działalności rekreacyjno-wypoczynkowej.

We wsiach Stawek i Opojowice są stawy rybne, które zostały odmulone i zagospodarowane przez mieszkańców. Wszyscy amatorzy wędkowania mogą swój wolny czas spędzić na łowieniu ryb w spokojnym i miłym otoczeniu⁵⁴.

Obszar gminy Czarnożyły położony jest na krańcach doliny rzeki Warty. W samej gminie, poza północną częścią zalesioną, brak jest szczególnie atrakcyjnych walorów w oparciu o które rozwijać się może rekreacja. Szansą w tej dziedzinie jest realizacja wodnego zbiornika retencyjnego „Stawek”, który poza regulacją stosunków wodnych może stać się atrakcją turystyczną gminy. Niewielką powierzchnię lasów w gminie w pewnym stopniu równoważą tereny zielone towarzyszące istniejącej zabudowie. Elementem składowym „zielonego” obrazu gminy są śródpolne i przydrożne kępy oraz szpalery drzew. Ich ochrona powinna być jednym z priorytetów zarówno władz, jak i mieszkańców gminy Czarnożyły⁵⁵.

⁵³ Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Czarnożyły

⁵⁴ Strategia Rozwoju Gminy Czarnożyły na lata 2015 - 2022

⁵⁵ Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Czarnożyły

Jak zapisano w Raporcie o stanie gminy za rok 2019 w gminie „prowadzono działania związane z rozbudową infrastruktury rekreacyjnej na terenie Gminy Czarnożyły, zrealizowano następujące inwestycje:

– **Budowa placu zabaw w miejscowości Stawek** (huśtawka podwójna, karuzela, huśtawka typu "ważka", zamek ze zjeżdżalnią, belka do balansowania) łączny koszt inwestycji 17 000 pokryte ze środków budżetu Gminy Czarnożyły.

– **Budowa placu zabaw w miejscowości Wydrzyn** (huśtawka podwójna, karuzela, huśtawka typu "ważka", zamek ze zjeżdżalnią, belka do balansowania) łączny koszt inwestycji 18 375 zł pokryte ze środków PROW 2014 – 2020 w ramach naboru organizowanego przez Lokalną Grupę Działania „Ziemia wieluńsko-sieradzka” wnioskodawca OSP Wydrzyn.

– **Budowa placu zabaw w miejscowości Staw** (huśtawka podwójna, karuzela, huśtawka typu "ważka", zamek ze zjeżdżalnią, belka do balansowania, piaskownica) łączny koszt inwestycji 18 525 zł pokryte ze środków PROW 2014 – 2020 w ramach naboru organizowanego przez Lokalną Grupę Działania „Ziemia wieluńsko-sieradzka” wnioskodawca OSP Staw.

– **Budowa placu zabaw w miejscowości Łagiewniki** (huśtawka podwójna, karuzela, huśtawka typu "ważka", zamek ze zjeżdżalnią, urządzenie zręcznościowe, piaskownica, ławki parkowe) łączny koszt inwestycji 30 000 zł pokryte ze środków PROW 2014 – 2020 w ramach naboru organizowanego przez Lokalną Grupę Działania „Ziemia wieluńsko-sieradzka” wnioskodawca sołectwo Łagiewniki

– **Zakup kontenera socjalnego** (kontener socjalny wolnostojący na terenie boiska sportowego dla członków Klubu Sportowego Czarnożyły) łączny koszt inwestycji 15 880 zł pokryte ze środków budżetu Gminy Czarnożyły.

Potrzeby mieszkańców w zakresie zaplecza sportowo-turystycznego oraz infrastruktury rekreacyjno-sportowej nie są jednak nadal zaspokojone.

Na jakość życia mieszkańców wpływa również poziom bezpieczeństwa publicznego. W powiecie wieluńskim działają Centra Reagowania Kryzysowego, które powołane są do zbierania informacji o zagrożeniach, ich przetwarzania i reagowania na występujące zagrożenia, co pozwala na racjonalizację wykorzystania wszystkich podmiotów działających w sferze ładu, porządku i bezpieczeństwa oraz prowadzenia akcji ratunkowych.

Według raportu o stanie gminy Czarnożyły za 2019 rok na terenie gminy Czarnożyły funkcjonowało 8 jednostek ochotniczych straży pożarnych w miejscowościach Czarnożyły, Wydrzyn, Opojowice, Raczyn, Gromadzice, Staw, Kąty i Łagiewniki. W grudniu 2019 r. decyzją Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej jednostka z Opojowic dołączyła do jednostki z Czarnożyły i jako dwie z Gminy Czarnożyły należą do Krajowego Systemu Ratowniczo Gaśniczego. Do dyspozycji bojowej znajduje się 6 lekkich pojazdów ratowniczych oraz 4 średnie samochody ratowniczo – gaśnicze. Ochotnicy wyposażeni są w umundurowanie specjalistyczne, środki ochrony osobistej oraz specjalistyczny sprzęt do ratownictwa drogowego, technicznego i ekologicznego. W ramach wydatków związanych z bieżącym utrzymaniem ochrony przeciwpożarowej w roku 2019 wydatkowano kwotę w wysokości 300 023,44 zł. Gmina Czarnożyły w ramach programu Ministerstwa Sprawiedliwości w zakresie doposażenia jednostek OSP w niezbędny sprzęt ratowniczy zakupiła środki ochrony osobistej strażaków i sprzęt do udzielania pomocy z zakresu ratownictwa technicznego dla jednostki z Raczyna.

Łączna wartość poniesionych wydatków wyniosła 37 950,00 zł, dofinansowanie ze środków ministerstwa w kwocie 36 052,50 zł. Ponadto ze środków Urzędu Marszałkowskiego w Łodzi zakupione zostały środki ochrony osobistej strażaków w kwocie 13 815,00 zł – całość wydatków została pokryta z uzyskanego dofinansowania.

W ramach wydatków inwestycyjnych w 2019 r. zrealizowano następujące zadania:

- Zakup sprzętu ratowniczego dla OSP Opojowice w wysokości 33 000,00 zł,
- Dotacja dla jednostki OSP Czarnożyły do zakupu agregatu hydraulicznego zasilającego hydrauliczne narzędzia ratownicze w kwocie 20 000,00 zł, z czego wydatkowano 19 745,00 zł,
- Zakup rozpieracza kolumnowego dla OSP Raczyn w kwocie 13 290,00 zł, z czego 12 625,50 zł pochodziło ze środków Funduszu Sprawiedliwości.

Na bieżąco członkowie jednostek OSP prowadzą działania prewencyjne, szkoleniowe oraz w miarę potrzeb ratowniczo-gaśnicze. Uczestniczą w wydarzeniach patriotycznych, kulturalnych i religijnych oraz w organizowanych międzygminnych zawodach sportowo-pożarniczych, które w roku 2019 odbyły się w Ostrówku, a także w zawodach na szczeblu powiatowym. Ponadto w szkołach z terenu gminy odbyła się coroczna edycja turnieju wiedzy pożarniczej „Młodzież zapobiega pożarom”.

W 2019 roku Gmina Czarnożyły, jako zadanie własne finansowała oświetlenie ulic, placów i dróg znajdujących się na terenie gminy, ponadto prowadzono działania konserwacyjne w ramach których zmodernizowano oprawy oświetleniowe na energooszczędne. Na zlecenie gminy Firma „Lumen” wymieniła oprawy rtęciowe na sodowe o mocy 100 W, łącznie 67 opraw (Wydrzyn 47 szt., Czarnożyły 20 szt.), Na zadania związane z oświetleniem ulicznym (energia elektryczna, konserwacja i modernizacja) w 2019 roku łącznie wydatkowano kwotę w wysokości 161.029,90 zł

W ramach prac przygotowawczych wykonany został projekt „Budowy oświetlenia ulicznego w miejscowości Czarnożyły” za łączną kwotę 10 000 zł.

2.3.3. Oświata i edukacja

Według raportu o stanie gminy Czarnożyły za rok 2019 w Gminie Czarnożyły funkcjonowały 3 publiczne szkoły podstawowe wraz z oddziałami przedszkolnymi. Na terenie gminy działały 2 świetlice oraz 2 stołówki szkolne. Do szkół podstawowych uczęszczało według stanu na 30.09.2019r. – 329 uczniów, natomiast do oddziałów przedszkolnych 154 dzieci. Naukę w gimnazjum ukończyło - 44 uczniów.

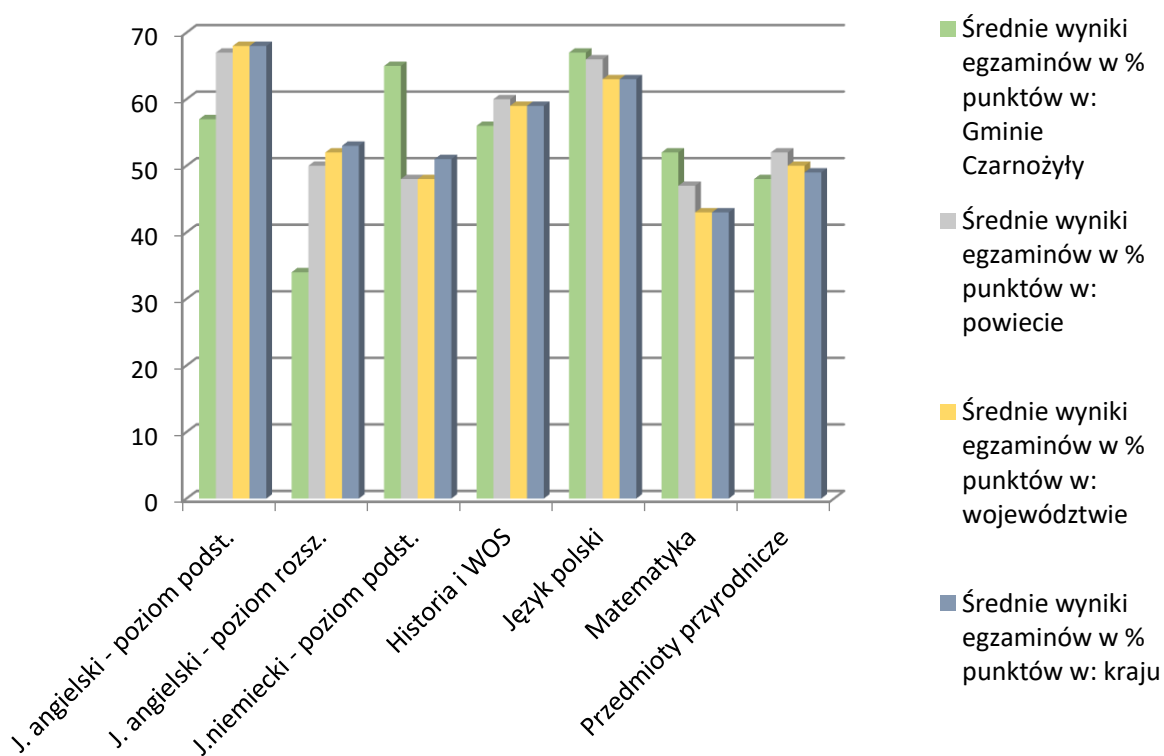
We wrześniu 2019 r. naukę w szkołach podstawowych rozpoczęło 38 uczniów. We wszystkich szkołach odbywała się nauka języka angielskiego. Język niemiecki nauczany był w klasach VII-VIII szkoły podstawowej.

W 2019 r. do klasy uczęszczało średnio 15 osób. Najwięcej w Publicznej Szkole Podstawowej w Czarnożyłach – 26 uczniów w klasie, najmniej w Publicznej Szkole Podstawowej w Wydrzynie – 4 uczniów w klasie. We wszystkich szkołach i oddziałach przedszkolnych liczba etatów nauczycieli ogółem (wg stanu na 30.09.2019r.) to 52.

W ramach możliwości doskonalenia i doksztalcania, nauczyciele podnoszą swoje kwalifikacje zawodowe.

W 2019 r. III klasę gimnazjum ukończyło 44 uczniów. Zdawalność egzaminów kończących naukę w gimnazjum wyniosła 100%. Wśród zdawanych przedmiotów najwyższe wyniki osiągnęli uczniowie z języka polskiego, języka niemieckiego na poziomie podstawowym oraz z matematyki. Średnie wyniki uzyskane z tych przedmiotów były wyższe niż średnie powiatowa, wojewódzka i krajowa. Poniższa tabela i wykres przedstawiają wyniki egzaminu uczniów z Gminy Czarnożyły na tle powiatu, województwa i kraju.

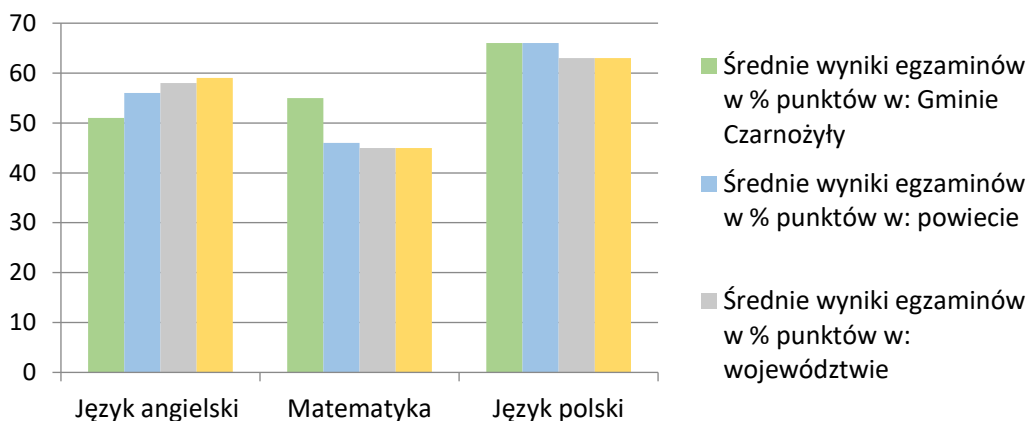
Egzamin	Średnie wyniki egzaminów w % punktów w:			
	Gmina Czarnożyły	powiat	województwo	kraj
Język angielski - poziom podstawowy	57	67	68	68
Język angielski - poziom rozszerzony	34	50	52	53
Język niemiecki - poziom podstawowy	65	48	48	51
Historia i WOS	56	60	59	59
Język polski	67	66	63	63
Matematyka	52	47	43	43
Przedmioty przyrodnicze	48	52	50	49

W 2019 r. VIII klasę szkoły podstawowej ukończyło 40 uczniów. Zdawalność egzaminów kończących naukę w gimnazjum wyniosła 100%. Wśród zdawanych przedmiotów najwyższy wynik osiągnęli uczniowie z języka polskiego i był to wynik równy średniej powiatowej. Wynik przewyższający średnie: powiatową, wojewódzką i krajową uczniowie uzyskali z matematyki natomiast niższy wynik z

języka angielskiego. Poniższa tabela i wykres przedstawiają wyniki egzaminu uczniów z Gminy Czarnożyły na tle powiatu, województwa i kraju.

Egzamin	Średnie wyniki egzaminów w % punktów w:			
	Gmina Czarnożyły	powiat	województwo	kraj
Język angielski	51	56	58	59
Matematyka	55	46	45	45
Język polski	66	66	63	63

Od 2017 r. w Gminie Czarnożyły przyznawane są stypendia dla uzdolnionych uczniów z klas IV-VIII oraz klas dotychczasowego gimnazjum. Wymagania jakie uczeń musiał spełnić aby zostać stypendystą to uzyskanie średniej ocen co najmniej 5,0 w klasach IV-VI, a w klasach VII-VIII i klasach gimnazjalnych średnią 4,75 z przedmiotów takich jak: język polski, język obcy, matematyka, historia, przyroda, geografia, biologia, fizyka, chemia i wiedza o społeczeństwie, realizowanych zgodnie z podstawą programową dla danej klasy. Oprócz wysokiej średniej ocen, stypendyści, posiadać powinni ocenę co najmniej bardzo dobrą z zachowania. W czerwcu 2019 r. Wójt Gminy Czarnożyły przyznał stypendium za wysokie wyniki w nauce, za sukcesy sportowe i dla laureatów konkursów na szczeblu wojewódzkim dla 58 uczniów klas IV-VIII szkół podstawowych oraz gimnazjum w łącznej wysokości 23.200 zł.

Liczbę stypendystów z poszczególnych szkół prezentuje poniższa tabela.

Szkoła	Szkoła Podstawowa w Czarnożyłach (klasy IV-VIII oraz klasy gimnazjalne)	Szkoła Podstawowa w Łagiewnikach (klasy IV-VI)	Szkoła Podstawowa w Wydrzynie (klasy IV-VI)
Liczba stypendystów	43	10	5

W roku 2019 uczniowie ze szkół prowadzonych przez Gminę Czarnożyły brali udział w konkursach i turniejach organizowanych na szczeblach gminnym i powiatowym. Oprócz potyczek przedmiotowych, rywalizowali także w zawodach sportowych i konkursach artystycznych. Najwyższym indywidualnym sukcesem, zakończył się udział uczennicy ze szkoły podstawowej w Wydrzynie w finale Ogólnopolskiego Konkursu Krasomówczego w kategorii szkół podstawowych organizowanym przez

PTTK Oddział w Legnicy. Drużyna dziewcząt ze szkoły podstawowej w Czarnożyłach zajęła II miejsce w wojewódzkim finale piłki nożnej.

Na terenie Gminy Czarnożyły w 2019 r. funkcjonowały oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych, w których przygotowanych dla dzieci było 200 miejsc. Na dzień 01.01.2019 r. wykorzystane były 152 miejsca. Według stanu na 31.12.2019 r. do oddziałów przedszkolnych w Gminie Czarnożyły uczęszczało 159 dzieci.

Na terenie Gminy Czarnożyły nie funkcjonowały żłobki, oddziały żłobkowe ani kluby dziecięce.

W roku szkolnym 2019/2020 dowozem uczniów z terenu gminy do szkół prowadzonych przez Gminę Czarnożyły objętych zostało 139 uczniów.

Kształcenie ponadpodstawowe realizowane jest w pobliskim Wieluniu. Młodzież ma zagwarantowany bezpieczny dojazd do szkół, a wykształcona kadra nauczycielska daje pewność wysokiego poziomu nauczania. Ponadto młodzieżą niepełnosprawną zajmuje się Specjalny Ośrodek Szkolno - Wychowawczy w Gromadzicach, dla którego organem prowadzącym jest Starostwo Powiatowe w Wieluniu, w ramach którego funkcjonuje szkoła podstawowa, gimnazjum speciale, szkoła specjalna przysposabiająca do pracy oraz internat.

Podsumowanie:

Gmina zmagając się od wielu lat z problemami społecznymi i gospodarczymi. Gmina oddalona jest od aglomeracji łódzkiej co powoduje, że zewnętrzna oferta edukacyjna, kulturalna, sportowa jest raczej uboga. Realizacja programu nauczania jest trudna. Chodzi głównie o kompetencje kluczowe. Lekcje informatyki, fizyki, matematyki prowadzone są metodami tradycyjnymi, co negatywnie wpływa na rozwój młodego człowieka. Są to przedmioty niezwykle trudne, nieciekawe dla wielu osób. Konieczne staje się wprowadzenie elementów pracy w grupie, eksperymentów, innowacji. Należy zwrócić uwagę na fakt, iż na terenie wiejskim nie istnieje oferta zajęć dodatkowych organizowanych poza obiektem szkoły. Dzieci skazane są więc tylko na edukację w szkole. Patrząc jednak na wyniki egzaminów wśród gimnazjalistów gmina może mieć powody do zadowolenia. Wśród zdawanych przedmiotów najwyższe wyniki osiągnęli uczniowie z języka polskiego, języka niemieckiego na poziomie podstawowym oraz z matematyki. Średnie wyniki uzyskane z tych przedmiotów były wyższe niż średnie powiatowa, wojewódzka i krajowa. Podobnie kształtowała się zdawalność egzaminów wśród uczniów kończących szkołę podstawową, wśród zdawanych przedmiotów najwyższy wynik osiągnęli uczniowie z języka polskiego i był to wynik równy średniej powiatowej. Wynik przewyższający średnie: powiatową, wojewódzką i krajową uczniowie uzyskali z matematyki natomiast niższy wynik z języka angielskiego.

Innym czynnikiem, na który należy wrócić uwagę jest bardzo mały odsetek młodzieży który kontynuuje naukę w uczelniach wyższych – szczególnie technicznych. Ma na to wpływ mała promocja nauk ścisłych już na etapie szkoły podstawowej. Dlatego też konieczne staje się wprowadzenie kompetencji kluczowych już na etapie nauczania w szkole podstawowej. Chodzi głównie o informatykę, programowanie, fizykę, matematykę. Wdrożyć należy również systemy pracy w grupie oraz kreować zdolności do łączenia wszystkich przedmiotów w celu rozwiązywania problemów.

Gmina Czarnożyły wdraża system optymalizacji rozmieszczenia placówek edukacyjnych wraz z poprawą jakości kształcenia i dostosowania go do potrzeb w regionie, kraju i UE. Należy wskazać, że dzieci z terenu wiejskiego gminy Czarnożyły nie miały dostępu do edukacji na takim poziomie jak dzieci w większych aglomeracjach łódzkich. O ile sama jakość edukacji podstawowej (zgodnie z programem nauczania) jest bardzo dobra, to na terenie wiejskim istnieją niedobory jeśli chodzi o infrastrukturę kulturalną, sportową itp. Brakuje instytucji i możliwości poszerzenia procesu kształcenia w instytucjach towarzyszących. Fakt ten zauważony został w Strategii Województwa Łódzkiego, gdzie wskazuje się na proces peryferyzacji edukacji na terenach wiejskich. Rodzice w rodzinach zamożniejszych mają możliwość dowozu dzieci do Wielunia, aby uzupełniać proces kształcenia. Jednak w gminie Czarnożyły dominują rodziny o niskich lub bardzo niskich dochodach. Wsparcie musi być więc udzielone przez władze Gminy, Powiatu, Województwa.

2.3.4. Opieka zdrowotna

Podstawową placówką służby zdrowia jest Samodzielny Publiczny Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Czarnożyłach. W budynku o powierzchni ok. 400 m² funkcjonują gabinety: ogólnie – lekarski, pediatryczny, zabiegowy, ginekologiczny, rehabilitacyjny, punkt przyjęć. Jest w nim zatrudnionych 17 pracowników, w tym 8 lekarzy. Ponadto w ramach Ośrodka Zdrowia funkcjonuje prywatna praktyka stomatologiczna.

W zakresie leczenia specjalistycznego otwartego i zamkniętego mieszkańcy gminy korzystają z placówek znajdujących się na terenie Wielunia. W gminie nie ma dostępu do bezpłatnej opieki stomatologicznej, poza dziećmi uczęszczającymi do szkół podstawowych, które mają tę opiekę zapewnioną.

Na terenie gminy funkcjonuje jedna apteka⁵⁶

Według informacji uzyskanych z Raportu o stanie gminy Czarnożyły za rok 2019 liczba świadczeń zdrowotnych udzielonych w 2019 roku wyniosła:

- Podstawowa Opieka Zdrowotna – 25.406 osób,
- Ginekologia Ambulatoryjna – 1.204 osób,
- Gabinet Fizjoterapii – 7.009 wizyt, 31.000 zabiegów.

W roku 2019 SPZOZ w Czarnożyłach zrealizował następujące programy:

- Program kardiologiczny – 84 osoby, w ramach środków z NFZ,
- Program cytologiczny – 154 kobiety, w ramach środków z NFZ.

SPZOZ w Czarnożyłach w ramach środków pochodzących z kontraktów z NFZ oraz pozostałych przychodów prowadzi bieżącą działalność oraz inwestycje w niezbędny sprzęt i wyposażenie (remont pomieszczeń przeznaczonych do rehabilitacji).

---

⁵⁶ Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Czarnożyły

2.3.5. Określenie grup społecznych wymagających wsparcia

Efektywna realizacja usług społecznych i ich sprawne funkcjonowanie wymaga dopasowania oraz dostosowania działań z wielu obszarów do rzeczywistych potrzeb mieszkańców gminy. Usługi społeczne w gminie Czarnożyły przyczyniają się do zwalczania dyskryminacji, zapewnienia równości płci, poprawy warunków życia, tworzenia równych szans dla wszystkich i uczestnictwa w życiu społecznym.

Zadania z zakresu pomocy społecznej wypełnia w gminie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czarnożyłach. Funkcjonuje on na podstawie statutu przyjętego uchwałą Rady Gminy Czarnożyły Nr XIII/75/96. Podstawowe zadania pomocy społecznej to przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawą świadczeń, praca socjalna, rozwijanie nowych form pomocy społecznej i samopomocy. Pomocy udziela się osobom i rodzinom m.in. z powodu: ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, niepełnosprawności, przemocy w rodzinie, potrzeby ochrony macierzyństwa.

W 2019 roku w gminie Czarnożyły 87 gospodarstw domowych korzystało ze środowiskowej pomocy społecznej. Liczba osób korzystających z tego rodzaju wsparcia wyniosła 179 osób, stanowiących 1,9% ludności gminy ogółem.

Tabela 25 Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej w gminie Czarnożyły w latach 2010 - 2019

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ogółem	77	84	91	95	75	68	58	58	49	40
poniżej kryterium dochodowego	57	51	61	57	51	43	35	38	30	22
powyżej kryterium dochodowego	20	33	30	38	24	25	23	20	19	18

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Tabela 26 Ilość osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w gminie Czarnożyły w latach 2010 - 2019

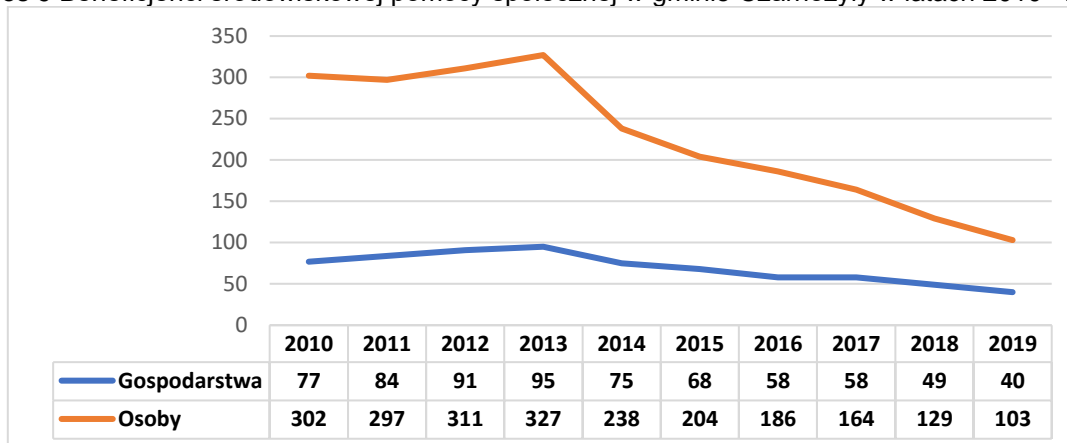
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ogółem	302	297	311	327	238	204	186	164	129	103
poniżej kryterium dochodowego	216	180	206	199	156	120	105	100	129	48
powyżej kryterium dochodowego	86	117	105	128	82	84	81	64	52	55

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Na przestrzeni badanych lat w gminie Czarnożyły zauważalny jest stały spadek liczby gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej. W 2019 roku wskaźnik ten kształtował się na poziomie 40 gospodarstw i był niższy w stosunku do roku 2010 o 37 gospodarstw. Nastąpił więc spadek wskaźnika o 48,1%. Maleje również liczba osób korzystających ze wsparcia w stosunku do roku 2010 wskaźnik ten zmniejszył się o 199 osób – czyli 65,9%.

Wykres 9 Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w gminie Czarnożyły w latach 2010 - 2019

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W gminie Czarnożyły w 2019 roku 40 gospodarstw domowych korzystało ze środowiskowej pomocy społecznej. Liczba osób korzystających z tego rodzaju wsparcia wyniosła 103 osoby, co stanowi 2,3% ludności gminy ogółem. W gminach poddanych analizie, gminą w której wskaźnik - udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w % był najwyższy, była gmina Ostrówek (8,0%). Najniższy wskaźnik był w gminie Mokrsko i kształtował się na poziomie (1,9%). W porównaniu z pozostałymi gminami, w gminie Czarnożyły wskaźnik ten był drugim z najniższych zaraz po gminie Mokrsko.

Tabela 27. Korzystający ze środowiskowej pomocy społecznej w 2019 roku – analiza porównawcza

Jednostka terytorialna	Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej	Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w %
powiat wieluński	1295	2946	3,9
Biała	106	249	4,6
Czarnożyły	40	103	2,3
Konopnica	70	150	4,0
Mokrsko	59	103	1,9
Osjaków	78	210	4,4
Ostrówek	122	358	8,0
Pątnów	139	353	5,4
Skomlin	72	169	5,1
Wieluń gmina miejsko - wiejska	526	1020	3,2
Wierzchlas	83	231	3,5
powiat wierszowski	886	1971	4,7
Lututów	112	230	5,0
województwo łódzkie	56867	111199	4,5

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W ramach wydatków z budżetów Gminy poniżej przedstawiono te, na które przeznaczony jest największy budżet. Dominuje tutaj oświata i wychowanie (ok. 24,12%), następnie gospodarka komunalna i ochrona środowiska (20,82%), kolejno transport i łączność (ok.13,02%), administracja publiczna (10,22%), oraz pomoc społeczna (ok. 2,69%).

Tabela 28 Wydatki z budżetu gminy Czarnożyły w roku 2019 (w zł)

wydatki z budżetu gminy ogółem	23 893 841,23
administracja publiczna	2 443 103,30
oświata i wychowanie	5 763 368,83
pomoc społeczna	641 748,54
gospodarka komunalna i ochrona środowiska	4 975 034,37
transport i łączność	3 111 869,19

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Tabela poniżej przedstawia kształtowanie się wydatków ponoszonych na pomoc społeczną, począwszy od 2013 roku. W latach 2013 – 2015 wydatki na pomoc społeczną w gminie kształtowały się na poziomie średnio około 12,5%. W roku 2016 wydatki na pomoc społeczną gwałtownie wzrosły do poziomu 27,09%. W 2017 roku wyniosły 2,34% i od tej pory stopniowo wzrastają. W 2019 roku na pomoc społeczną przeznaczono 2,69% wydatków z budżetu gminy. Dane te świadczą o polepszającej się sytuacji na gruncie społecznym, chociaż stopniowy wzrost wskaźnika może niepokoić.

Tabela 29. Udział wydatków na pomoc społeczną w wydatkach ogółem w gminie Czarnożyły w latach 2013 - 2019

rok	wydatki z budżetu Gminy ogółem	wydatki na pomoc społeczną	udział wydatków na pomoc społeczną w wydatkach ogółem
2013	14 115 702,04	1 743 075,32	12,35%
2014	13 948 308,52	1 796 294,19	12,88%
2015	12 633 016,47	1 733 288,28	13,72%
2016	15 901 050,35	4 307 620,47	27,09%
2017	18 803 951,38	439 198,88	2,34%
2018	21 071 937,93	512 884,64	2,43%
2019	23 893 841,23	641 748,54	2,69%

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Poniżej zaprezentowano dane służące do wykonania analizy porównawczej za rok 2019. W tym celu zaprezentowano jak wyżej: wydatki ogółem, wydatki na pomoc społeczną oraz udział wydatków na pomoc społeczną w wydatkach ogółem [%]. Ostatni wskaźnik pokazuje zróżnicowanie w realizacji wydatków wśród JST. Kolorem żółtym oznaczono wartość najniższą (1,81% gmina Mokrsko) zaś niebieskim najwyższą (5,39% województwo łódzkie, wśród analizowanych gmin najwyższą wartość odnotowano w gminie Konopnica 14,17%). Wskaźnik dla Gminy Czarnożyły na poziomie (2,69%) wskazuje, że jest to druga z najniższych wartości dla analizowanych JST. Wskaźnik jest także niższy od wskaźnika dla powiatów wieluńskiego (4,92%) i wieruszowskiego (3,18%), a także dla województwa łódzkiego (5,39%).

Tabela 30 Wydatki ogółem oraz na pomoc społeczną, udział wydatków na pomoc społeczną w wydatkach ogółem – analiza porównawcza w 2019 roku

jednostka terytorialna	wydatki ogółem	wydatki na pomoc społeczną	udział wydatków na pomoc społeczną w wydatkach ogółem
powiat wieluński	391 840 710,85	19 275 118,01	4,92%
Biała	26 932 807,95	810 151,96	3,01%
Czarnożyły	23 893 841,23	641 748,54	2,69%
Konopnica	21 122 392,43	2 993 418,49	14,17%
Mokrsko	24 957 617,22	1 613 350,34	6,46%
Osjaków	29 239 864,42	1 293 149,99	4,42%
Ostrówek	21 581 653,65	1 544 028,96	7,15%
Pątnów	34 408 253,84	1 308 204,55	3,80%

jednostka terytorialna	wydatki ogółem	wydatki na pomoc społeczną	udział wydatków na pomoc społeczną w wydatkach ogółem
Skomlin	14 898 504,08	770 045,45	5,17%
Wieluń gmina miejsko - wiejska	149 800 018,93	7 486 405,47	5,00%
Wierzchlas	45 005 757,10	814 614,26	1,81%
powiat wieruszowski	234 903 101,82	7 472 391,84	3,18%
Lututów	25 527 607,73	1 042 078,53	4,08%
województwo łódzkie	14 250 926 167,23	768 376 730,17	5,39%

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Grupami wymagającymi największego wsparcia w gminie są osoby bezrobotne i niepełnosprawne. Chociaż liczba osób bezrobotnych w gminie w badanym okresie przejawia tendencję malejącą to analizując jednak dane dla powiatu wieluńskiego należy wyciągnąć wnioski, iż problem ten występuje również w gminie Czarnożyły. W powiecie wieluńskim największy odsetek osób bezrobotnych w ogóle zarejestrowanych - według danych z 2020 roku - stanowią osoby w przedziale wiekowym: 45 lat i więcej – 33,4%, a znaczącym problemem powiatu jest długotrwałe bezrobocie. Wśród ogółu zarejestrowanych bezrobotnych, osoby które pozostają bez pracy dłużej niż rok stanowią 45,6%. Odnosząc ten wskaźnik do procenta ludności aktywnej zawodowo wynosi on 2,8% i jest wyższy o 0,1% w stosunku do roku 2019. Niepokojący jest wskaźnik - bezrobotni w wieku 55-64 lat pozostający bez pracy przez okres dłuższy niż 1 rok w bezrobotnych w wieku 55-64 lat ogółem, który w roku 2020 wynosi 54,8% i wyższy o 1 punkt % w stosunku do roku 2019. Należy więc zaktywizować osoby bezrobotne zwłaszcza powyżej 45 roku życia, długotrwałe bezrobotne, organizować szkolenia oraz kursy podnoszące kwalifikacje zawodowe lub przekwalifikujące. Osoby długotrwałe bezrobotne należy dodatkowo wspierać poprzez rozmowę np. z psychologiem, czy doradcą zawodowym. Jest to grupa, której szczególnie trudno odnaleźć się na rynku pracy – właśnie ze względu na bardzo długą przerwę w jej wykonywaniu. Do osób długotrwałe bezrobotnych zaliczają się również te, które po prostu nie chcą pracować, przywykły do sytuacji, nie chcą zmian, nie oczekują od życia niczego więcej.

Kolejną grupą wymagającą wsparcia są osoby niepełnosprawne, którym chyba najtrudniej odnaleźć się w rzeczywistości i którym najtrudniej znaleźć pracę. Pracodawcy wolą przyjąć osobę pełnosprawną, z którą wg. nich łatwiej będzie im współpracować. Według informacji zawartych w dokumencie „Powiatowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie wieluńskim na lata 2014 – 2021”, przyjętego uchwałą Rady Powiatu w Wieluniu nr. XL 275/13, w dniu 30 grudnia 2013 roku – w roku 2012 liczba osób którym wydano orzeczenia o niepełnosprawności wynosiła 1 830. Według Narodowego Spisu Powszechnego w roku 2011 w powiecie wieluńskim mieszkało 9 736 osób niepełnosprawnych.

Według danych GUS dla powiatu wieluńskiego w 2020 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy zarejestrowanych było 113 osób niepełnosprawnych, z tego 32 osoby miało prawo do zasiłku. Do osób niepełnosprawnych w roku 2020 skierowanych było tylko 5 ofert pracy. Niełatwo jest przedsiębiorcom przekonać się do osób niepełnosprawnych, wiążą z tym utrudnienia w pracy, konieczność wprowadzania zmian. Bardzo często jest to problem bardziej natury psychologicznej, niż technicznej. Obserwując statystyki można zauważyć, że osoby niepełnosprawne dłużej poszukują pracy, co wynika m.in. z zapisów powyżej. Jednak nie tylko kwestia aktywności na rynku pracy jest problemem, osobom

niepełnosprawnym bardzo trudno jest funkcjonować w świecie, który nie jest przystosowany do ich potrzeb, w otoczeniu, które utrudnia im wykonywanie podstawowych, najprostszych wydawałoby się czynności. Konieczne jest zatem wyrównywanie szans tych osób w życiu codziennym, wprowadzanie rozwiązań technologicznych i technicznych, które ułatwią im chociażby przemieszczanie się, czy też możliwość korzystania z dostępnych miejsc rekreacji i kultury. Należy pamiętać, że niepełnosprawność nie jest problemem tylko i wyłącznie osób dotkniętych nią bezpośrednio. Bardzo często jest to obciążenie dla całej rodziny, ponieważ wiąże się z ograniczeniem dochodów, a także opieką nad niepełnosprawnym członkiem rodziny.

2.3.6. Rynek pracy

Poniżej przedstawiono dane obrazujące sytuację na rynku pracy w gminie Czarnożyły. W związku z tym, iż na portalu Głównego Urzędu Statystycznego pojawiły się częściowe dane za rok 2020 zostały one uwzględnione w niektórych zestawieniach (najnowsze dostępne dane).

Analizę rozpoczęto od przedstawienia danych statystycznych dotyczących liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych.

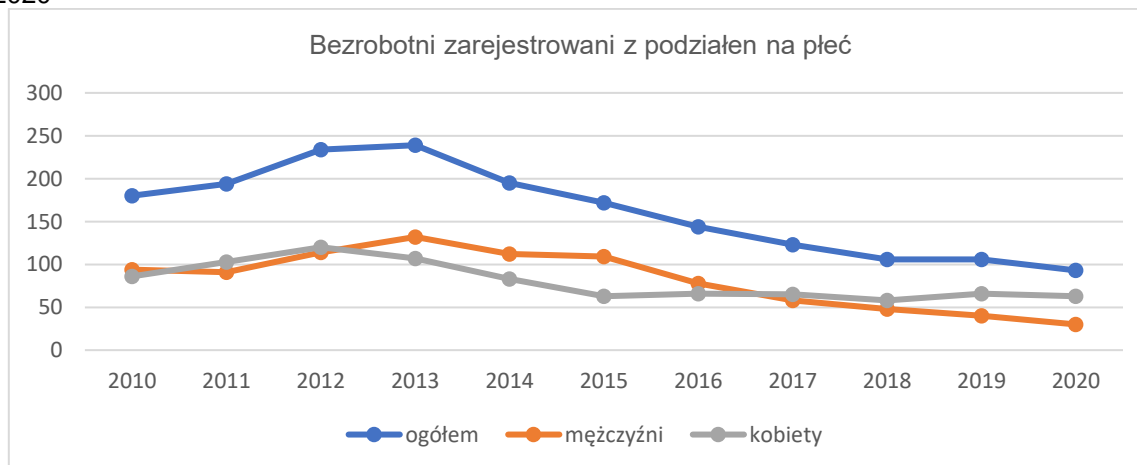
Rok 2014 stał się rokiem przełomowym, od tego momentu liczba bezrobotnych w gminie Czarnożyły zaczęła się zmniejszać. 2020 rok pokazuje spadek bezrobocia w gminie do 93 zarejestrowanych bezrobotnych, czyli o 87 osób mniej niż w roku 2010. Zauważalny jest także wyższy wskaźnik bezrobocia wśród kobiet niż mężczyzn, który od 2018 roku ponownie ma tendencje wzrostową.

Tabela 31 Bezrobotni zarejestrowani z obszaru gminy Czarnożyły w latach 2010 - 2020

lata	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ogółem	180	194	234	239	195	172	144	123	106	106	93
mężczyźni	94	91	114	132	112	109	78	58	48	40	30
kobiety	86	103	120	107	83	63	66	65	58	66	63

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Wykres 10 Bezrobotni zarejestrowani z obszaru gminy Czarnożyły z podziałem na płeć w latach 2010 - 2020

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Najwyższy udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym odnotowano w roku 2013, i od tamtego czasu odsetek ten maleje. W roku 2019 udział ten wyniósł 3,8%.

Tabela 32 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w % w gminie Czarnożyły w latach 2010 - 2019

lata	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ogółem	6,4	6,9	8,4	8,6	7,0	6,2	5,2	4,4	3,8	3,8
mężczyźni	6,3	6,1	7,6	8,8	7,4	7,3	5,1	3,8	3,2	2,6
kobiety	6,6	7,9	9,3	8,4	6,5	5,0	5,2	5,2	4,7	5,3

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Przedstawione dane są korzystne dla gminy i jej mieszkańców, świadczą o coraz lepszym wykorzystaniu zasobów pracy w gminie. Potwierdzeniem tego trendu jest rosnąca liczba zatrudnionych osób. Współczynnik pracujących na 1000 mieszkańców w gminie Czarnożyły w roku 2019 osiągnął poziom 171, był wyższy o 45 osób, w porównaniu do roku 2010. Najwyższy był w roku 2018 gdzie kształtował się na poziomie 175, w stosunku do roku 2019 odnotowano spadek o 4 osoby. Tendencja ta może się pogłębiać ze względu na kryzys gospodarczy spowodowany epidemią wirusa COVID-19

Tabela 33 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (w %) w latach 2010 -2019 – analiza porównawcza

Jednostka terytorialna	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (w %)									
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
powiat wieluński	7,6	7,7	8,7	8,9	7,8	7,0	6,0	5,0	4,7	4,2
Biała	7,1	6,9	7,5	7,6	6,7	5,2	4,7	4,0	4,5	3,6
Czarnożyły	6,4	6,9	8,4	8,6	7,0	6,2	5,2	4,4	3,8	3,8
Konopnica	7,7	7,9	8,7	9,4	8,4	7,3	6,6	5,3	5,0	4,5
Mokrsko	7,2	7,0	7,9	7,3	5,9	5,8	4,7	3,4	3,3	3,4
Osjaków	8,0	7,4	8,4	9,1	8,0	7,1	6,2	5,0	4,3	4,7
Ostrówek	7,3	7,0	8,1	8,8	7,7	6,6	6,2	5,0	4,1	3,9
Pątnów	7,0	7,2	7,8	8,1	6,4	5,7	4,0	3,4	3,6	3,2
Skomlin	7,1	6,9	8,6	8,2	7,4	6,4	6,0	5,4	4,9	4,2
Wieluń gmina miejsko - wiejska	8,0	8,3	9,2	9,5	8,6	7,8	6,8	5,8	5,4	4,6
Wierzchlas	8,1	7,9	9,3	8,8	8,1	7,4	6,2	5,0	4,7	4,3
powiat wierszowski	7,8	7,9	7,8	7,6	5,9	5,2	4,0	3,3	3,3	2,9
Lututów	6,9	7,7	8,2	8,5	6,2	5,7	4,1	3,5	2,9	2,7
województwo łódzkie	8,1	8,6	9,5	9,7	8,1	7,2	6,0	4,9	4,5	4,1

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W zestawieniu gminy Czarnożyły z pobliskimi jej gminami widzimy, że wartości obrazujące udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym dla gminy są wartościami pośrednimi. W tabeli powyżej zaznaczono wartości najniższe oraz wartości najwyższe w poszczególnych latach. Poziom bezrobocia w gminie wiejskiej Czarnożyły nie odbiega zatem od sytuacji w pobliskich gminach. W badanym okresie referencyjnym wskaźnik udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym przyjmuje niższe wartości od średniej dla powiatu wieluńskiego i województwa łódzkiego.

Biorąc pod uwagę obszar całego powiatu wieluńskiego największy odsetek osób bezrobotnych w ogóle zarejestrowanych - według danych z 2020 roku - stanowią osoby w przedziale wiekowym:

- 45 i więcej - 34,4%

- 25-34 – 26,5%
- 35-44 - 24,6%
- 24 lata i mniej – 14,4%

Znacznym problemem powiatu jest długotrwale bezrobocie. Wśród ogółu zarejestrowanych bezrobotnych, osoby które pozostają bez pracy dłużej niż rok stanowią 45,6%. Odnosząc ten wskaźnik do procenta ludności aktywnej zawodowo wynosi on 2,8%. Niepokojący jest wskaźnik bezrobotni w wieku 55-64 lat pozostający bez pracy przez okres dłuższy niż 1 rok w bezrobotnych w wieku 55-64 lat ogółem, który wynosi 54,8%.

Pracujący

W 2019 roku liczba osób pracujących z obszaru gminy Czarnożyły wyniosła 774 osób, w tym 398 mężczyzn i 376 kobiet. Na przestrzeni badanych lat liczba pracujących zwiększyła się o 196 osób. Wśród osób aktywnych zawodowo dominują mężczyźni.

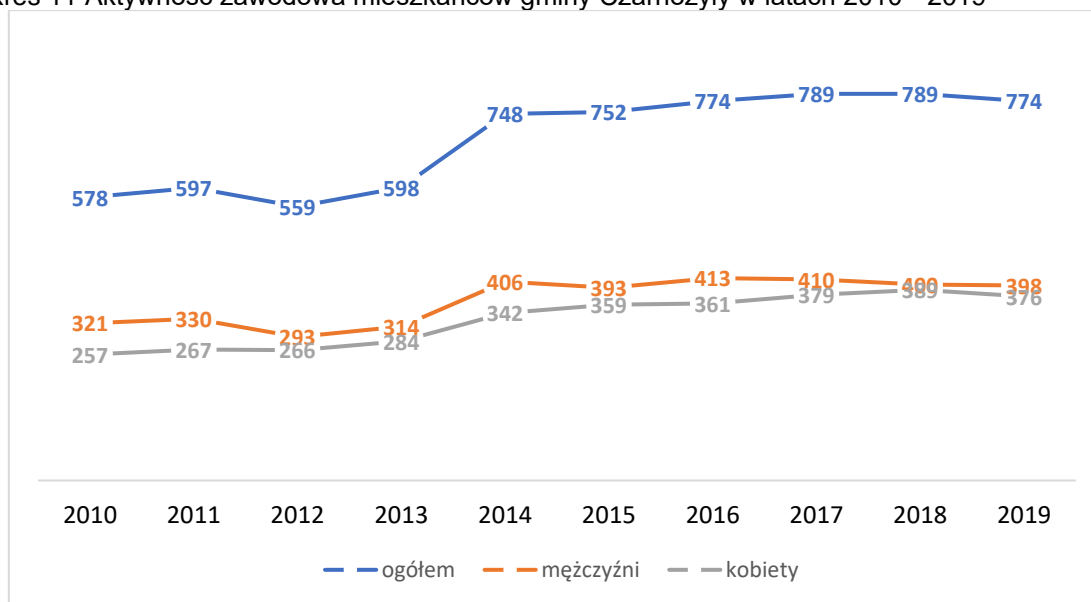
Tabela 34 Pracujący z terenu gminy Czarnożyły w latach 2010 - 2019

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ogółem	578	597	559	598	748	752	774	789	789	774
mężczyźni	321	330	293	314	406	393	413	410	400	398
kobiety	257	267	266	284	342	359	361	379	389	376

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Aktywność zawodowa mężczyzn w gminie Czarnożyły jest wyższa niż kobiet i jest to tendencja niezmienna od 2010 roku, co przedstawia poniższy wykres.

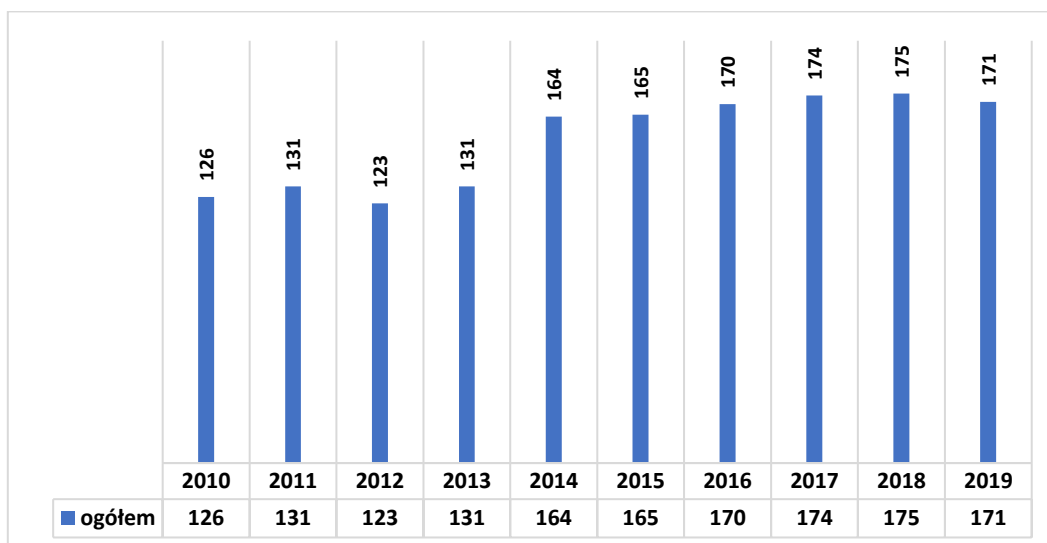
Wykres 11 Aktywność zawodowa mieszkańców gminy Czarnożyły w latach 2010 - 2019

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Współczynnik pracujących na 1000 mieszkańców w badanych okresach kształtował się na poziomie od 126 osób do 171 osób, w roku 2019. Najwyższy poziom osiągnął w roku 2018 gdzie wynosił 175.

Wykres 12 Współczynnik pracujących na 1000 mieszkańców w gminie Czarnożyły w latach 2010 - 2019

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Według informacji zawartych w Głównym Urzędzie Statystycznym, wskaźnik ten opracowywany jest bez uwzględniania osób pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, wg faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności.

Tabela 35 Współczynnik pracujących na 1000 mieszkańców w latach 2010 – 2019 – analiza porównawcza

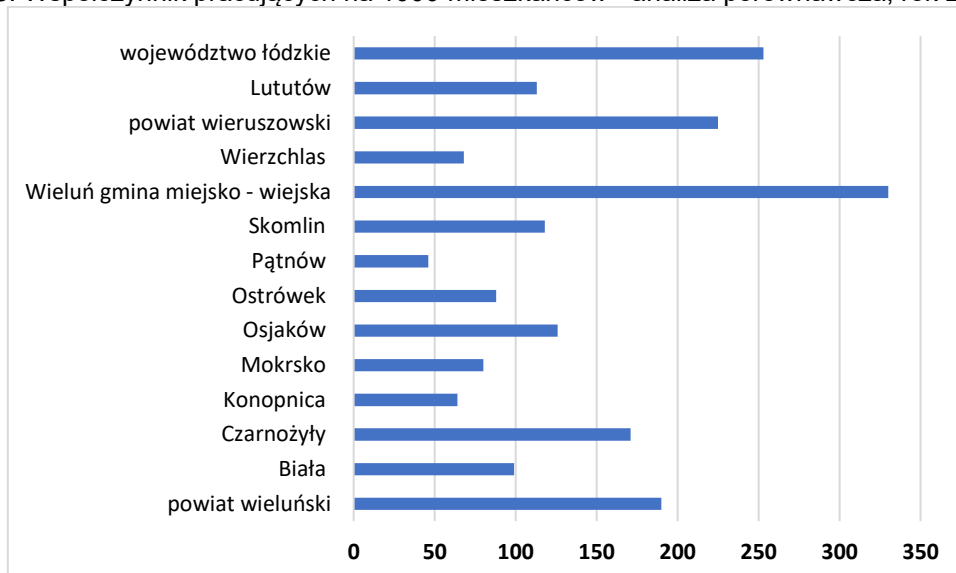
Jednostka terytorialna	Pracujący na 1000 ludności ogółem									
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
powiat wieluński	183	186	174	180	178	178	181	180	189	190
Biała	69	79	79	80	74	68	86	75	97	99
Czarnożyły	126	131	123	131	164	165	170	174	175	171
Konopnica	49	60	56	52	58	64	66	61	90	64
Mokrsko	98	69	67	71	71	72	70	71	119	80
Osjaków	112	117	113	121	113	124	122	120	108	126
Ostrówek	62	63	62	59	60	58	59	59	61	88
Pątnów	40	40	36	38	36	33	36	40	44	46
Skomlin	50	57	75	80	87	94	61	60	64	118
Wieluń gmina miejsko - wiejska	340	345	320	330	325	322	329	328	333	330
Wierzchlas	31	37	36	41	37	45	47	52	58	68
powiat wierszowski	198	203	210	213	217	210	211	221	224	225
Lututów	111	119	127	127	130	132	133	134	138	113
województwo łódzkie	224	222	220	223	228	230	237	244	250	253

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W zestawieniu gminy Czarnożyły z pobliskimi jej gminami widzimy, że wartości obrazujące współczynnik pracujących osób na 1000 mieszkańców dla gminy, oprócz roku 2012 jest wartością najwyższą w latach poddanych analizie. W tabeli powyżej zaznaczono wartości najniższe oraz wartości najwyższe w poszczególnych latach. Najniższy wskaźnik występuje w latach 2010 – 2012 w gminie Wierzchlas, a od 2012 do 2019 w gminie Pątnów, co może być spowodowane typowo rolniczym charakterem gmin. Natomiast najwyższy wskaźnik występuje niezmiennie w gminie miejsko – wiejskiej Wieluń, co jest

spowodowane skoncentrowaniem różnego typu instytucji w mieście, a także większą ilością podmiotów gospodarczych. Poziom zatrudnienia w gminie wiejskiej Czarnożyły jest wyższy od poziomu zatrudnienia w pobliskich gminach wiejskich jest jednak niższy od średniej dla powiatu wieluńskiego, wieruszowskiego i województwa łódzkiego ogółem.

Wykres 13. Współczynnik pracujących na 1000 mieszkańców - analiza porównawcza, rok 2019

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Wnioski z analizy społecznej

Gmina Czarnożyły to niewielka gmina wiejska, o charakterze typowo rolniczym. Przeprowadzone analizy wykazały, że w gminie są bardzo dobre warunki do zamieszkania, niskie bezrobocie, rozwinięta infrastruktura społeczna i techniczna wpływają pozytywnie na jakość życia. Warunki mieszkaniowe w gminie Czarnożyły systematycznie się poprawiają, średnia wielkość mieszkania w 2019 r. wynosiła 96,8 m², a średnia powierzchnia przypadająca na 1 osobę to prawie 30 m². Na przestrzeni ostatnich 10 lat poprawił się dostęp do infrastruktury technicznej, blisko 95% mieszkańców posiada dostęp do sieci wodociągowej, do kanalizacyjnej 68%. W Gminie Czarnożyły społeczeństwo się starzeje, należy zwiększyć nakłady na opiekę medyczną i socjalną. Gmina charakteryzuje się bardzo niskim bezrobociem, wynoszącym zaledwie 3,8%, jest to jeden z najniższych wskaźników w powiecie i województwie, stopa bezrobocia w powiecie wieluńskim wynosi 4,2% a w województwie łódzkim ok. 4,1%. Należy zauważyć, że na terenie gminy występuje bezrobocie tzw. "ukryte", związane z niezarejestrowaniem części bezrobotnych mieszkających na wsiach jako bezrobotnych. Obecnie na terenie gminy Czarnożyły zauważalny jest spadek znaczenia rolnictwa jako ekonomicznej funkcji gminy. Ze względu na przebieg przez gminę Czarnożyły drogi krajowej nr 74 i nr 45, oraz sąsiedztwo nowo wybudowanej trasy S8, na terenie gminy występują dogodne warunki do rozwijania działalności gospodarczej pozarolniczej, usługowej z zakresu logistyki oraz produkcji. Lokalizacja na terenie gminy nowych działalności gospodarczych spowoduje utworzenie nowych miejsc pracy nie tylko dla mieszkańców gminy, ale i dla mieszkańców całego regionu.

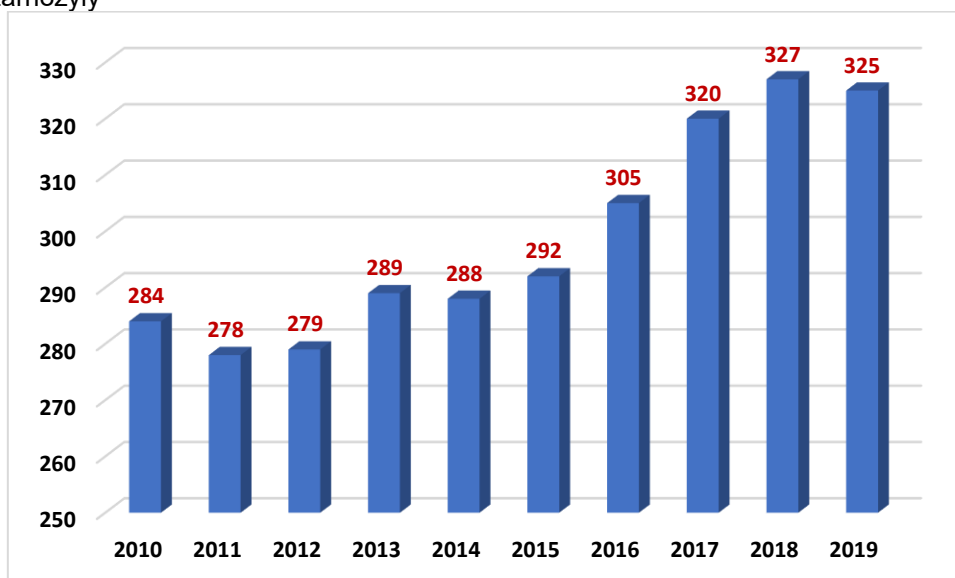
2.4. Sfera gospodarcza

2.4.1. Gospodarka

Podmioty gospodarcze działające na terenie gminy Czarnożyły

W 2019 roku w gminie Czarnożyły odnotowano 325 jednostek gospodarczych zarejestrowanych w REGON. Badany okres to czas, w którym wartość zmiennej ulegała wahaniom, analizując rok do roku zauważalny jest jednak stały wzrost od roku 2014 do roku 2018, gdzie wartość ta jest najwyższa; w roku 2019 odnotowano niewielki spadek w stosunku do roku 2018. W porównaniu do roku 2010 w roku 2019 zarejestrowanych było o 41 podmiotów więcej.

Wykres 14 Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON w latach 2010 - 2019 w gminie Czarnożyły

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W latach 2014 – 2019 zmiany w liczbie podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON wg Sekcji PKD 2007 w poszczególnych sekcjach, kształtowały się łagodnie, nie odnotowano spektakularnych wzrostów oraz spadków.

Największe zmiany w różnicy liczby podmiotów w roku 2019 w stosunku do 2014:

- Wzrost liczby podmiotów w sekcjach:
  - C Przetwórstwo przemysłowe – 11 podmiotów;
  - F. Budownictwo – 26 podmiotów;
  - S, T. Pozostała działalność usługowa – 6 podmiotów;
  - I. Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi – 4 podmioty;
  - J - Informacja i komunikacja – 4 podmioty
- Zmniejszenie liczby podmiotów w sekcji
- G. Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle – 13 podmiotów mniej;

Tabela 36 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru Regon wg sekcji PKD 2007 (stan w dniu 31.XII) w latach 2014 – 2019 w gminie Czarnożyły

Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru Regon wg sekcji PKD 2007 (stan w dniu 31.XII)		Wartości w latach					
		2014	2015	2016	2017	2018	2019
1.	Sekcja A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	8	8	8	8	8	8
2.	Sekcja C - Przetwórstwo przemysłowe	41	40	42	44	47	52
3.	Sekcja E - Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	0	0	0	1	1	1
4.	Sekcja F - Budownictwo	25	28	34	41	48	51
5.	Sekcja G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	108	104	108	108	101	95
6.	Sekcja H - Transport i gospodarka magazynowa	26	26	25	24	27	27
7.	Sekcja I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	5	6	6	7	8	9
8.	Sekcja J - Informacja i komunikacja	2	2	4	6	7	6
9.	Sekcja K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	6	6	6	5	4	4
10.	Sekcja L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	1	1	2	2	1	1
11.	Sekcja M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	11	11	9	13	13	11
12.	Sekcja N - Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	0	1	2	1	1	1
13.	Sekcja O - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	10	10	10	10	10	10
14.	Sekcja P - Edukacja	14	13	13	12	12	11
15.	Sekcja Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	13	14	15	15	14	14
16.	Sekcja R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	4	4	4	5	4	4
17.	Sekcja S i T - Pozostała działalność usługowa oraz Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	14	18	17	18	21	20
Ogółem		288	292	305	320	327	325

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Najliczniejszy udział w całkowitym zestawieniu podmiotów gospodarczych mają podmioty zaklasyfikowane do Sekcji:

- G: Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych – 95 podmiotów (29,23% ogółu)
- Sekcja C: Przetwórstwo przemysłowe – 52 podmioty (16% ogółu)
- F: Budownictwo – 51 podmiotów (15,69% ogółu)
- H: Transport i gospodarka magazynowa – 27 podmiotów (8,30% ogółu)
- S i T: Pozostała działalność usługowa – 20 podmiotów (po 6,15% ogółu)

Tak jak w całym kraju, w strukturze podmiotów dominuje sektor prywatny - w 2019 roku odnotowano 325 podmiotów gospodarczych, w tym 270 osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Na terenie gminy działają głównie podmioty nie generujące dużej ilości miejsc pracy, lecz przeważnie oparte na samozatrudnieniu. W dominującej części zasięg oddziaływania prowadzonej działalności gospodarczej jest niewielki, realizowany przez małe podmioty, zarówno pod względem kapitału, jak i zatrudnienia. Udział sektora prywatnego wynosi zatem 96,61%. Sektor publiczny reprezentowany jest zaś przez Urząd Gminy Czarnożyły, jednostki oświatowe oraz instytucje kultury.

Tabela 37 Podmioty gospodarki narodowej w gminie Czarnożyły w latach 2014-2019

Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru Regon		Wartości w latach					
Podmioty wg sektorów własnościowych		2014	2015	2016	2017	2018	2019
1.	podmioty gospodarki narodowej ogółem	288	292	305	320	327	325
2.	sektor publiczny - ogółem	14	14	14	13	12	11
3.	sektor publiczny - państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	11	11	11	10	9	8

Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru Regon		Wartości w latach					
Podmioty wg sektorów własnościowych		2014	2015	2016	2017	2018	2019
4.	sektor prywatny - ogółem	274	278	291	307	315	314
5.	sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	231	236	246	262	271	270
6.	sektor prywatny - spółki handlowe	10	9	11	10	8	8
7.	sektor prywatny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	1	1	1	1	0	0
8.	sektor prywatny - spółdzielnie	1	1	1	1	0	0
9.	sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne	14	15	15	16	15	15

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Większość przedsiębiorstw działających na terenie gminy Czarnożyły zajmuje się sprzedażą detaliczną i hurtową, naprawą pojazdów samochodowych, włączając motocykle. Branża przetwórstwa przemysłowego to druga po handlu dominująca branża na obszarze gminy. Znaczącą pozycję zajmuje również budownictwo oraz transport i gospodarka magazynowa, występują również branże, związane z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi, informacją i komunikacją, a także rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem, rybactwem i przetwórstwem przemysłowym. Na terenie gminy 9 podmiotów w 2019 roku zajmowało się działalnością związaną z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi. Spośród wszystkich podmiotów gospodarczych prowadzących działalność na terenie gminy, najwięcej zatrudniało od 1 do 9 osób. Na koniec 2019 roku było 309 takich jednostek. Drugą pod względem liczebności grupę stanowiły podmioty zatrudniające od 10 do 49 osób. Na koniec 2019 roku było 14 takich podmiotów. Kolejną grupę stanowiły podmioty zatrudniające od 50 do 249 pracowników. Na koniec 2019 roku na terenie gminy funkcjonowały 2 takie podmioty. Należy liczyć się ze spadkiem liczby firm w roku 2021 ze względu na kryzys gospodarczy spowodowany pandemią wirusa COVID-19. Jednym z podstawowych wskaźników najlepiej ilustrujących stan lokalnej gospodarki jest poziom **aktywizacji gospodarczej** liczony jako ilość zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców. Wyraża on skłonność danej populacji do podejmowania działalności gospodarczej, jak również zaufanie do sytuacji na rynku. Poniżej przedstawiono wyliczenia wskaźnika dla gmin wiejskich powiatu wieluńskiego oraz gminy Lututów sąsiadującej z gminą Czarnożyły – należącej do powiatu wieruszowskiego.

Tabela 38 Poziom aktywizacji gospodarczej w latach 2010 – 2019 na przykładzie gmin ościennych, stan na 31XII – analiza porównawcza

Jednostka terytorialna	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
powiat wieluński										
Biała	543	521	550	582	607	618	658	664	675	735
Czarnożyły	621	608	612	634	630	643	669	706	723	719
Konopnica	605	587	615	664	647	652	656	695	684	703
Mokrsko	500	514	519	533	532	539	556	595	621	654
Osjaków	801	809	815	807	815	843	815	822	850	870
Ostrówek	516	506	522	546	524	535	554	565	584	652
Pątnów	707	716	753	771	766	776	782	763	809	849
Skomlin	529	524	526	540	527	551	572	569	575	597
Wieluń gmina miejsko - wiejska	1 159	1 109	1 120	1 134	1 132	1 125	1 146	1 150	1 159	1 184
Wierzchlas	588	547	581	608	612	626	675	677	696	704
powiat wieruszowski										
Lututów	699	670	689	706	734	754	771	787	785	809

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Jako grupę porównawczą wybrano gminy wiejskie. W tabeli powyżej zaznaczono wartości najniższe oraz wartości najwyższe w poszczególnych latach. W latach 2010 – 2019 najwyższy wskaźnik aktywizacji gospodarczej wśród analizowanych gmin niezmiennie obserwujemy w gminie wiejskiej Osjaków, a najniższy w latach 2010 - 2014 w gminie Mokrsko, w latach 2015 -2017 w gminie Ostrówek, w roku 2018 i 2019 w gminie Skomlin. Należy jednak zauważyć, iż na przestrzeni badanych lat we wszystkich analizowanych gminach jest obserwowany wzrost wskaźnika. W gminie Czarnożyły od roku 2010 poziom aktywizacji gospodarczej wzrósł o 98 punktów, a począwszy od 2014 roku co roku odnotowano wzrost wartości wskaźnika, aż do roku 2019, w którym to wskaźnik spadł o 4 punkty.

Wśród wskazanych jednostek, gmina wiejska Czarnożyły odstaje od tej z najlepszym wskaźnikiem (w roku 2019 o 151 punktu). Gmina ma jednak wyższy wskaźnik w roku 2019 o 122 punkty od gminy z najgorszym wskaźnikiem. Pozytywnym aspektem jest także fakt, iż na przestrzeni badanych lat wskaźnik ten utrzymuje wyższe wartości. Porównując te wskaźniki do danych z innych części województwa łódzkiego wnioskujemy się, że należą one do przeciętnych. Jako grupę porównawczą oczywiście należy przyjąć gminy typowo wiejskie, o podobnym charakterze. W miastach wskaźniki te kształtują się bowiem na dużo wyższym poziomie. W roku 2019, wśród badanych jednostek w gminie wiejskiej Biała, Osjaków, Pątnów (powiat wieluński) oraz Lututów (powiat wierzuszowski) wskaźnik osiągnął wyższą wartość od tej odnotowanej dla gminy Czarnożyły.

Jednak poziom aktywizacji gospodarczej jest tylko jednym ze wskaźników obrazujących aktywność biznesową populacji. Ważnym wskaźnikiem dodatkowym jest tzw. indeks **PEAI** (Present Economic Activity Index – wskaźnik aktualnej aktywności gospodarczej), obliczamy jako procentową zmianę ilości firm na 10 tys. mieszkańców w ostatnich trzech latach. PEAI powyżej 9% oznacza pomyślną koniunkturę, a powyżej 15% gwałtowny rozwój. Okres od roku 2010 jest okresem bardzo dużego wzrostu gospodarczego w całym kraju. W gminach wiejskich wskaźnik PEAI bardzo często jest większy niż 4% a w gminach wiejsko – miejskich często przekracza 9%.

Warto zauważyć, że nie ma prostej korelacji między poziomem aktywizacji gospodarczej a indeksem PEAI. Należy to interpretować następująco: poziom aktywizacji to skumulowany przez wiele lat dorobek aktywności lokalnego sektora gospodarczego, natomiast PEAI obrazuje aktualną dynamikę.

Tabela 39 Saldo ilości firm w ostatnich 3 latach na analizowanym obszarze – analiza porównawcza w latach 2016 -2019

Jednostka terytorialna	Saldo ilości firm w ostatnich trzech latach	
	Ilość nowych firm	Przyrost procentowy PEAI
powiat wieluński		
Biała	37	11,67
Czarnożyły	20	7,43
Konopnica	13	7,08
Mokrsko	51	17,47
Osjaków	23	6,67
Ostrówek	39	17,53
Pątnów	39	8,51
Skomlin	5	4,26
Wieluń gmina miejsko - wiejska	55	3,28
Wierzchlas	19	4,23
powiat wierzuszowski		
Lututów	17	5,02

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W gminach poddanych analizie wskaźnik PEAI jest wyższy niż 15% (gwałtowny rozwój) w dwóch z nich, podając od najwyższej wartości wskaźnika są to gminy Ostrówek (17,53%) oraz Mokrsko (17,47%). Wskaźnik wyższy od 9% (pomyślna koniunktura) występuje w gminie Biała (11,67%). W Gminie Czarnożyły PEAI wyniósł 7,43% i można go uznać za wartość średnią dla prezentowanych JST.

Najsłabszą jednostką pod tym względem jest gmina miejsko – wiejska Wieluń 3,28%. Działania władz gminy oraz innych instytucji powinny w kolejnych latach jeszcze bardziej zwiększać wpływ na rozwój nowych przedsiębiorstw poprzez wykorzystanie lokalnych zasobów.

Należy w tym miejscu zauważyć, iż ze względu na kryzys gospodarczy spowodowany pandemią wirusa COVID-19 w całym kraju następuje zmniejszenie liczby zakładanych przedsiębiorstw oraz obserwuje się coraz więcej takich, które zawieszają bądź zamykają prowadzoną dotychczas działalność gospodarczą. Na ten moment bardzo trudno jest przewidzieć, kiedy pandemia zakończy się oraz jak bardzo dotkliwe będą jej skutki m.in. w sferze gospodarczej.

Rolnictwo

Gmina Czarnożyły jest gminą o charakterze rolniczym, co potwierdza fakt, iż w ogólnej strukturze terenów gminy dominują użytki rolne - wg. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Czarnożyły, stanowią one około 77,07% powierzchni obszaru gminy. Gmina cechuje się mało urozmaiconą rzeźbą terenu określaną jako płaskorówniną. Równinny, rolniczy krajobraz gminy, jest jedynie urozmaicony lasami, koncentrującymi się w północnej części gminy oraz elektrowniami wiatrowymi. Gmina Czarnożyły położona jest w dorzeczu Odry, w zlewni rzeki Warty. Przez teren gminy przebiegają doliny rzek: Oleśnicy i Pysznej, które stanowią „szkielet” systemu przyrodniczego; są to lokalne i ponadlokalne korytarze ekologiczne łączące poszczególne ogniwa systemu przyrodniczego w obrębie gminy Czarnożyły z terenami sąsiednimi. To ostoja dla wielu gatunków zwierząt. W strukturze użytkowania gruntów dominują użytki rolne, które stanowią, aż 77% powierzchni gminy, leśność kształtuje się na poziomie prawie 19%, grunty zurbanizowane stanowią zaledwie niecałe 4% powierzchni gminy (stan na 2015 r., Portal gospodarowania ziemią). Leśność gminy jest mniejsza niż leśność powiatu, która wynosi 24,6%, leśność województwa, która wynosi 21,5 oraz leśnością kraju, która wynosi 29,5%.⁵⁷

Gleby na terenie gminy Czarnożyły są bardzo żyzne, jednak charakteryzują się bardzo dużym zróżnicowaniem zarówno pod względem typu gleb jak i przydatności rolniczej. Najżyźniejsze gleby klasy II i klasy IIIa występują w sołectwach Czarnożyły, Raczyn, Kąty i Opojowice. Gmina Czarnożyły ma doskonałe warunki do uprawiania ziemi w szczególności hodowli w warzyw.

Tabela 40 Struktura użytkowania gruntów w gminie Czarnożyły w 2015 roku

Struktura użytkowania gruntów (stan 2015 r.)	
Użytki rolne	77,07%
grunty leśne	18,97%
grunty zurbanizowane	3,79%
grunty pod wodami	0,11%

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Czarnożyły

⁵⁷ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Czarnożyły

Ostatnie dostępne dane statystyczne pochodzące z Powszechnego Spisu Rolnego 2010 wskazują na rozdrobnioną strukturę agrarną gminy (na moment tworzenia niniejszej strategii nie udostępniono jeszcze wyników PSR 2020).

Powierzchnia użytków rolnych gminy wynosi 5193 ha, większość powierzchni użytków znajduje się we władaniu sektora prywatnego złożonego z 758 gospodarstw. W gminie dominują niewielkie obszarowo gospodarstwa rolne. Dominują gospodarstwa średnie o powierzchni ok. 6ha, co stanowi wielkość zbliżoną do poziomu przeciętnego gospodarstwa w województwie łódzkim wynoszącą 7,49 ha⁵⁸. Należy przypuszczać, że trend ten utrzymuje się.

Tabela 41 Struktura obszarowa gospodarstw indywidualnych w gminie Czarnożyły (dane na 2010 r.)

Ogółem	do 1 ha włącznie	powyżej 1 ha razem	1 – 5 ha	5 – 10 ha	10 – 15 ha	powyżej 15 ha
792	93	699	358	243	53	45
100%	11,7%	88,3%	45,2%	30,7%	6,7%	5,7%

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Czarnożyły

Jedynie 6,7% gospodarstw to gospodarstwa rolne o powierzchni powyżej 10 ha – co umożliwiłoby zapewnienie znośnych warunków życia jego użytkownikom. Bardzo duży odsetek gospodarstw rolnych na terenie gminy Czarnożyły stanowią gospodarstwa o powierzchni 1-5 ha, bo aż 45,2% co jest czynnikiem negatywnie wpływającym na rozwój rolnictwa. Jest to zjawisko odbiegające od standardów europejskich. Umaszynowanie gospodarstw rolnych w gminie jest niewystarczające, gdyż na 792 gospodarstwa indywidualne, jedynie 543 gospodarstwa posiadają ciągniki rolnicze – łączna liczba ciągników to 760 szt.⁵⁹

Gmina Czarnożyły jest zatem gminą o typowo rolniczym charakterze, która wykorzystuje w rozwoju dostępne walory przyrodnicze i krajobrazowe.

Podsumowanie

Gmina Czarnożyły jest przykładem jednostki dobrze rozwijającej się. Zachodzące stopniowe przemiany dają gospodarce stabilność. Brak jest gwałtownych wzrostów, czy upadków w ilości zarejestrowanych podmiotów gospodarczych, wzrasta poziom aktywizacji gospodarczej. Jest to bardzo pozytywny sygnał dla władz samorządowych. Obecna sytuacja pozwala przypuszczać, że prowadzona polityka dobrze wpływa na rozwój gospodarczy gminy, a stosowane działania przynoszą wymierne rezultaty. Przy aktualnym stanie rzeczy należy skupić się na obszarach, które na ten moment sprzyjają rozwojowi, ale również ożywić te, które stanowią potencjał dla regionu.

Polityka finansowa

Polityka finansowa gminy Czarnożyły realizowana jest w oparciu o uchwałę budżetową corocznie uchwalaną przez Radę Gminy, która określa źródła dochodów oraz kierunki wydatkowania środków. Realizacja inwestycji oparta jest o przedsięwzięcia wyszczególnione w Wieloletniej Prognozie Finansowej oraz o załącznik do uchwały budżetowej obrazujący wydatki majątkowe.

⁵⁸ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Czarnożyły

⁵⁹ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Czarnożyły

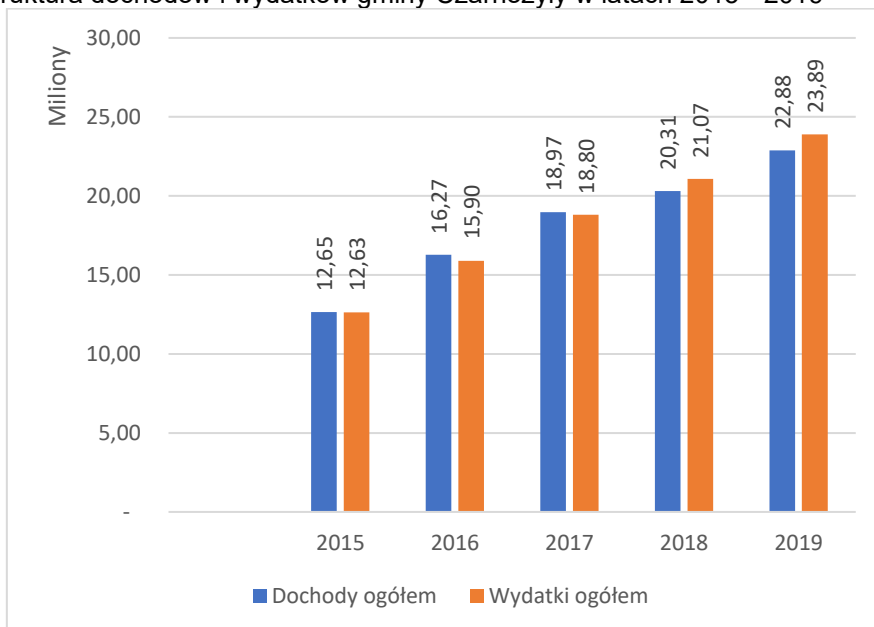
Tabela 42 Wyniki finansowe samorządu gminy Czarnożyły w latach 2015 - 2019

gmina Czarnożyły	2015	2016	2017	2018	2019
Dochody ogółem	12 646 582,03	16 272 836,88	18 973 739,75	20 305 703,10	22 877 578,51
Wydatki ogółem	12 633 016,47	15 901 050,35	18 803 951,38	21 071 937,93	23 893 841,23
Wynik finansowy	13 565,56	371 786,53	169 788,37	- 766 234,83	- 1 016 262,72
Wynik finansowy/dochody (%)	0,11	2,28	0,89	-3,77	-4,44

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Wynik różnicy między dochodami ogółem budżetu JST, a wydatkami ogółem JST stanowi odpowiednio nadwyżkę lub deficyt budżetu. Gmina Czarnożyły w latach 2015 – 2017 zamknęła budżet nadwyżką, w latach 2018, 2019 odnotowała deficyt. Relacja wyniku finansowego do dochodów wyniosła, w poszczególnych latach badanego okresu, odpowiednio 0,11%, 2,28%, 0,89%, - 3,37% i – 4,44%. Na przestrzeni lat widoczny jest wzrost zarówno dochodów jak i wydatków gminy.

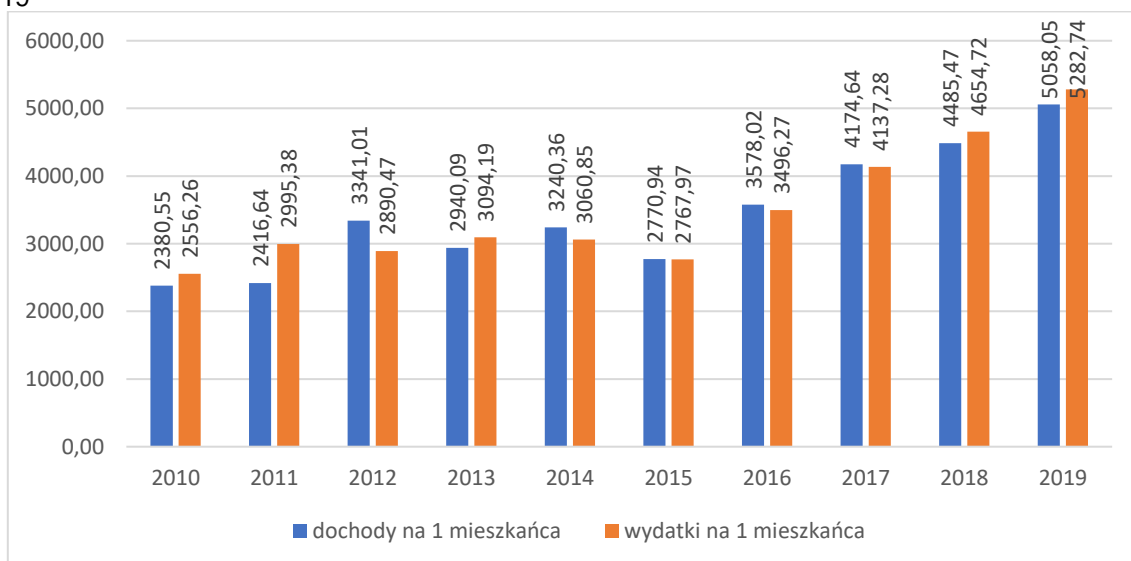
Wykres 15 Struktura dochodów i wydatków gminy Czarnożyły w latach 2015 - 2019

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Obserwowany stały wzrost dochodów w budżecie gminy ma swoje odzwierciedlenie również w wielkości dochodu w przeliczeniu na 1 mieszkańca, co jest zgodne z zachodzącą w województwie łódzkim tendencją dochodową. Dochody gminy Czarnożyły począwszy od 2015 roku corocznie wzrastają. Obrazuje to dochód wyliczony na 1 mieszkańca, który powiększył się od 2 380,55 zł /1 mieszkańca w 2010 roku do 5 058,05 zł/1 mieszkańca w 2019 roku, co oznacza wzrost o 52,93%. Wraz ze wzrostem dochodów wzrastają już również wydatki w gminie Czarnożyły.

Wykres 16 Dochody i wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminie Czarnożyły w latach 2010 - 2019

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W porównaniu do roku 2010 dochody na jednego mieszkańca w roku 2019 są większe o 2 677,50 zł, a wydatki zwiększyły się o 2 726,48 zł.

W tabeli poniżej przedstawiono analizę porównawczą dochodów i wydatków na jednego mieszkańca w badanych JST dla okresu 2017 – 2019. Kolorem niebieskim oznaczono najwyższe dochody i wydatki, a kolorem żółtym najniższe dochody i wydatki, w danym roku poddanych analizie w poszczególnych JST. Najwyższe dochody na jednego mieszkańca w latach 2017 – 2018 przypadły na gminę Osjaków, co niewątpliwie związane jest z najwyższym wśród badanych jednostek poziomem aktywizacji gospodarczej, a w 2019 na gminę Wierzchlas. Najniższe dochody przypadły na gminę miejsko – wiejską Wieluń oraz gminę wiejską Biała. Poziom wydatków jest powiązany z poziomem dochodów i wśród badanych JST w latach 2017-2018 najwyższy był w gminie Osjaków, a w roku 2019 w gminie Wierzchlas. Najniższy poziom wydatków na jednego mieszkańca przypadał na gminy wiejskie Biała oraz Skomlin oraz gminę miejsko wiejską Wieluń.

Tabela 43 Dochody i wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2017 – 2019 – analiza porównawcza

Jednostka terytorialna	Dochody na 1 mieszkańca			Wydatki na 1 mieszkańca		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019
powiat wieluński	4 080,98	4 383,22	4 927,58	4 147,33	4 380,47	5 123,71
Biała	3 946,84	4 112,29	4 370,53	3 831,20	4 150,38	4 917,44
Czarnożyły	4 174,64	4 485,47	5 058,05	4 137,28	4 654,72	5 282,74
Konopnica	4 298,57	4 619,23	5 569,49	4 323,54	5 078,69	5 596,82
Mokrsko	4 308,61	4 451,79	4 739,28	4 511,82	4 386,05	4 629,50
Osjaków	4 890,52	5 235,01	5 751,81	5 145,03	5 517,95	6 131,24
Ostrówek	4 161,02	4 472,19	4 853,06	4 404,85	4 373,44	4 795,92
Pątnów	4 198,16	4 593,93	5 216,73	4 390,47	4 860,91	5 277,34
Skomlin	3 981,99	4 341,46	4 687,14	4 432,11	4 128,08	4 482,10
Wieluń gmina miejsko - wiejska	3 904,64	4 186,01	4 606,83	3 915,50	4 004,86	4 745,61
Wierzchlas	3 962,91	4 428,71	5 907,19	3 854,44	4 611,66	6 786,15
powiat wierszowski	4 295,69	4 528,00	5 117,50	4 227,95	4 602,92	5 571,18
Lututów	4 164,87	4 584,17	5 324,69	3 690,28	4 514,53	5 563,99
województwo łódzkie	4 713,11	5 055,51	5 671,37	4 764,26	5 183,13	5 792,66

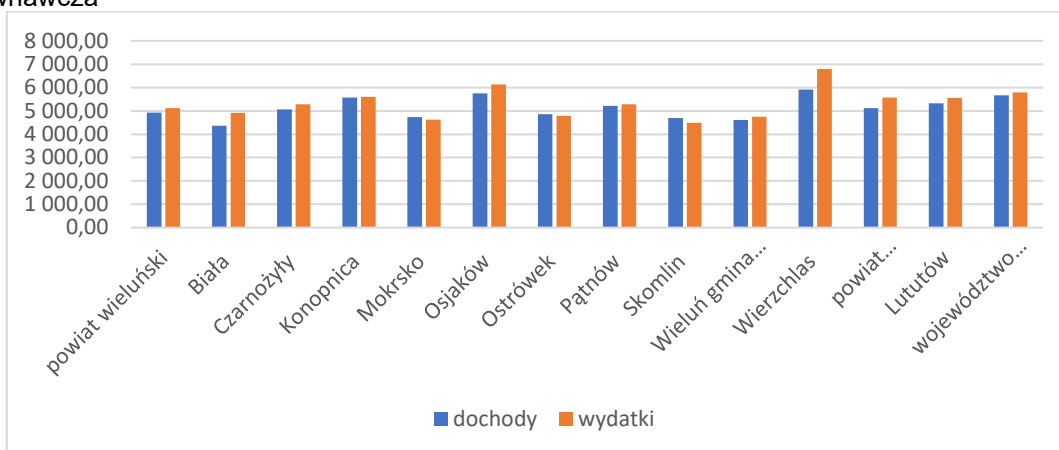
Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Należy jednak zauważyć, iż oprócz gminy Skomlin w każdej JST poddanej analizie, w latach 2017 - 2019 zauważalny jest coroczny wzrost dochodów jak i wydatków na jednego mieszkańca.

W porównaniu z badanymi JST poziom dochodów na jednego mieszkańca w roku 2019 w gminie Czarnożyły kształtuje się na średnim poziomie i jest mniejszy o 849,14 zł od dochodu przypadającego na jednego mieszkańca w gminie Wierzchlas i większy o 373,18 zł od gminy Biała, w której wskaźnik jest najniższy. Odnośnie wydatków wskaźnik ten jest niższy o 1503,41 zł od gminy Wierzchlas, w której wydatki były najwyższe, ale wyższy o 800,64 zł od kwoty wydatków przypadających na jednego mieszkańca w gminie Skomlin.

Wykres 17 Dochody i wydatki w przeliczeniu na jednego mieszkańca w 2019 roku - analiza porównawcza

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Struktura dochodów i wydatków

Gmina w celu realizacji zadań własnych gromadzi dochody. Zgodnie z ustawą o dochodach jednostek samorządu terytorialnego na dochody JST składają się trzy podstawowe elementy: dochody własne, subwencja ogólna, dotacje z budżetu państwa, udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz z podatku dochodowego od osób prawnych. Dochodami JST mogą być także: środki pochodzące ze źródeł zagranicznych niepodlegające zwrotowi, środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej oraz inne środki określone w odrębnych przepisach.

Tabela 44 Dochody na 1 mieszkańca w gminie Czarnożyły w zł w latach 2010 – 2019

dochody na 1 mieszkańca w zł	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ogółem	2380,55	2416,64	3341,01	2940,09	3240,36	2770,94	3578,02	4174,64	4485,47	5058,05
dochody własne	714,28	770,11	947,98	1093,32	1094,33	1164,96	1343,86	1704,63	1843,30	2203,00
dochody własne - udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych	208,12	221,00	261,60	308,34	328,07	373,06	417,46	460,52	541,05	650,70
dochody własne - udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób prawnych	1,19	3,48	6,17	9,13	9,75	7,96	7,23	8,97	10,69	10,38

dochody na 1 mieszkańca w zł	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
dochody własne - dochody podatkowe ustalone i pobierane na podstawie odrębnych ustaw	246,33	268,23	284,67	464,44	476,14	499,54	549,10	861,68	856,03	547,72

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W dochodach gminy na przestrzeni badanych lat widoczne są coraz większe wpływy z podatków m.in.:

- podatku dochodowego od osób fizycznych - wzrost o 68,01% w stosunku do roku 2010 - co niewątpliwie ma związek z wzrostem dochodów mieszkańców gminy;
- podatku dochodowego od osób prawnych – wzrost o 88,53% w stosunku do roku 2010 – co powiązane jest ze zwiększającym się poziomem aktywności gospodarczej mieszkańców;
- podatki ustalone i pobierane na podstawie odrębnych ustaw – wzrost o 55,02% w stosunku do roku 2010;

Na finansowanie różnego rodzaju projektów inwestycyjnych Jednostki Samorządu Terytorialnego mogą ubiegać się o pozyskiwanie środków z dotacji Unii Europejskiej. Obszarów, w których gminy mogą pozyskać fundusze jest bardzo wiele, a do najważniejszych z nich należą m.in.: infrastruktura, ochrona środowiska, informatyzacja, projekty społeczne, projekty kulturalne. Poniżej przedstawiono projekty realizowane przez gminę Czarnożyły, na które gmina uzyskała dofinansowanie z Unii Europejskiej:

Tytuł projektu	Nazwa beneficjenta	Wartość projektu [zł]	Dofinansowanie z EU [zł]
Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w gminie Czarnożyły	Gmina Czarnożyły	3728989,80	2859060,00
Aktywna Gmina Czarnożyły	Gmina Czarnożyły / Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czarnożyłach	142436,41	121076,33
Krok do przodu	Gmina Czarnożyły / Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czarnożyłach	120137,13	102116,73
EUROPEJSKIE PRZEDSZKOLA W GMINIE CZARNOŻYŁY	Gmina Czarnożyły	610 890,00	519 256,50
Znowu aktywni - program aktywnej integracji w gminie Czarnożyły	Gmina Czarnożyły / Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czarnożyłach	585 383,63	497 576,09
Bliżej siebie	Gmina Czarnożyły / Gminny Ośrodek Kultury w Czarnożyłach	47 070,00	40 009,50
Podniesienie jakości edukacji w Gminie Czarnożyły	Gmina Czarnożyły	Okolo 773 000,00	Okolo 719 000,00

2.4.2. Turystyka

Gmina Czarnożyły jest gminą typowo rolniczą, której krajobraz urozmaica duży kompleks leśny położony w jej północnej części. Biorąc pod uwagę rolniczy charakter gminy można rozważać rozwój gospodarstw agroturystycznych oraz ekologicznych, które wykorzystywałyby dotychczasowy dorobek pracujących tu rolników.

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Czarnożyły wskazuje, że: „Istnieją również potencjalne warunki wykorzystania pozostałości istniejących zabytkowych zabudowań oraz terenu dawnego założenia dworsko- folwarcznego w Czarnożyłach dla celów turystycznych, np. w postaci utworzenia w tym miejscu stadniny koni z zapleczem pobytowym dla turystów i położeniem nacisku na rekreację czynną - konną.”

Przez teren gminy przebiega szlak rowerowy Konopnica-Swiątkowice-Skomlin EWI-11, wyznaczony dla promowania turystyki rowerowej na terenie województwa łódzkiego. Szlak wchodzi na teren gminy od strony północnej, biegnie z miejscowości Ostrówek, poprzez wieś Gromadzice, do Czarnożył, z Czarnożył można jechać dwuwariantowo albo w kierunku północnym, przez wieś Leniszki i duży kompleks leśny ALP do Chojny a z Chojny do Świątkowic, gdzie jest węzeł szlaków. Drugi wariant prowadzi z Czarnożył do wsi Łagiewniki i Platoń do Świątkowic. Szlak promuje zwiedzanie: Kościoła barokowego w Czarnożyłach oraz zespołu dworsko-folwarcznego, a w Łagiewnikach drewnianego kościółka z 1805 r. p.w. Ścięcia Św. Jana Chrzyciela. Budownictwo letniskowe – rekreacji indywidualnej realizowane jest na terenie gminy w niewielkim zakresie, głównie w północnej części gminy, w sąsiedztwie terenów leśnych, głównie we wsiach Kąty, Leniszki i Działy⁶⁰.

Warunki rozwoju turystyki⁶¹

W skali powiatu, jak i województwa gmina nie wyróżnia się znaczącymi walorami przyrodniczymi. Największym bogactwem krajobrazu jest kompleks leśny występujący w północnej części gminy. Przez gminę przebiega ścieżka rowerowa EWI-11, która może stanowić dodatkową atrakcję turystyczną. W samej gminie poza wymienionym kompleksem leśnym i ścieżką rowerową brak jest atrakcyjnych walorów przyrodniczych, w oparciu o które mogłaby się rozwijać rekreacja. W pewnym stopniu umożliwi to projektowany zbiornik retencyjny „Stawek”, który poza podstawową funkcją regulacji stosunków wodnych w najbliższym obszarze i zaopatrywania obszarów rolnych w wodę może być również wykorzystywany dla celów rekreacyjnych. Natomiast gmina posiada korzystne warunki dla rozwoju agroturystyki (las, rozwinięte rolnictwo – zdrowa żywność: owoce, warzywa, mleko, nabiał).

2.5. Wyniki badań ankietowych

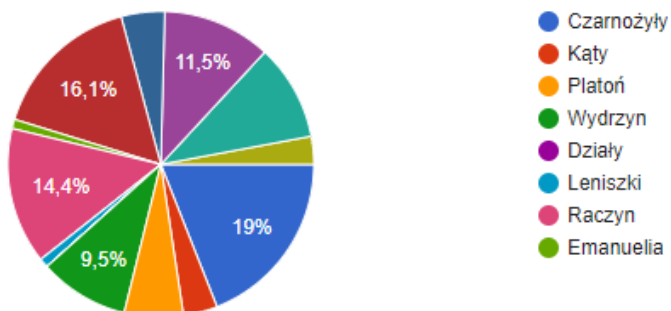
Na potrzeby wykonania strategii przeprowadzono konsultacje z mieszkańcami gminy. Mogli oni wypełnić ankiety i odpowiedzieć na poszczególne pytania. Poniżej przedstawiamy skrót badania.

⁶⁰ Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Czarnożyły

⁶¹ Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Czarnożyły

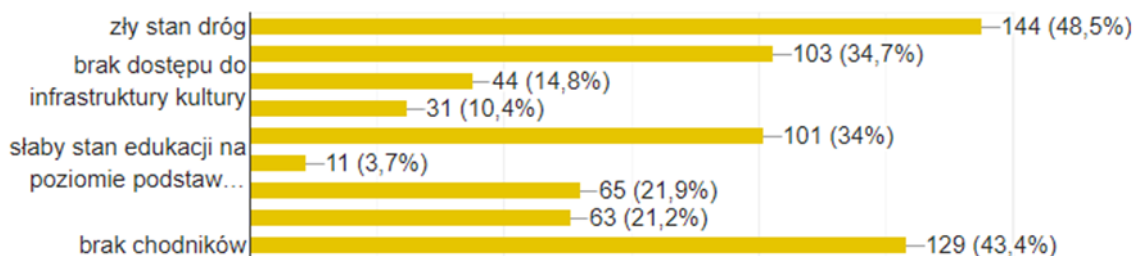
Pani/Pana miejscowość zamieszkania to:

305 odpowiedzi

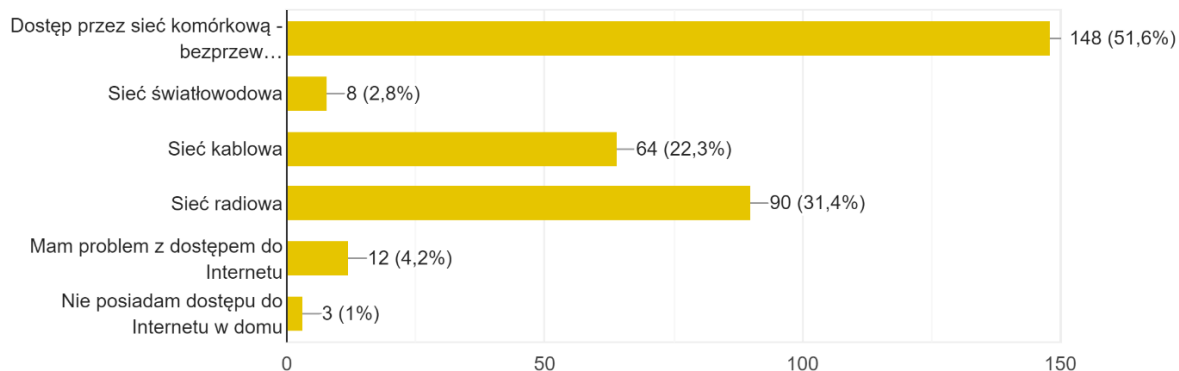
Jakie są największe problemy naszej gminy?

297 odpowiedzi

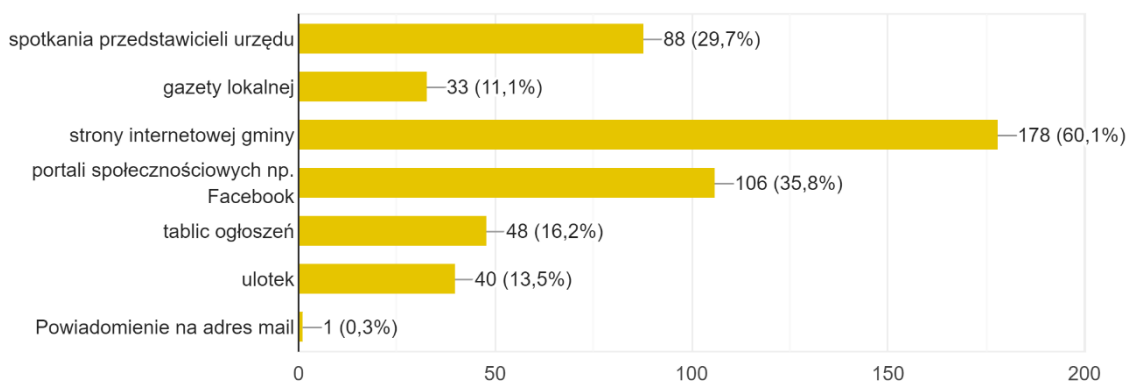
Jaki typ dostępu do Internetu Państwo posiadacie?

287 odpowiedzi

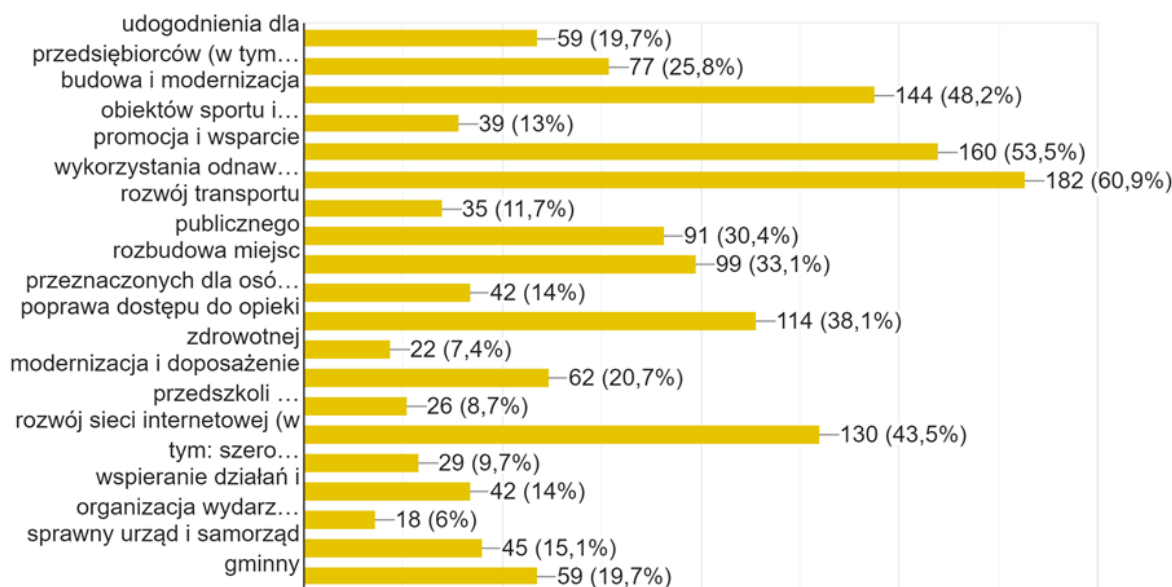
Z jakich źródeł chciałaby Pani/chciałby Pan otrzymywać informacje o działaniach władz Gminy i wydarzeniach lokalnych?

296 odpowiedzi

Proszę o wybranie maksymalnie 6 priorytetów, które mają lub mogłyby mieć największy wpływ na rozwój Gminy w latach 2021-2027

299 odpowiedzi

Rozwinięcie opisów odpowiedzi:

- udogodnienia dla przedsiębiorców (w tym: ulgi, przygotowane tereny pod inwestycje) – 59 osób (19,7%)
- sprowadzenie do gminy dużego inwestora – 77 (25,8%)
- budowa i modernizacja obiektów sportu i rekreacji – 144 (48,2%)
- rozwój turystyki, w tym infrastruktury oraz bazy noclegowej i gastronomicznej – 39 (13%)
- promocja i wsparcie wykorzystania odnawialnych źródeł energii (np. fotowoltaiki) – 160 (53,5%)
- budowa nowych i modernizacja istniejących dróg oraz ciągów pieszo-rowerowych – 182 (60,7%)
- rozwój transportu publicznego – 35 (11,7%)
- poprawa estetyki i zagospodarowanie przestrzeni publicznych (ryнку, placów, skwerów, miejsc spotkań) – 91 (30,4%)
- rozbudowa miejsc przeznaczonych dla osób starszych i chorych (opieka, rehabilitacja) – 99 (33,1%)
- zwiększenie dostępności do programów mających na celu zmniejszenie bezrobocia i patologii – 42 (14%)
- poprawa dostępu do opieki zdrowotnej – 114 (38,1%)
- poprawa dostępu do świadczeń w zakresie opieki społecznej – 22 (7,4%)
- modernizacja i doposażenie przedszkoli oraz szkół – 62 (20,7%)
- promocja gminy, w tym: promocja turystyczna i gospodarcza – 26 (8,7%)
- rozwój sieci internetowej (w tym: szerokopasmowej) – 130 (43,5%)
- rozwój usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną (przez Internet) – 29 (9,7%)
- wspieranie działań i organizacja wydarzeń kulturalnych, sportowych – 42 (14%)
- wspieranie innowacji i rozwój eksportu usług i produktów – 18 (6%)
- sprawny urząd i samorząd gminny – 45 (15,1%)
- rozwój rolnictwa, w tym nowoczesnych gospodarstw rolnych i przemysłu przetwórczego – 59 (19,7%)

Rozwinięcie problemów, elementów rozwojowych znajduje się w dalszej części opracowania.

2.6. Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
SPOŁECZEŃSTWO, SYTUACJA SPOŁECZNA	
<ul style="list-style-type: none"> - Bliskie położenie względem Wielunia, dające możliwość m.in. dalszego kształcenia się, czerpania z oferty wydarzeń sportowych czy kulturalnych; - Dobre położenie geostrategiczne gminy przy drodze krajowej nr 45; - Dodatnie saldo migracji wewnętrznych (powrót do Gminy osób, które ją opuściły w poszukiwaniu lepszych warunków pracy i życia); - Zmniejszająca się liczba osób bezrobotnych; - Dobre warunki mieszkaniowe; - Działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej; - Podnoszenie kwalifikacji przez pracowników służby społecznej, znajomość problemów mieszkańców; - Duży potencjał i zaangażowanie dzieci i młodzieży w uczenie się i uczestnictwo w życiu gminy; - Utrudniony dostęp do narkotyków; - Coraz większa aktywność fizyczna mieszkańców; - Coraz wyższa świadomość społeczna o wadze podnoszenia kwalifikacji zawodowych i wykształcenia, coraz większe ambicje młodych ludzi; - Tworzenie partnerstw lokalnych i regionalnych (m.in. w ramach Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego); - Przynależność gminy do Lokalnej Grupy Działania „Ziemia Wieluńsko-Sieradzka” oraz Związku Gmin Ziemi Wieluńskiej; 	<ul style="list-style-type: none"> - Znaczne oddalenie od miasta wojewódzkiego – Łodzi; - Duży ruch drogowy w gminie ze względu na przebieganie przez jej centrum drogi krajowej nr 45; - Zmniejszanie się liczby mieszkańców gminy; - Ujemny przyrost naturalny; - Kształcenie ponadpodstawowe dostępne jest poza obszarem gminy; - Stosunkowo niski poziom wykształcenia mieszkańców; - Problem ubóstwa i marginalizacji osób ubogich oraz niepełnosprawnych; - Występowanie problemu patologii społecznych (szczególnie problemów alkoholowych); - Niewystarczające środki na pomoc dla osób potrzebujących; - Zbyt mała liczba miejsc spotkań ludzi młodych, ale również dorosłych i turystów; - Zbyt małe możliwości rozwoju zawodowego i podwyższania kwalifikacji zawodowych; - Zbyt mała liczba miejsc rekreacji;
ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE	
<ul style="list-style-type: none"> - Istniejące tereny leśne o dużych walorach krajobrazowych; - Występowanie rzek, stawów rybnych i terenów łąkowych; - Występowanie lasów, zieleni parkowej; - Występowanie form ochrony przyrody; - Brak wyznaczonych obszarów Natura 2000, co oznacza brak obostrzeń np. co do prowadzenia działalności gospodarczej; - Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w gminie, przeprowadzanie termomodernizacji obiektów; - Prowadzenie programów edukacji ekologicznej w szkołach na obszarze gminy; - Występowanie złóż surowców naturalnych; 	<ul style="list-style-type: none"> - Sieć wodno-kanalizacyjna wymaga modernizacji i rozbudowy, - Zanieczyszczenia powietrza spowodowane ruchem drogowym, w szczególności przy drodze krajowej nr 45; - Zanieczyszczenia powietrza spowodowane niską emisją pochodzącą z gospodarstw domowych; - Okresowo występujące zagrożenia powodziowe; - Stosunkowo niska lesistość obszaru; - Niedostateczne wykorzystanie walorów przyrodniczych gminy; - Niewystarczająco rozwinięta sieć kanalizacyjna, czego efektem mogą być zanieczyszczenia gleb; - Niewystarczająca świadomość ekologiczna społeczeństwa

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - Stosunkowo niskie zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego na terenach oddalonych od ciągu komunikacyjnych 	
TURYSTYKA, SPORT, REKREACJA	
<ul style="list-style-type: none"> - Cenne walory przyrodnicze, rekreacyjne oraz kulturowe; - Występowanie rzek i terenów leśnych; - Funkcjonowanie GOK, bibliotek, Kół Gospodyń Wiejskich, Domów Ludowych, świetlic wiejskich; - Organizacja imprez, festynów, turniejów sportowych, stałe imprezy wpisane w kalendarz Gminy; - Aktywna działalność Ochotniczych Straży Pożarnych w życiu kulturalnym gminy; - Funkcjonowanie dwóch klubów sportowych; - Występowanie obiektów zabytkowych; - Funkcjonowanie boiska wielofunkcyjnego dostępnego dla wszystkich mieszkańców gminy; - Wolne tereny rekreacyjne do zagospodarowania, w tym tereny wokół zalewu; - Przebieganie przez Gminę szlaku rowerowego; 	<ul style="list-style-type: none"> - Niewystarczająco rozwinięta baza turystyczna w postaci miejsc noclegowych, barów, czy małych restauracji, oferujących m.in. lokalne specjały; - Brak gospodarstw agroturystycznych; - Niewystarczająca promocja Gminy; - Dość monotony krajobraz gminy, mało urozmaiconą rzeźbą terenu; - Niedostateczna liczba atrakcyjnych miejsc rekreacji i spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży, ale również osób starszych; - Brak ścieżek rowerowych; - Mała ilość miejsc rozrywki i wypoczynku; - Niewiele walorów kulturowych; - Mało zabytków; część obiektów zabytkowych wymaga renowacji, a obszary zabytkowe odpowiedniego zagospodarowania przestrzeni; - Brak infrastruktury turystycznej oraz oferty turystycznej;
PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ I ROLNICTWO	
<ul style="list-style-type: none"> - Stabilizacja gospodarcza gminy; - Wzrastający trend liczby funkcjonujących podmiotów gospodarczych; - Bliskość do miasta Wielunia; - Dobre warunki klimatyczne i glebowe dla prowadzenia działalności rolniczej; - Duża liczba gospodarstw rolnych; - Dużo użytków rolnych; - Występowanie terenów inwestycyjnych; - Rozwój gałęzi handlu; - Możliwość i warunki do rozwoju agroturystyki; 	<ul style="list-style-type: none"> - Niska innowacyjność, słaby dostęp do sieci internetowej; - Niewystarczająca promocja potencjalnych terenów inwestycyjnych gminy; - Braki w podstawowej infrastrukturze technicznej sprzyjającej powstawaniu przedsiębiorstw; - Niskie kwalifikacje zawodowe osób bezrobotnych - trudności w dostosowaniu się do potrzeb lokalnego rynku pracy; - Występowanie gleb słabych; - Spadek opłacalności produkcji rolnej; - Przewaga mniejszych gospodarstw rolnych; - Niski udział upraw ekologicznych w ogóle produkcji rolniczej; - Mała liczba inwestorów; - Mała ilość firm innowacyjnych; - Niezadawalający poziom aktywizacji gospodarczej;
INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	
<ul style="list-style-type: none"> - Dobrze rozbudowana sieć dróg, warunkująca dostępność komunikacyjną gminy; - Dobrze rozwinięta sieć energetyczna; - Prawidłowo rozwinięta sieć wodociągowa pozostająca w dobrym stanie technicznym; - Sukcesywna rozbudowa sieci kanalizacyjnej; 	<ul style="list-style-type: none"> - Braki w infrastrukturze wodno-kanalizacyjnej, - Niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych, braki w infrastrukturze rowerowej; - Poszczególne drogi wymagają remontów nawierzchni oraz przebudowy;

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - Dobrze rozwinięta sieć łączności telekomunikacyjnej; - Wykorzystywanie środków zewnętrznych dla rozwoju infrastruktury technicznej; - Dostęp do linii kolejowej; 	<ul style="list-style-type: none"> - Stacje uzdatniania wody pozostają w średnim stanie technicznym; - Szkoły wymagają działań modernizacyjnych i rozbudowy bazy sportowej; - Poszczególne z dróg powinny zostać poddane przebudowie; - Brak dostępu do gazu z sieci; - Niska efektywność energetyczna budynków; - Oświetlenie uliczne wymaga modernizacji; - Choć coraz częściej praktykowane, to jednak nadal niewielkie wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii dla produkcji energii cieplnej i elektrycznej; - Utrudnienia dla osób niepełnosprawnych spowodowane nieprzystosowaniem budynków dla poruszania się przez te osoby;
EDUKACJA I SPOŁECZEŃSTWO INFORMACYJNE	
<ul style="list-style-type: none"> - Dość wysoki odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym; - Zapewnienie kształcenia młodzieży niepełnosprawnej dzięki funkcjonowaniu Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Gromadzicach; - Wzrastająca możliwość indywidualnego podejścia do uczniów, na skutek zmniejszania się liczby uczniów; - Wzrost świadomości mieszkańców na temat konieczności kształcenia się i podnoszenia kwalifikacji; - Sprawnie zorganizowany dowóz uczniów do szkół; 	<ul style="list-style-type: none"> - Brak żłobka, niewystarczająca liczba miejsc dla dzieci w oddziałach przedszkolnych w danych miejscowościach; - Stosunkowo niski poziom wykształcenia społeczeństwa; - Niewystarczające skomputeryzowanie szkół; - Niewystarczająco zorganizowany wypoczynek dzieci i młodzieży na terenie gminy; - Brak środków finansowych na zajęcia pozalekcyjne; - Niski stopień komputeryzacji gminy; - Marginalizacja dzieci i młodzieży, a także osób starszych o niższym statusie społecznym; - Budynki szkół, ale również infrastruktura sportu, rekreacji wymagają nakładów finansowych;
POMOC SPOŁECZNA I OCHRONA ZDROWIA	
<ul style="list-style-type: none"> - Dostęp do przychodni, apteki; - Dobrze prowadzona działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej; - Podwyższanie kwalifikacji przez pracowników pomocy społecznej, znajomość problemów mieszkańców gminy; - Zmniejszająca się liczba osób korzystających z pomocy społecznej; - Funkcjonowanie SPZOZ w Czarnożyłach, prowadzenie badań profilaktycznych; 	<ul style="list-style-type: none"> - Coraz większe zagrożenia dla zdrowia młodych ludzi, wynikające ze zmiany stylu życia; - Niedostateczne środki finansowe na realizację zadań i zaspakajanie potrzeb społeczeństwa korzystającego z pomocy społecznej; - Długotrwałe uzależnienie rodzin od pomocy społecznej; - Problem ubóstwa, alkoholizmu, długotrwałych chorób mieszkańców; - Niekorzystna sytuacja osób niepełnosprawnych;

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - Wykorzystanie funduszy strukturalnych z Unii Europejskiej; - Współpraca w ramach Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego; - Bliskość Wielunia 	<ul style="list-style-type: none"> - Pandemia koronawirusa COVID – 19 i negatywne następstwa gospodarcze oraz społeczne; - Spadek szybkiego tempa wzrostu gospodarczego;

<ul style="list-style-type: none"> - Łatwiejszy dostęp do kredytów na rozwój działalności gospodarczej; - Dalsza rozbudowa sieci dróg: autostrad, dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych; - Aktywność inwestorów zewnętrznych; - Modernizacja dróg; - Rozpowszechnianie się trendu odpoczynku na łonie natury, z dala od dużych miast, hałasu; 	<ul style="list-style-type: none"> - Brak kapitału skłonnego do inwestowania na terenach wiejskich; - Duże koszty prowadzenia własnej działalności gospodarczej – podatki, ZUS; - Brak środków finansowych na rozwój przedsiębiorstw; - Skomplikowane procedury i wysokie wymagania instytucji pomocowych udzielających wsparcia finansowego; - Duża konkurencja pomiędzy gminami w zakresie pozyskiwania środków z funduszy UE; - Niska opłacalność produkcji rolnej; - Globalizacja i ujednoczenie; - Rozpowszechniony handel produktami przez sieć Internet oraz duża dostępność produktów o niskiej jakości i cenie np. z Chin, na czym mogą tracić lokalni przedsiębiorcy;
---	---

2.7. Identyfikacja najważniejszych problemów występujących na danym terenie

Analiza potrzeb i możliwości rozwoju gminy Czarnożyły wykazała, że liczba ludności na terenie gminy Czarnożyły systematycznie spada. Prognozuje się, że w perspektywie najbliższych 10 lat tendencja ta się utrzyma, a liczba mieszkańców gminy może się zmniejszyć o ok. 51 osób do roku 2030. Tereny wyznaczone w planach miejscowych pod funkcję mieszkaniową zainwestowane są na poziomie 50%. Jak zapisano w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Czarnożyły w gminie nie można wyznaczyć nowych terenów pod zabudowę mieszkaniową poza obszarami o zwartej wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej.

Gmina Czarnożyły jest atrakcyjnym miejscem do zamieszkania ze względu na atrakcyjne położenie komunikacyjne przy węźle trasy szybkiego ruchu S8 relacji Kłodzko-Białystok, posiada dobry dostęp do infrastruktury technicznej i społecznej. Prognoz demograficznych nie da się jednoznacznie przełożyć na zapotrzebowanie na zabudowę o funkcji produkcyjnej i usługowej. W gminie Czarnożyły jest bardzo mało terenów o takiej funkcji, budowa obwodnicy Wielunia oraz bliskie sąsiedztwo trasy S8, czyni gminę atrakcyjną do rozwoju funkcji produkcyjno-usługowej zwłaszcza z zakresu logistyki i spedycji. Nie ma przeciwwskazań, żeby w Studium uwarunkowań wyznaczać nowe tereny o funkcji produkcyjno-usługowej. Wyznaczenie nowych terenów o takiej funkcji zwiększy atrakcyjność inwestycyjną gminy, w dalekobieżnych skutkach może się przyczynić do powstania nowych miejsc pracy, wzrostu liczby ludności i wpływów do budżetu gminy z tytułu podatku od nieruchomości, PIT i CIT. Gmina Czarnożyły systematycznie uzbraja tereny przeznaczone pod zabudowę w infrastrukturę techniczną, a przeprowadzone symulacje wykazały, że jest w stanie uzbroid wszystkie tereny budowlane w perspektywie 12-20 lat, co jest bardzo dobrym wynikiem⁶².

⁶² Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Czarnożyły

- **położenie na peryferiach województwa łódzkiego** - Największym problemem gminy Czarnożyły jest położenie na peryferiach województwa łódzkiego. Dzięki oddaniu do użytku drogi ekspresowej S8 dojazd do Łodzi lub Wrocławia stał się łatwiejszy, lecz w dalszym ciągu zajmuje około godziny. To za daleko, aby tam pracować lub uczyć się. Dlatego najważniejszymi miastami dla mieszkańców gminy są Wieluń i Sieradz. Brakuje również dobrego połączenia kolejowego z Łodzią. Łódzka Kolej Aglomeracyjna dojeżdża do Sieradza oddalonego o niemalże 40 km. Wieluń w ostatnich latach bardzo szybko się rozwija. Powstają nowe przedsiębiorstwa, bezrobocie jest na bardzo niskim poziomie. To wielka szansa dla mieszkańców, którzy mogą podejmować pracę w Wieluniu. Brak terenów inwestycyjnych w gminie Czarnożyły powoduje, że większość inwestycji lokowanych jest w gminie Wieluń.

- **problemy związane z komunikacją i stanem dróg** - Jednym z problemów gminy jest brak dobrej komunikacji autobusowej pomiędzy poszczególnymi miejscowościami gminy, Sieradzem i Wieluniem. Choć połączenia są tworzone, częstotliwość tych połączeń jest niska. Mieszkańcy korzystają najczęściej z własnych pojazdów osobowych, aby dojechać do pracy lub szkoły. Choć stan dróg jest coraz lepszy, w dalszym ciągu występują braki w nawierzchni, spękania, ubytki. Jednak największym problemem jest brak wystarczającej liczby chodników ścieżek rowerowych. Jazda rowerem staje się niebezpieczna. Jednym z powodów takiego stanu rzeczy jest niedostosowanie prędkości pojazdów poruszających się po drogach w Gminie Czarnożyły.

- **zła jakość powietrza** - Głównym problem Gminy Czarnożyły w aspekcie ochrony powietrza atmosferycznego jest zjawisko niskiej emisji. Niska emisja to ogólnie rzecz ujmując emisja zanieczyszczeń powietrza pochodzących ze źródeł o niewielkiej wysokości nad poziomem gruntu, zaliczane są do nich paleniska domowe, drogi i skrzyżowania, składowiska odpadów, czyli emisja komunalna. Na obszarze gminy zjawisko niskiej emisji łączone jest głównie z emisją pochodzącą z indywidualnego ogrzewania mieszkań i obiektów użyteczności publicznej, gdyż większość pieców i lokalnych kotłowni na terenie gminy opalana jest węglem i drewnem. Wzrost stężenia zanieczyszczeń rejestrowany jest szczególnie w okresie grzewczym, jesienno-zimowym. Problemem są również zanieczyszczenia pochodzące z ruchu drogowego – tzw. emisja liniowa, głównie przy drodze krajowej nr 45. Na obszarze gminy nie występuje rozwinięty przemysł ciężki oraz związane z nim źródła zanieczyszczenia powietrza. Funkcjonujące tu zakłady produkcyjno-usługowe także nie stanowią istotnego zagrożenia.

- **brak żłobka lub klubu malucha** – Zmiany społeczne zachodzące w naszym kraju powodują, że coraz więcej kobiet chce lub musi podjąć pracę niedługo po urodzeniu dziecka. Brak jej podjęcia wiązać się może z utratą pracy lub kwalifikacji. Dlatego też w gminie brakuje miejsc pobytu dla najmłodszych dzieci. Więź uczuciowa małego dziecka z rodzicami, a szczególnie z matką, jest bardzo silna. Matka jest najważniejszą osobą w życiu dziecka zaspakajającą jego podstawowe potrzeby i dającą mu poczucie bezpieczeństwa. Nie należy widzieć opieki żłobkowej jako czegoś, co wypiera i zastępuje opiekę rodzinną, a raczej jej uzupełnienie. Rodzice, w tym szczególnie matki, powinni mieć wybór, czy chcą się całkowicie poświęcić wychowaniu malucha, czy też łączyć opiekę nad dzieckiem z pracą zawodową. Gdy brakuje placówek opiekuńczych dla najmłodszych dzieci, matka często takiego wyboru nie ma.

Taka sytuacja powoduje, że wiele kobiet z gminy nie podejmuje zatrudnienia lub traci kwalifikacje. Konieczne staje stworzenie miejsca opieki nad najmłodszymi dziećmi w gminie Czarnożyły.

- **zagospodarowanie centrów miejscowości** – Wielu mieszkańców zgłasza problem braku małej infrastruktury w poszczególnych miejscowościach: ławek, altan, boisk, placów zabaw, zagospodarowanej zieleni. Choć w wielu miejscowościach takie miejsca powstają, należy w dalszym ciągu prowadzić działania do tworzenia miejsc rekreacji, sportu, kultury. W ostatnich latach widoczny jest powrót do tradycji regionu, wspólne spotkania. Dochodzi do tego moda na zdrowy tryb życia, sport, co gmina musi szczególnie wspierać.

- **brak produktów turystycznych** - Gmina nie posiada w tym momencie żadnych atrakcji turystycznych. Bliskość Wielunia powoduje, że teren gminy jest znakomitym miejscem do rozwoju funkcji turystycznej. Szczególnie ważne staje się stworzenie szlaków rowerowych w porozumieniu z innymi gminami powiatu i regionu.

- **mała ilość podmiotów gospodarczych** – Na terenie gminy brakuje innowacyjnych firm. Mieszkańcy prowadzą głównie małe firmy usługowe i handlowe, których znaczenie maleje wraz z przyrostem liczby sklepów wielkopowierzchniowych. Konieczna jest promocja innowacji i przedsiębiorczości. Zmiany na rynkach światowych, pandemia, rozwój elektromobilności, wzrost znaczenia firm opartych na Internecie powoduje, że mieszkańcy mogą tworzyć własne pomysły i kreować nowe miejsca pracy. Należy liczyć się ze spadkiem dochodu wielu firm zlokalizowanych w gminie i regionie, co jest następstwem pandemii.

- **spadek opłacalności rolnictwa** - W gminie zlokalizowane są głównie małe gospodarstwa rolne. Dochody tych gospodarstw są małe i nie pozwalają na utrzymanie wszystkich domowników. Dlatego też rolnictwo staje się uzupełnieniem innych źródeł dochodu. Gospodarstwa, aby być dochodowe muszą przystosować się do nowych warunków gospodarczych, inwestować w innowacje, zwiększać areał upraw, inwestować w efektywność energetyczną. Zyskowność małych gospodarstw rolnych będzie spadać. Konieczne jest wspieranie innowacji w rolnictwie, tworzenie porozumień rolników, wsparcie gospodarstw ekologicznych, tworzenie dodatkowych źródeł dochodu (np. gospodarstw agroturystycznych).

- **zmiany klimatu** – Zmiany klimatu mają bezpośredni wpływ na teren gminy Czarnożyły i całego województwa łódzkiego. Głównym problemem staje się susza i stepowanie terenów. Co roku obniża się poziom wód gruntowych, deszcze stają się gwałtowne, a zimy suche. Ziemia nie chłonie wody, a większość opadów jest zmywanych do cieków wodnych. Następuje erozja i wymywanie gleb. Od kilku lat ilość wody zużywanej do podlewania pól, ogrodów jest coraz większa. Okresowo ciśnienie wody w sieci staje się niezwykle niskie. Problemy te pojawiać się będą coraz częściej, dlatego konieczne stają się inwestycje w nowoczesną i sprawną sieć wodociągową.

- **słaby dostęp do Internetu**

Poważnym problemem jest brak dostępu do szybkiego i stabilnego Internetu. Jest to podstawowy element umożliwiający pracę, naukę, dostęp do kultury. Okres pandemii pokazał, jak ważny jest stały i nieskrępowany dostęp do sieci internetowej. Na niektórych obszarach gminy dostęp jest słaby, na niektórych uniemożliwia połączenia wideo. Mieszkańcy gminy korzystają głównie z sieci komórkowych. Zasięg tych sieci jest zróżnicowany, ale można dostrzec kilka miejsc, gdzie zasięgu brak lub jego jakość jest bardzo niska.

3. Trendy rozwojowe

Realizacja Strategii musi być skorelowana z trendami rozwojowymi. Chodzi tu o trendy w gospodarce światowej, które bezpośrednio wpływać będą na rozwój gminy w okresie programowania. Coraz bardziej pogłębia się integracja Polski z krajami europejskimi i światem. Tereny wiejskie również czerpią z tej otwartości, a rozwój gospodarki światowej bezpośrednio wpływa na rozwój gospodarki lokalnej. Wskazane trendy są zgodne ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030. Wzięto jednak pod uwagę zmiany w światowej gospodarce spowodowane pandemią koronawirusa COVID – 19 i prognozowane zmiany, które dotyczyć będą całego okresu realizacji Strategii.

Mieszkańcy gminy coraz częściej korzystać będą z globalizacji. Swoboda przemieszczania się wewnątrz Unii Europejskiej (i nie tylko) spowoduje, że mieszkańcy coraz częściej korzystać będą ze wspólnego rynku. Ostatnie lata to etap otwierania się przedsiębiorstw i mieszkańców na kontakty międzynarodowe. Kolejne lata to dalsza integracja i tworzenie powiązań korporacyjnych z firmami z poza naszego kraju. Rozwój technologii informatycznej i konieczność korzystania z nowych środków komunikacji spowoduje, że kontakty z Europą i światem staną się łatwiejsze, tańsze a co za tym idzie bardziej dostępne na mieszkańców gminy. Zamknięcie gospodarek spowodowane COVID – 19 w latach 2020 – 2021 nauczyło wielu przedsiębiorców działać, pomimo utrudnień w przemieszczaniu się. Jednak należy zwrócić szczególną uwagę na fakt, że nie wszyscy mieszkańcy, firmy z terenu gminy potrafią przystosować się do zmian. Ostatnie lata pokazały, że firmy opierają swoją konkurencyjność na szybkim wprowadzaniu zmian w procesie produkcyjnym i organizacyjnym. Dlatego też, aby rozwijać gospodarkę gminy należy szczególną uwagę poświęcić edukacji firm i przyszłych przedsiębiorców. O ile to możliwe, należy skupić się na budowaniu potencjału nowoczesnej, innowacyjnej gospodarki opartej na wiedzy i kontaktach międzynarodowych. Wprowadzenie ruchu bezwizowego pomiędzy Polską a Stanami Zjednoczonymi pozwala w kolejnych latach budować nowe rynki zbytu. To szansa dla lokalnych przedsiębiorców, którą trzeba wykorzystać.

Należy się również liczyć ze zmianami demograficznymi na terenie całego województwa łódzkiego. Zarówno w gminie Czarnożyły jak i w powiecie wieluńskim odnotowuje się zmniejszenie się liczby ludności. Strefy gospodarcze będą skupiać się na dużych aglomeracjach miejskich, co będzie skutkowało marginalizacją mniejszych ośrodków miejskich takich jak Wieluń. Firmy innowacyjne będą więc skupiały się w Łodzi, nie w okolicach Wielunia. Wpłyne to bezpośrednio na rozwój gminy Czarnożyły w kolejnych latach.

W okolicy gminy Czarnożyły miała również powstać odkrywka węgla brunatnego (w Gminie Złoczew). Poczyniono w tym celu zaawansowane kroki prawne i przestrzenne. Budowa kopalni

wpłynęłyby pozytywnie na gospodarkę całego regionu. Polityka klimatyczna Państwa przekreśla plany budowy kopalni, co sprawi iż szansa na rozwój nowych branż nie wystąpi w kolejnych latach. Należy jednak zaznaczyć, że budowa takiej kopalni i dalszy rozwój energetyki węglowej wywierałyby negatywny wpływ na środowisko naturalne samej gminy Czarnożyły.

Kolejne lata to szybki wzrost przepustowości połączeń internetowych. Nastąpi szybki rozwój sieci 5G, co spowoduje nową erę w cyfryzacji naszego życia. Szybki transfer danych otworzy możliwości do rozwoju nowych firm i rozwój już istniejących nie tylko w branży informatycznej. W kolejnych latach w naszych domach, gospodarstwach zagospodszą nowe urządzenia. Połączenie ich z siecią informatyczną spowoduje, że samodzielnie podejmować będą decyzje, sterować systemem grzewczym, energetycznym. Już dzisiaj coraz częstsze w gminie są samobieżne odkurzacze czy kosiarki do trawy. Sterować możemy kamerami, piecami. Już niedługo zegarek zmierzy nam tętno, puls i prześle wyniki do ośrodka zdrowia. To duże ułatwienie, szczególnie dla ludzi starszych, gdzie konieczne jest częste monitorowanie stanu zdrowia. Rewolucja następuje również w kulturze i naszych przyzwyczajeniach. Telewizje zastępują platformy streamingowe, muzyka jest łatwo dostępna w Internecie. Przykłady można mnożyć, jednak kolejne lata to szybkie zmiany, które należy monitorować i wykorzystywać do rozwoju. Szczególnie chodzi o firmy, które mogą wyznaczać nowe zmiany w gospodarce lokalnej. Rozwój kosiarek automatycznych wymaga stworzenia ich serwisu a rozwój e-handlu powoduje, iż warto pomyśleć o stworzeniu sklepu internetowego. Jednak w gminie ujawnia się jeden problem, na który zwrócić muszą władze gminy w kolejnych latach. Jest to pełny dostęp do technologii informacyjnej oraz szybkiego, taniego Internetu. Szybkie sieci 5G rozwijane są na terenach silnie zurbanizowanych. Może więc dojść do sytuacji, iż dostęp do szybkiego Internetu warunkować będzie rozwój gospodarczy. Należy dołożyć więc wszelkich starań, aby jak najszybciej umożliwić wszystkim mieszkańcom dostęp do szybkiej sieci internetowej. Jak pokazują doświadczenia roku 2020/2021 (nauka zdalna w szkołach), w dalszym ciągu występują poważne problemy z dostępem do urządzeń i Internetu w gospodarstwach domowych. Chodzi głównie o osoby o niższych dochodach. Dlatego wyzwaniem staje się stworzenie programu pełnego dostępu do podstawowych usług cyfrowych.

Innym, silnym trendem w gospodarce będzie rozwój elektromobilności. Szacuje się, że samochody, autobusy i inne pojazdy elektryczne będą stawały się coraz tańsze. W kolejnych 15 latach następować będzie powolna wymiana pojazdów tradycyjnych, zasilanych paliwami płynnymi, na elektryczne. Podobny trend obserwowany będzie na terenie gminy Czarnożyły. Najprawdopodobniej w pierwszym etapie nastąpi wymiana jednego z samochodów w każdym gospodarstwie na elektryczny. Będzie on służył do przemieszczania się na krótkie odległości. Elektromobilność to nie tylko samochody elektryczne. To wzrost ilości rowerów elektrycznych, hulajnóg i innych pojazdów zasilanych energią elektryczną. Planuje się więc przygotowanie lokalnej infrastruktury komunikacyjnej. Nie chodzi tylko o ładowarki do pojazdów czy same pojazdy, ale również drogi rowerowe, bezpieczeństwo wszystkich użytkowników.

Trend w rozwoju elektromobilności wiązał się będzie bezpośrednio ze zmianami w lokalnej i regionalnej gospodarce. Nastąpi wzrost popytu na zakłady mechaniki pojazdowej dostosowane do obsługi

pojazdów elektrycznych. Zmieni się specyfika tych zakładów. Wykonywanych będzie coraz mniej prac mechanicznych, coraz więcej z zakresu zaawansowanej elektroniki i informatyki. Pojazdy elektryczne posiadają zaawansowane systemy elektroniczne, które już za kilka lat umożliwią np. jazdę autonomiczną. Konieczne jest więc przekwalifikowanie mechaników pojazdowych i przygotowanie kadr do obsługi pojazdów napędzanych przez silniki elektryczne.

Problemem gminy i całego województwa będzie dostęp do wody i okresowe susze. Zjawisko suszy jest złożonym procesem zachodzącym w środowisku przyrodniczym. Prowadzi do zmniejszenia zasobów wodnych i powolnego wyczerpywania się wód w zlewni. W następstwie suszy atmosferycznej pojawia się tzw. susza glebowa. Dalszy brak opadów prowadzi do suszy rolniczej, negatywnie wpływającej na produkcję roślinną. Susza to złożony proces, którego konsekwencją jest zmniejszenie ilości wody w danym ekosystemie. Główną przyczyną tego zjawiska jest długotrwały brak opadów atmosferycznych, połączony często z wyższą temperaturą powietrza, a także cyrkulacją powietrza (wiatry), która znacząco zwiększa wysuszenie. Przesuszenie gleby, obniżenie poziomu wód gruntowych oraz zmniejszenie przepływów rzecznych stwarza bezpośrednie zagrożenia gospodarczo-społeczne i ekonomiczne dla człowieka. Szczególnie narażone jest rolnictwo, gdyż zmniejszają się plony roślin uprawnych a zwiększają straty ekonomiczne. Występuje wówczas tzw. „susza „gospodarcza”. Całe województwo łódzkie jest w kolejnych latach zagrożone suszą strukturalną. Widać to również w gminie Czarnożyły mimo. Na polach uprawnych występuje problem niedoboru w wodę. Widać również okresowe zmniejszenie się ilości wody w rzekach. W całym województwie susze prowadzić będą do zmian gospodarczych i demograficznych. Należy się liczyć z pogłębianiem się poziomów warstw wodonośnych i zamieranie ekosystemów na powierzchni. Następować będzie stepowanie terenów. Największym wyzwaniem staje się zapewnienie nieprzerwanych dostaw wody dla wszystkich mieszkańców.

4. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy został zawarty w dokumencie „Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Czarnożyły” i będzie aktualny na lata 2021 - 2030. Dokument przyjęty został Uchwałą Rady Gminy Czarnożyły nr. XXIV/121/20 z dnia 27 sierpnia 2020 roku. Studium jest narzędziem kształtowania polityki przestrzennej Samorządu. Jest ono wyrazem jego poglądów i postanowień związanych z rozwojem gminy. Głównym zadaniem studium jest określenie polityki przestrzennej gminy wpisanej w politykę przestrzenną państwa oraz województwa łódzkiego. Studium ma za zadanie także sformułowanie lokalnych uwarunkowań, celów i programów rozwoju, dzięki czemu staje się ono dokumentem wytyczającym ogólną politykę przestrzenną gminy, a jednocześnie posiadać będzie charakter wytycznych do sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Model struktury funkcjonalno – przestrzennej gminy wpisuje się w Plan zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego.

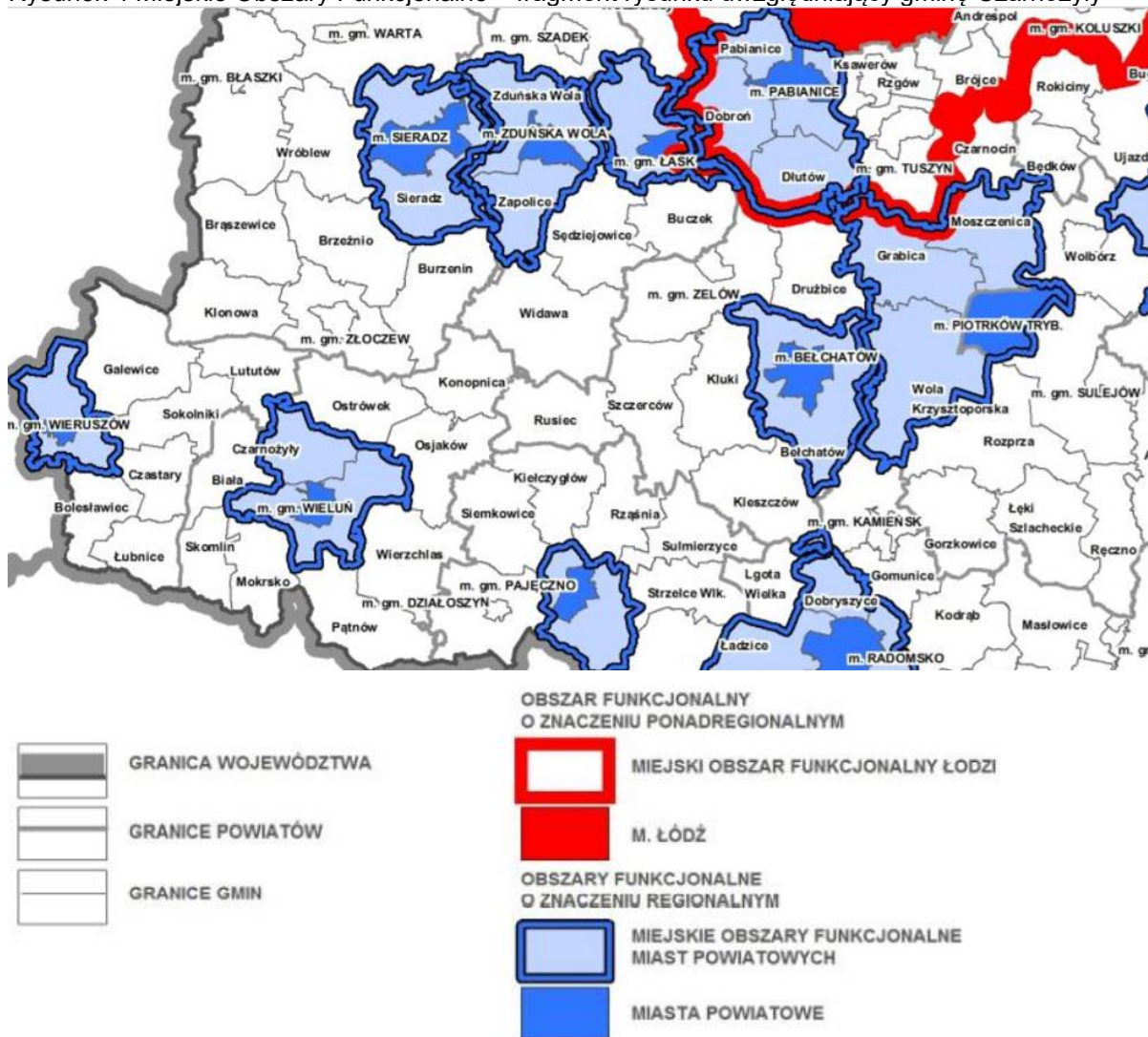
Gmina Czarnożyły w planie zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego:

Zgodnie z zapisami **Planu zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego 2030+**, gmina Czarnożyły zalicza się do tzw. Miejskich Obszarów Funkcjonalnych miast powiatowych, czyli stanowi strefę bezpośredniego oddziaływania miasta powiatowego Wielunia, będąc miejscem dynamicznych procesów wzrostu i rozwoju gospodarczego, w tym powstawania nowych miejsc pracy i zamieszkania. Warte uwagi jest, że miasto Wieluń zostało wyróżnione jako jedno z tych, które cechuje ponad przeciętna ocena we wszystkich obszarach analiz, co stanowi ogromną szansę dla rozwoju gminy Czarnożyły. Jak zauważono w Planie: „MOF miast powiatowych są miejscem koncentracji konfliktów i kosztów wynikających przede wszystkim z procesów suburbanizacji. Do najważniejszych problemów MOF miast powiatowych należą:

- brak ładu przestrzennego,
- obniżenie jakości środowiska przyrodniczego,
- nadmierna emisja zanieczyszczeń,
- braki infrastrukturalne, w tym związane z transportem zbiorowym.”

Rysunek 4 Miejskie Obszary Funkcjonalne – fragment rysunku uwzględniający gminę Czarnożyły

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Planu zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego 2030+, za: BPPWŁ

W Planie przyjęto następującą wizję rozwoju województwa:

REGION SPÓJNY TERYTORIALNIE I WIZERUNKOWO, KREATYWNY I KONKURENCYJNY W SKALI KRAJU I EUROPY, O NAJLEPSZEJ DOSTĘPNOŚCI KOMUNIKACYJNEJ, WYRÓŻNIAJĄCY SIĘ ATRAKCYJNOŚCIĄ INWESTYCYJNĄ I WYSOKĄ JAKOŚCIĄ ŻYCIA.

„W „Planie...”, jako proces perspektywiczny i długotrwały, wskazuje się również kształtowanie stref rozwojowych tworzących **strukturę funkcjonalno-przestrzenną województwa**, składających się z obszarów funkcjonalnych o znaczeniu regionalnym, będących wypadkową zróżnicowanej działalności człowieka oraz uwarunkowań środowiskowych. (...) zakłada się, że na skutek koncentracji osadnictwa nastąpi dalszy rozwój i wzmocnienie powiązań funkcjonalno-przestrzennych między ośrodkami powiatowymi a obszarami wiejskimi będącymi w strefach ich bezpośredniego oddziaływania, sukcesywne przekształcanie obszarów wiejskich w bezpośrednim sąsiedztwie miast na funkcje pozarolnicze oraz kształtowanie miejskich obszarów funkcjonalnych miast powiatowym, mających znaczenie regionalne. Przyjmuje się, że realizacja działań mających na celu wzmocnienie powiązań

funkcjonalno-przestrzennych w miejskich obszarach funkcjonalnych przyczyni się do powstania konkurencyjnych obszarów dynamicznego wzrostu gospodarczego, zapewniających mieszkańcom wysoki poziom życia oraz adaptujących się do zmian demograficznych i klimatycznych.”

W ramach struktury funkcjonalno-przestrzennej regionu wyodrębniono m.in.:

- Zagłębie Górniczo-Energetyczne Bełchatów – Szczerców – Złoczew
- Zagłębie Ceramiczno-Budowlane Opoczno – Tomaszów Mazowiecki
- Obszar Rozwoju Intensywnego Rolnictwa
- Obszary Turystyczne Dolin Rzecznych Pilicy, Warty i Bzury

Poza tym, uwzględniając specyficzne uwarunkowania obszarów wiejskich, zakłada się wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich i rozwój rolnictwa ekologicznego pozostałych obszarów wiejskich w regionie. Przyjmuje się, że realizacja planowanych założeń w rolnictwie przyczyni się do ochrony najlepszych gleb i zachowania ich możliwości produkcyjnych oraz wpływać będzie na racjonalne wykorzystanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Nastąpi poprawa struktury agrarnej wsi, tj. wzrost średniej powierzchni gospodarstwa rolnego, spadek ogólnej liczby gospodarstw oraz podniesienie standardów jakościowych, sanitarnych i ochrony środowiska, jak również wzmocnienie ekologicznych funkcji obszarów wiejskich. Zakłada się także wykorzystanie potencjału środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego, a także walorów krajobrazowych obszarów wiejskich dla rozwoju funkcji turystycznych, w tym uzdrowiskowej, i rekreacji.

W planie zapisano, iż:

Dla MOF ośrodków powiatowych, o znaczeniu regionalnym, przyjmuje się kierunki działań wskazane w celu szczegółowym I, czyli REGION SPÓJNY, O ZRÓWNOWAŻONYM SYSTEMIE OSADNICZYM. „Zakłada się, że wzrost poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego ośrodków miejskich pełniących rolę biegunów wzrostu przełoży się na kształtowanie atrakcyjnych miejskich obszarów funkcjonalnych miast powiatowych, zapewniających mieszkańcom, w tym należącym do różnych grup wiekowych i z ograniczeniami ruchowymi, wysoki poziom życia i wykorzystujących przewagi konkurencyjne do dynamicznego wzrostu społeczno-gospodarczego, w których rozwój przestrzenny i kształtowanie nowych terenów inwestycyjnych będzie odbywało się w sposób racjonalny z zachowaniem zasad rozwoju zrównoważonego.

Ponadto, zgodnie ze „Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020”, przyjmuje się dwa generalne kierunki rozwoju obszarów wiejskich:

- rozwój i kształtowanie strefy żywicielskiej zlokalizowanej w północnej i północno-zachodniej części województwa i obejmującej powiaty: łęczycki, kutnowski, łowicki, skierniewicki, rawski oraz sieradzki opartej na konkurencyjnym, produktywnym rolnictwie oraz nowoczesnym przetwórstwie rolno-spożywczym,
- wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich w pozostałej części województwa, gdzie poza działalnością rolniczą zakłada się rozwój funkcji i działalności pozarolniczych, w tym m.in. turystycznych i wypoczynkowych, wyspecjalizowanych funkcji agroturystycznych i uzdrowiskowych.

Podniesienie jakości życia na obszarach wiejskich będzie realizowane poprzez wzmocnienie endogenicznych potencjałów rozwojowych miast o znaczeniu lokalnym oraz ośrodków gminnych,

poprawę dostępu do podstawowych usług publicznych oraz zapewnienie dobrej dostępności komunikacyjnej i infrastrukturalnej.

Na rozwój obszarów wiejskich znaczący wpływ będzie miało również przeciwdziałanie zagrożeniom naturalnymi antropogenicznym oraz ochrona środowiska przyrodniczego.

KIERUNKI DZIAŁAŃ I DZIAŁANIA

I.4. Rozwój wysokiej jakości Miejskich Obszarów Funkcjonalnych miast powiatowych - regionalnych, subregionalnych i ponadlokalnych biegunów wzrostu, m.in. poprzez:

I.4.1. przeciwdziałanie procesom suburbanizacji i kształtowanie ładu przestrzennego, w tym m.in.:

- prowadzenie stabilnej polityki przestrzennej skorelowanej z prognozami demograficznymi;
- kształtowanie zwartych struktur funkcjonalno-przestrzennych i unikanie pasmowego charakteru zabudowy wzdłuż tranzytowych ciągów komunikacyjnych;
- zachowanie czytelnych granic między terenami zabudowy a terenami otwartymi;
- dostosowanie charakteru i struktury zagospodarowania przestrzennego do walorów środowiskowych;
- zachowanie zgodności poziomu intensywności zagospodarowania z naturalną chłonnością środowiska,
- intensyfikacja zabudowy w obszarach dobrej dostępności do publicznego transportu zbiorowego.

I.4.2. wzmocnienie powiązań publicznym transportem zbiorowym i integrację systemów transportowych, w tym m.in.:

- rozwój i wzmocnienie oferty publicznego transportu zbiorowego dostosowanej do potrzeb przewozowych mieszkańców, w tym m.in. w MOF: Kutna, Łęczycy, Łowicza, Skierniewic, Rawy Mazowieckiej, Brzezin, Zgierza, Łodzi, Tomaszowa Mazowieckiego, Opoczna, Piotrkowa Trybunalskiego, Radomska, Bełchatowa, Wielunia, Sieradza, Zduńskiej Woli, Łasku, Pabianic;
- budowę i przebudowę wysokiej jakości infrastruktury przesiadkowej, m.in. przystanków i węzłów przesiadkowych we wszystkich MOF;
- wprowadzanie integracji organizacyjnej i taryfowo-biletowej we wszystkich MOF.

I.4.3. rozwój proekologicznych systemów transportu indywidualnego, w tym m.in.:

- kształtowanie proekologicznych zachowań transportowych mieszkańców we wszystkich MOF;
- modernizację i budowę wysokiej jakości dróg rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą we wszystkich MOF;
- rozwój zintegrowanych systemów rowerów miejskich w tym m.in. w MOF: Kutna, Łowicza, Skierniewic, Zgierza, Łodzi, Zduńskiej Woli, Sieradza, Łasku, Pabianic.

I.4.4. rozwój proekologicznych systemów infrastrukturalnych i wprowadzanie rozwiązań energooszczędnych, w tym m.in.:

- rozwój systemów ciepłowniczych oraz gazowych, szczególnie na cele grzewcze we wszystkich MOF;
- rozwój sieci kanalizacyjnych we wszystkich MOF;

- wprowadzanie technologii zmniejszających energochłonność, m.in.: termomodernizacji, inteligentnego oświetlenia ulicznego we wszystkich MOF.

I.5. rozwój miast o znaczeniu lokalnym i wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich m.in. poprzez:

I.5.3. rozwój funkcji środowiskowej obszarów wiejskich, w tym m.in.:

- racjonalne użytkowanie gruntów rolnych i wyłączenie z produkcji części gruntów najłabszych;
- racjonalne stosowanie nawożenia, zwłaszcza wapniowania na glebach zakwaszonych;
- właściwy dobór upraw dostosowany do warunków środowiskowych;
- wykorzystanie potencjału produkcyjnego trwałych użytków zielonych dla produkcji zwierzęcej;
- eliminowanie lub ograniczanie zagrożeń dla środowiska przyrodniczego w celu ochrony bioróżnorodności;
- rozwój rolnictwa ekologicznego.

Według zapisów w dokumencie „Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Czarnożyły” nowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego z 2018 r. podtrzymuje większość ustaleń planu z 2010 r.

Wytyczne z planu województwa 2020 dla obszaru gminy Czarnożyły:

1. W zakresie struktury funkcjonalno - przestrzennej gmina położona jest w obszarze kształtowania rolnictwa wielofunkcyjnego i ekologicznego,
2. W zakresie rozwoju transportu przewiduje się:
  - budowę, przebudowę lub rozbudowę wybranych dróg lokalnych (powiatowych, gminnych), ważnych w powiązaniach regionalnych, ciągu dróg powiatowych 4537E, 4529E, 4536E, stanowiącego powiązanie obszaru funkcjonalnego Zagłębia Górnico – Energetycznego Bełchatów – Szczerców – Złoczew;
  - realizację obwodnicy Wielunia w ciągu drogi krajowej (DK45/43)30;
  - w najnowszej edycji planu zagospodarowania województwa odstąpiono od realizacji obwodnicy Czarnożył⁶³;
    - w nowym planie województwa zmieniono nr drogi krajowej 8 na nr 74
    - poprawa parametrów technicznych linii kolejowej (nr 181) przebiegającej przez południowozachodni kraniec gminy Czarnożyły
3. W celu ochrony i wzmocnienia walorów krajobrazu przyrodniczego plan określa – przywracanie wartości krajobrazowych terenom poeksploatacyjnym, w tym m.in. rekultywację w kierunku rekreacyjnym, leśnym lub rolnym.
4. W celu ochrony i wzmocnienia walorów krajobrazu kulturowego plan określa:
  - kształtowanie otwartego krajobrazu wiejskiego w tym

⁶³ W ramach rządowego programu budowy 100 obwodnic na lata 2020-2030 - powstanie 100 obwodnic na sieci dróg krajowych o łącznej długości ok. 820 km. Będą to trasy o najwyższych parametrach technicznych, dostosowane do przenoszenia obciążenia 11,5 t/oś. W programie została ujęta obwodnica Wielunia w ciągu DK 45, która przebiega przez gminę Czarnożyły. Po oddaniu do użytkowania drogi ekspresowej S8 między Wrocławiem i Łodzią znacznie zwiększył się ruch (zwłaszcza ciężarowy) przez centrum miasta na osi północ południe. Zadaniem nowej trasy będzie wyprowadzenie go z centrum.

- utrwalenie pozostałości historycznych układów pól i miedz oraz zagród, szczególnie na obszarze Wyżyny Wieluńskiej, Pasma Przedborsko-Małopolskiego i Wzgórz Łopuszańskich;
- zachowanie i odtworzenie historycznych kompozycji zieleni, w tym m.in. założeń dworskoparkowych i pałacowo-parkowych. w tym zachowanie i odtworzenie historycznych kompozycji zieleni

5. W celu kształtowania ładu przestrzennego w krajobrazie plan określa: – ochronę przestrzeni o znacznej ekspozycji widokowej, w tym m.in.:

- zachowanie i właściwe kształtowanie przedpoli ekspozycji panoram, punktów i otwarc widokowych oraz osi widokowych i kompozycyjnych;
- wprowadzanie zieleni o funkcji przesłaniającej i izolującej dla funkcji uciążliwych dla środowiska oraz obiektów dysharmonijnych i deformujących krajobraz;
- ograniczanie wprowadzania wielkopowierzchniowych reklam i billboardów agresywnych krajobrazowo stanowiących przesłonięcia z punktów i otwarc

Według zapisów Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Czarnożyły:

KIERUNKI ROZWOJU I POLITYKA PRZESTRZENNA

Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy to przede wszystkim określenie procesu zmian zachodzących w strukturach funkcjonalno – przestrzennych na podstawie sprecyzowanych i wyznaczonych uwarunkowań wynikających ze stanu istniejącego oraz określonych strategicznych celach rozwoju gminy. Polityka przestrzenna i kierunki rozwoju gminy Czarnożyły zostały określone zgodnie z wymogami zrównoważonego rozwoju oraz z uwzględnieniem potrzeb wielofunkcyjnego rozwoju wsi. Obecna polityka przestrzenna gminy zdefiniowana została w obowiązującym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego Gminy Czarnożyły przyjętym uchwałą NR XV/57/2004 Rady Gminy Czarnożyły w dniu 29 marca 2004 roku. Plan obejmuje teren całej gminy Czarnożyły.

Ze względu na fakt, że MPZP jest aktem prawa miejscowego, a polityka przestrzenna gminy została sformułowana w oparciu o w/w dokument, przy sporządzaniu Studium wzięto pod uwagę przesądzenia wynikające z obowiązującego dokumentu prawa miejscowego. Wyznaczenie nowych terenów pod dalszy rozwój przestrzenny gminy w niewielkim stopniu odbiega od ustaleń planu i sprowadza się do wskazania nowych terenów, głównie o funkcji produkcyjno-usługowej oraz w mniejszym zakresie do funkcji mieszkaniowej.

KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW

Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Czarnożyły określa kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów. Ze względu na zróżnicowanie strukturalne oraz funkcjonalne wyróżniono na terenie gminy Czarnożyły strefy przestrzenne, dla których określono odmienne założenia dla realizacji polityki przestrzennej i kierunków rozwoju. Wyróżnione strefy to:

1. **Strefa zainwestowania** – obejmuje tereny o średniej lub dużej presji antropogenicznej, w jej zasięgu znajdują się tereny niewykorzystane do produkcji rolniczej i leśnej, tereny zwartych

jednostek osadniczych oraz pojedynczych skupisk zabudowy, a także świadectwa dawnego osadnictwa w gminie Czarnożyły. Strefa ta zapewnia realizację potrzeb mieszkańców wynikających z zamieszkania, rekreacji i wypoczynku, działalności usługowej i wytwórczej, komunikacji i infrastruktury. Dlatego też jakość tej strefy jest kluczowa w rozwoju gminy. Strefa urbanizacji gminy wykazuje dosyć dużą podaż terenów przeznaczonych pod zainwestowanie, w stosunku do faktycznych i prognozowanych potrzeb w zakresie realizacji nowej zabudowy. W skład strefy zainwestowania wchodzi:

- tereny funkcji mieszkaniowej RMM, MN, MW, ZD/MN,
  - tereny funkcji rekreacji indywidualnej MML,
  - tereny funkcji usług i zabudowy mieszkaniowej UMN,
  - tereny funkcji usług komercyjnych U, UKS,
  - tereny funkcji usług publicznych Up, US,
  - tereny funkcji produkcyjnej, składowo – magazynowej i usługowej PU,
  - tereny funkcji produkcyjnej, magazynowej, baz i składów P,
  - tereny zieleni parkowej ZP,
  - tereny cmentarzy (wraz ze strefami sanitarnymi) ZC,
  - tereny urządzeń infrastruktury technicznej W, K,
  - teren górniczy PG,
  - tereny kolejowe KK,
  - tereny dróg publicznych KD.
2. **Strefa produkcji rolnej** – obejmuje tereny o niewielkiej presji antropogenicznej, związanej z użytkowaniem rolniczym gruntów, możliwością prowadzenia działalności pozyskującej energię ze źródeł odnawialnych – głównie farm wiatrowych. Jakość gleb, ukształtowanie terenu, warunki klimatyczne predestynują gminę do rozwoju rolnictwa. Głównym kierunkiem rozwoju produkcji rolnej jest uprawa zbóż i ziemniaków. Strefa produkcji rolnej jest niezwykle ważna ze względu na rolniczy charakter gminy. W głównej mierze to krajobraz rolniczy decyduje o percepcji gminy oraz o poziomie życia jej mieszkańców. Strefa produkcji rolnej jest także najbardziej narażona na przekształcenia związane z presją budowlaną. W skład strefy produkcji rolnej wchodzi:
- tereny rolnicze R,
  - tereny rolnicze przewidziane do eksploatacji powierzchniowej R/PE,
  - tereny rolnicze - głównie użytków zielonych w dolinach cieków, stanowiące ciągi ekologicznej Rz - obejmujące tereny użytków zielonych tereny istniejącej zabudowy zagrodowej, zlokalizowane w dolinach cieków.
3. **Strefa ekosystemu** – zabezpiecza najcenniejsze walory i zasoby przyrodnicze gminy. Obejmuje tereny otwarte, wolne od zabudowy oraz tereny o bardzo niewielkim stopniu przekształceń wywołanych działalnością człowieka, wyłączone z dalszego zainwestowania. Zawiera przyrodnicze elementy przestrzenne wynikające z istniejącego stanu środowiska oraz projektowane struktury przyrodnicze, mające na celu dopełnienie i wzmocnienie systemu ekologicznego gminy. Rola strefy ekosystemu jest istotna ze względu na zapewnienie

odpowiedniego mikroklimatu, stosunków wodnych, warunków gruntowych, bioróżnorodności środowiska przyrodniczego oraz podnosi jakość życia człowieka, wpływając bezpośrednio na stan jego zdrowia fizycznego i psychicznego oraz pośrednio, poprzez m.in. możliwość realizacji potrzeb np. z zakresu wypoczynku i rekreacji. W skład strefy ekosystemu wchodzi:

- tereny leśne ZL, ZL (ALP),
- tereny dolesień DZL,
- tereny rolnicze - głównie użytków zielonych w dolinach cieków, stanowiące ciągi ekologicznej Rz - obejmuje tereny zieleni niskiej, małe lasy, tereny zadrzewione, wody płynące i stojące, przy czym, w pewnych obszarach, tereny Rz w strefie ekosystemu będą się przenikać z terenami w strefie produkcji rolnej.

Działania na terenie wszystkich stref funkcjonalno – przestrzennych powinny być prowadzone ze szczególnym uwzględnieniem istniejących na terenie gminy Czarnożyły terenów zmeliorowanych, które mają bardzo duże znaczenie dla dalszego rozwoju funkcji podstawowej gminy jaką jest produkcja rolnicza.

Główne kierunki rozwoju

Każda z wyznaczonych stref cechuje się odmiennym charakterem, stopniem presji antropogenicznej na środowisko oraz odmiennymi problemami. Świadomość tych czynników i różnic, warunkuje określenie kierunków rozwoju i polityki przestrzennej w każdej z tych stref. Realizacja polityki przestrzennej gminy Czarnożyły będzie polegała na wskazaniu oraz stworzeniu wytycznych dla kształtowania:

1. elementów wymagających zachowania,
2. elementów wymagających ochrony,
3. elementów wymagających przekształceń,
4. elementów wymagających wprowadzenia w strukturę przestrzenną gminy.

Kierunki rozwoju gminy w poszczególnych strefach zostały szczegółowo opisane w studium.

CHŁONNOŚĆ TERENÓW PRZEZNACZONYCH POD ZABUDOWĘ

Wartość chłonności terenów przeznaczonych pod zabudowę należy traktować orientacyjnie, ze świadomością, iż o rzeczywistym „obciążeniu” terenu decyduje przede wszystkim jego faktyczne zainwestowanie. W okresie kierunkowym, jak i perspektywnym nie dochodzi do sytuacji pełnego wykorzystania terenu przeznaczonego pod zabudowę. Ma na to wpływ m.in. powstawanie działek o większej powierzchni niż minimalny „normatyw” określony w MPZP, jak również nie osiągnięcie przez zabudowę maksymalnego wskaźnika intensywności zabudowy.

Chłonność terenów usługowych i produkcyjnych wyznaczonych w obowiązujących MPZP

W Gminie Czarnożyły jest stosunkowo niedużo dostępnych terenów inwestycyjnych. Tereny wyznaczone w obowiązujących MPZP obejmują głównie obszary, na których prowadzona jest już działalność gospodarcza, oraz niewielkie rezerwy terenowe pozwalające na rozbudowę istniejących działalności. Tereny budowlane o tych funkcjach, są systematycznie konsumowane.

Ze względu na przebieg trasy S8 w bardzo bliskim sąsiedztwie gminy Czarnożyły oraz przebieg przez jej teren drogi krajowej nr 74 i 45, należy prognozować, że zapotrzebowanie na zabudowę o funkcji

usługowo-produkcyjnej może wzrosnąć. A istniejące tereny nie są w stanie zaspokoić prognozowanego zapotrzebowania w perspektywie najbliższych 30 lat.

Prognoz demograficznych nie da się jednoznacznie przełożyć na zapotrzebowanie na zabudowę o funkcji produkcyjnej i usługowej. W gminie Czarnożyły jest bardzo mało terenów o takiej funkcji, budowa obwodnicy Wielunia oraz bliskie sąsiedztwo trasy S8, czyni gminę atrakcyjną do rozwoju funkcji produkcyjno-usługowej zwłaszcza z zakresu logistyki i spedycji.

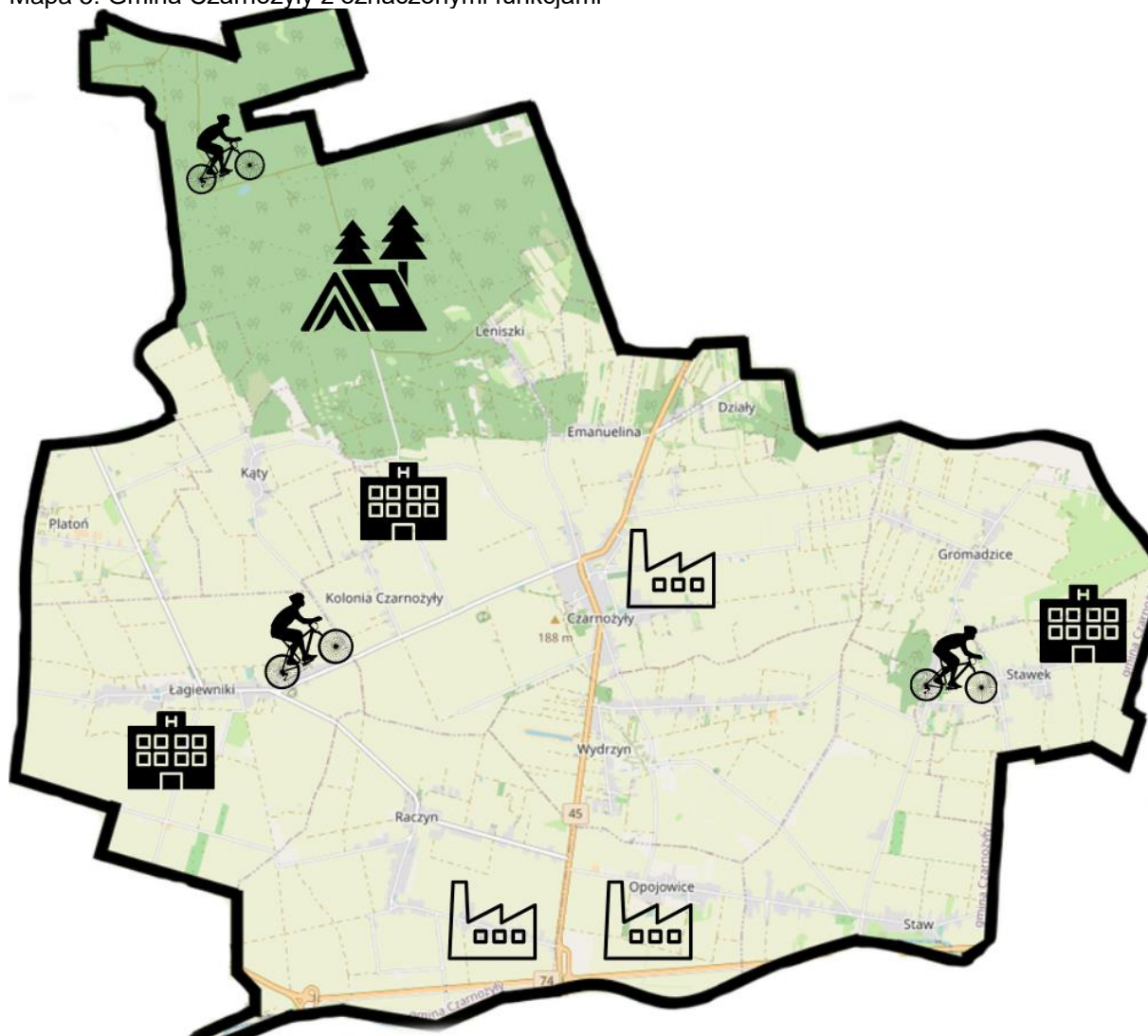
5. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie

Gmina Czarnożyły posiada charakter typowo wiejski, który w okresie realizacji strategii powinien być utrzymany. Północna część gminy (miejscowości Leniszki, Kąty) jest zalesiona. Tereny leśne powinny zostać objęte szczególną ochroną i dbałością. Chodzi nie tylko o utrzymanie zalesienia, ale również o dbałość o różnorodność biologiczną terenu. Teren znakomicie nadaje się do wykorzystania na cele turystyczne.

Wskazać również należy, iż teren gminy znajduje się pomiędzy trasą S8 a obwodnicą Wielunia. Dlatego też kluczowe staje się wykorzystanie części gminy pod działalność gospodarczą. Większa działalność gospodarcza powinna być jednak prowadzona w okolicach obwodnicy Wielunia oraz w pobliżu drogi krajowej nr 45. Rozlewanie się funkcji przemysłowej na innych terenach burzyć będzie wiejski charakter gminy.

Główną funkcją gminy powinna pozostać funkcja mieszkaniowa. Jest to znakomity obszar do zamieszkania dla mieszkańców Wielunia, którzy mogą tu znaleźć spokój i harmonię ze środowiskiem. Należy podjąć działania, aby rozpocząć budowę funkcji turystycznej, hotelowej.

Mapa 5. Gmina Czarnożyły z oznaczonymi funkcjami

LEGENDA

	Tereny do wykorzystania na potrzeby turystyki krajoobrazowej (wykorzystanie terenów leśnych)
	Miejsca dogodne dla stacji szlaków turystyki rowerowej
	Miejsca dogodne do rozwoju funkcji przemysłowej, magazynowej
	Tereny dla zagospodarowania dla funkcji hotelowo - konferencyjnych

Rekomendacje do obszaru objętego strategią to:

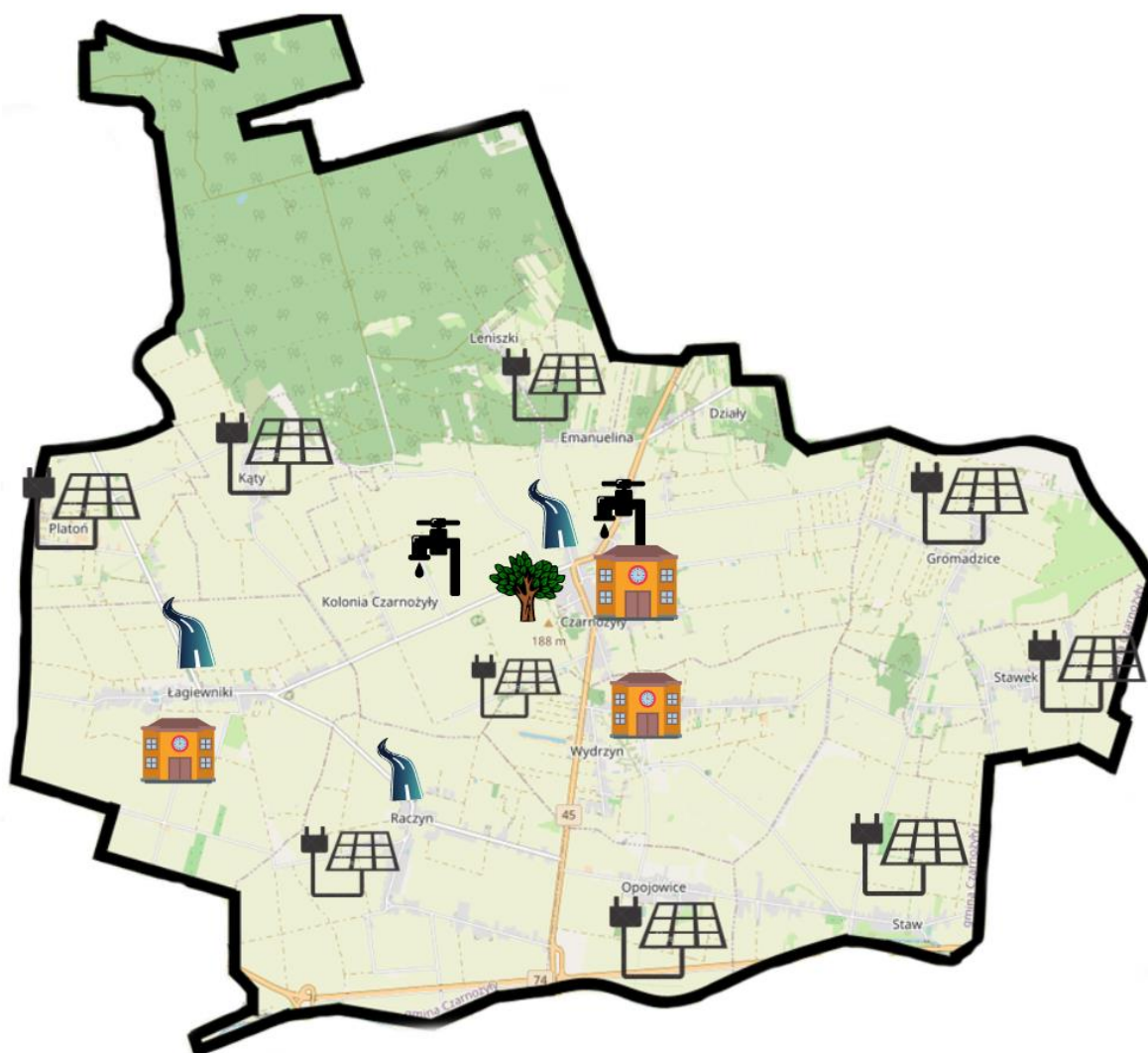
- na terenach do wykorzystania na potrzeby turystyki krajoobrazowej oraz wykorzystania terenów leśnych (zaznaczone na mapie) należy rozwijać funkcję turystyczną. Niezwykle ważnym

elementem będzie rozwój turystyki weekendowej i jednodniowej dla mieszkańców: Sieradza, Wielunia, Wrocławia.

- w związku z faktem, że na terenie całej gminy rozwija się funkcja mieszkalna, kompleksowych rozwiązań wymaga całość gospodarki wodno – ściekowej i zapewnienie wszystkim mieszkańcom dostępu do podstawowych usług publicznych,
- wykorzystanie terenu gminy dla rozwoju usług turystycznych jest uzależnione od współpracy z innymi gminami: Wieluń, Ostrówek, Osjaków,
- kształtowanie zieleni m.in. poprzez powiązanie z usługami sportu i rekreacji,
- budowa podstawowej infrastruktury dla turystyki rowerowej,
- zwiększenie udziału zieleni w centrach miejscowości,
- podnoszenie jakości życia i zamieszkania,
- dążenie do poprawy dostępności infrastruktury społecznej (przedszkola, szkoły, place zabaw, skwery) i możliwie pełnej dostępności infrastruktury technicznej,
- uspokajanie ruchu poprzez: priorytet komunikacji pieszej, rowerowej i zbiorowej, ograniczanie ruchu samochodowego, dążenie do powiększania powierzchni przeznaczonej do ruchu pieszego,
- dobra organizacja miejsc parkingowych przy kluczowych obiektach,
- kształtowanie struktury przestrzennej uwypuklające i wzmacniające znaczenie istniejących obiektów o ważnych funkcjach lokalnych i ponadlokalnych,
- rozwój stref inwestycyjnych,
- rozwój wydzielonych dróg i pasów dla rowerów w całej gminie,
- opracowanie systemu komunikacyjnego wspierającego transport niskoemisyjny (również elektromobilność),
- połączenie wszystkich części gminy z Miejskim Obszarem Funkcjonalnym Miasta Wielunia,
- ochrona i pielęgnacja centrum miejscowości (zachowanie kultury regionu),
- tworzenie stref rozwoju energetyki odnawialnej (elektrownie solarne, wiatrowej),
- wyznaczenie miejscowości celem stworzenia tzw. wiosek energetycznych.

Poniżej przedstawiono lokalizację wybranych inwestycji na terenie gminy.

Rysunek 5 Lokalizacja wybranych projektów na terenie gminy Czarnożyły

LEGENDA

	Projekty wodociągowe
	Wspieranie systemu edukacji
	Projekty drogowe
	Parki
	Inwestycje w odnawialne źródła energii

Wszystkie projekty inwestycyjne zostały zamieszczone i opisane w rozdziale 7.

6. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym

Na podstawie diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej gminy Czarnożyły, uzupełnionej o wyniki badania ankietowego oraz dane zebrane na spotkaniach, wyznaczono obszary działalności gminy, które wymagają poprawy bądź dodatkowego impulsu rozwojowego. Poniżej przedstawiono mapę strategii, ukazującą wyznaczone cele strategiczne i operacyjne. W dalszej części zostały one scharakteryzowane, a także przedstawiono działania, których realizacja pomoże w osiągnięciu założonych celów.

CELE STRATEGICZNE		
Cel 1 Wspieranie i rozwój przedsiębiorczości, w szczególności poprzez wsparcie dla infrastruktury, w zgodzie z ładem przestrzennym	Cel 2 Ochrona środowiska przyrodniczego, adaptacja do zmian klimatu	Cel 3 Poprawa jakości życia mieszkańców
CELE OPERACYJNE		
1.1. bezpośrednie inwestycje w infrastrukturę techniczną (głównie infrastrukturę drogową, wodno-kanalizacyjną); 1.2. rozwój infrastruktury informatycznej i e-usług publicznych; 1.3. wsparcie przedsiębiorców, rolników i stwarzanie warunków do powstawania nowych miejsc pracy; 1.4. zrównoważone planowanie przestrzeni publicznej;	2.1 poprawa jakości powietrza; 2.2 zapobieganie zanieczyszczeniu wód, gleb oraz ekosystemów; 2.3 zachowanie unikalnych walorów środowiska naturalnego; 2.4 dbanie o ład przestrzenny i jego funkcjonalność dla wszystkich mieszkańców gminy;	3.1. rozwój funkcji edukacyjno-oświatowych i sportowych w gminie; wdrażanie nowoczesnych i atrakcyjnych form edukacji; 3.2 aktywizacja mieszkańców poprzez zapewnienie równego dostępu do kultury i aktywności fizycznej dla wszystkich grup społecznych; 3.3. gospodarne i efektywne zarządzanie gminą; 3.4 polepszenie warunków rozwoju i opieki, a także funkcjonowania osób starszych, niepełnosprawnych oraz małych dzieci

CEL STRATEGICZNY 1

Działania Urzędu Gminy Czarnożyły z pewnością muszą skupić się wokół podstawowej infrastruktury technicznej. Pomimo znacznych nakładów finansowych w tej dziedzinie, nadal dostrzegalne są braki i utrudnienia dla mieszkańców.

Należy modernizować drogi, chodniki, budować ścieżki rowerowe. Również infrastruktura wodno-kanalizacyjna wymaga polepszenia. Część mieszkańców nie ma dostępu do kanalizacji sanitarnej, nie posiada również przydomowych oczyszczalni ścieków. Wskazane są inwestycje w wodociągi, w tym m.in. stacje uzdatniania wody.

Co istotne, wszystkie działania muszą być podejmowane w zgodzie z ładem przestrzennym, aby zapobiec niezrównoważonemu rozwojowi urbanistycznemu. Na tym polu gmina musi dążyć do realizacji postanowień SUiKZP oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Pamiętać należy o obiektach zabytkowych i ważnych w historii gminy. Działania z zakresu infrastruktury i planowania przestrzennego mają na uwadze polepszenie jakości życia mieszkańców, ale także stworzenie jak najlepszych warunków dla przedsiębiorców - obecnych i potencjalnych. Wytoczono zatem:

CEL STRATEGICZNY 1: Wspieranie i rozwój przedsiębiorczości, w szczególności poprzez wsparcie dla infrastruktury, w zgodzie z ładem przestrzennym	
Cel operacyjny	Działania/zadanie/projekt
1.1 bezpośrednie inwestycje w infrastrukturę techniczną (głównie infrastrukturę drogową, wodno-kanalizacyjną)	Przebudowa drogi gminnej dojazdowej do pól w miejscowości Łagiewniki na działce nr ewid. 702
	Przebudowa drogi wewnętrznej dojazdowej do pól w miejscowości Raczyn na działkach nr ewid. 406/1, 406/2 i 406/2
	Przebudowa drogi gminnej dojazdowej do pól w miejscowości Czarnożyły na działkach nr ewid. 596 i 607
	Rozbudowa sieci wodociągowej w miejscowości Czarnożyły - Parcela I i Parcela II
	Modernizacja stacji uzdatniania wody wraz z budową studni głębinowej w Czarnożyłach
	Modernizacja oświetlenia ulicznego na terenie Gminy Czarnożyły
	Budowa kanalizacji sanitarnej wraz z przepompowniami ścieków w miejscowości Czarnożyły i Działy
	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Czarnożyły
	Zapewnienie bezpieczeństwa na drogach i chodnikach na terenie gminy poprzez budowę nowych lub modernizację istniejących dróg i chodników, ich właściwe utrzymanie i zarządzanie nimi
1.2 rozwój infrastruktury informatycznej i e-usług publicznych	Podniesienie jakości świadczenia e-usług publicznych - Cyfryzacja Urzędu Gminy Czarnożyły
1.3. wsparcie przedsiębiorców, rolników i stwarzanie warunków do powstawania nowych miejsc pracy	Rozbudowa budynku Urzędu Gminy Czarnożyły - poprawa dostępu dla osób niepełnosprawnych
	Podniesienie jakości świadczenia e-usług publicznych - Cyfryzacja Urzędu Gminy Czarnożyły
	Inwestycje z zakresu infrastruktury drogowej i okołodrogowej

1.4 zrównoważone planowanie przestrzeni publicznej	Stwarzanie warunków do rozwoju branży turystycznej poprzez zagospodarowanie terenów z poszanowaniem środowiska przyrodniczego;
	Kształtowanie centrów miejscowości
	Projektowanie rozwiązań i stworzenie przestrzeni publicznych przyjaznych dla ludzi, zapewnienie godnych warunków mieszkaniowych, promocja zdrowia i egzystowania w zgodzie z naturą
	Zapewnienie aktywnego udziału mieszkańców w procesach decyzyjnych w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego
	Rozwój infrastruktury rekreacyjno-sportowej na terenie gminy Czarnożyły
	Budowa zaplecza sportowo-turystycznego w miejscowości Czarnożyły
	Rewitalizacja „Zespołu folwarczno-przemysłowego” w Czarnożyłach

CEL STRATEGICZNY 2

Ochrona środowiska jest coraz ważniejszym celem politycznym i gospodarczym Unii Europejskiej, a zatem również Polski. To jeden z priorytetowych kierunków inwestycyjnych, obszar w którym dużo mówi się o przewidywaniu ewentualnych zagrożeń dla środowiska, o ochronie i dbałości, zrównoważonym rozwoju. To także istotny kierunek w polityce rozwoju gminy Czarnożyły. Poprawa jakości powietrza, wód, gleb to najważniejsze wyzwania, które wpływają nie tylko na rozwój i atrakcyjność gminy, ale także na jakość życia mieszkańców. Należy też zwrócić szczególną uwagę na kwestie edukacji ekologicznej. Z tego względu wyznaczono:

CEL STRATEGICZNY 2: Ochrona środowiska przyrodniczego, adaptacja do zmian klimatu	
Cel operacyjny	Działania/zadanie/projekt
2.1 poprawa jakości powietrza	Budowa instalacji OZE na domach prywatnych
	Zwiększenie efektywności energetycznej obiektów publicznych wraz z zastosowaniem OZE
	Modernizacja oświetlenia ulicznego na terenie Gminy Czarnożyły
	Ograniczenie emisji szkodliwych substancji do atmosfery poprzez stwarzanie warunków do rozbudowy sieci gazowej na terenie gminy oraz zachęcanie mieszkańców do podłączenia się do tej sieci
	Wspomaganie mieszkańców przy wymianie wysokoemisyjnych źródeł ciepła, w tym pieców węglowych, na niskoemisyjne i alternatywne źródła energii
	Kontrola jakości spalanego opału na terenie gminy
2.2. zapobieganie zanieczyszczeniu wód, gleb oraz ekosystemów	Rozbudowa sieci wodociągowej w miejscowości Czarnożyły - Parcela I i Parcela II
	Modernizacja stacji uzdatniania wody wraz z budową studni głębinowej w Czarnożyłach
	Budowa kanalizacji sanitarnej wraz z przepompowniami ścieków w miejscowości Czarnożyły i Działy

	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Czarnożyły
	Zwiększenie efektywności gospodarki odpadami poprzez kontrole przestrzegania zasad segregacji i postępowania z odpadami powstającymi na terenie gminy
	Adaptacja do zmian klimatu poprzez odpowiednie utrzymanie systemu melioracyjnego, a także podejmowanie działań z zakresu małej retencji oraz zachęcanie do tego mieszkańców
2.3 zachowanie unikalnych walorów środowiska naturalnego	Zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców m.in. poprzez prowadzenie cyklicznych kampanii edukacyjnych w mediach społecznościowych, szkołach oraz wśród seniorów
	Zwiększenie bioróżnorodności na terenie gminy
	Kształtowanie centrów miejscowości
	Ochrona środowiska naturalnego poprzez zagospodarowanie zabytkowego parku w Czarnożyłach
2.4 dbanie o ład przestrzenny i jego funkcjonalność dla wszystkich mieszkańców gminy	Ochrona środowiska naturalnego poprzez zagospodarowanie zabytkowego parku w Czarnożyłach
	Kształtowanie centrów miejscowości
	Rozwój infrastruktury rekreacyjno-sportowej na terenie gminy Czarnożyły
	Budowa zaplecza sportowo-turystycznego w miejscowości Czarnożyły
	Rewitalizacja „Zespołu folwarczno-przemysłowego” w Czarnożyłach

CEL STRATEGICZNY 3

Zrównoważony rozwój obszarów nie jest możliwy bez bezpośredniego i szerokiego udziału społeczności lokalnych. Efektem jest rozwój życia społecznego i kulturalnego w oparciu o powiększaną i waloryzowaną infrastrukturę społeczną, wzrost poczucia tożsamości i pielęgnowanie dziedzictwa kulturowego, poprawę i nowe kształtowanie warunków życia również w sferze infrastruktury technicznej. Realizacja celu doprowadzić ma do pielęgnacji unikatowej w skali kraju kultury województwa łódzkiego, poczucia tożsamości z tą kulturą oraz wykorzystanie jej w celu promowania gminy.

Należy kontynuować istniejące oraz wprowadzać nowe działania w zakresie zwiększenia efektywności samorządu. W zakresie zarządzania gminą należy także zwrócić uwagę na dostosowanie budynków oraz miejsc publicznych do potrzeb całości społeczeństwa, w tym seniorów oraz osób niepełnosprawnych. W związku z tym określono:

CEL STRATEGICZNY 3: Poprawa jakości życia mieszkańców	
Cel operacyjny	Działania/zadanie/projekt
3.1. rozwój funkcji edukacyjno-oświatowych i sportowych w gminie; wdrażanie nowoczesnych i atrakcyjnych form edukacji;	Budowa zaplecza sportowo-turystycznego w miejscowości Czarnożyły
	Rozwój infrastruktury rekreacyjno-sportowej na terenie gminy Czarnożyły
	Budowa budynku klubu dziecięcego i oddziału przedszkolnego w m. Wydrzyn
	Podniesienie jakości edukacji w Gminie Czarnożyły

3.2 aktywizacja mieszkańców poprzez zapewnienie równego dostępu do kultury i aktywności fizycznej dla wszystkich grup społecznych;	Budowa zaplecza sportowo-turystycznego w miejscowości Czarnożyły
	Rozwój infrastruktury rekreacyjno-sportowej na terenie gminy Czarnożyły
	Budowa centrum integracji seniorów – „Dom pobytu dziennego”
	Tworzenie warunków dla rozwoju stowarzyszeń, poprzez zapewnienie odpowiednich warunków lokalowych, wsparcie finansowe i merytoryczne
	Modernizacja Gminnego Ośrodka Kultury w Czarnożyłach – poprawa dostępu dla osób niepełnosprawnych
	Zapewnienie możliwości realizacji programów profilaktyki zdrowotnej. Współpraca z podmiotami opieki zdrowotnej w zakresie zapewniania programów profilaktycznych.
	Współpraca pomiędzy samorządem a organizacjami pozarządowymi, w zakresie organizacji życia kulturalnego, sportu, rekreacji, turystyki, ochrony zdrowia
	Współpraca z samorządami na szczeblu lokalnym, jak i ponadlokalnym, a także z samorządami spoza granic Polski
3.3. gospodarne i efektywne zarządzanie gminą;	Podniesienie jakości świadczenia e-usług publicznych - Cyfryzacja Urzędu Gminy Czarnożyły
	Modernizacja Gminnego Ośrodka Kultury w Czarnożyłach – poprawa dostępu dla osób niepełnosprawnych
	Rozbudowa budynku Urzędu Gminy Czarnożyły - poprawa dostępu dla osób niepełnosprawnych
	Zwiększenie efektywności energetycznej obiektów publicznych wraz z zastosowaniem OZE
3.4 polepszenie warunków rozwoju i opieki, a także funkcjonowania osób starszych, niepełnosprawnych oraz małych dzieci;	Budowa centrum integracji seniorów – „Dom pobytu dziennego”
	Budowa budynku klubu dziecięcego i oddziału przedszkolnego w m. Wydrzyn

7. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych

Gmina w okresie programowania planuje zrealizować następujące strategiczne zadania inwestycyjne:

Tytuł projektu
Budowa centrum integracji seniorów – „Dom pobytu dziennego”
Lata realizacji
2023 - 2025
Szacunkowy koszt
6 000 000,00 PLN W tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 5 100 000,00 PLN Środki własne: 900 000,00 PLN
Miejsce realizacji
Czarnożyły

Tytuł projektu
Ochrona środowiska naturalnego poprzez zagospodarowanie zabytkowego parku w Czarnożyłach
Lata realizacji
2024 - 2025
Szacunkowy koszt
1 000 000,00 PLN W tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 850 000,00 PLN Środki własne: 150 000,00 PLN
Miejsce realizacji
Czarnożyły

Tytuł projektu
Podniesienie jakości świadczenia e-usług publicznych - Cyfryzacja Urzędu Gminy Czarnożyły
Lata realizacji
2022 – 2023
Szacunkowy koszt
500 000,00 PLN W tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 425 000,00 PLN Środki własne: 75 000,00 PLN
Miejsce realizacji
Czarnożyły

Tytuł projektu
Modernizacja Gminnego Ośrodka Kultury w Czarnożyłach – poprawa dostępu dla osób niepełnosprawnych
Lata realizacji
2023 – 2024
Szacunkowy koszt
1 000 000,00 PLN W tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 850 000,00 PLN Środki własne: 150 000,00 PLN
Miejsce realizacji
Czarnożyły

Tytuł projektu
Rozbudowa budynku Urzędu Gminy Czarnożyły - poprawa dostępu dla osób niepełnosprawnych
Lata realizacji
2021 - 2024
Szacunkowy koszt
4 000 000,00 PLN W tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 3 400 000,00 PLN Środki własne: 600 000, 00 PLN
Miejsce realizacji
Czarnożyły

Tytuł projektu
Budowa instalacji OZE na domach prywatnych
Lata realizacji
2022 - 2030
Szacunkowy koszt
10 000 000,00 PLN W tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 8 500 000,00 PLN Środki własne (udział mieszkańców): 1 500 000,00 PLN
Miejsce realizacji
Cała gmina

Tytuł projektu
Zwiększenie efektywności energetycznej obiektów publicznych wraz z zastosowaniem OZE
Lata realizacji
2022 - 2027
Szacunkowy koszt
10 000 000,00 PLN W tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 8 500 000,00 PLN Środki własne: 1 500 000,00 PLN
Miejsce realizacji
Czarnożyły, Łagiewniki, Wydrzyn

Tytuł projektu
Kształtowanie centrów miejscowości
Lata realizacji
2023 - 2027
Szacunkowy koszt
3 000 000,00 PLN W tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 2 550 000,00 PLN Środki własne: 450 000,00 PLN
Miejsce realizacji
Cała gmina

Tytuł projektu
Podniesienie jakości edukacji w Gminie Czarnożyły
Lata realizacji
2021 - 2025
Szacunkowy koszt
2 000 000,00 PLN W tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 1 700 000,00 PLN Środki własne: 300 000,00 PLN
Miejsce realizacji
Czarnożyły, Łagiewniki, Wydrzyn

Tytuł projektu
Budowa budynku klubu dziecięcego i oddziału przedszkolnego w m. Wydrzyn
Lata realizacji
2021 - 2024
Szacunkowy koszt
7 000 000,00 PLN W tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 5 950 000,00 PLN Środki własne: 1 050 000,00 PLN
Miejsce realizacji
Wydrzyn

Tytuł projektu
Przebudowa drogi gminnej dojazdowej do pól w miejscowości Łagiewniki na działce nr ewid. 702
Lata realizacji
2021 - 2024
Szacunkowy koszt
1 500 000,00 PLN W tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 1 275 000,00 PLN Środki własne: 225 000,00 PLN
Miejsce realizacji
Łagiewniki

Tytuł projektu
Przebudowa drogi wewnętrznej dojazdowej do pól w miejscowości Raczyn na działkach nr ewid. 406/1, 406/2 i 406/2
Lata realizacji
2022 - 2024
Szacunkowy koszt
1 000 000,00 PLN W tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 850 000,00 PLN Środki własne: 150 000,00 PLN
Miejsce realizacji
Raczyn

Tytuł projektu
Przebudowa drogi gminnej dojazdowej do pól w miejscowości Czarnożyły na działkach nr ewid. 596 i 607
Lata realizacji
2023 - 2025
Szacunkowy koszt
1 000 000,00 PLN W tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 850 000,00 PLN Środki własne: 150 000,00 PLN
Miejsce realizacji
Czarnożyły

Tytuł projektu
Rozbudowa sieci wodociągowej w miejscowości Czarnożyły - Parcela I i Parcela II
Lata realizacji
2021 - 2023
Szacunkowy koszt
800 000,00 PLN W tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 680 000,00 PLN Środki własne: 120 000,00 PLN
Miejsce realizacji
Czarnożyły

Tytuł projektu
Rozwój infrastruktury rekreacyjno-sportowej na terenie gminy Czarnożyły
Lata realizacji
2021 - 2025
Szacunkowy koszt
800 000,00 PLN W tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 680 000,00 PLN Środki własne: 120 000,00 PLN
Miejsce realizacji
Czarnożyły, Kąty, Platoń, Leniszki

Tytuł projektu
Modernizacja stacji uzdatniania wody wraz z budową studni głębinowej w Czarnożyłach
Lata realizacji
2021 - 2024
Szacunkowy koszt
1 000 000,00 PLN W tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 850 000,00 PLN Środki własne: 150 000,00 PLN
Miejsce realizacji
Czarnożyły

Tytuł projektu
Budowa zaplecza sportowo-turystycznego w miejscowości Czarnożyły
Lata realizacji
2022 - 2024
Szacunkowy koszt
4 000 000,00 PLN W tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 3 400 000,00 PLN Środki własne: 600 000,00 PLN
Miejsce realizacji
Czarnożyły

Tytuł projektu
Rewitalizacja „Zespołu folwarczno-przemysłowego” w Czarnożyłach
Lata realizacji
2023 - 2027
Szacunkowy koszt
10 000 000,00 PLN W tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 8 500 000,00 PLN Środki własne: 1 500 000,00 PLN
Miejsce realizacji
Czarnożyły

Tytuł projektu
Modernizacja oświetlenia ulicznego na terenie Gminy Czarnożyły
Lata realizacji
2022 - 2027
Szacunkowy koszt
1 000 000,00 PLN W tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 850 000,00 PLN Środki własne: 150 000,00 PLN
Miejsce realizacji
Cała gmina

Tytuł projektu
Budowa kanalizacji sanitarnej wraz z przepompowniami ścieków w miejscowości Czarnożyły i Działy
Lata realizacji
2024 - 2027
Szacunkowy koszt
4 000 000,00 PLN W tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 3 400 000,00 PLN Środki własne: 600 000,00 PLN
Miejsce realizacji
Czarnożyły, Działy

Tytuł projektu
Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Czarnożyły
Lata realizacji
2024 - 2027
Szacunkowy koszt
1 000 000,00 PLN W tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 850 000,00 PLN Środki własne: 150 000,00 PLN
Miejsce realizacji
Cała gmina

Tytuł projektu
Gazyfikacja Gminy Czarnożyły
Lata realizacji
2024 - 2027
Szacunkowy koszt
1 000 000,00 PLN Inwestycja realizowana w partnerstwie. W tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 850 000,00 PLN Środki własne: 150 000,00 PLN
Miejsce realizacji
W ramach warunków technicznych

8. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

PLAN GOSPODARKI NISKOEMISYJNEJ DLA GMINY CZARNOŻYŁY

Zachodzi zgodność pomiędzy dokumentami, w szczególności w zakresie celów strategicznych określonych w PGN:

- Zwiększenie udziału energii odnawialnej w całkowitym bilansie energetycznym Gminy,
- Zwiększenie efektywności energetycznej obiektów z terenu Gminy Czarnożyły,
- Ograniczenie poziomu niskiej emisji w Gminie Czarnożyły poprzez redukcję emisji gazów cieplarnianych,
- Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców Gminy Czarnożyły w zakresie ochrony środowiska ze szczególnym uwzględnieniem roli odnawialnych źródeł energii oraz efektywności energetycznej budynków;

Zachodzi również zgodność w następujących zadaniach inwestycyjnych wytypowanych w PGN do realizacji:

- Budowa budynku oddziału przedszkolnego i klubu dziecięcego w technologii pasywnej na terenie Gminy Czarnożyły,
- Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w Gminie Czarnożyły;

ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY CZARNOŻYŁY przyjętego Uchwałą Rady Gminy Czarnożyły nr IV/12/2015 z dnia 27 stycznia 2015 r. (marzec 2020)

Dokumenty są ze sobą spójne. Studium uwzględnia:

- rozwój terenów o funkcji turystyczno-rekreacyjnej;
- wszystkie istniejące urządzenia techniczne i obiekty komunalne adaptuje się w „Studium...”, dopuszcza się ich rozbudowę i modernizację w ramach możliwości terenowych;
- harmonijny rozwój przestrzenny gminy przy jednoczesnej dbałości o środowisko;
- modernizację sieci i urządzeń wodnych w celu osiągnięcia wymaganych standardów jakościowych wody przeznaczonej do picia;
- rozbudowę sieci wodociągowej równomiernie do stanu rozwoju przestrzennego i podejmowania nowych działań inwestycyjnych;

- obowiązek kanalizowania obszarów zurbanizowanych i przeznaczonych do urbanizacji, pierwszoplanowo kanalizować należy tereny wyposażone w sieć wodociągową;
- termomodernizację obiektów użyteczności publicznej;
- ograniczanie „niskiej emisji” poprzez wprowadzanie paliw charakteryzujących się niskimi wskaźnikami emisyjnymi (np. gaz przewodowy, olej opałowy lekki, energia elektryczna), pierwszoplanowo w rejonach większej koncentracji zabudowy;
- wspieranie inwestycji polegających na modernizacji systemów grzewczych, szczególnie związanych z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii;
- propagowanie wśród mieszkańców wykorzystywania odnawialnych i ekologicznych źródeł energii;
- rozwój alternatywnych środków komunikacji (tworzenie systemu ścieżek rowerowych);
- sukcesywną modernizację istniejącej lokalnej sieci drogowej w celu uzyskania odpowiednich parametrów technicznych dla poszczególnych kategorii (klas) dróg i funkcji które pełnią, bieżące utrzymywanie istniejących nawierzchni oraz budowa nawierzchni asfaltowych na drogach gruntowych, utrzymanie istniejącej dostępności komunikacyjnej, jej rozwój w miarę potrzeb oraz usprawnianie i podnoszenie standardu podróżowania, wyznaczenie podstawowych ciągów rowerowych (ścieżki rowerowe) w gminie.

Biorąc pod uwagę, iż jednym z podstawowych celów studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy jest stworzenie podstaw do ustalania, w sporządzanych w następnej kolejności planach zagospodarowania przestrzennego regulacji dotyczących przeznaczenia i zasad zagospodarowania przestrzennego terenów, przyjmuje się następujące kierunki polityki przestrzennej gminy dla realizacji celów dotyczących ochrony, rozwoju zasobów i kształtowania środowiska kulturowego:

- 1) rewaloryzacja istniejących zasobów a przede wszystkim założenia dworsko-parkowego, folwarcznego i przemysłowego w Czarnożyłach oraz tworzenie nowych wartości kulturowych w przestrzeniach publicznych gminy;
- 2) ochrona elementów środowiska kulturowego jako istotnych dla budowania tożsamości gminy;
- 3) tworzenie obrazu gminy rozwijającej się harmonijnie, wykorzystującej i szanującej swoje dziedzictwo,
- 4) wykorzystanie zabytku na cele użytkowe może odbywać się wyłącznie w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości,
- 5) wszelkie inwestycje i działania w sąsiedztwie zabytków nie mogą pogorszyć jego stanu zachowania ani wartości zabytkowych, w tym walorów widokowych.
- 6) udostępnianie i promocja walorów kulturowych gminy.

Dla gminy Czarnożyły zakłada się głównie rozwój energetyki z wykorzystaniem: energii słonecznej energii wiatrowej, energii otrzymywanej z biomasy. W celu ograniczenia efektu „niskiej emisji” zakłada się, w miarę możliwości modernizację istniejących źródeł ciepła oraz tworzenia nowych, w których jako grzewczy planuje się wykorzystanie:

- konwencjonalnych paliw ekologicznych, tj. gaz, olej opałowy o niskiej zawartości siarki, energia elektryczna, biomasa(zrębki drewna) i inne,
- energii pozyskiwanej ze źródeł odnawialnych tj. energia wiatru, promieniowania słoneczne, wody, energia z przetwarzania biomasy.

Zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym obszarem przestrzeni publicznej jest obszar o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia i sprzyjający nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na jego położenie oraz cechy funkcjonalno - przestrzenne, określony w studium. Wyznaczono następujące obszary:

- centrum miejscowości gminnej Czarnożyły – obszar między terenem kościoła a zabudową użyteczności publicznej w rejonie Urzędu Gminy,
- teren US w Czarnożyłach - teren przeznaczony na realizację usług sportu i rekreacji, zlokalizowany po zachodniej zespołu szkolno-przedszkolnego, główny rejon organizacji imprez masowych.

Kształtowanie przestrzeni w granicach wyznaczonych obszarów wymaga:

- przeprowadzenie działań rewitalizacyjnych w terenie wyznaczonym w centrum Czarnożył,
- podniesienia standardu zagospodarowania terenów publicznych oraz występującej w ich rejonie zabudowy,
- ukształtowania nawierzchni w sposób umożliwiający poruszanie się osób niepełnosprawnych,
- lokalizowanie obiektów małej architektury tj. ławek, fontann, koszy, oświetlenia, pachołków, balustrad, ogrodzeń, schodów itp. o estetycznej, spójnej formie pod względem stylu i zastosowanych materiałów,
- wprowadzenie nasadzeń zieleni wysokiej i niskiej,
- stałej troski o estetykę,
- przystosowanie terenu do wykorzystania dla spotkań mieszkańców gminy.

9. Oczekiwane rezultaty planowanych działań

W celu sprawnego monitorowania postępów we wdrażaniu Strategii, poniżej zaproponowano wskaźniki dzięki którym można śledzić postępy w wykonaniu poszczególnych zadań i celów strategicznych.

- Długość wybudowanych dróg [km]
- Długość zmodernizowanych dróg [km]
- Długość wybudowanych chodników [km]
- Długość zmodernizowanych chodników [km]
- Długość wybudowanych ścieżek rowerowych [km]
- Długość zmodernizowanych ścieżek rowerowych [km]
- Liczba opracowanych dokumentów koncepcyjnych z zakresu komunikacji publicznej [szt.]
- Liczba powstałych miejsc parkingowych [szt.]
- Powierzchnia dostępnych gminnych terenów inwestycyjnych [ha]
- Liczba inwestycji z zakresu zagospodarowania turystycznego miejsc np. przy ciekach i zbiornikach wodnych [szt.]
- Liczba wydarzeń promujących sprzedaż bezpośrednią na rynku lokalnym [szt.]
- Liczba zamontowanych lamp w przestrzeni publicznej [szt.]
- Liczba zainstalowanych kamer monitoringowych [szt.]
- Kwota przeznaczona na dofinansowania [zł]
- Liczba budynków gminnych z zainstalowaną infrastrukturą do pozyskiwania energii odnawialnej lub budynków prywatnych, które otrzymały dofinansowanie [szt.]
- Liczba budynków gminnych objętych termomodernizacją [szt.]
- Kwota przeznaczona na dofinansowania do wymiany pieców [zł]
- Liczba gospodarstw domowych, które otrzymały dofinansowanie do wymiany pieców [szt.]
- Długość wybudowanej sieci wodociągowej [km]
- Liczba nowych gospodarstw domowych przyłączonych do sieci wodociągowej [szt.]
- Długość wybudowanej sieci kanalizacyjnej [km]
- Liczba nowych gospodarstw domowych przyłączonych do sieci kanalizacyjnej [szt.]
- Liczba wprowadzonych rozwiązań z zakresu małej retencji [szt.]
- Liczba przeprowadzonych kampanii edukacyjnych [szt.]
- Liczba zmodernizowanych obiektów szkolnych i przedszkolnych [szt.]

- Liczba budowanych, rozbudowanych lub zmodernizowanych obiektów sportowych [szt.]
- Liczba wybudowanych obiektów kulturalnych [szt.]
- Liczba zmodernizowanych obiektów kulturalnych [szt.]

Poniżej przedstawiono wskaźniki efektów realizacji Strategii:

Wzrost liczby przedsiębiorstw na obszarze Gminy

Dane można zweryfikować na stronach Głównego Urzędu Statystycznego. Dodatkowo można uzyskać informację, w jakich branżach nastąpił wzrost, a w jakich zmniejszenie się liczby przedsiębiorstw. Dane należy skorelować z poziomem bezrobocia, wykształcenia oraz średnimi dochodami gospodarstw domowych.

Wskaźnik do osiągnięcia na koniec realizacji Strategii	Wzrost liczby przedsiębiorstw	+ 4,2%
--	-------------------------------	--------

Zmniejszenie się liczby osób bezrobotnych

Dane można uzyskać na stronach GUS, również Powiatowego Urzędu Pracy w Wieluniu. Dane z PUP pozwolą na bardziej szczegółową analizę zarejestrowanych osób bezrobotnych. Wskaźnik należy porównać z poziomem wykształcenia mieszkańców, liczbą przedsiębiorstw oraz średnimi dochodami gospodarstw domowych.

Wskaźnik do osiągnięcia na koniec realizacji Strategii	Zmniejszenie się liczby osób bezrobotnych	- 9%
--	---	------

Wzrost średnich dochodów gospodarstw domowych

Jest to wskaźnik o szczególnym znaczeniu dla rozwoju obszaru Gminy. Dochody determinują jakość życia, ich wzrost w większości przypadków świadczy zatem o podniesieniu pewnych standardów. Należy zauważyć, że możliwość nabywania dóbr i usług napędza gospodarkę, a zatem większe zarobki znajdują odzwierciedlenie we wzroście gospodarczym. Dane można uzyskać w GUS.

Wskaźnik do osiągnięcia na koniec realizacji Strategii	Wzrost średnich dochodów gospodarstw domowych	+ 3%
--	---	------

Wzrost ceny działek na obszarze Gminy

Wzrost wskaźnika świadczyć będzie o zwiększeniu się atrakcyjności i potencjału regionu, co ma ogromny wpływ na jego rozwój społeczno- gospodarczy.

Wskaźnik do osiągnięcia na koniec realizacji Strategii	Wzrost ceny działek na obszarze Gminy	+5%
--	---------------------------------------	-----

Wzrost liczby nowych mieszkańców Gminy

Wskaźnik ten pokaże, czy podjęte działania stworzyły bezpieczny i atrakcyjny dla życia obraz Gminy Czarnożyły. Dane dostępne są w GUS. Można je skorelować ze średnimi dochodami gospodarstw domowych, poziomem wykształcenia oraz bezrobocia mieszkańców.

Wskaźnik do osiągnięcia na koniec realizacji Strategii	Wzrost liczby nowych mieszkańców Gminy	+ 0,5%
--	--	--------

10. Źródła finansowania

W związku z możliwościami finansowania poszczególnych projektów, planuje się pozyskanie dofinansowania na ich realizację m.in. ze środków: RPO WŁ, Europejskiego Funduszu Odbudowy, Funduszu Sprawiedliwej Transformacji, ale również Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w ramach Funduszu Elektromobilności. Dodatkowo wkład własny wniosą mieszkańcy gminy biorący udział w projekcie, polegającym na budowie instalacji OZE. Oczywiście będą brane pod uwagę wszystkie dostępne i akceptowalne dla Gminy źródła finansowania.

Koszty poszczególnych inwestycji oszacowano w rozdziale 7.

Tabela 45 Przewidywane źródła finansowania inwestycji

Tytuł projektu	Przewidywane źródła finansowania		
	środki własne gminy Czarnożyły	środki UE	mieszkańcy
Budowa centrum integracji seniorów – „Dom pobytu dziennego”	x	x	
Ochrona środowiska naturalnego poprzez zagospodarowanie zabytkowego parku w Czarnożyłach	x	x	
Podniesienie jakości świadczenia e-usług publicznych - Cyfryzacja Urzędu Gminy Czarnożyły	x	x	
Modernizacja Gminnego Ośrodka Kultury w Czarnożyłach – poprawa dostępu dla osób niepełnosprawnych	x	x	
Rozbudowa budynku Urzędu Gminy Czarnożyły - poprawa dostępu dla osób niepełnosprawnych	x	x	
Budowa instalacji OZE na domach prywatnych		x	x
Zwiększenie efektywności energetycznej obiektów publicznych wraz z zastosowaniem OZE	x	x	
Kształtowanie centrów miejscowości	x	x	
Podniesienie jakości edukacji w Gminie Czarnożyły	x	x	
Budowa budynku klubu dziecięcego i oddziału przedszkolnego w m. Wydrzyn	x	x	
Przebudowa drogi gminnej dojazdowej do pól w miejscowości Łągiewniki na działce nr ewid. 702	x	x	
Przebudowa drogi wewnętrznej dojazdowej do pól w miejscowości Raczyn na działkach nr ewid. 406/1, 406/2 i 406/2	x	x	
Przebudowa drogi gminnej dojazdowej do pól w miejscowości Czarnożyły na działkach nr ewid. 596 i 607	x	x	
Rozbudowa sieci wodociągowej w miejscowości Czarnożyły - Parcela I i Parcela II	x	x	
Rozwój infrastruktury rekreacyjno-sportowej na terenie gminy Czarnożyły	x	x	

Tytuł projektu	Przewidywane źródła finansowania		
	środki własne gminy Czarnożyły	środki UE	mieszkańcy
Modernizacja stacji uzdatniania wody wraz z budową studni głębinowej w Czarnożyłach	x	x	
Budowa zaplecza sportowo-turystycznego w miejscowości Czarnożyły	x	x	
Rewitalizacja „Zespołu folwarczno-przemysłowego” w Czarnożyłach	x	x	
Modernizacja oświetlenia ulicznego na terenie Gminy Czarnożyły	x	x	
Budowa kanalizacji sanitarnej wraz z przepompowniami ścieków w miejscowości Czarnożyły i Działy	x	x	
Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Czarnożyły	x	x	

11. System wdrażania Strategii

Strategia jest dokumentem ponadkadencyjnym, określającym cele i programy działań na kilka lat oraz wymagającym ciągłej pracy nad podnoszeniem jej jakości. Proces jej wdrażania jest złożonym przedsięwzięciem, wymagającym dobrego przygotowania informacyjnego i stałej komunikacji z otoczeniem. Wdrożeniu Strategii towarzyszyć będzie jej ewaluacja, która będzie się opierać na pozyskiwaniu obiektywnej informacji o jej przebiegu, skutkach i publicznym odbiorze. Strategia gminy jest warunkiem koniecznym rozwoju danej jednostki terytorialnej. Sam dokument nie jest jednak receptą na sukces. Aby mógł przynieść zaplanowane efekty, konieczne jest sukcesywne jego wdrażanie, czuwanie nad jego realizacją i kontrolowanie przebiegu.

Właściwy proces wdrażania Strategii wymaga połączenia wysiłków wielu instytucji, organizacji i osób. Przedkładana Strategia jest "własnością" społeczności lokalnej - dla niej przede wszystkim była budowana. Udział lokalnych liderów i lokalnej społeczności będzie czynnikiem wspierającym procesy implementacyjne. Niezwykle istotne jest partnerstwo ponadgminne. Wdrażanie wytyczonych planów zakłada potrzebę animacji od podstaw, która wiąże się z głębszymi kwestiami, takimi jak: zmiana mentalności, stosunki społeczne oraz kultura lokalna, których ewolucja jest procesem rozłożonym na wiele lat.

Realizacja Strategii uzależniona jest od wysokości pozyskanych środków zarówno krajowych jak i z funduszy strukturalnych. Biorąc pod uwagę prognozę dopuszczalnej wysokości zobowiązań w poszczególnych latach i wysokość środków, jakie mogą być wydatkowane bezpośrednio z budżetu, możliwości finansowe Gminy wskazują, że na realizację przyjętych celów Jednostka zabezpieczy 15 – 50% wkładu w stosunku do uzyskanych środków wspólnotowych.

Za wdrażanie Strategii odpowiedzialny będzie Urząd Gminy Czarnożyły.

1. Zarządzanie

Funkcję Instytucji Zarządzającej i koordynującej realizację Strategii będzie pełnił specjalnie powołany zespół pracowników. Zakres zadań Instytucji Zarządzającej obejmuje m.in.:

- zapewnienia zgodności realizacji Strategii z poszczególnymi dokumentami programowymi wyższego rzędu, w tym w szczególności w zakresie zamówień publicznych, zasad konkurencji, ochrony środowiska, jak też zagwarantowanie przestrzegania zasad zawierania kontraktów publicznych;
- zbieranie danych statystycznych i finansowych na temat postępów wdrażania oraz przebiegu realizacji projektów w ramach Strategii;
- zapewnienie przygotowania i wdrożenia planu działań w zakresie informacji i promocji Strategii;

- przygotowanie rocznych raportów na temat wdrażania Strategii;
- zbieranie informacji do rocznego raportu o nieprawidłowościach;
- dokonanie oceny po zakończeniu realizacji Strategii.

2. Instytucja wdrażająca Strategię Gminy.

Urząd Gminy Czarnożyły, jako instytucja wdrażająca Strategię, odpowiedzialny będzie za:

- opracowanie i składanie wniosków o finansowanie zewnętrzne;
- bezpośrednią realizację działań przewidzianych w Strategii w zakresie przygotowania przetargów, gromadzenia dokumentacji bieżącej, nadzoru nad wykonawcą pod kątem terminowości i jakości wywiązania się z zobowiązania;
- zapewnienie informowania o współfinansowaniu przez UE realizowanych projektów.

W przypadku Strategii, kluczową postacią w procesie jej realizacji i monitoringu jest Wójt. Kierując bieżącą działalnością, ma największy wpływ zarówno na sam proces opracowywania Strategii, jej wdrażania, jak również oceny jej realizacji. Do najważniejszych zadań Wójta w zakresie zarządzania i monitoringu należałoby bezpośredni nadzór nad wdrażaniem strategii oraz wyznaczenie koordynatora jej realizacji.

Ważną rolę w procesach wdrożeniowych Strategii odgrywać powinien koordynator strategii jako osoba zaangażowana bezpośrednio w realizację zadań wyznaczonych w Dokumentie i dobrze zorientowana w istniejących realiach, mająca jednocześnie bezpośredni wpływ na procesy gospodarcze i społeczne zachodzące w gminie.

Główne zadania koordynatora polegałyby na:

- bieżącej analizie stanu realizacji Strategii;
- obserwacji uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych wpływających lub mogących wpłynąć na realizację strategii;
- prowadzeniu bazy informacji;
- wypracowaniu kryteriów oceny stanu realizacji Strategii;
- aktywnym poszukiwaniu źródeł finansowania.

Wdrażanie na każdym etapie podlega weryfikacji i aktualizacji. Opierać powinno się ono na odpowiednim rozdziale zadań realizacyjnych w ramach struktury organizacyjnej Urzędu. Pozwala to na koncentrowanie się na konkretnym przedsięwzięciu, a tym samym zwiększa jego efektywność.

12. Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej Strategii

12.1. System monitorowania

Monitorowanie jest procesem, który ma na celu analizowanie stanu zawansowania projektu, czy strategii i jej zgodności z postawionymi celami. Istotą monitorowania jest wyciągnięcie wniosków z tego, co zostało i nie zostało zrobione. Jest nią także modyfikowanie dalszych poczynań w taki sposób, aby osiągnąć zakładany cel w przyszłości. Istotnym elementem monitorowania jest wypracowanie technik zbierania informacji oraz opracowanie odpowiednich wskaźników, które będą odzwierciedlały efektywność prowadzonych działań.

Monitorowania wdrażania Strategii oraz jej poszczególnych elementów dokonywać będzie Komitet Monitorujący. Aby zachować ciągłość procesu przygotowania Strategii i jej realizacji, w skład Komitetu Monitorującego wchodzić będą członkowie grupy roboczej, zaangażowanej w sporządzanie Strategii.

Zebrania Komitetu Monitorującego odbywać się będą raz na dwa lata. Istnieje możliwość częstszych spotkań po uprzednim zawiadomieniu członków Komitetu przez Sekretariat Komitetu. Funkcję Sekretariatu Komitetu Monitorującego pełnić będzie sekretariat Urzędu. Obowiązkiem Sekretariatu będzie zawiadamianie członków Komitetu o terminach posiedzeń oraz przygotowywanie na w/w posiedzenia szczegółowych informacji na temat postępów w realizacji Strategii w formie standardowego raportu monitorującego. Obowiązkiem Sekretariatu będzie także przygotowywanie protokołów z posiedzeń Komitetu Monitorującego, zawierających ustalenia w/w posiedzeń i przesyłanie ich do członków Komitetu. Komitet Monitorujący analizować będzie ilościowe i jakościowe informacje na temat wdrażanych projektów i całej Strategii w aspekcie finansowym i rzeczowym. Celem takiej analizy jest zapewnienie zgodności realizacji projektów i Strategii z wcześniej zatwierdzonymi założeniami i celami. Jeśli w raportach monitoringowych ujawnione zostaną problemy związane z wdrażaniem Strategii, Komitet Monitorujący powinien podjąć działania mające na celu wyeliminowanie pojawiających się trudności wdrożeniowych.

Na koniec każdego podokresu planowania Komitet Monitorujący sporządzi raport końcowy, obrazujący faktycznie zrealizowane zadania w kontekście założeń Strategii. Wszelkie rozbieżności pomiędzy ustaleniami Strategii, a jej rzeczywistym wykonaniem będą w w/w raporcie szczegółowo wyjaśnione. Raport końcowy będzie dostępny do wglądu w Sekretariacie Urzędu.

12.2.Sposób oceny

W procesie monitorowania Strategii przewidziano następujące fazy:

Ocena wstępna

Rozpoczęcie każdego projektu poprzedzone zostanie ustaleniem wszelkich parametrów ilościowych i jakościowych (wskaźniki określające wyniki realizowanych zadań). Zostaną również wyraźnie określone etapy cząstkowe realizacji poszczególnych zadań (termin rozpoczęcia i zakończenia). Przyjęte raz parametry powinny być stosowane przez cały czas realizacji projektów.

Monitoring sterujący

Dotyczy całego okresu wdrażania strategii. Zadaniem prowadzonego monitorowania będzie wykrycie wszelkich odchyleń, jakie mają miejsce w trakcie realizacji strategii.

Kontrola końcowa – ewaluacja efektów.

Ewaluacja zaczyna się w już procesie planowania/programowania. Można powiedzieć, że planowanie ukierunkowuje ewaluację i ewaluacja ukierunkowuje planowanie przyszłych działań. Jest to bardzo ważna funkcja ewaluacji, gdyż pozwala na zbadanie wewnętrznej logiki strategii/projektu. Logika strategii/projektu opisuje relacje pomiędzy wszystkimi jego elementami: potrzebami, strategią, celami, nakładami, działaniami, produktami, rezultatami i wpływem. Ewaluacja, badając wewnętrzną spójność strategii/projektu, weryfikuje w jaki sposób nakłady przekształcane są w produkty, jak produkty prowadzą do uzyskania rezultatów i oddziaływania, a więc i zaspokojenia potrzeb grup docelowych. Ogólnym celem ewaluacji jest podwyższanie stopnia adekwatności, efektywności i znaczenia rezultatów wynikających z programów finansowanych przez Unię Europejską. Głównym zadaniem jest, zatem dążenie do stałego ulepszania skuteczności i efektywności interwencji publicznej, rozumiane nie tylko jako pozytywne efekty społeczne lub gospodarcze związane bezpośrednio ze strategią, lecz także jako zwiększenie przejrzystości i promowania działań podejmowanych przez władze publiczne.

Główne zastosowania ewaluacji:

- identyfikacja słabych i mocnych stron,
- oszacowanie możliwości i ograniczeń,
- usprawnienie zarządzania,
- wskazanie kierunków rozwoju i priorytetów działalności sektora publicznego,
- poprawianie błędów dla celów odpowiedzialności,
- wsparcie alokacji zasobów finansowych,
- ulepszenie procesu decyzyjnego.

W szczególności zadaniem ewaluacji jest dostarczenie odpowiednim odbiorcom dokładnych ocen stanu wdrożenia programów w zakresie:

- działania strategii;
- wydajności i trwałości w stosunku do założonych celów;
- wpływu na problemy, do których odnoszą się projekty;
- wyciągniętych wniosków w celu poprawy wdrożenia strategii i wyznaczania nowych projektów;
- identyfikacji dobrych praktyk o potencjalnym szerszym zastosowaniu.

Jednym z celów ewaluacji jest również zapewnienie przejrzystości wykorzystania środków publicznych poprzez przekazywanie i upowszechnianie informacji o powodzeniu lub niepowodzeniu przedsięwzięć finansowanych z programów pomocowych. Ewaluacja ma również wymiar edukacyjny. Uczy bowiem rejestrować i stymulować zmianę, analizować i rozumieć złożoność zjawisk.

Ocena końcowa powinna określić na ile zakładane w Strategii cele zostały osiągnięte oraz ustalić przyczyny wszelkich odchyień w realizacji. Ewaluacja posłuży za podstawę sprawdzenia, czy planowane efekty są zgodne z przyjętymi celami i ich miarami. W trakcie ewaluacji zostanie również dokonana analiza podejmowanych działań korygujących. Wnioski z ewaluacji zostaną wykorzystane w trakcie realizacji kolejnych, podobnych projektów w przyszłości.

13. Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego

Podczas tworzenia niniejszej Strategii, Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030 była na etapie projektowania. Cytując dokument:

„Strategia rozwoju województwa jest najważniejszym dokumentem samorządu województwa określającym wizję i cele polityki regionalnej w wymiarze gospodarczym, społecznym i przestrzennym oraz działania niezbędne do ich osiągnięcia. Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030 jest odpowiedzią władz województwa na zmieniające się uwarunkowania i wyzwania, przedstawia spójny plan powiązanych i przemyślanych działań w perspektywie najbliższej dekady, stanowiący punkt wyjścia do szerokiej współpracy, której efektem będzie podniesienie jakości życia mieszkańców województwa łódzkiego.”⁶⁴

Już we Wprowadzeniu odniesiono się do Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020, wskazując co następuje:

„Ewaluacja realizacji Strategii 2020 przeprowadzona w 2017 roku wykazała, iż w ramach polityki horyzontalnej, największy postęp odnotowano w zakresie poprawy dostępności transportowej regionu oraz rozwoju gospodarczego. W ramach filaru społecznego wykazano postęp w rozwoju kapitału społecznego, poprawę dostępu do usług publicznych oraz zmniejszenie się nierówności społecznych. W kontekście wymiaru terytorialnego Strategii 2020 uznano, iż największe efekty podejmowanych działań uzyskano w ramach obszarów miejskich oraz Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego. (...)

Zaproponowane w Strategii 2030 działania będą koncentrowały się na przeciwdziałaniu negatywnym zjawiskom, jak również na wzmacnianiu wewnętrznych potencjałów. Osią działań będzie jak najlepsze wykorzystanie wszelkich dostępnych zasobów. W kręgu szczególnego zainteresowania samorządu województwa będzie rodzina i stworzenie godnych warunków życia dla wszystkich mieszkańców regionu łódzkiego.”

Niniejsza Strategia rozwoju Gminy Czarnożyły na lata 2021 – 2027 wpisuje się w wizję oraz w cele określone w SRWŁ 2030.

WIZJA ROZWOJU zawarta w SRWŁ 2030 brzmi:

„Wizja regionu odzwierciedla pożądaną stan województwa w perspektywie 2030 roku, w trzech strategicznych wymiarach rozwoju tj. gospodarczym, społecznym i przestrzennym, który jest

---

⁶⁴ Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030 (projekt)

odpowiedzią na sformułowane wyzwania rozwojowe. Uwzględnia zachodzące w świecie zmiany i globalne megatrendy, które będą w najbliższych latach kształtować społeczeństwa i gospodarki.

HARMONIJNIE ROZWIJAJĄCE SIĘ WOJEWÓDZTWO W CENTRUM POLSKI, PRZYJAZNE RODZINOM, MIESZKAŃCOM MIAST I OBSZARÓW WIEJSKICH. REGION, W KTÓRYM NOWOCZESNA GOSPODARKA IDZIE W PARZE Z OCHRONĄ WALORÓW KULTUROWYCH I PRZYRODNICZYCH.

W Strategii wskazano trzy cele strategiczne w ramach trzech sfer gospodarczej, społecznej i przestrzennej:

1. Nowoczesna i konkurencyjna gospodarka
2. Obywatelskie społeczeństwo równych szans
3. Atrakcyjna i dostępna przestrzeń.

Dodatkowo wskazano jeden cel horyzontalny: Efektywnie i odpowiedzialnie zarządzany region. Istotą tego celu będzie prowadzenie zintegrowanej polityki rozwoju, zgodnie z ideą zrównoważonego rozwoju poprzez wzmocnienie potencjału endogenicznego miast i obszarów wiejskich, podniesienie ich atrakcyjności osadniczej, niwelowanie barier rozwojowych, zapobieganie peryferyzacji. Kluczowe znaczenie będzie przy tym miało poszanowanie zasad ochrony środowiska, w tym najwartościowszych elementów środowiska przyrodniczego, dziedzictwa kulturowego i krajobrazu. Polityka zrównoważonego rozwoju pozwoli na zaspokojenie potrzeb obecnych mieszkańców regionu łódzkiego i zachowanie najcenniejszych elementów środowiska dla przyszłych pokoleń. Osiągnięcie efektu synergii w procesach rozwoju społeczno-gospodarczego będzie odbywało się z poszanowaniem walorów przestrzeni.”

CELE SRWŁ 2030 W UKŁADZIE MIASTA, OBSZARY WIEJSKIE

Gmina Czarnożyły jest obszarem wiejskim. Z tego powodu poniżej przedstawiono zapisy odnoszące się do tych terenów:

„Działania kierowane do obszarów wiejskich będą realizowane w ramach różnych celów operacyjnych i będą adekwatne w stosunku do pełnionych przez nie funkcji i dominującego profilu gospodarczego. Za istotne dla wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich uznaje się działania związane m.in. z poprawą warunków dla rozwoju przedsiębiorczości, wzrostem dostępności i jakości usług publicznych, zwiększaniem dostępności transportowej i rozwojem infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i teleinformatycznej. Na obszarach wiejskich o przeważającej funkcji rolniczej przewiduje się działania związane z modernizacją i restrukturyzacją gospodarstw rolnych, zwiększeniem opłacalności produkcji rolniczej, wzmocnieniem procesów integracji poziomej i pionowej na rynku rolnym, wsparciem budowy lokalnych rynków rolno-spożywczych i targowisk, wspieraniem tworzenia gospodarstw ekologicznych oraz promowaniem żywności wysokiej jakości: ekologicznej, tradycyjnej, regionalnej, prowadzeniem racjonalnej gospodarki rolnej w tym dostosowaniem struktury upraw i agrotechniki do zmian klimatycznych, poprawą zdolności retencyjnych, w tym m.in. zwiększaniem naturalnej retencji, ochroną obszarów źródłiskowych oraz istniejących zbiorników wodnych, w tym śródpolnych stawów, oczek wodnych, budową obiektów retencjonujących wodę, zachowaniem trwałych użytków zielonych, wspieraniem produkcji energii ze źródeł odnawialnych.

Jednostki znajdujące się w strefach oddziaływania miast powiatowych i ośrodka wojewódzkiego

Inne potrzeby i możliwości cechują jednostki położone w otoczeniu Łodzi i innych znaczących miast regionu ośrodków powiatowych. Jednym z najważniejszych czynników umożliwiających uruchomienie nowych potencjałów rozwojowych dla tych terenów jest współpraca z jednostkami sąsiednimi.

Dla obszarów wiejskich pozostających w strefie oddziaływania ośrodków powiatowych, w tym Łodzi zakłada się wzmacnianie współpracy samorządów w zakresie rozwoju niskoemisyjnego transportu publicznego, współpracę w zakresie planowania i budowy sieci komplementarnych usług publicznych w różnych gminach oraz współpracę gmin w zakresie poprawy sytuacji przestrzennej w tym w szczególności przeciwdziałanie suburbanizacji. Wspieranie będą również działania związane z rozwojem infrastruktury technicznej, w tym w szczególności wodno-kanalizacyjnej i teleinformatycznej.”

Wniosek: Cele oraz działania zaplanowane w strategii rozwoju gminy Czarnożyły są zgodne z powyższymi zapisami i wpisują się w cele SRWŁ 2030. Zachodzi tu zgodność przede wszystkim w zakresie działań polegających na:

- poprawie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości (np. remont dróg, modernizacja oświetlenia ulicznego)
- wzroście dostępności i jakości usług publicznych (np. budowa centrum integracji seniorów, modernizacja Gminnego Ośrodka Kultury w Czarnożyłach, budowa budynku klubu dziecięcego i oddziału przedszkolnego)
- zwiększanie dostępności transportowej i rozwoju infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i teleinformatycznej (np. remont dróg, rozbudowa systemu wodociągowego, modernizacja SUW, budowa sieci kanalizacji sanitarnej, cyfryzacja Urzędu Gminy Czarnożyły)
- wspieraniu produkcji energii ze źródeł odnawialnych (np. poprawa efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej).

Jak wspomniano w strategii, gmina Czarnożyły pozostaje pod wpływem miasta powiatowego Wielunia, położona jest w jego najbliższym otoczeniu. Z tego też względu gmina Czarnożyły jest otwarta na współpracę z innymi JST, podmiotami zewnętrznymi, w tym organizacjami pozarządowymi, która umożliwi wykorzystanie wspólnego potencjału w drodze rozwoju.

OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI (OSI)

Zgodnie z definicją zawartą w ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, obszar strategicznej interwencji (OSI) to określony w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych, lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych czy przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego jest kierowana interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne albo w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł, czy też rozwiązania regulacyjne.

Na terenie województwa łódzkiego wyróżniono dwa typy obszarów strategicznej interwencji wskazane z poziomu kraju, zgodnie ze Strategią na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju i Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030:

- Miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze (7 miast): Sieradz, Tomaszów Mazowiecki, Kutno, Ozorków, Radomsko, Wieluń, Zduńska Wola.
- Obszary zagrożone trwałą marginalizacją (14 gmin): Burzenin, Błaszki, Grabów, Goszczanów, Daszyna, Dąbrowice, Klonowa, Krośniewice, Łanięta, Nowe Ostrowy, Sadkowice, Wielgomłyny, Żychlin, Żytno.

Wniosek: Z powyższych zapisów wynika, iż gmina Czarnożyły nie została zakwalifikowana do Obszarów Strategicznej Interwencji na terenie województwa łódzkiego. Urząd Gminy nie wyróżnił gminnego OSI.